DİJİTAL KÜTÜPHANE KANALI

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

https://rantey.org

Yedek ve Duyuru Kanallarımız
Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

• Telegram: https://t.me/birkitapbir

• WhatsApp Kanalımız : https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4IvMoc0Y

EGMONT R.KOCH , JOCHEN SPERBER

TÜRKÇESİ : KAAN ÖKTEN

BİLGİ MAFYASI

Gizli Servisler
Bilgisayar Casusluğu
ve
Yeni Bilgi Karteli

sarmal YAYINEVİ

EGMONT R.KOCH
JOCHEN SPERBER
BİLGİ MAFYASI
sarmal YAYINEVİ

SARMAL YAYINEVİ
Babıali Cad. Pak Han No:16/4 Cağaloğlu-İstanbul
Tel: (0212) 522 45 78 - 512 70 20
Fax: (0212) 522 45 78

Die Datenmafia
Egmont R. Koch - Jochen Sperber
Eylül 1995 Rowohlt Verlag baskısından çevrilmiştir.

Türkçesi Kaan Ökten
Birinci Baskı Haziran 1996

Teknik Hazırlık M. Selim Talay
Kapak : İnci Batuk
Dizgi Sevgi Kayıhan
Baskı-Cilt Melisa Matbaacılık

Egmont R. Koch
Jochen Sperber

BİLGİ MAFYASI

Türkçesi: Kaan Ökten

Egmont R. Koch -1950 yılında doğan Koch, Hannover Teknik Üniversitesi'nde biyokimya ve biyoloji eğitimi görmüştür. 1972 yılından beri gazetecilik yapmaktadır. Yazar çeşitli televizyon kanallarına araştırma programları da hazırlamıştır.

Jochen Sperber -1943 yılında doğan Sperber, İngilizce ve tarih öğrenimi görmüştür. 60'lı yıllardan beri gazetecilik yapmaktadır. Özellikle "yeni teknoloji" konusunda uzmanlaşmıştır.

İÇİNDEKİLER

Önsöz

Bu kitapta; ihanet ve cinayet, casusluk ve silah ticareti, para ve güç konularını bulacaksınız. Bu kitap, dijital bir dünyada geçen gerçek bir polisiye öyküsüdür: ABD'nin National Security Agency (NSA, Ulusal Güvenlik Dairesi) ile İsrail'in Mossad'ı, en üst düzeyde bazı hükümet görevlilerinin yardımlarından yararlanarak küçük bir yazılım firmasından "PROMIS" ismindeki esrarengiz bir bilgisayar programını çalarlar. Gizli servislerin çaldığı bu yazılım; bankaların, holdinglerin ve devlet dairelerinin gizli veri bankalarına fark edilmeden girme imkanını tanımaktadır. Bu arada konuyu araştıran ve özellikle gizli servislerin organize suç örgütleriyle yaptıkları işbirliğini öğrenmeye çalışan bir Amerikalı gazeteci çok esrarengiz biçimde ölür. Ardından gazeteciye bilgi sağlayan ve NSA'da çalışan bir memur öldürülür. Big Brother is killing you. [Büyük Birader seni öldürüyor - çev.]

Gizli servisler boş durmuyor tabii; telefonlar dinleniyor, faks ve teleksler okunuyor, inanılmaz boyutta bilgiler toplanıp işleniyor. Elektronik casusluk artık kontroldan çıkmışa benziyor. Devlet adına çalışan bilgisayar casusları (hacker) bu yüzden ortalıkta istedikleri gibi cirit atabiliyorlar. Kimsenin vicdanı bile sızlamıyor. Çünkü bu piyasada başarı vaat eden her şey mubah sayılıyor. Burada amaç, mutlak kontrolü sağlayabilmek (benzer bir çabayı bundan yaklaşık yirmi yıl önce de görmüştük: NSA, Vietnam savaşına karşı çıkanları ve insan hakları savunucularını sistematik biçimde bilgisayarlarla izletmişti). Ama günümüz bilgisayarlarının teknik gücünü dikkate aldığımızda geçmişteki faaliyetler, bilgisayar ça-

ğının çocukluk dönemine ait basit oyunlar gibi görünmektedir. Big Brother is watching you. [Büyük Birader seni izliyor - çev.]

İngiliz yazar George Orwell'in henüz 1948 yılında totaliter faşizmin etkisinde kalarak yarattığı korkunç Büyük Birader vizyonunun artık kısa bir süre içinde gerçek olacağından endişe edilmektedir. Orwell; her şeyi duyan, gören ve bilen bir diktatör tarif etmişti. Günümüzde global (küresel) iletişim ağlarından yararlanan gizli servisler, neredeyse istedikleri bütün kapalı veri bankalarına girerek gizli anlaşmalara ulaşabilmektedir. Kısa bir zaman zarfında firmalar, bankalar, telefon şirketleri, maliye ve sağlık daireleri, sigortalar, trafik kurumları, havayolları, emniyet güçleri birbirine elektronik şekilde bağlanacak ve devlet adına çalışan uzman casuslara karşı hiçbir korunmaya sahip olamayacaktır. Çünkü bu uzmanlar ya bir kod çözücüye sahip olacaklar ya da "PROMIS" örneğindeki gibi ayrı bir giriş kanalını kullanacaklardır. Çok çeşitli kaynaklardan gelen bu bilgi (information) ve veriler (data) bir araya getirildiğinde ortaya çok özel "kişilik profilleri" çıkacaktır. Artık hiçbir şey gizli kalamayacak, herkesin özel hayatı şeffaf bir hale gelecektir.

Şüphesiz ki, devlet, Tokyo metrosuna yapılan zehirli gaz saldırısı veya Oklahoma City'e yerleştirilen bomba gibi tek tük çılgınlıklarla ve belki de yakın bir gelecekte fanatiklerin ürettiği atom bombalarıyla mücadele etmek zorunda kalmaktadır. Ayrıca uluslararası uyuşturucu madde ticaretinin ve organize suç örgütlerinin hepimizi tehdit ettiği de doğru. Öte yandan gizli servislerin veri ağlarında gerçekleştirdikleri "örnekleme baskınlarda" bazı teröristleri ve ağır suçluları tanıyabildikleri ve bunun sonucunda tutuklayabildikleri de doğru. Peki, bunun için ödediğimiz fiyat nedir? Güvenliğimizi artırmak için gerekli olduğunu iddia ettikleri bu fiyatı ödemek isteyip istemediğimizi hiç sordular mı?

Biz de eski bilgisayar casusluk yollarını ve yeni veri highway'lerini [Internet benzeri yüksek kapasiteli elektronik iletişim

ağlarına "otoyol" kelimesi karşılığında kullanılan İngilizce sözcük - çev.] kullanarak küresel soruşturmaların yarattığı heyecanı kullanarak yaşayabildik: Bu kitapla ilgili çalışmalara iki yıl önce başladığımızda, "Elektronik Mafya"nın gizli bilgi kapasitesini artırmada kullandığı aynı teknik imkanlardan faydalanarak yola koyulmuştuk. Örneğin bütün dünyayı saran Internet bilgisayar ağı yardımıyla önemli miktarda bilgi, haber ve belgeyi, kolayca ulaşılabilen pek çok kaynaktan yararlanarak temin ettik. Bunlar arasında Amerikan Kongresi'nin bazı rapor ve araştırmaları, çeşitli arşiv ve kütüphanelerden belge ve özetler, önemli fikir savunucularıyla yapılan söyleşiler ve yazılan makaleler ile bu kişilerin yerel Amerikan radyolarında yaptıkları konuşmalar bulunmaktadır. Yavaş yavaş dev bir casusluk olayı olan "PROMIS"le ilgili mozağimizi tamamlamaya başlamıştık.

Gazetecilik mesleğinin temel ilkesi sayılan araştırma faaliyetinin yerini alamadı tabii bu bilgi ve belgeler, araştırmalarımızı destekledi sadece. Bütün bu çalışmalara, kimliklerini bazen gizlemek zorunda kaldığımız çeşitli "kaynaklarla" yapılan konuşma ve görüşmeler ilave edildi. Öte yandan gizli servislerin hazırladığı bazı gizli belgelerden de yararlandık. "Çok Gizli" ibaresi taşımayan NSA raporları bile, yeni enformasyon kartellerinin faaliyetleri hakkında çok ilginç ipuçlarını taşıyordu.

Bu kitabı yazmaktaki bir başka amacımız, yaklaşık on beş yıl önce Almanya'da cereyan eden veri koruma ve veri güvenliği tartışmasını yeniden başlatmaktır. Çünkü böyle bir tartışma ortamına şimdi eskisinden daha çok ihtiyacımız var. "Orwell'in Devleti" sessizce yaklaşmaktadır ve belki de pek çok cesedi çiğneyerek gelmektedir. Artık buna bir dur demenin zamanı gelmiştir.

Bremen/Hannover, Haziran 1995

Egmont R. Koch / Jochen Sperber

Bölüm I
Bilgisayar Ağlarının Korsanları

Bilgisayar ağları "evreni", özellikle seksenli yıllarda büyük bir kullanıcı kitlesine sahip oldu. İnsanlar, kendilerini "küresel bir köy"de yaşıyor sanmaya başladılar. Özel bilgisayarlarda kendilerine daimi bir yer edindiler ve buralarda günlük sohbetlerini yürütmeye başladılar. Ama bilgisayar evreninin sundukları bunlarla sınırlı değildi. Bu insanlardan bazıları, elektronik haylazlıklar yaparak pek çok yabancı bilgisayara gizlice girmeyi başardılar.

Örneğin Almanya'da da duyulan en ünlü olaylar, 1987 yılında NASA bilgisayarına ve 1988 yılında da KGB bilgisayarına gerçekleştirilen sızmalardı. NASA olayında bazı macera düşkünleri teknik meraklarını tatmin etmek istemişlerdi, ama KGB olayının ardında para ve casusluk yatıyordu. Bundan böyle, bilgisayarlara sızabilen hacker'ler, veri toplayıp satan elektronik korsanlar haline gelmişlerdi. Bütün başarılarına rağmen bu korsanlar hep amatörlerdi.*

Bu kitapla ilgili yürüttüğümüz araştırmalar işte bu "amatörlerden" başladı ve yavaş yavaş "profesyonellere" dek ulaştı. NASA bilgisayarına sızılabilmiş olması ve eski İsrail ajanı Ari Ben Menaşe'nin 1993 yılında yazdığı bir kitap, bize bu konuda çalışma fikrini vermişti.

Bilgisayarlara sızabilen kişilerin bütün dünyaya alenen gösterdikleri yetenekleri, belli ki, gizli servisler tarafından profesyonelce kullanılmaktadır: Dönem, artık bilgisayarla casusluk dönemidir. Bu konu hakkında pek çok spekülasyonda bulunuldu. Fakat daha önce değindiğimiz casusluk programı PROMIS'le ilgili burada anlatacağımız "hikaye", bilgisayarların hangi amaçlarla ve hangi boyutlarda kullanıldığını açıkça gözler önüne serecektir.

---

* *Hacker*: Yaygın telekomünikasyon imkanlarından faydalanarak yabancı bilgisayarlara girmeyi hobi ve/veya meslek edinen bilgisayar düşkünlerine verilen isim-çev.

Hikayenin Aktörleri

Yaşlı Walter:

Muhtemelen bir üniversite öğrencisi. Kaliforniya'da "Elektronik İlan Tahta" sı var. Bu ilan tahtasında pek çok "esrarengiz ve polisiye" yazılar bulunmakta.

Dr. Andreas von Bülow:

Alman Sosyal Demokrat Partisi (SPD) eski milletvekili. Pek çok yazılımda bulunan bazı zayıf noktaların sadece bilgisayar kullanan maceraperestlerin değil aynı zamanda gizli servislerin de işine geldiğini düşünerek endişelenmekte.

Helmut Hansen:

Kuzey Almanya'da bulunan bir üniversitenin uzak mesafe veri aktarımı bölümü yöneticisi. Bize bilgisayar tekniği konusunda yardımcı oldu ve araştırmalarımızda kullandığımız yazılımı üretti. (Takma bir isim kullanmayı tercih ettik.)

MAXXIM:

VAX tipi bilgisayarlara sızmaya bayılan ünlü Alman hacker'i. MAXXIM, "VAXbuster" isimli küçük hacker grubunun yazılım uzmanı.

VAXbuster:

1985 - 1988 yılları arasında VAX bilgisayarlarına sızan küçük bir grup bilgisayar düşkünü. Kendilerine bu ismi veren Hamburg Kaos Bilgisayar Klübü'ndeki (Chaos Computer Club) öğrenciler, yaptıkları ortaya çıkana dek sportif bir heyecan ve büyük bir teknik merak ve istekle inanılmaz elektronik başarılara imza attılar.

Yazılımlardaki Zayıf Noktalar

Truva Atlarının Esrarı

"M." takma isimli bir hacker, 29 Nisan 1987 tarihinde Heidelberg'de bulunan Max Planck Nükleer Fizik Enstitüsü'nün Sistem Programlama Bölümü'ne İngilizce dilinde şu mesajı geçer: "Tebrikler. Herkese selam. Bir arkadaşımızın dikkatsizliği yüzünden, bizim muhteşem LIO'muzla tanışma fırsatı elde ettiniz."[1] Bu mesaj, Sistem Program Bölümü'nde çalışan uzmanların aylar süren "yazılımlarındaki zayıf noktayı" belirleme çabasına bir süre için son vermekteydi. Nükleer fizik alanında çalışan bilgisayar uzmanları, "VAXbuster" isimli bir hacker grubunun izine çok sık rastlamaktaydı. Bu grup, büyük bir başarıyla bilgisayarlara sızıyor, buradaki bilgisayarlardan yararlanarak birkaç tuşa basmak suretiyle ABD'den Japonya'ya kadar yüzlerce başka bilgisayara girebiliyordu.

Bu girişim, "NASA hack'i" olarak bilinmektedir. Zira Amerikan Uzay Dairesi (NASA), VAXbuster'lerin ve onları takip edenlerin en önemli hedefiydi.[2] Bunun çok eski ve sıkça dile getirilen bir hikaye olduğu düşünülebilir. Ama bu sefer işler öyle değildi, çünkü bu hikayenin pek çok polisiye roman yazarının hayal gücünü aşacak nitelikte bir de devamı var. Her zamanki gibi burada da "tesadüfler" büyük bir rol oynar. Günün birinde, birisi um-

---

* Kitapta bu yıldız ile gösterilen teknik kavramlar kitabın sonundaki "sözlük" bölümünde açıklanmaktadır (çev. n.).

madığı biçimde "masa örtüsünün ucunu" yakalar. "Masanın üzerinde" neyin bulunduğunu henüz bilmemesine rağmen örtüyü çekip indirmek ister. "Yere düşenler" gizli servislerle, dünya çapında silah ve uyuşturucu ticaretiyle, büyük boyutta kriminaliteyle ilgilidir. Bu hikayede teröristler bile önemli bir rol oynar. Ama şu an için yine NASA'ya geri dönelim ve bilgisayar ile sistem yazılımlarındaki zayıf noktaları görelim.*

Bilgisayarları açıp "içine girmek", seksenli yılların bilgisayar meraklıları için pek de zor değildi. Başarıya giden yol sabırdan geçiyordu. Bunun için bilgisayarlardaki bakım kanalları deneniyor veya bir bilgisayardan diğerine atlamaya çalışılıyordu. Ama bütün bu sızma eylemleri elbette bir gün ilgili kişilerin ve kızgın sistem yönetcilerinin dikkatini çekiyordu. Bunun üzerine, sızılmaya uygun bilgisayarlar "güvenli" hale getiriliyordu. Ardından, meraklı hacker'ler ellerinde ikinci bir bilgisayar yoksa başka bir tanesini aramaya başlıyordu. Tabii bu durum karşısında iyi bir hacker olarak işi biraz sağlama almak gerekiyordu. Birkaç program geliştirerek, sistem yöneticilerinin hayatlarını daha da karartmaya elverişli araçlar yaratıp zor zahmet girilen bilgisayarlardan apar topar atılma tehlikesini en aza indirmeyi başarmışlardı.

Hamburg ve Karlsruhe'li beş VAXbuster'ci genç, 1987 yılında Almanya'nın en iyi hacker'leri arasında gösterilmekteydi. Birer virtüöz gibi çalışıyorlardı. Bilgisayar ağlarının en cesur korsanları arasında Amerikalılar, İngilizler veya Hollandalılar da vardı ama bu beş Alman en iyileriydi. VAXbuster'ler, Noel'de hediye olarak aldıkları bilgisayarlarla büyük işler çeviren birinci nesil bilgisayar gençliği (computer kid) arasında sayılmaktadır. O dönemlerde pek çok anne baba, çocuklarına "akıllıca" bir hediye almanın parlak bir fikir olduğunu düşünüyordu (örneğin komşularının çocuğunda bulunan Commodore C 64 tipi bir bilgisayar). Ama gençler sadece bilgisayarla idare etmek istemediler. Zamanla ufak tefek ilave yatırımlar yaparak bir akustik dönüşümcü* veya Tayvan malı bir modem* satın aldılar ve uzak mesafeli veri aktarımını sağlamak

üzere telefon hattından yararlandılar. Ardından da büyük bilgisayarlara sızdılar. O dönemin gençleri için bir mailbox* veya bir sabit disk sadece güzel rüyaları süsleyen bir olaydı, çünkü bunların fiyatları çok yüksekti. Aslında bilgisayar ağlarını kullanmak da oldukça pahalıya geliyordu.

Gençlerin kendilerini geliştirmek için harcadıkları paralar genelde ayda 1.000 markı geçiyordu. Ailelerin bu yükü taşımaları mümkün değildi. Bunun üzerine zeki bilgisayar gençleri, bu astronomik maliyetleri başka bilgisayarlara yüklemeye başladılar. *3M* firması, bu işlemler neticesinde 10.000 marklık bir zarara uğramıştı ki, bu oldukça düşük bir rakamdı. Hamburg'da bulunan *Lloyd of London Press Ltd.*'in bir şubesi 55.000 marklık zarara uğramış, *Eichler KG* firması ise 62.000 marklık zararla onurlandırılmıştı. Bu işten nasibini alan diğer firmalardan bazıları da şunlardı: *Siemens, Olympia, Olivetti, Nixdorf, Triumph-Adler, Bertelsmann, Coca-Cola ve Loewe Opta.*[3]

VAXbuster'ler ve onların takipçileri, genellikle VAX* tipi güçlü ve kullanımı kolay bilgisayarlardan yararlanıyorlardı. VAX'lar *Digital Equipment* firmasının bir ürünüydü ve genellikle bilimsel araştırmalarda kullanılıyordu. Ancak pek çok diğer sözde hacker'e göre VAXbuster'ler bilgisayar sistemleriyle ilgili olarak şirket sırrı sayılabilecek önemli bilgilere ve çok ileri bir programlama yeteneğine sahiptiler. Örneğin VAX bilgisayarlarının sistem yazılımında* zayıflıklar* keşfetmişlerdi. Bu zayıflıklardan yararlanarak da elektronik seyahatlerini gerçekleştirmekteydiler. Meraklıların yetenekleri bu keşifle sınırlı kalmadı: Sızma operasyonlarını gizlemek amacıyla bazı manipülasyon programları geliştirmişler, önemli miktarda elektronik hırsızlık aleti yaratmışlardı. Bu alet ve programlar bir bilgisayara yerleştirildi mi, neredeyse hiçbir sistem yöneticisi bilgisayara sızıldığını anlayamamaktaydı. Daha önce adından söz ettiğimiz M. de böyle bir yazılım uzmanıydı. Gerçek hayatında Karlsruhe'de bilgisayar mühendisliği okuyan M., takma ad olarak MAXXIM'i kullanıyordu.[4]

Gençlerin çoğu, bilgisayar ağlarında gizli bazı bilgilerin izini sürmek niyetinde değildi. Amaç, büyük bir amatör heyecanıyla karmaşık ve zor bilgisayarlara sızabilmek ve süper kullanıcı sınıfına atlayabilmekti. Böyle bir başarı, hacker'ler arasında oldukça büyük bir etki bırakmaktaydı. En son elektronik cinlikler, moda olan bilgisayarların mailbox'larında toplanıp isteyenlere dağıtılıyor, yeni eylemler planlanıyor, en son sızma harekatlarıyla gurur duyuluyor veya sadece sohbet etmek için mesaj bırakılıyordu. Fakat VAXbuster'leri diğer hacker'lerden ayıran, onların bazı ciddi düşünceleriydi. Örneğin sızma tekniklerini dikkat çekmeden bütün VAX bilgisayarlarına girebilecek kadar mükemmel bir hale getirmek istiyorlardı. Heidelberg Max Planck Enstitüsü bilgisayarında LIO isimli efsanevi yaratıkları yakalanınca, grubun bu konuda ne kadar ilerlemiş olduğu ortaya çıkmıştı.

VAXbuster'ler ve çalışma arkadaşları, geliştirdikleri elektronik silahlarla bütün dünyaya teknik imkanların ne kadar ilerlediğini göstermişti. Bu, birçok gizli servisin örneğin ABD'nin teknoloji alanındaki gizli servisi National Security Agency'nin de dikkatini çekmekteydi. Bir bilgisayara sızabilmenin en önemli faktörü, sistem yazılımında* yeterli bir zayıflığın* bulunmasıdır. Böyle bir zayıflıktan (delikten) yararlanılarak gizli kaldığı sanılan şifreler çözülebiliyor, veya şifreler yeniden yazılabiliyor ve bilgisayarlardan istenilen biçimde yararlanılıyordu. Bilgisayara bir kez sızıldı mı, bir "genel anahtar"* yerleştirilebilmektedir. Sistemde yabancı bir kullanıcının varlığını gizlemek için de bir "gizleme prgramı çalıştırılarak bilgisayarın alarm sistemi devre dışı bırakılmaktadır. Sisteme sızan yabancı konuk, hiçbir zaman dikkatleri üzerine çekmemelidir. Bir kopya programı* sayesinde, bu bilgisayarların gerçek kullanıcılarının isimleri ve şifreleri kaydediliyor, daha sonra bu isimler ve şifreler altında yeniden bilgisayarlara sızılıyordu. LIO ise, kopya edilen bu isim ve şifreleri, dikkati en az çekecek olan yerde saklıyordu: sistemin şifre dosyasında. Başarıyla so-

nuçlanan büyük bir harekattan sonra neredeyse hiçbir sistem yöneticisi, sızanları tespit edememekteydi. Sistem yöneticileri, bir Truva Atı tarafından kandırıldıklarının farkına bile varamıyorlardı.

1987 yılındaki NASA olayının ardından "Truva Atı, yabancı bir ahıra (bilgisayara) bağlanan ve iyi biçimde beslendiği takdirde bütün kapıların şifrelerini çözen bir bilgisayar programıdır", diyor Kaos Bilgisayar Klübü mensubu Steffen Wernéry.[5] Aynı şey, VAXbuster'lerin mucize silahı LIO için de geçerliydi: Mitolojide Truva Atı'nın içinde gizlenen Yunanlı askerlerin geceleyin çıkıp Truva' nın kapılarını açtıkları gibi, bilgisayara yerleştirilen bir genel anahtar* ile bilgisayarın kapısı ardına kadar açılabilmekteydi.

VAXbuster ve arkadaşlarının nerelere sızıp girebildikleri şaşırtıcıdır. Heidelberg'deki VAMPI isimli VAX bilgisayarından yararlanarak NASA'nın CASTOR ve POLLUX isimli bilgisayarına atlayabilmişler, NASA'dan hareket edip MILVAX'a geçerek Fort Stewart (ABD) veya Ramstein Hava Üssü' ndeki (Almanya) askeri bilgisayarlara sızabilmişlerdi. Üniversiteler ve araştırma merkezleri çok sevilen hedeflerdi: Örneğin Heidelberg'deki Avrupa Moleküler Biyoloji Laboratuvarı, Japonya'daki Nükleer Araştırma Merkezi KEK, Stanford/Amerika'daki lineer hızlandırıcı, Kanada'daki British Columbia Üniversitesi, Hamburg'daki DESY veya Cenevre'deki Avrupa Nükleer Araştırma Merkezi CERN, Avrupa Uzay Dairesi ESA ile buranın Darmstadt'daki operasyon merkezi ESOC listenin başını çekiyordu.

ABD'de bulunan silah fabrikası Mitre'yi çok sayıda silahlı görevli korumaya çalışırken şirket bilgisayarına VAXbuster'lerin dışında pek çok başka hacker da girebilmişti. Aynı akıbet, silah şirketi SGS Thomson'un veya Fransa Atom Dairesi'nin başına da gelmişti. VAXbuster'ler, mucize yaratık LIO'yu yaklaşık 135 VAX* tipi bilgisayarın üzerine salmıştı. Listede Kopenhag'daki Koebmagergade postanesi, Hamburg İskan Müdürlüğü veya Almanya Sendikalar Konfederasyonu gibi bazı "ilginçlikler" de bulunuyordu. En ilgi çeken seyahatler, Pentagon'un OPTIMIS veri

bankasına yapılanlardı. Burada askeri raporlar veya general ve admirallerle ilgili bilgiler bulunuyordu. Bu operasyonlardan nasibini alanlar arasında ayrıca Heilbronn bölgesinde *Lufthansa, Porsche, Telefunken, Electronics,* Wetzlar'da *Ernst Leitz GmbH* ve Eching'deki *Eurosil* şirketleri sayılabilir.(6)

Bazen sorunlar da çıkmıyor değildi. Örneğin Stuttgart Üniversitesi'ndeki bilgisayar aracılığıyla Hamburglu bir VAXbuster, Porsche firmasındaki bir VAX'a* sızmış ve bunun üzerinde bazı değişiklikler yapmıştı.(7) Bu büyük başarıdan sonra konuyu arkadaşına anlatınca, arkadaşı "çılgına" dönmüş ve bilgisayardaki değişikliklerin mutlaka geri alınması gerektiğini söylemişti. Çünkü bu arkadaş, Porsche'ye hizmet veren bir bilgisayar şirketinde çalışıyordu ve herhangi bir sorun karşısında dikkati ilk üzerine çekecek olanlardandı. Bunun için LIO'yu mutlaka çıkartmak gerekiyordu. Ama nasıl? Porsche'ye sızan kişi bunu başaramadı. Bu yüzden sistem yazılımının* yeni ve "temiz" bir sürümüne gerek vardı. Ardından, mevcut bütün VAX'lar* bilgisayar ağları kullanılarak tarandı. Ama sonuç hayal kırıklığıydı. Çünkü diğer bütün VAX'ların* sistem yazılımı* da "kirlenmişti". Sonuç olarak tartışmalı bir harekette bulunarak bir yerden bir MicroVAX'a ait sistem yazılımı çalındı ve bu yeni yazılım eski bilgisayara yüklendi. Fakat Porsche bilgisayarını sadece iki kişi kullandığı için ertesi pazartesi sabahı bilgisayarda bir sorun olduğu hemen anlaşıldı. Sorunu bu iki kişinin yarattığı sanıldı. Bu çok kötüydü!

Pek çok sistem yöneticisi, VAXbuster'lerin LIO'yu nasıl bu kadar kolay yerleştirebildiklerini anlayamıyordu. Onların bilmedikleri, hacker'lerin bir tür gizli silaha sahip olduklarıydı. Bu gizli silahı kullanabilmenin tek şartı ise hedef bilgisayarda çok küçük bir kapının aralık bırakılmış (örneğin ziyaretçiler veya sisteme yeni girenler için) ve DECNET isimli network yazılımı* ile çalışıyor olmasıydı. Bunun üzerine VAXbuster'ler, hedef bilgisayarı baştan sona gözden geçiren bir program yazıyor ve yardımcı programların kaydedilmesini sağlıyorlardı. Örneğin bunlar

arasında hedef bilgisayarı kullananları izleme programları, şifre çözücüler ve sızma operasyonunu gizleyen programlar bulunuyordu.

Aslında hacker'ler, bilgisayarlara sızmak için gerekli olan herşeyi geliştirmişlerdi. Ama bununla yetinmeyip bir adım daha attılar. Bir saha denemesi yaparak dizi halinde diğer bilgisayarlara girip giremeyeceklerini bilmek istediler. Yani sandalyelerine yaslanarak kendi programlarının hattaki bütün bilgisayarlara nasıl teker teker girdiğini ve kişisel kullanımları için bir genel anahtarı* nasıl yerleştirdiğini seyredeceklerdi. Bu pilot deneme, Darmstadt'daki bilgisayarları ve Infnet isimli bir İtalyan ağına bağlı VAX'ları* kapsıyordu. Tahmin edileceği gibi deneme yüzde yüz başarıyla sonuçlandı. Fakat daha fazla yaygınlaştırılamadı: NASA olayı 1987 yılında ortaya çıkınca operasyon yarıda kaldı. Ardından da VAXbuster'ler polise teslim oldular ve Devlet Güvenlik Mahkemesi'nde ifade verdiler. Ancak hiç kimse bu operasyonlar nedeniyle mahkûm olmadı.

Birçok VAXbuster'li hacker'in kariyerine son darbeyi vuran büyük "Bit Bang" [Bit Patlaması - çev.] 1987 yılı eylülünde geldi: Çoğu hacker, faaliyetlerinin bütün tedbirlere rağmen daha fazla gizli kalamayacağını anlamaya başlamıştı. Bu yüzden Kaos Bilgisayar Klübü çerçevesinde ileriye doğru bir hamle yaparak sıyrılmaya çalıştılar. Stratejileri şuydu: Sızma operasyonları, bütün çıplaklığıyla halka duyurulacaktı. Ancak bunden önce, mevcut hasarı sınırlama girişiminde bulunacaklar ve Digital Equipment* şirketi ile sızılan "sistemleri" durumdan haberdar edip Devlet Güvenlik Mahkemesi'ne bilgi vereceklerdi. Buna rağmen Digital Equipment*, uzun bir süre bu olaydan hiçbir maddi zarara uğramadığını iddia etti. Güvenlikle ilgili bu büyük sorunu görmezlikten geliyorlardı. Ancak 15 Eylül 1987 tarihinde, NASA olayıyla ilgili Almanya TV'sinde yayımlanan Panorama programından kısa bir süre önce şirketin İngiltere'deki Avrupa Güvenlik Dairesi başkanı bir dahili memorandum yayımlayarak şirketin "bir sorunla karşı karşıya kaldığını" belirtmiş ve bir kriz planı geliştirilmişti.

Görevini ciddiye alan her hacker'in yapacağı gibi MAXXIM, bu memorandumu ekrandan takip etmişti. Ama MAXXIM ve bütün diğer VAXbuster'ci arkadaşları söz konusu bilgisayar firmasındaki bütün bilgisayarlara (Münih, Singapur, Meksiko City veya ABD'deki ana merkezindekilere) öylesine sızmış ve bilgisayarları o kadar iyi biliyorlardı ki, bütün tedbirler boşunaydı.

NASA hacker'lerinin sonuna kadar yararlandıkları ünlü yazılım zayıflığı* çoktan unutulmuş gibi görünüyordu ki, 1992 yılında yine dikkatleri toplamayı başardı. Kaos Bilgisayar Klübü'nün Noel ve Yılbaşı arasında düzenledikleri yıllık İletişim Kongresi'nde (Communications Congress), bir Alman milletvekilinin bu yazılım zayıflığına* ilgi duyduğu ve konuya ilişkin daha ayrıntılı bilgi almak istediği duyurulmuştu. Söz konusu milletvekili, Alman Sosyal Demokrat Parti'den (SPD) Dr. Andreas von Bülow idi. Kendisi, Ari Ben Menaşe adında bir yazarın "Profits of War" [Savaşın Kârları - çev.] isimli kitabını okumuştu.(9) Ben Menaşe, İsrailli eski bir silah taciriydi ve uzun süre üst düzey siyasetçilerden destek görmüş, İsrail gizli servisiyle çok iyi bağlantılar kurabilmişti. Ancak 1989 yılında ABD'de tutuklanmıştı.

Ben Menaşe, kitabına, bir casusluk programıyla ilgili bir bölüm almıştı. Konunun önemi, bu programın bir tür Truva Atı olarak yansıtılmasında ve bütün dünya piyasalarında dolaşıma girmesinde ve elden ele geçmesinde yatıyordu. Program, PROMIS ismiyle çıkmıştı ve belki de başka adlar altında da el değiştirmişti. PROMIS; süreç ve işlemlerin işlenmesini, raporların kaydedilmesini ve başka yazıların veri bankalarına depo edilebilmesini sağlamaktaydı.

PROMIS'le ilgili bölümü okuyan milletvekili, kendisine şu soruyu yöneltmişti: Bu casusluk yazılımı Almanya'daki devlet dairelerinin veri bankalarına da sızmış olmasındı? Belki de PROMIS yazılımı Alman gizli servisine yerleştirilmişti ve CIA ya da Mossad ajanları Almanları kolayca izleyebiliyordu? Peki, yüksek teknoloji ürünlerinin satışı yasak olmasına rağmen, sistem yazılımında* bazı yazılım zayıflıkları* bulunan bilgisayarlar planlı bir

şekilde Doğu Bloku ülkelerine satılmış olamaz mıydı? Milletvekili von Bülow, Meclis Alt Komisyonu üyesiydi ve Doğu Almanya'nın gayri resmi döviz tedarikçisi Alexander Schalck-Golodkowski'nin zamanında yürüttüğü "ticari koordinasyonu" incelemekle görevliydi.

Schalck-Golodkowski'nin alış veriş listesinde pek çok bilgisayar bulunuyordu. Bunlar arasında Digital Equipment* şirketine ait VAX'lar* da vardı. Örneğin Doğu Almanya, "Ambargo Hattı Sunny" üzerinden ve "IM Hans" aracılığıyla 5,7 milyon mark değerinde Convex tipi bir 64 bit bilgisayarı satın almıştı. Söz konusu yüksek performans bilgisayarı; mikro işlemcilerin simülasyonunda, lazer aynalarının hesaplanmasında, nükleer santral kazalarının simülasyonunda ve askeri stratejik alanda kullanılacaktı. Bu bilgisayara ilaveten Floating Point System 264 tipinde bir "hesap hızlandırıcısı" satın alınmıştı. Bu hızlandırıcının değeri de 5,2 milyon markı buluyordu ve VAX bilgisayarlarının "görsel veriler ve görsel tanımlama hesaplarında, optik sistemlerde ve uydu yörüngelerinin hesaplanmasında" hız kazandıracaktı.(10)

Milletvekilinin aklına takılan sorular hiç de yabana atılacak türden değildi. PROMIS bir uygulama programıydı, sistem yazılımı* değildi. Ama bu pek bir şeyi değiştirmiyordu. Örneğin LIO uzmanı MAXXIM, VAX'ların* yazılım zayıflığını* çok iyi gözden geçirmişti ve şu sonuca varmıştı: Yazılım zayıflığı*, telefon bağlantısının öngörüldüğü yerdeydi. Bu hata o kadar büyüktü ki, belki de bilerek yapılmıştı. MAXXIM'in görüşüne göre hacker'lerin bu VAX'lara* sızması kolaylaşacaktı. Zira gizli servisler, satılan bu bilgisayarların kendi amaçları doğrultusunda hizmet vermesi konusunda oldukça istekliydiler. Belki de Doğu Bloku'nda bulunan pek çok VAX, batılı gizli servislerin emriyle satılmıştı. Öte yandan aynı şirket, bilgisayarın daha önceki bir sürümünde de aynı yerdeki güvenlik zayıflığına dokunmamıştı. Genel olarak bakıldığında bütün bunların bir tesadüf olduğu iddia edilemez, diyor MAXXIM.(11)

Bilgisiyar güvenliğiyle uğraşan uzmanlar, sistem zayıflığının bilerek yaratıldığı fikrine sıcak bakmıyorlar. Uzmanlar bilgisayara, dışarıdan hiçbir şekilde tespit edilemeyen gizli bir giriş şifresini yerleştirmenin çok daha kolay ve akla yatkın olduğunu söylüyorlar. Örneğin bazı sistem programcıları, bu tür gizli geçitleri sıkça yerleştirmektedir. Böylece daha sonra gerekli olacak herhangi bir modifikasyon durumunda, bilgisayarlara kolayca girebilmektedirler. Sonuç olarak müşteriye daha kolay ve hızlı bir hizmet verilebilmektedir. Müşterinin ise bu durumdan haberi bile olmamaktadır. Çünkü bu tür gizli girişleri keşfetmek mümkün değildir. Digital Equipment* benzeri bir şirket, sistem yazılımını* programcının ekranda gördüğü kaynak kodu* denilen bir kodla değil, makine dilindeki nesne kodunda* teslim etmektedir. Kullanıcının bu kodu okuması mümkün değildir. Bu kodun ayrıca kaynak koduna* çevrilmesi de gerekli bilgileri sağlamayabilir. Yani önemli programlar için sadece normal bir nesne koduna* sahip olanlar, ellerinde bir Truva Atı'nın olup olmadığını hiçbir zaman bilemezler. Bu yüzden, düşmanı elektronik düzeyde de izlemek isteyen gizli servisler için yazılım manipülasyonu çok ilginç bir alandır.

PROMIS yazılımının ardındaki gerçekleri aydınlatabilmek için Menaşe'nin kitabından bir bölümü okumak yetmeyecekti. Bu Truva Atı'nı yerleştirenler ve dağıtımını sağlayanlar belli ki gizli servislerdi. ABD gibi hemen haberleşilemeyecek kadar uzak yerlerdi. Daha fazla bilgi nasıl edinebiliriz derken, elektronik araştırma imkanıyla karşılaştık. PROMIS yazılımının izini elektronik yoldan sürerken, casusluk yazılımı dışında pek çok alan ve imkana hizmet eden bir kullanımla karşılaştık. İnsanlarla ve yaptıklarıyla ilgili her şey apaçık ortaya çıkıyordu. Edinilen bilgiler, ortada korkunç şeylerin döndüğünü ve hatta önemli suçların işlendiğini gösteriyordu.

Elektronik Araştırmalar

Veri Bankalarından Toplanan Sıcak Bilgiler

"Yani bilgisayar şimdi neyi bulacak?" diye sordu bilgisayar uzmanı Helmut Hansen. Kendisi, Kuzey Almanya'daki bir üniversitede bulunan bilgisayar merkezinin telekomünikasyon müdürüydü. "Bilgisayara bir kelime girmeliyiz." "PROMIS'i bir dene bakalım." "Bilgisayar nerelerde arama yapacak?" diye sordu bu kez de Hansen. "Bütün dünyada arama yapabilir. Avrupa olabilir, ABD bile olabilir. Arayacağımız şeyi tuşlayarak girmemiz yeterli. Ondan sonrasını makine kendi başına hallediyor." "O zaman 'PROMIS' ve 'ABD'yi deneyelim. Belki bir şeyler bulabilir?" Bilgisayar, bu kelimelerle ilgili hiçbir şey bulamamıştı. PROMIS, yanlış bir koddu. Ama listede başka kodlar da vardı.(12)

Bunun üzerine Hansen, Köln'deki Veronica'dan* yardım istemek zorunda kaldı. Veronica, "sevimli" bir kütüphane görevlisinin ismi değildi elbette, ama onun kadar misafirperverdi ve istenilen bütün bilgileri arayıp buluyordu. Veronica*, çılgınca araştırmalar yapabilen ve gopher'lerle* donatılmış bilgisayarları sürekli yoklayan bir programdır. Gopher, İngilizce'de gelincik türü küçük bir kemirgene verilen isimdir. Sıçana benzeyen bu hayvan sincap sınıfına da giriyordu. Zamanında birisi, veri bankalarının altını üstüne getirebilen ve bu amaçla hazırlanan bir bilgisayar programına bu komik ismi takmıştı. Ayrıca bu isme sahip bir de sevimli çizgi roman kahramanı bulunuyordu. Burada kullanacağımız Veronica'nın* görevi toprağı eşelemek değil tabii ki. Veronica, Ber-

lin' den Taipeh'e, Magdeburg'dan Vancouver'e dünyadaki bütün yerleşim birimlerindeki doküman ve metinlerin başlıklarını kaydetmekte, bunları kendi listesiyle karşılaştırmakta ve yeni gelen başlıkları hafızaya almaktadır. Bu kitapla ilgili araştırmalarımızı yürüttüğümüz sırada Veronica*, dünya çapında bir yoklama için birkaç güne ihtiyaç duymaktaydı. Bu sürenin bu kadar uzun olmasının nedeni, bazı meraklı insanların, bilgisayarları aracılığıyla dünya çapında bedava bilgi dağıtmalarıdır. Bazıları bunu bir hobi olarak yürütmekte, yine bazıları bilimsel bilginin yaygınlaşması için çalışmakta veya devletin resmi kurumları (örneğin ABD hükümeti) izledikleri politikaları bu şekilde insanlara tanıtmak için uğraşmaktadır.

Veronica'yı* arayıp bir kavramı araştırmasını isteyen bir kişi, veriler cennetinin anahtarını elinde tutuyor demektir. Veronica, hazine peşinde koşan meraklılara, aradıkları metinlerin veya bilginin hangi bilgisayarda bulunduğunu bildirmektedir. Tek şart, bu metin ve bilgilerin gerçekten var olmasıdır. Veronica* için "CIA" ismi altında ABD'deki bilgisayarlara yolcuk yapmak ile "disaster" [felaket] ismi altında Kanada'daki doğal felaket ve afetlerle ilgili bilgisayarlara girmek arasında hiçbir fark bulunmamaktadır. Veronica*, özellikle üniversitelerde kullanılan ve pek çok bilgisayarda bulunan veri tabanlarının araştırılmasında yararlanılan özel bir programdır. Örneğin 1993 yılı sonunda dünyada yaklaşık 1.000 adet gopher* bulunmaktaydı, ki bunlardan yine yaklaşık 100 adedi Almanya'daydı.

Gopher'ler; Frankfurt, Halle veya Münster Üniversitesi'nde, Dresden Teknik Üniversitesi'nde ya da Ostfriesland Teknik Yüksek Okulun'da bulunmaktadır. Örneğin Heidelberg Üniversitesi'nde papiroloji arşiviyle ilgili bir gopher kullanılmaktadır. [Boğaziçi Üniversitesi'nde de bir gopher bulunmaktadır - Çev.] Öte yandan hava durumuna meraklı olanlar, Berlin Özgür Üniversitesi' ndeki her yarım saatte bir yenilenen verilere baş-

vurabilirler. Gopher'le Berlin' deki yaklaşık 40.000 kitapla ilgili CD veri bankasına girilebildiği gibi Gießen' deki araştırma bursları hakkında bilgi alınabilmektedir.

Elektronik maceralara meraklı olanlar, bütün dünyayı gopher'le dolaşabilmektedir. Bazen komik gopher'lere de rastlanmaktadır: Örneğin Delphi ismindeki bir hafta sonu ve tatil günleri gopher'i, ev bitkilerinin bakımıyla ilgili bilgiler sunmaktadır. Öte yandan üniversitelerin dışındaki pek çok kurum ve kuruluşun, örneğin sanayi ve siyaset kuruluşlarının, NASA veya UNESCO' nun da bu şekilde bilgi sunması, biraz düşündürücüdür. Örneğin Washington' da bulunan Beyaz Saray, Başkan'la ilgili konuşma metinlerini ve dokümanları yayımlamakta; ABD Tarım Bakanlığı, tarımla uğraşanlara Avrupa'daki rakipleriyle ilgili bilgiler sunmakta; ABD Ticaret Bakanlığı, bazı şirketlerin silah sanayiinden sivil mallara dönüşümü için elektronik bilgi desteği vermek üzere otomatik olarak araya girmekte; FBI, soruşturmalarla ilgili destek aramakta; eğitim kurumları, okullardaki ileri teknoloji alanındaki eğitim düzeyini artırmaya çalışmakta; Washington'daki *Library of Congress* [Kongre Kütüphanesi] kitapları ve elektronik kitap kataloğunu hizmete açmakta; İsrailliler ise bir gopher* aracılığıyla sanayi araştırma ve geliştirme projelerini desteklemektedir. Gopher* ağından yararlanmak suretiyle ne gibi imkanların doğacağını henüz tahmin etmek mümkün değildir. Örneğin "sinema filmleri" arşivine girilerek belirli filmler hakkında istenilen bütün bilgiler temin edilebilmekte veya bazı tarikatlar ya da yer altı örgütleri hakkında her türlü malzeme edinilebilmektedir.

Veronica*, "PROMIS" ismini girdiğimizde "no hit" [bir şey yok] cevabını vermişti. Bir daha denemek üzere bu sefer PROMIS'i geliştirmiş olan firmanın ismi girildi: INSLAW. Sonuç olarak beş kaynak bulundu. Veronica*, Missouri Üniversitesi'nde MIZZOU1 isimli bir bilgisayarın elektronik adresini verdi. Bu bilgisayarın, bazı "eylemcilerin" elektronik haberleşmeleriyle ilgili

bir forum niteliğini taşıdığını öğrendik ve dev bir veri bankasına sahip olduğunu gördük. Örneğin bu yolla *Amnesty International*'ın [Uluslararası Af Örgütü'nün] Guatemala ve El Salvador hakkındaki raporlara veya ABD'deki televizyon kanallarıyla ilgili raporlara, Lyndon LaRouche isminde birisinin kurduğu tarikat ve teşkilat hakkındaki bilgilere, dünya ülkelerinde kadınların konumuyla ilgili Birleşmiş Milletler'in hazırladığı bir rapora, CIA hakkındaki kitapların tanıtımına ve daha pek çok ilginç konuya ulaşabiliyordu. Öyle görülüyordu ki, insan hakları savunucuları, çevre korumacılar, komplo teorisyenleri veya tarikatçı pek çok insan, sayfalarca metni elektronik olarak burada hafızaya almışlardı. Ve buradaki bilgiler bunlarla da sınırlı değildi! Birbirleriyle sık aralıklarla mektuplaşmaktaydılar. Örneğin bazı haftalarda, toplam 25.000 satırlık mektuplaşmanın olduğu görülüyordu.

Bu bilgisayara girdikten sonra, hafızasındaki bilgileri teker teker tuşlayarak gözden geçirdik. INSLAW kelimesinin bir araştırma kodu olarak pek de verimli olmadığı kısa süre içinde ortaya çıktı. Fakat John DiNardo isminde birisi vardı ki, bu kişi ya sürekli olarak radyo dinlemekteydi veya radyo yayınlarıyla ilgili bir arşive sahipti ya da bir radyo yönetmeniydi. Eldeki bilgilerden bu tam olarak anlaşılamıyordu. DiNardo, Danny Casolaro adındaki bir gazetecinin ölümüne ilişkin bir radyo programına özellikle dikkat çekiyordu. Anlaşılan, Casolaro da INSLAW ve PROMIS yazılımıyla ilgili araştırmalarda bulunmuştu ve önemli ipuçlarını yakalamıştı. Ancak Casolaro bu ipuçlarını değerlendiremeden bir otelin banyosunda öldürülmüştü.[13] Bu noktadan sonra hikaye, karmaşık bir hal almaya başladı. Anlaşılan John DiNardo da bu konuda aynı şeyleri düşünmüştü. Zira söz konusu radyo programının çevirisini bölüm bölüm gerçekleştirerek her hafta bir bölümünü bilgisayara yolluyordu. Toplam 35 bölüme ulaşmıştı ve bazen bölümlerin sırasını ve tasnifini şaşırdığı da oluyordu.

Bu araştırmalar sırasında gerçekleştirmek zorunda olduğumuz en büyük elektronik numara, bilgisayarda tespit edilen metin ve dokümanları elektronik bir zarf içine koymak ve kullandığımız bilgisayara postalamaktı. Bir süre için bu aktarım işleminde başarılı olduk. Ancak 20 aktarım yaptıktan sonra, Missouri'deki bilgisayar, günlük aktarım limitinin dolduğunu bildirdi. Bunun üzerine hemen yeni bir elektronik adres yarattık ve elektronik veri aktarımına devam ettik. Bu arada, DiNardo'nun bir sonraki radyo çevirisini nereye yerleştirmiş olduğunu tahmin etmek zorunda kalıyorduk. Bu da tabii zaman alıyordu. Ancak dokuzuncu ve onuncu metinde, Michigan'da ikinci bir bilgisayarın daha bulunduğuna ilişkin bir bilgiye rastladık. (14) Michigan' daki bilgisayar bir gopher* değildi ve FTP-Server* ailesine aitti. FTP ailesinde ise Veronica* işe yaramıyordu. Bunun için bir Archie* kullanılmaktaydı. Archie'nin görevleri de Veronica'nınkiyle aynıydı.

Bunun üzerine bilgisayarla Michigan'ın yolunu tuttuk. Burada da DiNardo'nun eserlerine rastlanıyordu. Ama bu sefer bütün metinler doğru biçimde sıralanmıştı ve içerikleri çok daha fazlaydı. Buradaki bilgiler o kadar ilginçti ki, başta bunlara bir türlü inanamadık. Örneğin INSLAW olayına Michael Riconosciuto'nun da adı karışmıştı. İddiaya göre Riconosciuto, bir uyuşturucu madde laboratuvarını işletmek suçundan haklı veya haksız biçimde hapiste yatıyordu. Eşi Roberta "Bobby" Riconosciuto, ne yapacağını şaşırmıştı ve üç çocuğuyla birlikte ailesine bakmaya çalışıyordu. Bir süre sonra Ari Ben Menaşe'nin ismine de rastladık. Çeşitli söyleşilere katılmıştı ve Village Voice [Köyün Sesi] ve In These Times [Bu Günlerde] isimli dergilerin bazı makalelerine konu olmuştu. Anlaşılan ortada, parçaları darma dağınık duran çok karmaşık bir hikaye vardı ve belki bu hikayenin parçalarını elektronik yoldan birleştirmek mümkündü.

Çeşitli bilgisayarlarda yapılan elektronik araştırmaların sonuçları oldukça ümit vericiydi. Örneğin ABD Temsilciler Meclisi

Hukuk Komisyonu, INSLAW olayı ve bu olaya bağlı olarak Adalet Bakanlığı'nın gerçekleştirmiş olduğu yazılım korsanlığı hakkında uzunca bir rapor hazırlamıştı.[15] Bu sonuç gayet sağlam bir kaynaktı. Bunun dışında pek çok radyo programında meraklı gazetecilerin ilgili kişilerle yaptıkları söyleşiler de bulunuyordu. INSLAW' un Bill Hamilton ismindeki sahibi de söyleşilere katılmıştı ve ABD Adalet Bakanlığı'na karşı yürüttüğü hukuki savaşta kullandıkları mahkeme belgelerini bilgisayar yoluyla kamuoyuna açmıştı.

Araştırmalarımız uzadıkça (pek çok araştırma turu düzenlemiştik), çok sayıda önemli malzemeyi ele geçirdiğimizi anlamıştık. Bilgisayar düşkünü olan bir arkadaşımız bu malzemeleri o kadar ilginç buldu ki, o da araştırmalarımıza katıldı. Üniversite öğrencisi olan genç arkadaşımız, bazı bilgisayar dergilerini tarayarak Danny Casolaro'nun ölümüne ve INSLAW olayına ilişkin 22 haber buldu. Ayrıca bazı önemli ekonomi dergilerinde de makaleler bulunmuştu. Örneğin Wired [Kablolanmış] isimli dergide INSLAW-Affair [INSLAW Olayı] başlığı altında konuyla ilgili çok ayrıntılı bir haber yayımlanmıştı.[16] Bütün bunlara ilaveten literatür önerileri ve bazı önemli kişilerin açık adresleriyle telefon numaraları da tespit edilebilmişti.

Tabii, araştırmalarımız sırasında şansımızın da yaver gittiğini söyleyebiliriz. Örneğin Michigan'daki bilgisayarda bir kod araştırması yaparken Don Webb isminde birisinin sevgili "Fringenoids and Surfpunks"lara yolladığı (artık bunlar her kimse) elektroni mesaja rastladık. Bir süre sonra tespit edebildiğimiz üzere Webb üniversitede öğrenciydi ama Michigan'da değil Ohio'daki Kent University'de okuyordu. Elektronik dünyasında bu tür büyük coğrafi mesafelerin hiçbir önemi yoktu. Webb, yolladığı mesajda bir Bulletin Board'dan* (ilan tahtasından) söz etmekteydi. Söylediğine göre bu ilan tahtasından çok sıcak bilgiler bulunuyordu.[17]

Gizli saklı bilgiler peşinde koşanların en sevdiği araştırma yer-

lerinin başında söz konusu mesaj panoları (Bulletin Board'lar*) gelmektedir. Bunlar, bilgisayar meraklılarının ve "alternatif eylemcilerin" kullandığı elektronik mesaj panolarıydı. Örneğin bu panolardaki bilgilerden yararlanarak kredi kartlarının nasıl kopyalanabileceği, nasıl bedava telefon görüşmelerinin yapılabileceği, doğanın nasıl korunabileceği veya dünya hakkında benzer bilgilerin nasıl elde edileceğini görmek mümkündür. Ama asıl konu bu değildi. Webb'in dikkatini, Kaliforniya'da kurulu bulunan ve Oaklandlı Yaşlı Walter isminde birisinin işlettiği bir Bulletin Board* çekmişti. Söz konusu bilgisayarda, "komplo teorileriyle ilgili batı yarım küredeki en büyük bilgi ve belgeler" bulunduğunu söylüyor ve örnek olarak şu konu başlıklarını sayıyordu: FBI, CIA, NSA, JFK, CONTRA, KKK, BCCI, STASI, GEHLEN, THULE, ILLUMINATI ve INSLAW. Bu çok ilginç bir bileşimdi: Örneğin Illuminati, bir tür bilim kurgu romanı olan bir komplo hikayesi; BCCI, iflas etmiş bir banka; KKK, Ku-Kluks-Klan; JFK, başkan John F. Kennedy'ye yapılan suikast; Thule ise Neo Naziler'in kullandığı bir bilgisayar ağıdır. Bu karma karışık başlıklar altında belki de çok önemli bir konu bulmak mümkündü.

Don Webb'in hazırladığı liste elbette çok ilginçti. Peki, ama Yaşlı Walter'in Kaliforniya'daki bilgisayarına bağlanırken hiç para ödenmemesi nasıl açıklanabilirdi? Bunun sırrı, Yaşlı Walter'in bilgisayarını uluslararası bilgisayar ağı Internet'e* değil normal bir telefon hattına bağlamış olmasıydı. Böylece Yaşlı Walter, Don Webb üzerinden veri otoyolunu* kullanarak Internet'te* hareket edebiliyordu. Örneğin Illuminati'ler hakkında yeni bir komplo hikayesi getirenlere de kendi hazırladığı bilgi ve belgelerin küçük bir bölümünü içeren dört adet disket yollamayı vaat ediyordu.

Söz konusu dört disket, oldukça ilginçti. Çünkü Yaşlı Walter, bu disketlere pek çok bilgiyi sıkıştırarak sığdırmıştı. Sıkıştırılan bu bilgiler dekomprime edildiğinde, yazı miktarı on megabyte'ı geçen bilgi elde edilebiliyordu. Bilgisayar kullanan herkes, bu kadar

büyük bir bilgi miktarının tamamanı gözden geçirmenin ne demek olduğunu çok iyi bilir. Metinler ilk olarak gözden geçirildikten sonra pek çok konunun (örneğin soğuk nükleer füzyon, ufo veya tarikatlar hakkındakilerin) araştırma alanımıza girmemesi nedeniyle atılabileceğini gördük. Geri kalan küçük bir bölümü ise dikkatimizi çekmişti. Örneğin bunlar arasında Henry Gonzales isminde bir Teksas Senatörü'nün İtalyan devlet bankası Banca Nationale del Lavoro hakkında hazırladığı bir rapor bulunuyordu veya Miami Herald gazetesinde Oliver North isminde birisine ait olağanüstü hâl programı hakkında yayımlanan bir makale vardı. Öte yandan yine aynı bilgi ve belgeler arasında Tayland, Burma ve Laos'un oluşturduğu Altın Üçgen denilen bölgedeki eroin üretimi hakkında bir yazı vardı. İlk bakışta garip gelen bazı yazılar ise, daha sonraları bu kitabın hazırlanması sırasında gayet önemli birer rol oynamıştır. Gerçekten de Yaşlı Walter, binin üzerindeki bilgi ve belgeleri arasında bazı altın tanelerini de gizlemişti.[18]

Yaşlı Walter'in dosyaları, elektronik malzemeleri kullanmanın yarattığı temel bir sorunu da gözler önüne sermişti. Zira sorun, bu malzemelerin ne kadar doğru olduğuydu? Bu metinlerin yazarları birer deli miydi, yoksa ciddiye alınması gereken gazeteci veya araştırmacı mıydı? Bilgisayar için ekrandaki bütün bilgiler aynıdır. Hiç kimse de ilk bakışta neyin gerçek neyin yalan veya uydurma olduğunu anlayamaz. Bu yüzden Yaşlı Walter'in yazıları, şöyle bir gözden geçirildikten sonra uzunca bir süre için kenara konulmuştu. Daha sonraları bazı önemli kitapların belirli kişiler ve gazete makalelerine atıfta bulunmaya başlamasından sonradır ki, Yaşlı Walter'in sunduğu bilgi ve belgelerin gerçeklerle ilgili olduğu anlaşılmıştır. Ancak söz konusu kitaplara el atmamızın başka bir sebebi daha vardı.

INSLAW olayı ve buna eşlik eden bazı ilgili olaylar hakkında topladığımız malzemeler, bir kitap oluşturmak için yeterli değildi. Örneğin pek çok olguyu sınıflayamıyorduk. Daha önce adı geçen

Bank of Credit and Commerce International [Uluslararası Kredi ve Ticaret Bankası, BCCI] uzunca bir süre için sisler ardında gizlenmiş bir isim olarak kalmıştı. Bu banka, İngiltere'de başlayan dev bir iflas olayının baş aktörüydü, bu yüzden banka hakkında daha ayrıntılı araştırmalarda bulunmanın faydası büyüktü. Öte yandan günün birinde ekranda Oliver North'un ismi kötü adam başlığı altında göründü. North, İran-Contra Olayı'nda kilit rolü oynamıştı. Bu olay, ABD'de 1986 sonundan itibaren siyasi kulislerde büyük fırtınalar koparmıştı. Söz konusu olay hakkında oldukça geniş bir literatür bulunuyordu. Ama ABD'nin teknoloji gizli servisi National Security Agency [Ulusal Güvenlik Dairesi, NSA] hakkında da araştırma yapma zorunluluğu vardı.

Pek çok ayrıntıyı ve geri plan bilgilerini araştırırken Göttingen Üniversitesi'nin neredeyse bir hazine adası olduğunu gördük. Zira bu üniversitenin kütüphanesine kısa bir süre önce (diğer bazı üniversitelerde olduğu gibi) bir elektronik arama sistemi kurulmuştu. [19] Bilgisayar meraklıları için bu çok güzel bir şeydir. Biz de bu imkandan faydalanarak İran-Contra Olayı hakkında yaklaşık yirmi bin sayfalık bilgiyi mikrofiş* şeklinde temin ettik ve Oliver North, İran, CIA ve basın kralı Robert Maxwell gibi konu ve kişilerle ilgili kitaplara ulaştık. Genellikle ABD ve İngiltere'de yayımlanmış olan bu kitaplar, disketler halinde topladığımız bilgileri sınıflandırmamıza yardımcı olduğu gibi, araştırmalarımıza rehber teşkil ettiler ve bu kitaptaki bazı bölümlerde kullanılmak üzere bazı önemli olguları ortaya çıkardılar.

Sadece PROMIS isimli bilgisayar programı hakkında bir şeyler yazmanın uzun vadede can sıkıcı olacağı ortaya çıkmıştı. Bu konuya belki bilgisayar uzmanları veya veri koruyucuları ilgi duyacaklardı ama insanların başından geçen olaylar hakkında bilgi edinmek isteyen genel okuyucu için konu çok sıkıcı olacaktı. Bu arada araştırmalarımıza konu olan gazete makalelerinde, radyo programlarında ve kitaplarda PROMIS programıyla dolaylı da olsa

ilişkisi bulunan pek çok kişinin ismiyle karşılaşıyorduk: Bunlar arasında yalancılar, kaçıklar, siyasi komplocular, sıkı ajanlar, yüzsüz bankacılar ve vurdum duymaz silah tacirleri bulunuyordu. Örneğin PROMIS'i geliştirenler, sonra bu programı bir Truva Atı haline getirenler, ABD Adalet Bakanlığı'nda büyük işler çevirmek isteyen yazılım korsanları, programı müşteriye ulaştıran gizli pazarlamacılar, tartışmalı konularda programı kullarak güçlerini sağlama almak isteyen vurdum duymaz kullanıcılar bunlar arasında sayılabilirdi.

Sürükleme Ağları

Veri Savaşına Beş Kala

Kitabımızla ilgili olarak yürüttüğümüz elektronik araştırmalar, bize elektronik bir sürükleme (veya tarama) ağıyla dünya çapındaki bilgi ve belge araştırmalarının nasıl yapıldığını çok şaşırtıcı biçimde göstermiştir. Prensipte yaptığımız şey bütünüyle yasaldı ve gizli servis ajanlarının PROMIS programıyla yasa dışı şekilde yürüttüğü araştırmalardan hiçbir farkı yoktu. Örneğin Veronica* ve Archie* aracılığıyla hem teknik bilgilerle ilgili araştırmalar yürütülmüş hem de kişiler hakkında ayrıntılar aranmıştır. Bu iki bilgi sınıfını birbirinden ayırmak mümkün olmadığı için (bilgisayar yazılımı ayrımı fark etmez, sadece kullanıcı bu farkı bilmektedir) araştırmalarımızı kolayca yürütebiliyorduk. Bu yüzden adalet veya şans adına sürükleme ağına insanlar da takılabiliyordu.

Aynı şey şu sıralar Almanya'da da mümkündür. Zira Almanya'da, organize suç örgütlerini yok edebilmek için emniyet teşkilatında büyük bir bilgisayarlaşma görülmektedir ve bu bilgisayarlar haber alma servislerine bağlanmaktadır. Konuya genel olarak yaklaşıldığında doğru gibi görünen şey, zaman içinde çok kötü sonuçlara yol açabilir. Bu açıdan bu kitapta sözü edilen hikayelerin pek çoğu; gizli servislerin, bakanlıkların ve devlet dairelerinin neredeyse kontrol edilemeyen ve aşırı ölçüde güçlenmiş eline düşen tekniğin kötüye kullanılmasına ilişkin çarpıcı örnekler şeklinde değerlendirilmelidir.

Bu arada elektronik imkanlar da gün geçtikçe artmaktadır. Örneğin bir bilgisayar programı olarak PROMIS günümüz için oldukça eski kabul edilebilir. On batılı devlette faaliyet gösteren yazılım firmaları, workflow programı* denilen programlar üretmiştir. Bu programlar, şirketlerde ve devlet dairelerinde idari yükü azaltmak ve hızı artırmak için hazırlanmıştır. Bu alanda oluşan piyasanın milyarlarca markı bulacağı bile tahmin edilmektedir. Öte yandan 1993 yılından beri, bu konudaki programların standardizasyonuyla ilgilenen bir de Workflow Management Coalition [İş Akışı Yönetim Birliği] kurulmuştur. Böylece bir üreticinin yazılımı bir başka üreticinin yazılımıyla birleştirilebilecek veya uyumlu hale getirilebilecektir. Söz konusu projeye şu ana kadar aralarında *Fujitsu* (Japonya), *IBM* veya *Hewlett-Packard* (ABD), *Siemens-Nixdorf* ve *SAP* (Almanya) gibi isimlerin bulunduğu yaklaşık 50 firma, üniversite ve banka katılmıştır. Ayrıca *Württembergische-Versicherung* [Württemberg Sigortası] da bu projeye katılmıştır. Bu ise, çalışma işlemlerinin elektronik düzeyde işlenmesi sırasında yalnızca seyahat masraflarının değil aynı zamanda "riskli müşteri"lerin de izleneceğini göstermektedir.

İdari bölümlerin "zayıflaması" akla iyi bir fikir gibi gelmektedir. Zira böylece işlemler hızlanacak ve maliyetler düşürülecektir. Ancak bu madalyonun bir yüzü. Öteki yüzünde yasal olmayan veya "yukarıdan" düzenlenen ve vatandaşların, banka ve sigorta müşterilerinin veya şirketlerde yapılan araştırmaların raporlarına organize biçimde ulaşma imkanı sunan basit bir teknik bulunmaktadır. Örneğin birisi sanayi casusluğu yapmak istiyorsa, böyle bir program ona gerekli olan elektronik giriş kapısını sağlayabilecektir. Öte yandan PROMIS ile ilgili uygulamalardan elde edilen sonuçlar, faaliyetlerin casuslukla sınırlı kalmadığını da göstermektedir. Çünkü bir akış işleminde, dokümantasyonda, raporlamada veya bir şirketin ya da dairenin elektronik "postasında" insanlar çalışmaktadır. Workflow yazılımları* aracılığıyla bu in-

sanlar, mükemmel biçimde kontrol altında tutulabilecektir. Bu ise, ilgili kişiler üzerinde çoğu kez olumsuz bir tepkiye yol açacaktır.

PROMIS'in ağına büyük veya küçük birer balık olarak yakalananların çoğu, bunu hayatlarıyla ödediler: Bu kişiler arasında uyuşturucu madde veya silah tacirleri olduğu kadar siyasi muhalifler veya rejim düşmanları da bulunmaktadır ki, bazıları hakkında kitabımızda ayrıntılı bilgiler sunacağız.

Belki de gelecekte uzmanların gizlice şirketlere sokulmasıyla veya çalışanların para karşılığı bilgi vermesi şeklinde gerçekleştirilen belirli konulara yönelik sanayi casusluğu önemini kaybedecektir. Örneğin ABD Başkanı Bill Clinton ile Başkan Vekili Al Gore, "Information Highways"* [Bilgi Otoyolları] ismi altında bir teknolojik ilerleme planını ortaya atmışlardır ki, bu plan, tarihte vahşi batının tren yolları döşenerek açılmasına benzemektedir. Bu kapsam içerisinde ABD hükümeti, yüksek teknoloji alanında Amerika'nın sahip olduğu avantajlı durumu korumak ve geliştirebilmek için dev boyutlarda bilgi otoyollarının* inşasına önayak olmaktadır. Söz konusu "Superhighways" [Süper Otoyollar] programının önümüzdeki yüzyılda neler getireceğini henüz Avrupalılar bile tam olarak değerlendirememiştir.[20] Bu yeni teknolojik cephede telefon şirketleri kadar radyo ve televizyon işletmeleri, kredi kartları işletmeleri ve telekomünikasyon alanında hizmet veren diğer şirketler faaliyet göstermektedir. Bilgisayar ağından özellikle hareketli görüntülerin yollanması sırasında çok hızlı ve verimli bağlantılara gerek duyulmaktadır. Bu bağlantılar, gigabyte boyutlarındadır, yani bir saniyede milyarlarca bit'lik bilgiler aktarılmalıdır. Fakat günümüz teknolojisi, henüz saniyede birkaç on bin bit'lik bilgi aktarımına izin vermektedir.

Kuzey Amerika benzeri bir ekonomik alanın teknolojik konumunu sürdürebilmesi için "Information Highways"* projesine destek verenlerin görüşüne göre, veri bankalarında bulunan dev boyutlardaki bilgi hazinelerinin gelecekte optimal biçimde kul-

lanılabilmesi gerekmektedir. Örneğin CompuServe (ABD) veya *E-World* (ABD) benzeri bilgisayar ağı işleticileri ya da yakın bir gelecekte Microsoft (ABD) ve hatta *Europe Online* (Burda Yayınevi, Almanya) gibi işletmeler, mevcut bulunan inanılmaz boyutlardaki veri miktarlarına bir göz attıklarında ağızlarının suları akmaktadır. Buna, uluslararası Internet* aracılığıyla üniversitelerden, araştırma merkezlerinden, işletmelerden ve pek çok resmi daireden bedava bilgi transferi sağlayabildikleri de ilave edilince olası kârlar iyice artmaktadır. Ancak eldeki teknolojinin bir cilvesi neticesinde ABD dışındaki kullanıcılar da aynı hazinelere ulaşabilmektedir. Elektronik otoyollarda polis veya gümrük benzeri kurum ve kuruluşlar bulunmadığından sanayi casusluğu yasal bir düzlemde gerçekleştirilebilecektir. Zaten günümüzde de bu imkanlardan yararlanılmaktadır. Örneğin Münih'de bulunan Avrupa Patent Dairesi'nde kayıtlı olan bütün patentlere elektronik yollardan girilip bunlar okunabilmektedir. Bunun farkına varan ABD yetkilileri, rakip ülkelerdeki kişi ve kurumların, ekonomi ve teknoloji alanındaki know-how'a bedava ulaşamamaları için, bu bilgilerin kodlanarak saklanması yönünde çalışmalarda bulunmaktadır. İşte bu, yakın bir gelecekte veri savaşlarının başlayacağının göstergesidir.

Bir ekonomik bölgenin teknolojik üstünlüğü şadece ağ bağlantılarıyla sağlanamaz elbette. Önemli olan, veri bankalarında ne tür know-how'un bulunduğudur. Yüksek performanslı araçlarla ve hızlı veri aktarım imkanlarıyla her türlü karmaşık bilgi hazinelerine ulaşılabilmekte ve bu bilgiler dolar veya marka dönüştürülmek üzere şirket merkezlerine saniye hızıyla aktarılabilmektedir. Bu açıdan ağ bağlantılarının, pek çok odakta gizlenmiş dağınık bilgilerin ileride hızlı ve temiz biçimde toplanabilmesi için gerekli olan alt yapıyı sağlayacağı ortadadır. Amerikalılar, bir yandan araştırma ve geliştirme imkanlarını çoğaltıp hızlandırırken, diğer yandan kitapları dijitalleştirip herkesin hizmetine sunmakta, eğitim alanında elektronik servis hizmetleri ayarlamakta ve herkese hükümetin, bakanlıkların veya resmi da-

irelerin çalışmalarını bilgisayarlar aracılığıyla izleyebilme fırsatı vermektedirler.

Bilgi alış verişi ticari bir temele oturtulduğu takdirde, bu alanda gerçekten de milyarlarca dolar para kazanma şansı doğacaktır. Bu Amerikalıların yaklaşımı. Doğal olarak Almanya'daki "bilgisayar ağcıları" da kendi hayallerinin peşini bırakmamaktadır. Aslında manzara, biraz da Kaliforniya'da geçmişte yaşanmış olan altına hücum olayına benzemektedir. Örneğin *Mannesmann, RWE* ve *Deutsche Bank* tarafından oluşturulan bir konsorsiyum, *Deutsche Telekom*'a rakip olma niyetinde. Cep telefonları imal eden *Mannesmann* know-how'u, *RWE* iletişim ağının döşenmesi için gerekli olan aktarım hatlarını, *Deutsche Bank* ise bu iş için gerekli parayı sağlamaktadır.(21)

Veri otoyolunda* ilerleyen bütün projelerin anlamlı olup olmadığı ve gerçekten geliştirilip geliştirilmemesi gerektiği tartışmalıdır. Ancak bilgisayar ağları kurulduktan sonra sinema ve video filmleri ile bilgisayar oyunları artık kasetlerden, disketlerden veya CD'lerden izlenmeyecektir. Artık bilgi ve eğlence için olduğu kadar korku hikayeleri ve porno için ağ bağlantısına başvurulacaktır. Bilgisayar gençliği büyük bir ihtimalle bu büyük imkandan faydalanacak artık geceleri korku filmlerini televizyondan izlemeyecek, savaş ve kan oyunlarını elektronik dünyalarında canlandıracaklardır. Belki de bunun için "Hell on Earth" yani Yeryüzü Cehennemi ismini kullanacaklardır ki, bu isim, 1994 yılında büyük bir sükse yapan bir bilgisayar oyununa aittir. Bu oyun, gençlik için tehlikelidir şeklinde değerlendirilmiş olsa bile gençler arasında çok tutulmuştu, çünkü hem grafik görüntüleri çok başarılıydı hem de oldukça kanlı ve vurdu kırdılıydı. "Hell on Earth" oyunu ağ bağlantısına uygun olduğundan bıçak, tüfek veya testereli oyuncular birbirinden çok uzak yerlerde olmalarına rağmen elektronik olarak birbirlerinin hesabını bilgisayarları aracılığıyla görmeye çalışmaktaydı.

"Hacker'ler için çok eski bir rüya gerçek oldu", diyor 1993 yı-

lında Hamburg'da düzenlenen İletişim Kongresi'nde konuşan Kaos Bilgisayar Klübü'nün eski başkanı Steffen Wernéry ve şunu ekliyor: "Artık bilgiye dünya çapında ulaşmak mümkün. Biz, baştan beri zaten bunu savunuyorduk." Elektronik araştırma alanında kullanılan sistemler, Veronica* veya Archie* ile sınırlı değil. Bu iki sistem, World Wide Web'in [Dünya Çapındaki Ağın] sadece birer "alt kümesi"ni (ancak çok kullanışlısını) oluşturuyor. Bilgisayar aracılığıyla bilgi peşinde koşanlar, söz konusu World Wide Web'i kullanarak bilgisayardan bilgisayara ve bir belgeden diğerine atlayabilmektedir. Örneğin bizim 1993 yılında yaptığımız ilk araştırma ile 1995 yılında yaptığımız son araştırma süreci içinde World Wide Web için o kadar iyi yazılımlar geliştirilmiştir ki, bu hıza Veronica* veya Archie* hiçbir şekilde ayak uyduramamıştır. Söz gelimi "Lynx" [Vaşak] ya da "Webcrawler" [Ağ Sürüngeni] isimli programlar, Internet'in* "yan sokaklarında" bulunan bilgisayarları da tarayabilmekte, böylece kullanıcılar, varlıklarından hiçbir şekilde haberdar olmadıkları bilgisayarlara ulaşabilmektedir. Fuar düzenleyen şirketler ve hatta Olimpiyatlar'ı düzenleyen işletmeler, bilgisayarlarını artık World Wide Web'e uyumlu hale getirmektedir. Böylece bu kitapla ilgili yürüttüğümüz elektronik araştırmalar sırasında çok sayıda firmanın ürün tanıtımlarını veya basın açıklamalarını ve hatta haber dergilerinden ya da gazetelerden bazı makaleleri ekrana çağırmak mümkün olabilmiştir.

Kısa bir zaman zarfı içinde, dünyadaki bilgisayarların çoğu, birkaç kod girilerek Internet* aracılığıyla taranabilecektir. Burada söz konusu olan yüz binlerce bilgisayardır. Bu taramalar sırasında yalnızca metin başlıklarına bakılmayacaktır tabii. Artık tam metin taraması denilen araştırmalar da mümkündür. Listerserver* denilen programlarda, dosya isminin arkasında "L" harfi bulunan metinler bu gün bile basit bir "search" [arama] komutuyla tamamen okunabilmektedir. Konuyla ilgili bütün metinler (yani "hit"ler) ayrıca bildirilmektedir. Bu çok başarılı tekniği biz de kitabımızın bazı hikayelerinin oluşturulmasında kullandık.

Bölüm II
Gizli Görevdeki Yazılım Korsanları

Bill Hamilton'un geliştirmiş olduğu PROMIS programı yabancıların eline düşmüştü. Başta, INSLAW isimli firmanın sahibi bu durumun farkına varamamıştı. Hamilton, seksenli yılların başlarında, özellikle savcıların işini kolaylaştırması düşünülen çok yönlü bir yazılım geliştirmişti. Eldeki program, birbirinden çok farklı davalar arasındaki bağlantıları sağlamakta epeyce işe yarıyordu: Örneğin bu program sayesinde bir suçlunun, başka işlerde de parmağının bulunup bulunmadığı rahatlıkla tespit edilebiliyordu.

Olay ve davaların sayısı altında ezilenler sadece savcılar değildi. Aynı zamanda polisler, uyuşturucu masası, askerler ya da gizli servisler, bilgisayarlarını optimize etmek üzere iyi bir programa ihtiyaç duyuyordu. Böylece Bill Hamilton ABD Adalet Bakanlığı ile temasa geçmişti ama kısa süre içinde iflas bayrağını da çekmek zorunda kalmıştı.

Hamilton, PROMIS programının akıbetini araştırmaya koyulduktan sonra, programın yazılım korsanları tarafından çalındığını, manipüle edildiğini ve bu şekilde satıldığını tespit etti. Söz konusu korsanlar, ABD Adalet Bakanlığı ile bazı gizli servislerde görevliydi. Anlaşılan bu korsanlar, tarihin en büyük casusluk olayını gerçekleştirmişlerdi. Bu olayın neticesinde teknik bazdaki her türlü "olay"a sızabiliyorlardı. Hedef olarak bankalar, elektrik kurumları, telefon şirketleri ve yabancı ülkelerin gizli servisleri seçilmişti.

PROMIS'in temelini, eski Yunan'dan kalma bir metafor olan Truva Atı oluşturmaktaydı. Manipüle edildikten sonra program ilk olarak Ürdün ve Guatemala'da denendi. Buralarda binlerce insan, programın "başarı deneme sürecini" hayatlarıyla ödemek zorunda kalmışlardı. Ardından ABD gizli servisleri ve İsrail Mossad'ı söz konusu PROMIS yazılımını global ölçekte pazarlamışlardı: Ancak programı kullananlar, başkalarının da kendi bilgisayarlarını tarama imkanına sahip olduklarını bilmekteydi. Peki, bu olaylara kimler karışmıştı?

Olayın Aktörleri

George Bason:

Hakim Bason, INSLAW firmasının iflası davasında ABD Adalet Bakanlığı' nın PROMIS yazılımına "hile, aldatmaca ve kandırma" yoluyla sahip olduğuna, bu nedenle Adalet Bakanlığı'nın tazminat ödemesi gerektiğine karar vermişti. Ancak bu kararı vermeseydi kendisi için daha iyi olurdu. Çünkü Bason, bir daha hakim seçilemedi ve işinden oldu.

Yehuda Ben Hanan:

Küçük bir yazılım firmasının sahibi olan Ben Hanan, PROMIS yazılımını İsrail gizli servisi adına bir Truva Atı'na dönüştürmüş ve bunun karşılığında 5.000 dolar almıştı.

Ari Ben Menaşe:

Bir İran uzmanı olan bu İsrail vatandaşı, seksenli yılların ilk yarısında Başbakan Menahem Begin'in karşı terörizmle ilgili danışmanı Rafi Eitan'la çalışmıştı. Ben Menaşe kitabında, Eitan'ın PROMIS yazılımını nasıl temin edip manipüle ettirdikten sonra Ürdün'de uygulamalı olarak nasıl "test" ettiğini anlatmaktadır.

Earl W. Brian:

PROMIS yazılımını gizli görevle pazarlamakta ve bu işten milyonlarca dolar kazanmaktadır. Faaliyetlerinin sonunda 80'nin üzerinde ülkenin resmi daireleri, bankaları, silahlı kuvvetleri, silah şirketleri ve gizli servisleri bu yazılımı kullanmaya başlamıştır. Büyük bir ihtimalle ABD gizli servisleri ve İsrail Mossad'ı böylece programın kullanımı sırasında kullanıcıların gizli bilgi ve belgelerine ulaşabilmektedir.

Jack Brooks:

ABD Temsilciler Meclisi Hukuk Komisyonu, Brooks başkanlığında INSLAW olayını araştırmıştır. Brooks, konuyla ilgili raporunu 1992 Eylül'ünde tamamlar ve daha ayrıntılı araştırmaların yapılması gerektiğini talep eder.

Daniel (Danny) Casolaro:

Amerika'daki siyaset sahnesini saran "ahtapotun başını" arayan bu gazeteci, neredeyse bütün skandallarla ilgilenmiş ve INSLAW olayını da araştırmaktadır. Ancak 1991 Ağustos'unda bir otelin banyosunda ölü olarak bulunur. Bu bir intihar mıdır, yoksa bir cinayet mi?

Rafi Eitan:

İsrail'in efsanevi karşı terörizm danışmanı, seksenli yılların başlarında PROMIS yazılımının teröristlerin ve şüphelilerin tespitinde oldukça işe yarar olduğunu anlar. Bunun üzerine PROMIS yazılımını, İsrail adına bir Truva Atı haline getirtir.

William Hamilton:

Seksenli yılların başlarında PROMIS programını geliştirerek ABD Adalet Bakanlığı'yla iş yapmak ister. Ancak işler kısa süre içinde kötüye gider. İş yaptığı "partneri", Hamilton'u iflasa sürükler. Ama Hamilton, konunun peşini bırakmaz ve asıl nedenleri öğrenmek ister. Sonuç olarak dünyanın en büyük casusluk komplosunu gün ışığına çıkarmayı başarır.

Edwin Meese:

Ronald Reagan'la arkadaşlığı, Reagan'ın Kaliforniya'da vali olduğu zamana kadar geri gitmektedir. Meese, 1981 yılında Baş-

kan Ronald Reagan'ın en yakın danışmanlarından biri olur. Ardından 1985 yılında Adalet Bakanı olur fakat İran-Contra Olayı'nda adı geçtiği için 1986 yılında istifa etmek zorunda kalır. Meese, Adalet Bakanı iken hükümetin bazı skandallarını ört bas etmekete yardımcı olur.

Michael Riconosciuto:

Bir teknoloji dehası olan Riconosciuto, 1983 yılında bir kızılderili yerleşim alanında ABD gizli servisleri için PROMIS yazılımını bir Truva Atı'na dönüştürdüğünü iddia eder. Riconosciuto çok şey anlatmaktadır aslında. Bu alışkanlığını, INSLAW olayıyla ilgili kurulan Meclis Komisyonu önünde de sürdürür.

Danny Casolaro

Bıkmaz Usanmaz Bir Gazetecinin Ölümü

Odayı temizlemek için gelen görevli kapıya birkaç kez vurmuştu ama içeriden hiçbir cevap gelmemişti. Takvimler 10 Ağustos 1991 cumartesi gününü gösteriyordu. Öğle sularıydı. Oda görevlisi, kent çıkışının yakınından geçen 91'nci Kara Yolu'nda bulunan *Sheraton Martinsburg Inn*'deki (Batı Virginia) 517 nolu odayı elindeki yedek anahtarla açmak zorunda kalmıştı. Yatak kullanılmış haldeydi. Birkaç giyecek eşya, düzenli biçimde yatağın ayak ucuna bırakılmıştı. Belki de otelin müşterisi banyodaydı.

Temizlik görevlisi kadın, banyoda gördüğü manzara karşısında bağırmak zorunda kalmıştı. Çığlığı duyan bir başka temizlik görevlisi hemen odaya koşmuştu. Karşılarında korkunç bir görüntü vardı: Küvetin içinde beyaz bir adamın cesedi bulunuyordu. 44 yaşındaki adam çıplaktı. Kendi kanının içinde yüzüyordu. Duvardaki fayanslar kanla kaplanmıştı. Banyonun tavanında bile kan izleri vardı. Temizlikçi kadınlar hemen polise haber verdiler.

Küvetin yanı başında yarı boş bir şişe kırmızı şarap duruyordu. Şişenin yanında ise bir bardağın parçaları vardı. Bir süre sonra polis memurları cesedi küvetten kaldırınca, cesedin altında tek tarafı keskin bir bıçak buldular. Bu tür bıçaklar genellikle pencerelerin temizlenmesinde veya paket bantlarının kesiminde kullanılıyordu. Ayrıca polis, odada bir kutu Milwaukee birası, bardak altlığı ve iki beyaz plastik poşet bulmuştu. Herhangi bir belgeye veya iş çantasına rastlanılmamıştı.

Yazı masasının üzerinde boş bir not defteri ile bir sayfası yırtılarak alınmış olan başka bir defter daha vardı. Yırtılıp alınan sayfa, defterlerin yanında bulunuyordu ve üzerinde mürekkeple yazılmış olan şu veda sözleri (görünürde bunlar birer veda sözüydü) yazılıydı:

To those who I love the most..... En çok sevdiğim kişilere
Please forgive for the worst Yaptıklarım arasında belki de en
possible thing I could have done.....kötüsü için beni affedin.
Most for all I'm sorry to my son .....En çok da oğlum için üzülüyorum.
I know deep down inside me..... İçimde derinlerde bir yerde Tanrı'
that God will let me in..... nın beni kabul edeceğini biliyorum.

Ölen bu kişinin ismi Daniel Casolaro idi. Sağ elinde üç veya dört, sol elinde yedi veya sekiz derin kesik vardı. Kollarında da kesikler vardı. Bazıları o kadar derindi ki, kemiğe dayanmışlardı. Anlaşılan kan kaybından ölmüştü. Polis, olayı "intihar" şeklinde kayıtlara almış ve cesedi üç saat sonra defnedilmeye hazır hale getirmişti. Odanın kapısında zorlama izi yoktu, odanın içinde de kavga edilmemişti. Araştırmayı yürüten yetkililer, karşı taraftan gelen bir şiddet unsuruna rastlanmadığına kanaat getirmişlerdi. Bunun üzerine polis, dosyayı bir süre için kapatmıştı.(1)

Bu ölüm olayıyla ilgili pek çok şey yine de şüpheliydi. Yetkililerin cevaplayabildiğinden fazla açık soru vardı ortada. Casolaro'nın arkadaşları ve tanıdıkları, olayın bir cinayet olduğunda ısrar ediyorlardı. Çünkü Casolaro, Başkan George Bush'un bazı üst düzey görevlilerinin büyük paralar getiren işlerine burnunu sokmuştu. İddiaya göre de ABD tarihinin en büyük hükümet skandalının son perdesini aralamak üzereydi. Watergate veya İran-Contra Olayı, bu skandalın yanında solda sıfır kalacak nitelikteydi. Söz konusu skandal, INSLAW firmasının sürükleme ağı yazılımı denen bir programının yasadışı satışı ile ilgiliydi. Olaya Adalet Bakanlığı ile ABD gizli servisleri de karışmıştı. ABD Kongresi'nin

bir Hukuk Komitesi, Teksas Senatörü Jack Brooks başkanlığında 1992 yılında "The INSLAW Affair" [INSLAW Olayı] başlığını taşıyan konuyla ilgili raporunu yayımladığında şunları tespit etmekteydi: "Danny Casolaro'nun INSLAW olayını araştırırken öldürülmüş olduğu ihtimali sürdükçe konuyla ilgili ayrıntılı araştırmaların devam etmesi zorunludur."[2]

Casolaro, serbest çalışan bir gazeteciydi. Bir kitap üzerinde çalışıyordu. Henüz kitabını basacak bir yayınevi bulamamıştı. İki yayınevine başvurmuş ancak red cevabı almıştı. Bu nedenle de sürekli olarak para sıkıntısı çekiyordu ve morali çok kötüydü. Ölümünden önceki akşam son olarak Pizza Hut'ta görülmüştü. Söylenenlere göre o akşam çok yorgundu ve bir şeyler de içmişti. Ama daha sonra yapılan otopside kanında hiçbir alkole rastlanılmamıştı[3].

Casolaro, devlet idaresinin orta yerinde bulunduğuna inandığı "Ahtapotun Kolları" ile uğraşıyordu. Yedi veya sekiz kişiden oluşan bu komplocu gruba "The Octopus" [Ahtapot][4] ismini vermişti. Tahminlerine göre CIA'in içindeki bu grup, İran-Contra Olayı'na karışmakla kalmamış, büyük çapta silah ve uyuşturucu madde satışına da bulaşmıştı ve Cosa Nostra isimli büyük organize suç örgütüyle bağlar kurmuştu. Ayrıca çeşitli gizli servislerle işbirliği yapıyordu, şirketleri iflasa sürüklüyordu ve her türlü yasa dışı işe girişmişti. Daha sonra ortaya çıkacağı gibi Casolaro'nun bazı yaklaşımları tamamen doğruydu.

Önemli bir haber kaynağıyla buluşmak ve "en son kanıtları" elde etmek üzere Martinsburg'a gitmeden önce Casolaro'nun "epey sevinçli" olduğu iddia edilmektedir. Casolaro, "Ahtapotun Başını" kısa bir süre içinde ortaya çıkaracağına inanıyordu.[5] Arkadaşları, dostları ve tanıdıkları, böylesi sevinçli bir dönemde hiç kimsenin intihar etmeyi düşünemeyeceğini belirtiyorlar. Bu yüzden onun öldürülmüş olabileceğini iddia ediyorlar. Aksi halde o gün dönüşünün biraz gecikeceğini niçin evine bildirsindi ki?[6] Öte

yandan ölümünden birkaç gün önce, araştırmalarına ileriki aylarda yurt dışında da devam edeceğini, özellikle Dominik Cumhuriyeti, Kosta Rika, Şili, Avusturalya, Kuveyt ve Brüksel'e gideceğini söylemişti.[7]

Casolaro, Laos'a da gitmek niyetindeydi. Laos'da yaşayan ünlü gerilla lideri ve uyuşturucu madde kralı Khun Sa'ya ve buralardaki afyon yetiştiriciliğine ilgi duyuyordu. Yetiştirilen afyon çiçeğinden elde edilen eroin, daha sonra Laos, Burma ve Tayland'dan oluşan Altın Üçgen'de piyasaya sürülüyordu. Bazı haberler ve birkaç tane de kitap, dünya çapındaki eroin ticaretiyle Amerikan gizli servisleri (ve özellikle de CIA) arasındaki ilişkiye dikkat çekiyordu. İddiaya göre ABD'li siyasetçiler, ajanlar ve eroin tacirleri sık sık işbirliğine girişiyordu ve ortak işler çeviriyorlardı.[8]

Casolaro'nun yurt dışına yapacağı bazı ziyaretler şüphesiz gizli sürükleme ağı programı PROMIS'in dünya çapındaki dağıtımı ve kullanımıyla da ilgili olacaktı. Çünkü PROMIS, şüphe çeken pek çok insan hakkında kolaylıkla "bilgi" toplayabiliyordu. Casolaro, 1990 yılında yaptığı araştırmalar sırasında Amerikan Teknik Haber Alma Servisi olan National Security Agency'de (NSA) çalışan Alan David Standoff'un ismine rastlamıştı. Standoff, ABD' nin doğu kıyısında bulunan ve Washington'dan arabayla yaklaşık bir saat uzaklıktaki Vint Mills NSA Dinleme İstasyonu'nda görevliydi. Burası, doğal güzellikleriyle ünlü bir park alanıdır. Ama aynı zamanda da Washington'daki yabancı ülkelerin büyükelçilikleri ile memleketleri arasındaki telsiz görüşmeleri buradan izlenmektedir. NSA ajanları, Amerika'dan yurt dışına yapılan telefon görüşmelerini de bu istasyondan dinleyebilmektedir.

Standoff, Casolaro'ya bir dizi hükümet belgesini inceleyip okuduğunu, bu belgelere göre PROMIS'in İsrail, Güney Afrika, Almanya ve diğer ülkelere satılmış olduğunun anlaşıldığını söylemişti. Bu satışlardan elde edilen gelirler, Cayman Adaları'ndaki ve İsviçre'deki banka hesaplarına yatırılmıştı. Standoff, söy-

lediklerini belgeleyip daha ayrıntılı bilgiler sunamadan önce 31 Ocak 1991 tarihinde Washington'da kafasına bir sopayla vurularak öldürüldü. Katil, Standoff'un cesedini arabasıyla hava alanına kadar götürmüş ve park alanına terk etmişti. Bu cinayetin de faili meçhul kalmıştır.(9)

Casolaro'nun kardeşi, polisin abisiyle ilgili tamamlandığı sanılan araştırmaları yeniden başlatmıştır. Ancak yerel makamlar 25 Ocak 1992 tarihinde olayın bir intihar olduğuna bir kez daha karar vermişlerdi. Polisin yürüttüğü bu ikinci soruşturma sırasında gözlemlenen garip durumlar, bu kararı da şüpheli sınıfına sokuyordu. Örneğin adli tıp yetkilileri ciddi bir otopsi yapmadan önce ceset ilaçlanmıştı. Bunun sonucunda da ölüm olayıyla ilgili kesin bilgiler elde etmek mümkün olamıyordu. Öte yandan kesikler o kadar derindi ki, Casolaro'nun bunları kendi başına yapmış olması mümkün gözükmüyordu. Ayrıca olaydan sonra otel odası mühürlenmemişti ve olayın hemen ardından temizlenmişti. Olası izler veya ipuçları böylece ortadan kaldırılmış olabilirdi.(10)

Akrabaları, Casolaro'nun birkaç kez ölümle tehdit edildiğini söylemektedirler. Kendisi bile, büyük ihtimalle eceliyle ölmeyeceğinden söz ediyordu. Başına bir şey gelirse, bunun sebebinin INSLAW ismindeki yazılım şirketi ile bu şirkete ait sürükleme ağı programı PROMIS, İran-Contra Olayı ve uyuşturucu madde ile silah ticaretinden kazanılan yasadışı paraların aklandığı *Bank of Credit and Commerce International* (BCCI) olacağını iddia etmişti. Ama bütün bu söylenenler çok karışıktı ve hiç kimse neyin neyle bağlantılı olduğunu tam olarak kavrayamıyordu. Casolaro'nun imaları oldukça rahatsız ediciydi, çünkü saydığı isimler iktidarı ve etkiyi temsil etmekteydi.

Örneğin BCCI, dünyanın en büyük para aklama tesisi olarak değerlendiriliyordu. Bankanın müşterileri arasında CIA olduğu kadar Filistinli terörist Abu Nidal ile uyuşturucu taciri, CIA ajanı ve Panama'nın başkanı olan Manuel Noriega da bulunuyordu. Ca-

solaro'nun elinde bu bankaya ait bir milyon dolar değerinde çeklerin fotokopileri vardı. Çekler, Suudi Arabistanlı avukat ve silah taciri Adnan Kaşıkçı adına düzenlenmişti. Ayrıca İranlı silah taciri ve İran-Contra Olayı'nda arabulucu görevini gören Menuher Ghorbanifer adına düzenlenmiş olan çeklerin toplam tutarı beş milyon dolardı. Söz konusu fotokopilerin pek bir önemi yoktu aslında. Çünkü belgelenen bu iş ilişkileri uzunca bir süredir zaten biliniyordu.

İran-Contra Olayı sırasında pek çok başka gelişme de gün yüzüne çıkmıştı. Örneğin Lübnan'da tutulan Amerikalı rehinelerin, İran'a teslim edilecek olan pahalı silahlar sayesinde serbest bırakılması sağlanacaktı. Bu çözüm yolunu, Washington'daki Ulusal Güvenlik Konseyi'nin (National Security Council) üyeleri düşünmüştü. Bunların başını da Yüzbaşı Oliver North çekiyordu. Yüzbaşı North'in parmakları her işin içinde gibi görünüyordu. "Silah karşılığında rehine" şeklindeki bu işte ayrıca büyük kârlar elde edildiğinden, kazanılan bu "kara" dolarlarla Nikaragua'daki Contra Gerillaları için silah satın alınabilmişti. Tabii paranın bu işler sırasında bazı gizli ceplerde kaybolmayan bölümüyle. Örneğin Kaşıkçı, İran-Contra Olayı'nda silah işlerinin ön finansmanını sağladığı halde çok büyük kârlar yapamamıştı. Yani mali açıdan bir anlamda "kazıklanmıştı".[11]

Ahtapotun Kolları

Casolaro'nun çalışmaları gün yüzüne çıktıkça, derin bir "bataklığa" saplanmış olduğu anlaşılıyordu. Örneğin ölümünden kısa bir süre önce Casolaro, bir CIA ajanı tarafından tehdit edilmişti: Bu ajanın söylediklerine göre Casolaro'nun hayatı tehlikedeydi. Araştırmalarını sürdürdüğü takdirde bunu hayatıyla ödemesi gerekecekti. Anlaşıldığına göre Casolaro, Washington D.C.'de "Amerikan hükümeti"nin "mülkünde" bulunan "belirli bir yer"e

gitmek niyetindeydi. Söz konusu aşırı gizli merkezden, "ahtapotu" oluşturan kişilerle bağlantıların kurulduğunu düşünüyordu. Ajanın tehdidi açıktı: Bu merkeze gitmek istemesi bile ölüm fermanını imzalaması anlamına gelecekti.[12]

Bu olay, Casolaro'nun gün geçtikçe daha çok bulaştığı komplo hikayelerine çok benziyordu. Peki, endişelerinde gerçekten haksız mıydı? Sonuç olarak şiddet kullanılarak bu hayata veda etmek zorunda kalmıştı. Bu nedenle INSLAW firmasının geliştirdiği PROMIS isimli sürükleme ağı yazılımının kötüye kullanılmasına ilişkin Washington'da gerçekten de bir merkezin bulunduğunu düşünmek makul görünmektedir. Örneğin Oliver North, burada bir bilgisayar merkezini işletmekteydi ki, bu merkezin varlığından Ulusal Güvenlik Konseyi'nin çoğu üyesinin bile haberi yoktu (ayrıca Bölüm III'e bkz.)[13].

Casolaro'nun bilgi temin ettiği en önemli kişi, eskiden savcılık görevinde bulunmuş olan ve Adalet Bakanlığı'nın organize suç örgütlerine karşı kurduğu özel bir komisyonda görev alan Robert Booth Nichols (veya Richard Stavin) isminde birisiydi. Nichols'un Casolaro'yla sıkça görüştüğü ve bir dereceye kadar oldukça önemli bilgileri temin ettiği iddia edilmektedir. Ancak bazı spesifik sorulara yanıt vermekten kaçındığı da söylenmektedir.[14] Casolaro, Ro-bert Booth Nichols'la yaklaşık on ay kadar telefonla görüşmüş ve bu görüşmelerin toplamı 100 saati aşmıştı. Casolaro'nun ölmeden birkaç gün önce yine böyle bir telefon görüşmesi yaptığı bilinmektedir. Nichols'e göre bu görüşme sırasında Casolaro, INSLAW olayı hakkında her şeyi anlatabilecek çok önemli bir bilgi kaynağıyla ayarladığı buluşmadan az önce döndüğünü söylemişti. Telefon konuşmasından sonra, gerekli bütün önemli belgeleri temin edecek olan ikinci bir kişiyle görüşeceğini de sözlerine ilave etmişti.[15]

Casolaro, buna benzer bir hikayeyi William Turner adında bi-

risine daha anlatmıştı. Casolaro, Turner'in kasasında bazı önemli belgeleri saklamaktaydı. Bu söylenenlere ilaveten Batı Virginia Senatörü Robert Byrd'in danışmanlarından birisiyle buluşacağını da belirtmişti. Ayrıca söz konusu sürükleme yazılımının çalınmasında önemli bir rol oynayan akrabası olan Barbara Videni-aks'dan da söz ediyordu. Kocası Peter Videniaks, bir süre gümrük dairesinde çalıştıktan sonra Adalet Bakanlığı'na geçmişti. Casolaro; Turner'e, INSLAW ile ilgili belgeleri içeren iki paketi Martinsburg'a getirmesini söylemişti. Tahminlere göre Casolaro, bilgi kaynaklarına bu belgelerden bazılarını göstermek niyetindeydi. Turner'in iddiasına göre, Casolaro'ya söz konusu iki paketi Martinsburg'daki Sheraton Oteli'nin kat otoparkında teslim etmişti. Ancak polis, bu iki paketi hiçbir zaman bulamadı.(16)

Kaliforniya'da yayımlanan *The Napa Sentinel* gazetesinden Harry Martin'e göre Casolaro, ahtapotun başı olan Earl Brian ve onun ortağı Peter Videniaks'ın peşindeydi. Earl Brian, Reagan daha Kaliforniya valisi iken Reagan'ın en yakın çalışma ekibinde bulunuyordu. Birçok kişi, Brian'ın en üst hükümet makamları ve CIA ile çok iyi ilişkiler içinde olduğuna şahitlik etmektedir. Örneğin pek çok silah satışı işinde, gizli servis işlerinde ve INSLAW olayında baş rollerden birini oynadığı söylenmektedir. Ancak Martin'e göre Casolaro "ahtapot"la Martinsburg'da hiçbir zaman görüşmediği halde Casolaro'yu öldürme emrinin kesinlikle bu çevreden geldiğini kesindir.(17) Fakat bu konu hakkında yine de sağlam kanıtlar bulunmamaktadır.

Son zamanlarda Washington'da çalışmalarını sürdüren *Christic Institute* da "ahtapot çevresine" ait bazı kişilerin kimliğini kesin biçimde saptadıklarını iddia etmektedir.(18) Söz konusu enstitüde çalışan vatandaş hakkı savunucuları ve avukatlar, genellikle CIA'in üst düzey yöneticileriyle temasa geçmişlerdir. Örneğin 1987 yılında *Christic Institute*, pek çok yayınlarında ve açtığı davalarda İran-Contra Olayı'nın bilinmeyen bazı yönlerini kamuoyuna du-

yurmuş ve CIA ile eroin ticareti arasındaki ilişkiyi ortaya çıkarmıştı.[19]

Casolaro'nun ilgisini en çok çeken kişilerin başında da CIA görevlileri bulunuyordu: Örneğin bunlar arasında, Başkan Nixon'la ilgili Watergate skandalı sırasında önemli bir rol üstlenmiş olan E. Howard Hunt vardı. Hunt'un, Başkan John F. Kennedy'nin katiline de ödemede bulunduğu tahmin edilmektedir.[20] CIA eski başkanı Richard Helms de Casolaro tarafından bu gruba dahil edilmişti. Bu grup yıllar içinde CIA'yi iyice ellerine geçirmişti.[21]

Ahtapot teorisinin ve bu teorinin karma karışık parçalarının doğru olup olmadığını hiçbir zaman ispatlamak mümkün olamayacaktır. Ahtapotun "kollarının" Avrupa ve Almanya'ya ne şekilde ve hangi ölçülerde uzandığını tespit etmek de mümkün görünmemektedir. Earl Brian veya John Philip Nichols gibi önemli kişiler, suskunluğunu sürdürmekte veya bütün iddiaları yalanlamaktadır.[22] Fakat gazetecilerin, avukatların ve yargıçların bitmek tükenmek bilmeyen gayretleri sonucunda başını hükümet yetkililerinin çektiği gizli servis skandalları ve "ters" işlerle ilgili şimdiye kadar hiç görülmemiş ölçüde bilgi ve belge toplanabilmiştir.[23]

"Ahtapot"la bir gazeteci veya avukat olarak ilgilenen ve ciddi araştırmalar yapan herkes, günün birinde bir "intihar" olayına kurban gitme tehlikesiyle karşı karşıyadır. İleriki bölümlerde de anlatılacağı gibi, gazeteci ve avukatların bazıları işte bu tür "intihar"larda hayatlarını kaybetmiştir. Verilen kurbanların sonu gelmişe benzemiyor. Örneğin bu yolda ölen şimdilik son kişi, Paul Wilcher isminde bir avukat. 23 Temmuz 1993 tarihinde evinde garip bir "intihar" sonucunda hayata veda etmiş. Söylenenlere göre Wilcher'in yaptığı araştırmalar, Casolaro'nun araştırmalarından çok daha ileriye gitmiş.[24]

Inslaw Corporation

ABD Adalet Bakanlığı Nedeniyle İflas

George Orwell "1984" isimli anti-ütopyasını 1948 yılında yazarken halkın elektronik araçlarla nasıl kontrol edilebileceğini, totaliter devletlerde muhaliflerin ve "istenmeyen sübjelerin" nasıl "ortadan kaldırılabileceğini" tahmin bile edebilseydi, büyük bir ihtimalle bütün dikkatini PROMIS yazılımına çevirirdi. Ama bir George Orwell bile, demokratik devletlerin böyle bir elektronik izleme ve kontrol aracına başvuracaklarını tasavvur edememiştir.

Uzun ismi *Prosecutor's Management Information System* [Savcılık Yönetim Bilgi Sistemi] olan PROMIS'e gerçekten de "Big Brother" [Büyük Birader] demek mümkündür. "Orwell Yılı" olan 1984 yılında "işlemlerin idaresi"ne ilişkin bu canavar programın test aşaması çoktan tamamlanmıştı. Programın büyük çapta ve hatta dünya çapında denenmesine az kalmıştı. Ayrıca PROMIS'le iyi de para kazanılabilecekti. Ancak PROMIS'i geliştiren INSLAW firması için bu rüya hüsranla bitmiş, şirket aniden iflas etmişti. Fakat işler bu iflas olayıyla durmamış, büyük bir hukuki mücadeleden sonra 1988 yılında olay ABD Temsilciler Meclisi'nin bir komisyonuna araştırma konusu olmuştu.

Yapılan bütün araştırmalara rağmen pek çok şey bugün bile hâlâ karanlıkta durmaktadır. Kimin kimi aldattığı, kiminle iş yaptığı hiçbir zaman tam olarak aydınlatılamamıştır. Hem olaya katılan kişilerin sayısı çok fazlaydı hem de kimse olayla ilgili ay-

rıntıları hatırlamak istemiyordu. Aslında unutkanlık ve hafıza kaybının, bazı siyasi ve iktisadi çevrelerde kol gezen önemli bir hastalık olduğunu söylemek bile mümkün.

PROMIS'i bulan ve geliştiren kişi, bir iletişim teknoloji uzmanı olan William Hamilton'dur. Hamilton ilk başarılarını, düşmanı izleme ve dinleme tesisleri geliştirerek Vietnam Savaşı sırasında sağlamıştır. Daha sonraları ABD'nin teknoloji gizli servisi olan National Security Agency'de (NSA) göreve başlayan Hamilton, burada Vietnamca-İngilizce dillerinde bir bilgisayar destekli sözlük geliştirmiştir. Unutulmamalıdır ki, NSA, Amerika'nın en büyük ve CIA'den çok daha etkili ve esrarlı bir gizli servisidir (konuyla ilgili olarak Bölüm IV'e bkz.).

Hamilton, yetmişli yılların başlarında, çeşitli veri tabanlarından gelen bilgilerin elektronik olarak işlenmesini ve değerlendirilmesini sağlayacak rafine bir program üzerinde çalışmaya başlar. Bu alanda araştırmalar yürüten tek kişi Hamilton değildir elbette ama, konuya yaklaşım açısından Hamilton'unki en başarılısıdır. 1978 yılında PROMIS programı kullanıma hazır bir hale gelir: Bu, savcılıkların ve hukuk alanında faaliyet gösteren diğer kurumların işine çok yarayacak olan bir yönetim-bilgi sistemidir. Bir arama sistemi olarak kurulan PROMIS, elektronik bir sürükleme ağı (troll) atabiliyor ve birbirinden çok farklı veri tabanlarından bilgiler toplayıp bunları birbiriyle bağlantılı hale getirebiliyordu.

Geliştirdiği yazılımının büyük bir başarı sağlayacağını gören Hamilton, NSA' daki işini bırakır ve bir dernek statüsünde olan *Institute for Law and Social Research*'u (Hukuki ve Sosyal Araştırmalar Enstitüsü, INSLAW) devralarak yeni bilgisayar programları geliştirmeye başlar. NSA bu olaydan pek hoşnut olmaz. Hatta eski amirleri, NSA'da kazandığı bilgileri "dışarıda" kullanamayacağını belirtirler.[25]

INSLAW resmi dairelerden finansal destek sağladığı ve hükümet görevlerini yerine getirdiği için ilk başlarda PROMIS de bir "public domain software" idi yani herkesin bedava kullanabileceği bir yazılımdı. Bu işten, programı müşterilere kurmak ve danışmanlık hizmeti vermek suretiyle para kazanılıyordu. Örneğin savcılıklara kurulan bu program, dev miktarlardaki mahkeme davalarını ve yargıç kararlarını değerlendirmek ve isim, yer, suç ve diğer kıstaslar arasında bağlar kurabilmek için kullanılabiliyordu. (26)

Yetmişli yılların sonlarına doğru Carter hükümeti resmi finans kaynaklarını silince INSLAW bir ticaret şirketine dönüştürülür. Ancak büyük başarıların ve paraların gelebilmesi için Ocak 1981'de Başkan olan Ronald Reagan'ı beklemek gerekmiştir. O sıralarda adalet dairelerinin en büyük sorunu, farklı bilgisayar sistemlerinde birbiriyle bağlantı kurulamayan önemli miktarda bilginin depolanmış olmasıydı. Bu nedenle Mart 1982 tarihinde Adalet Bakanlığı, INSLAW şirketini ABD'deki 94 Federal Savcılık'a PROMIS programını kurma görevini verdi. Yazılımın aslında bir "public domain software" olduğu unutulmamalıdır. Bir pilot proje kapsamında ilk önce 20 savcılık bu programla donatılacaktı. Buralarda başarı sağlandığı takdirde, geri kalan 74 savcılığa da program kurulacaktı. Bu ihalenin kapsamı, yaklaşık on milyon dolar olarak belirlenmişti. Bill Hamilton, büyük bir ticari başarının ayak seslerini duyuyor gibiydi. Kendi tahminlerine göre büyük bir piyasaya girme başarısını göstermek üzereydi: Çünkü ABD'deki bütün hukuk sisteminin elektronik bilgi işlem sistemine geçmesi halinde yaklaşık üç milyar dolarlık bir piyasa yaratılmış olacaktı.(27)

Bu gelişmeler sırasında Hamilton, bütün masrafları kendi cebinden karşılayarak PROMIS'in bir ileri versiyonunu geliştirdi. Böylece bu program üzerindeki telif haklarını temin etmiş oldu. Ardından Hamilton, Adalet Bakanlığı'na bu programı bir leasing

(finansal kiralama) temelinde sunma teklifini götürdü. Bakanlık da programı, yapılan değişiklikleri ve açıklayıcı kullanım kılavuzlarını ilgi çekici bulunca bu teklifi kabul edildi. Mevcut anlaşma Nisan 1983 yılında değiştirilerek INSLAW'un programın yeni versiyonunu teslim etmesi ve savcılıkları bununla donatması istendi. Hamilton'un şirketi, 1985 yılına gelindiğinde 20 büyük savcılığa bu programı kurmuştur.

Başlarda her şey bir rutin gibi gözüküyordu. Ama bir gün hiç beklenmedik bir şey oldu: Adalet Bakanlığı birden bire bir ticari ortak gibi değil de hukuki bir düşman olarak davranmaya başlar. Bill Hamilton bunun nedenini hiçbir zaman anlayamadı. Örneğin bakanlık, programın yeni versiyonunun önemli bileşenlere sahip olup olmadığını, bunun için resmi finans kaynaklarının kullanılıp kullanılmadığını, bu işler için INSLAW'ın kendi kaynaklarına başvurup vurmadığının yazılı olarak belgelenmesini ister. Bütün bu şartlarda uygunluk söz konusu olduğu taktirde telif hakkının INSLAW'a ait olacağını öne sürer. Yani bakanlığın iddiasına göre eldeki yeni versiyon, eskisine göre pek de geliştirilmiş değildi ve bu yüzden de bedava temin edilmeliydi. Bunun için INSLAW, bunun böyle olmadığını ispatlamalıydı. Hamilton köşeye sıkışmıştı, çünkü böyle bir şeyi ispatlamak çok zordu ve çok uzun bir zamana ihtiyaç duyacaktı.

Adalet Bakanlığı bu zorluğun pekala farkındaydı ve INSLAW'ın bunu ispatlayamaması için elinden geleni ardına koymadı. Öyle görünüyordu ki, bakanlık bilinçli bir politika izliyordu ve belirli bir amaç güdüyordu. Bakanlık'ta bu işin ardındaki asıl kişi, Peter Videniaks adında birisiydi. Hatta Videniaks, yeni versiyon diye bir şeyden söz edilemeyeceğini dahi iddia etmişti. Ardından, diğer 74 küçük savcılığın donatılması işi iptal edildi. Bu iptal nedeniyle daha sonraları bitmez tükenmez bir davalar silsilesi başlayacaktır.

İhale sözleşmesine ilişkin 1983 yılında yapılan değişiklikten

yaklaşık bir hafta sonra Bill Hamilton'la Dominique Laiti isminde bir adam görüşmek istedi. Laiti, *Hadron Inc.* adında bir danışmanlık şirketinin başkanıydı. Hamilton böyle bir şirketi daha önce hiç duymamıştı. Laiti, PROMIS'in haklarına ortak olmak istediğini açıklamış, Adalet Bakanlığı ve Beyaz Saray'la iyi ilişkiler içinde olduğunu iddia etmişti. Sahibi olduğu şirket, mahkeme davalarında bilgi yönetimi işine girmek istiyordu. Hamilton, Laiti'nin hiçbir önerisini kabul etmedi ve edeceği kârı hiç kimseyle paylaşmak niyetinde olmadığını söyledi. Bu büyük bir hataydı, çünkü bu görüşmeden yaklaşık bir ay sonra Adalet Bakanlığı, INSLAW ile yaptığı ihale sözleşmesinden doğan ödemeleri kestiğini açıkladı.[29]

Hamilton, Adalet Bakanlığı'nın ödemeleri niçin kestiğini başta bir türlü anlayamadı. Bakanlık görevlileriyle konuşup olayı tatlıya bağlamak istedi. Ama bakanlıkta kimse Hamilton'u dinlemedi bile. Bir uzlaşmaya da varmak istemiyorlardı. Bir süre sonra, bazı bakanlık memurlarıyla *Hadron Inc.* şirketi arasında özel bir ilişki olduğunun farkına vardı. Örneğin bakanlığın proje yönetimiyle ilgili dairesi, Hamilton'a çok soğuk bir tavır koyuyordu. Hatta bazı etkili memurlar, ihale sözleşmesinin mümkün olan en kısa süre içinde yine iptal edileceğini söylüyorlardı.[30]

İhaleleri bağlayan kişi Peter Videniaks idi. Bu kişinin *Hadron* ile olan ilişkisi çok farklı bir niteliğe sahipti. Örneğin Videniaks, bakanlıktaki işine başlamadan önce bile bu şirketle pek çok iş yapmıştı. Mayıs 1983'te Videniaks ve arkadaşları, INSLAW'u bu ihaleden uzaklaştırıp işi *Hadron*'a devretmek için var gücüyle çalışmaktaydı. Ancak bu olay, *Hadron*'la ilgili basit bir hatır işi veya küçük bir yolsuzluk örneği değildi. Emirler, büyük yerden geliyordu.

Söz konusu "büyük yerler"den bir tanesini Başkan Ronald Reagan'ın Beyaz Saray'daki danışmanlarından birisi olan Edwin Meese işgal ediyordu. Meese, daha önceleri Kaliforniya'da avukatlık yapmış ve Reagan'ın valilik dönemi ekibinde görev almıştı. Reagan başkan seçildikten sonra vefalı çalışma arkadaşını en yakın üç danışmanından birisi tayin etmişti. Bunun ardından Meese, Lowell Jensen isminde birisini yanına almıştı. Jensen, Alameda County ilinin eski savcısıydı ve Meese'in yakın bir mesai arkadaşıydı. 1981 yılında Reagan, Jensen'i Adalet Bakanlığı Ceza Davaları Daire Başkanı tayin etti. Şubat 1985 yılında Meese Adalet Bakanı olunca da Jensen, bakan vekili oldu.

Jensen, başından beri Adalet Bakanlığı'ndaki PROMIS Oversight Committee' nin [PROMIS İzleme Komitesi] başkanıydı. Videniaks da bu komiteye üyeydi. Bu nedenle de her zaman en taze bilgilere sahipti. Düşmanlarının kişisel dostluklar karmaşasında başı dönen Bill Hamilton'un iddialarına göre Jensen, komitedeki görevini kötüye kullanarak INSLAW'ın iflas etmesine neden olmuştu.

Meese'in Kaliforniya'daki çalışma arkadaşları arasında bir başkası daha vardı: Earl Brian. Sahne gerisinden INSLAW olayının seyrini belirleyen kişi büyük bir ihtimalle Brian'dı. Reagan Kaliforniya Valisi iken Meese ve Brian, çalışma ekibindeydi. Daha sonraları Brian, aralarında Hadron'un da bulunduğu birçok şirketle ortaklığı olan Biotech Capital Corporation isimli şirketin başına geçmişti. Biotech'in ilk ortakları arasında, kocası daha sonra Adalet Bakanı olacak olan Ursula Meese bulunuyordu. Ursula Meese, yaklaşık 15.000 dolara satın almış olduğu 2.000 hisseye sahipti.[31]

Brian, Reagan'ın ekibiyle çok iyi ilişkiler içindeydi. Bunun neticesinde 1981 yılında ona da Beyaz Saray'da milli sağlık politikasıyla ilgili bir görev verildi. Brian'ın amiri, o sıralar Baş-

kan'ın danışmanı olan Edwin Meese idi. Brian, yabancı misafirleri Beyaz Saray içinde gezdirmeyi ve *Hadron Inc.*'a yatırım yapmak için teşvik etmeyi pek severdi: Öne sürdüğü en etkili yatırım nedeni de, şirketin yakında hükümetten yüklü ihaleler alacağı idi.[32]

1983 yılından itibaren Earl Brian, PROMIS programını ABD'nin yanı sıra *Hadron* firması aracılığıyla dünyanın dört bir yanına yasa dışı yollardan satmaya başladı.[33] Konuya yabancı birisi için bu bağlantılar çok karmaşık ve anlaşılmaz görünse ve çoğu bilgiler halen gizli olsa bile, araştırmalarımız sonucunda Reagan'ın Kaliforniya'daki valilik döneminde kurulan "arkadaşlıkların" ne çeşit bir iktidar karteli oluşturduğunu apaçık göstermektedir. Ahtapotun ilk kolları görülmeye başlamıştı. Fakat ahtapotun iğrenç işleri halen bir giz perdesi ardındaydı.

Zamanla INSLAW yoğun bir mali krize doğru sürüklendi: Adalet Bakanlığı, anlaşmalardan doğan ödemeleri yapmıyor ve toplam 1,6 milyon doları ödemiyordu. Bunun üzerine de bankalar kredileri dondurmuştu. Bakanlık, yazılım üzerinde sonsuz kullanım hakkına sahip olduğunu iddia ediyordu, bu nedenle de diğer savcılıkların INSLAW firmasına ait PROMIS yazılımıyla donatılmasına ilişkin hiçbir yükümlülük altında bulunmadığını savunuyordu. Fakat bu iddia sağlam değildi. Çünkü Adalet Bakanlığı, yazılım üzerindeki kullanım haklarına ilişkin herhangi bir davada pek başarılı olamayacağını gayet iyi biliyordu. Bu nedenle amaç, INSLAW'un konkordato ilan etmesini değil iflas etmesini sağlamaktı. Böylece, ticari düşman ortadan kalkacak, bakanlık da PROMIS'in bütün kullanım haklarına sahip olacaktı. Bu stratejiyi gerçekleştirebilmek için Adalet Bakanlığı, 1986 yılına dek avukat ve mahkeme giderleri için toplam bir milyon dolar harcama yapmıştı.

1985 yılına gelindiğinde iş bitmişti. INSLAW konkordato ilan etmiş, Adalet Bakanlığı ise mahkemeye başvurarak konkordatonun iflasa dönüştürülmesi için her türlü çabayı göstermişti. Dava sürerken Bill Hamilton, PROMIS yazılımının yasa dışı yollardan 25

savcılığa yerleştirildiğini ve uzaktan veri aktarımı yoluyla bu yazılımlara 31 başka savcılığın daha ulaşabildiğini öğrenmişti. Anlaşılan Adalet Bakanlığı, büyük çapta bir yazılım korsanlığı yapmaktaydı. Bunu gören Hamilton, iflas davası sürerken Adalet Bakanlığı'ndan yeni bir ödeme planı ve 30 milyon dolarlık bir tazminat talep etti.

Bundan sonraki mahkeme oturumlarında yargıç George Bason INSLAW lehine karar vermişti. Bakanlık bir üst mahkemeye başvurduğu halde burası da Bason'un kararını onaylamıştı. Hamilton, talep ettiği 30 milyon doları alamamıştı ama Adalet Bakanlığı, çaldığı toplam 42 kopya için 6,8 milyon dolar ve mahkeme giderleri için de toplam 1,2 milyon dolar ödemeye mahkûm edil-mişti. Fakat Hamilton, bu paraların da tek bir dolarını tahsil edememişti. INSLAW'ın batmaması için bilgisayar devi *IBM*'den 2,5 milyon dolarlık bir kredi almak zorunda kalmıştı.[34]

Yargıç Bason, INSLAW lehinde verdiği kararlardan dolayı nasıl bir antipati yarattığını ne yazık ki, çok kısa bir süre içinde kavramaya başladı. Yargıcın "tutucu" bir hukuk anlayışına sahip olması nedeniyle Adalet Bakanlığı davayı kaybetmişti. 1988 yılında yargıcın yeniden tayini söz konusu olduğunda ise bakanlık intikamını aldı ve tayin için gerekli onayı vermedi. Bason bu karar üzerine 56 yaşında işsiz kalmıştı. Buna rağmen bu karara karşı dava açmadı. Konuyla yakından ilgilendiğini ve karar verdiğini söylüyordu. Verdiği karardan da dönmeyecekti.[35]

Hamilton'un sevinci uzun sürmedi. INSLAW'ın savunduğu yazılım hırsızlığı iddiasına karşı pek bir şey yapmak mümkün değildi ama bakanlığın adamları pes etmek istemiyordu. Yeni bir hukuki "kılıf" uydurarak INSLAW'ın yanlış mahkemede dava açtığını iddia etmek suretiyle yeni bir davanın açılması gerektiğini savundular. Buna göre INSLAW'ın hiçbir tazminat istemeye hakkı yoktu. Yeni açılan davanın sonucunda mahkeme, bakanlığın bu iddiasını kabul etmişti ama söz konusu yazılım korsanlığıyla ilgili yeni bir karara varmamıştı.

Hamilton'un nasıl bir belaya bulaştığını görmek için başka alanlara da bakmakta yarar var. Örneğin Hamilton, davasını savunmaları için Amerika'nın en büyük onuncu avukatlık bürosu olan Washington D.C. deki *Dickstein, Shapiro and Morin*'e müracaat etmişti. Bu büroda görevli olan avukatı Leigh Ratiner, Adalet Bakanlığı'na karşı yazılım korsanlığı, hile ve sözleşmeyi bozma davası açmaya karar verdiğinde anlaşılan çok ileriye gitmişti. Ratiner, bu davada Lowell Jensen'in faaliyetlerine odaklanmıştı. Fakat Ekim 1986'da, bürodaki on yıllık başarılı avukatlık hayatı hiç dikkate alınmaksızın işinden atıldı ve şefleri bu davadan vazgeçmesini istediler. Büronun Ratiner'e önerdiği tazminat oldukça yüklüydü: Beş yıl süreyle avukatlık mesleğini icra etmediği ve konuda tamamıyla sükunetini koruduğu takdirde bu beş yıl için her yıl 120.000 dolar tazminat alacaktı. Kimin veya neyin meslek hayatına bir son verdiğini merak etmeyen Ratiner, bu öneriyi hemen kabul etti. Ratiner daha sonraları, Adalet Bakan Yardımcısı Arnold Burns'ın bu tazminat önerisinden yaklaşık bir hafta önce hukuk bürosuna gelmiş olduğunu, avukat Leonard Garment ile INSLAW olayı hakkında "görüştüğünü" ve "uygun sonuca" varıldığına dair bir şirket içi yazışmasının suretini gördü.[36]

Garment bir profesyoneldi. Zamanında Başkan Nixon'un avukatı ve danışmanı olmuş ve ardından Başkan Gerald Ford'un da danışmanlığını yapmıştı. Öte yandan Edwin Meese'in de özel avukatıydı ki, Hamilton herhalde bunu bilmiyordu.[37] Çevrilen dümen açıktı: Arnold Burns, Meese'in önerisi üzerine Garment'e, Ratiner'i kovmasını salık vermişti. Garment, bu tavsiyenin siyasi boyutlarını çok iyi kavramış olmalıydı. Ayrıca bu olaydan birkaç gün öncesinde de INSLAW hakkında Edwin Meese ile görüşmüştü. Ancak Garment, sonraları bütün bunları kabullenmeyecektir: Adalet Bakanlığı'ndan hiç kimsenin Ratiner'i INSLAW olayı yüzünden işten uzaklaştırmak konusunda kendisine tavsiyelerde bulunmadığını iddia ediyordu. Meese ile yaptığı görüşmede de dış

politika konularının konuşulduğunu, bunun dışında hiçbir şeyi hatırlamadığını söylüyordu.

Varılan anlaşma gereği Ratiner, hukuk bürosundan niçin ayrıldığı konusunda kimseye tek bir kelime söz etmedi. Hukuk alanından geri çekilmiş ve avukatlara yönelik arşivleme sistemleriyle ilgili bir şirket kurmuştu. Tazminatını oluşturan 600.000 doların nereden geldiğini uzunca bir süre bilmedi. İlginçtir ki bu paralar, İsrail Internal Defense Forces [İç Savunma Güçleri] ve Military Joint Committee [Ortak Askeri Komite] tarafından kurulan bir gizli fondan teleksle çekiliyordu. Söz konusu Ortak Komite, silah ticaretinde bulunabilmek üzere İsrail'de Başbakan Begin döneminde Mossad tarafından kurulmuş, gizli fon ise, İran'a yapılan silah satışlarından elde edilen gelirlerle oluşturulmuştu. Paralar, tam da *Hadron* firmasının hesaplarına aktarılıyordu. Verilen emir basitti: Leigh Ratiner'i işten uzaklaştırın.[38] Bütünün parçaları bir araya gelmekteydi.

Ratiner'in işten atılmasından sonra hukuk bürosunun Hamilton'a karşı yürüttüğü stratejik mücadelenin ikinci hamlesi başlayabilirdi. Hamilton, ya Adalet Bakanlığı'nın bir milyon dolarlık bir tazminatını kabul edecekti veya kendisine yeni bir hukuk bürosu bulması gerekiyordu. Bunun üzerine Hamilton, kendisine yeni bir hukuk bürosu aramaya karar verdi.[39] Büyük bir uğraşıdan sonra ünlü avukat Elliott L. Richardson'u tutmayı başardı. Richardson, cesaretiyle ünlü bir adamdı. Örneğin Nixon dönemindeki Adalet Bakanlığı sırasında Nixon'a karşı kurulan soruşturma heyetinin başkanı özel savcı Archibald Cox'un görevinden alınmasına karşı gelmişti. INSLAW olayını yine mahkeme önüne getirmeyi birkaç kez denedikten ve başarısız olduktan sonra Richardson, Temsilciler Meclisi Hukuk Komitesi'nin 1989 yılından itibaren "INSLAW Olayı"nı soruşturmasını sağlayabilmişti. Teksaslı Jack Brooks başkanlığındaki komite, geniş kapsamlı araştırmalar ve soruşturmalar yürütmüştü ama ne yazık ki, olayın te-

meline bir türlü inememişti. Adalet Bakanlığı halen ayak diretiyordu ve mücadelesine devam etmek niyetindeydi.

Yazılım hırsızlığı şeklinde özetlendiğinde sonucu aslında belli olması gereken bu dava, Adalet Bakanlığı ile ABD Kongresi arasında bir güç mücadelesine dönüştü. 1988 yılında Edwin Meese'in bazı siyasi çalkantılar sonucunda istifa etmesi ve yerine Adalet Bakanı olarak Dick Thornburgh'un gelmesinden sonra da bu mücadelenin devam etmesi şaşırtıcıydı.[40] Thornburgh da araştırma komisyonu ile işbirliğine yanaşmıyor ve gerekli belgeleri elden geldiğince teslim etmemeye çalışıyordu. Bazı belgelerin kaybolduğu iddia ediliyordu.[41] Öyle görünüyordu ki, söz konusu yazılım korsanlığı olayının ardında, mahkemelerin ve Araştırma Komisyonu'nun bir türlü ortaya çıkartamadığı gerçekler yatıyordu. Peki, neydi bu gerçekler?

William Hamilton, Beyaz Saray'da patronunun değişmesinden sonra INSLAW Olayı'na ilişkin siyasi ilginin belki de artacağını tahmin ediyordu. Öyle ya, Brooks Komisyonu, olayın utandırıcı boyutlara vardığı, Adalet Bakanlığı'nın kusurlu olduğu ve gerekli belgeleri teslim etmediği, bu konu hakkında daha ayrıntılı araştırmaların gerekli olduğu sonucuna varmıştı. 1993 yılında Demokratlardan Bill Clinton Başkan seçilip, Adalet Bakanlığı'na da Janet Reno getirildiğinde ümitler daha da artmıştı. Ama Hamilton bir kez daha yanıldı. Clinton, INSLAW Olayı'nın üzerine giderek Bush hükümetinden ve Cumhuriyetçilerden hesap sormaya yanaşmadı. Clinton da mı bir şeyleri gizliyordu?[42]

Promis Yazılımı

Gizli Servislerin Sürükleme Ağı

1990 yılı sonunda Bill Hamilton'a Kanada'dan bir haber gelir. Konu, geliştirdiği yazılımın dağıtımıyla ilgilidir. Kanada hükümeti, bir mektupla kendisine başvurarak PROMIS programının Fransızca'sının bulunup bulunmadığını sorar ve bazı bakanlıklarda ve dairelerde halen İngilizce sürümünün kullanıldığını ve örneğin Royal Canadian Mounted Police'de [Kanada Kraliyet Dağ Polisi] 900 kopyanın bulunduğunu bildirir.[43] Hamilton, gözlerine inanamaz. Kanada'ya hiçbir zaman tek bir program bile satmadığı halde bu program Kanada hükümetinin eline nasıl geçmiştir? Kanadalıların yazılım korsanlığı yaparak bu programa ulaştıklarını düşünen Hamilton bu konuyu kamuoyuna yansıtır. Tabii ki, bu gelişme, Kanadalıların pek hoşuna gitmez.

Kanada hükümetinin tepkisi çabuk gelir. Bütün bu olay, bir hata şeklinde lanse edilir. Royal Canadian Mounted Police'den kimse bahsetmez olur. Artık söz konusu olan bir "Department of Public Works"tür [Kamu İşleri Dairesi]. Bu dairenin 900 değil sadece 6 kopyaya sahip olduğu, bu kopyaların da Cambridge/Massachusetts'de bulunan *Strategic Software Planning Corporation* [Stratejik Yazılım Planlama Şirketi] isimli bir şirketten temin edildiği bildirilir.

Hamilton bu cevapla yetinmez. Olayın ardındaki gerçekleri araştırmaya koyulur ve bir süre sonra aradığı cevabı bulur: Bu ola-

yın ardında, dünyanın belli başlı bütün gizli servislerinin yürüttüğü çok büyük bir casusluk faaliyeti bulunmaktadır. Örneğin Kanada gizli servisi Canadian Security and Intelligence Service'in [Kanada Güvenlik ve Haberalma Servisi; CSISS] ve Kanada Gizli Devlet Kurulu Privy Council'in de PROMIS'i kullandığını öğrenir. Bu yazılım, CSISS'e büyük bir ihtimalle CIA tarafından sağlanmıştı.(44) Daha sonraları Hamilton bir kez daha şaşıracaktır. Çünkü yaptığı araştırmalar sonucunda ABD'deki bazı gizli servis ve dairelerin de çalıntı programlarla çalıştığını tespit etti. Ancak bütün bu hırsızlıkları ispatlamak mümkün değildir. Olaylarla ilgili şahitlerin sayısı gün geçtikçe arttığından, doğru yolda olduğuna kesin gözüyle bakmaya başlar.

Sonunda CIA, PROMIS isminde bir programı kullandığını kabul eder. CIA, yaptığı açıklamada, bu yazılımı Massachusetts'de bulunan *Strategic Software Planning Corporation* isminde küçük bir yazılım şirketinden temin ettiğini iddia eder. Söz konusu şirketin adına, Kanada'daki olaylarda da rastlanmıştı. Yine iddiaya göre bu program, inşaat şirketlerine büyük inşaat projelerinde planlama ve yürütme alanındaki enformasyon yönetiminde yardımcı olunması için satın alınmıştı. Fakat garip olan gerçek, yararlanılan yazılımın gizli servis raporlarının işlenmesi ve hafızaya alınmasında kullanılan özel bir bölüme sahip olmasıdır.(45)

Bundan sonra haberler birbirini kovalar: NSA, PROMIS ve yeni bir programdan yararlanarak kendine özel bir yazılım karışımını kullandığını açıklar. Drug Enforcement Agency'nin [Uyuşturucuyla Mücadele Dairesi; DEA] ajanları, Case Status System [Olay Statü Sistemi; CAST] ismi altında özgün bir sistem geliştirdiklerini ilan eder. Askeri gizli servis, FBI ve Defense Intelligence Agency [Savunma Haberalma Dairesi; DIA] benzer bahaneler uydururlar. Bunlar, konu hakkında konuşma gereğini duyan kurumlardır.(46)

PROMIS'in gizli servislere ve dairelere pazarlanması işi, 1982

yılında CIA, NSA, Beyaz Saray ve Adalet Bakanlığı ile yakın ilişkileri olan Earl Brian öncülüğünde gerçekleşir. Sahibi olduğu *Hadron* firması, dünya çapındaki dağıtım ağının merkezinde duran bir örümcek gibidir. Örneğin bu firma, 1983 yılında Kanada hükümetinden çok büyük bir ihale koparır. Kullanılan programa Police Information Records Systems [Polis Bilgi Kayıtları Sistemi] ismi verilir.[47] Brian'ın yazılım tekliflerini büyük bir içtenlikle kabul edenler arasında yalnızca Kanadalılar bulunmuyordu. PROMIS, yavaş yavaş çok büyük bir ticari başarı haline geliyordu.

Gizli servislerin bu programı çok tutmasının sebebi, sadece programın ajan raporlarının tutulmasında, takvim planlamasında veya eldeki verilerin düzenlenmesinde büyük imkanlar sunmasında yatmıyordu. Esas önemli olan, bu programın pek çok insan için tehlikeli bir silah olmasıydı. Zira bu program, uluslararası bir sürükleme ağı olarak kullanılabiliyordu. Böylece bir kişi (bir terörist, bir uyuşturucu taciri veya siyasi bir düşman ya da bir muhalif) hakkında dünya çapında bilgi toplanabiliyordu. Yapılması gereken tek şey, elektrik şirketlerine, kayıt bürolarına veya telefon şirketlerine bu sürükleme ağına sahip bir bilgisayar yardımıyla sızmaktı. Aynı şey kredi kartı işletmeleri için veya su idareleri için de geçerliydi. Kullanılacak imkanlar yalnızca isim karşılaştırması yapmakla da sınırlı değildi. Çünkü teröristlerin sürekli olarak isimlerini ve adreslerini değiştirdikleri bilinmekteydi. İsim karşılaştırmanın dışında, değişim profilleri denilen bir imkan daha vardı: Örneğin bir evde birdenbire normalden fazla telefon görüşmesi yapılıyorsa veya daha çok su tüketiliyorsa, bu evde ilave insanların oturduğu anlamı çıkıyordu. Buna karşılık başka evlerde oturanların sayısında düşüş olması gerekiyordu. Bu açıdan aranan kişilerin arkadaş ve akrabalarının hesap ve dekontlarını yakından incelemek ilginç olabilirdi. Belki aranan kişiler, bu evlerde gizlenmekteydi.[48]

Söz konusu program, böylece hedefe yönelik bir araştırma ve

soruşturma faaliyeti için idealdi. Aynı şekilde elektronik bir örnekleme taraması için de uygundu: Burada örnekleme kitlesinin ayarı, belirli niteliklere göre yapılabilmektedir. Bu niteliklerin sayısı ve türü, bir insanın aksine bir bilgisayar için hiç fark etmez. Ardından bilgisayar, benzerlikleri veya farklılıkları araştırır. Örnekleme tarama işlemi, çok etkili bir araştırma yöntemidir. Ancak böyle bir taramanın kötü bir yanı vardır: Örnekleme kitlesinde başlangıçta "kişiler" değil nitelikler veya nitelik grupları bulunur. Bu niteliklere de genellikle dekontlar, raporlar veya kişiler ya da şirketler hakkındaki dosyalar bağlanır. Nitelik örneklemleri yapılarak bunlardan da kişilere ulaşılır. Çoğu durumda başarı elde edilmektedir. Ama bazen de başarısızlıklar olmaktadır.

Örnekleme taramasına pek çok masum insan da yakalanmaktadır. Örnek olarak bir ülkedeki iktidarı rahatsız eden ve siyasi açıdan "yıkıcı" kişilere karşı yürütülen soruşturmalar sayılabilir. Burada protesto eylemlerine veya yürüyüşlere katılma, suçlularla irtibat etme gibi nitelikler kullanılarak bu niteliklere uyan bütün insanlar taranır. Örneklem kitlesine "yakalanan" herkes doğru olsun ya da olmasın bir "devlet düşmanı" olarak değerlendirmeye alınır. Genellikle böyle bir teknolojinin hata yapamayacağına inanıldığı için bilgisayardan çıkan isimlerin "gerçek" düşman olduğu kabul edilir. Masum "düşmanlar" ise suçsuzluklarını ispat etmek için kırk dereden su getirmek zorunda kalırlar.

Bir nitelik taramasında tespit edilmesi muhtemel bireylerin sayısı prensipte sınırsızdır. Bu nedenle seçilen niteliklerden hareket ederek kimin aranan kişi olduğunu bulmak veya bir "konuyu" kapatmak sorun yaratmaktadır. Örnekleme taramasından sonra ayrıntılı araştırmalarda bulunmak zorunluluğu bu yüzdendir. PROMIS programının kullanılması halinde bu gibi ayrıntılı araştırmaları bilgisayarlar eldeki bilgi bankalarını tarayarak yapabilmektedir. Bu durumda eldeki bilgilerle ağa takılan kişiler hakkındaki bilgiler karşılaştırılarak sonuca ulaşılır.

PROMIS, çok yönlü ve esnek bir programdır ve herhangi bir "veri setinin" idaresinde ve işlenmesine kullanılır. Söz konusu "veri setleri", raporları veya yedek parça listelerini kapsayabildiği gibi müşteri bilgileri veya ölçüm sonuçlarını da içerebilmektedir. Yani bir veri bankasında "işlem" olarak hafızaya alınabilen herşey bu kapsama girebilmektedir. İlgili veri bankasının ne şekilde organize edilmiş olduğu PROMIS için hiç önemli değildir. PROMIS, kod kavramlar kullanmak suretiyle her bir rapor veya veri seti arasında sürekli ilişkiler kurmakta ve bir dosyadan diğerine "atlama" imkanı sunmaktadır. Kapsamlı ilişkiler peşinde koşan bir araştırmacı için böyle bir imkan çok güzel bir şeydir. Örneğin bu ilkeden yararlanılarak günümüzde dünya çapında etkinlik gösteren "World Wide Web"den yararlanarak çeşitli bilgisayarların hafızasında bulunan ve bir kişi adı veya bir kavramla bağlantılı olan belge veya metinler kolaylıkla gözden geçirilebilmektedir.

PROMIS, farklı işletim sistemlerine sahip bilgisayarlarda (örneğin *IBM, Digital Equipment** ya da *Prime*'da) da kullanılabilecek şekilde düzenlenmiştir. Yeni sürümlerde, uzaktan veri aktarma imkanlarından da yararlanılabilmektedir. Böylece PROMIS'le "online" çalışılabilmektedir.

Söz konusu programın özelliği, belirli veri bankalarının bazı kavramlar açısından taranabilmesiyle de sınırlı değildir. Türünün ilk örneği olarak bu program, verileri "önemine" göre sıraya koyabilmektedir. Bu özelliği, savcılıklar için çok önemlidir. Zira bilgisayarlarla donatılan günümüz savcılıkları, çeşitli veri bankalarında bulunan muazzam miktarlarda verilerle uğraşmak zorundadır. Bu veriler arasında çok önemli bilgiler bulunabileceği gibi önemsizleri de vardır. Ama herhangi bir bilgisayar programı bu ayrımı tanıyama-maktadır. Savcılıklar ise bu ayrımlara çok önem vermektedir. Çünkü görüşmesi devam eden "davaların" birbirine göre "önemi" çok farklıdır. Bilindiği gibi bir davanın özel nitelikleri her hukukçu için çok önemlidir. İşte PROMIS, bu nitelik

farklarını da dikkate alma imkanı sağlayabilmektedir. Bunun için bir skala üzerinde suçun "önemi", başka bir skala üzerinde de suçlunun savcılıktaki kayıtları girilmektedir. Bunlara ilaveten mahkemenin verdiği ceza veya bu hükme temel oluşturan kanunun "maddesi" de dahil edilebilmektedir.(49)

PROMIS'in bu özellikleri gizli servisler için de ilgi çekicidir. Örneğin haberalma servislerinin sundukları malzemeler değerlendirilirken bir haber kaynağının mutlak ölçüde güvenilir olup olmadığı veya böyle bir değerlendirmeye gidilip gidilemeyeceği önemli olmaktadır. Yani elde edilen enformasyonların gerçeklik derecesini kavrayabilmek için de bir "önem sırasına" gerek vardır. Çünkü bir enformasyonun başka bir kaynak tarafından doğrulanması başka bir şeydir, tek kaynaktan sunulmuş olması bambaşka bir şeydir. Haberalma servisleri, gelen malzemeleri bu yüzden sınıflandırırlar ve belirli kodlarla işaretlerler. Bilgileri PROMIS gibi "önem sırasına" göre düzenleyebilen bir program, hem bilgi toplama hem de bilgi değerlendirme aşamasında önemli bir kolaylık sağlamaktadır. Tabii, programı kullanan kişinin bu konular hakkında bilgi sahibi olması vazgeçilmez bir şarttır.

Gizli İşler

Hamilton, PROMIS'i İskoçya, İtalya ve Hollanda'da faaliyet gösteren 75 banka, sigorta ve tapu kadastro dairesine satmıştı. Earl Brian ise kendi sürümünü *Hadron Inc.* şirketi ve başka naylon firmalar aracılığıyla gizli servislere, orduya ve uyuşturucu masalarına dağıtmaktaydı. İsrail Başbakanı Menahim Begin'in efsanevi karşı terörizm danışmanı Rafi Eitan, programı İsrail dışındaki özel bir gizli eylemde kullanmak üzere 1983 yılında ilk uygulamayı başlatan kişidir.(50) Bundan yaklaşık dört yıl sonra Brian, söz konusu programı İsrail Hava Kuvvetleri'ne ve İsrail gizli servislerine yurt içinde de kullanılmak üzere satmıştı. Büyük bir ihtimalle bu prog-

ram, İsraili rahatsız eden Filistinliler'in tespit edilmesi ve tutuklanması için kullanılmıştır.[51]

Öte yandan program, ABD'de çok "yaygın" biçimde kullanılmaktaydı: Bütün gizli servisler, Adalet Bakanlığı'nın ilgili daireleri, savcılıklar ve hatta ABD Başkanı'nın Ulusal Güvenlik Konseyi (National Security Council) muhtemelen PROMIS'i kullanıyordu. Güvenlik Konseyi, gizli servislerin faaliyetlerinden doğan raporları koordine eden bir bilgisayar sistemine sahipti. ABD'nin en gizli bilgileri, Beyaz Saray'ın hemen yanında bulunan Executive Office Building'in [İdari Ofisler Binası] üçüncü katında saklanmaktaydı. Başında da Yüzbaşı Oliver North isminde bir görevli bulunuyordu. Oliver North, İran-Contra Olayı'nın ünlü elebaşısıydı.[52]

PROMIS yazılımı; NASA, bankalar ve ABD atom denizaltıları gibi çok çeşitli yerlerde ve kurumlarda kullanılmaktaydı. PROMIS'in tam olarak nerelerde kullanıldığını ilk ispatlayanların başında Juval Aviv gelmektedir. Kendisi, New York'da *Interfor* isminde bir detektiflik bürosu işletmektedir. Kendi iddiasına göre Aviv, eskiden İsrail gizli servisi Mossad'da görev almış ve özellikle haberalmayla ilgili alanlarda uluslararası araştırmalarda bulunmuştu. Haber aldığı kişiler arasında Mossad üyeleri kadar CIA'in adamlarının da bulunduğunu savunmaktadır. Aviv, PROMIS'in farklı bir şeklinin Amerikan ve İngiliz atom denizaltılarında istihbarat çalışmaları sırasında elde edilen büyük bilgi yığınlarını işlemede kullanıldığını tespit etmiştir. Bütün gemiler, seyirleri sırasında kendilerine has bir gürültü çıkarmaktadır. Böylece farklı yerlerde ve farklı zamanlarda çeşitli kişiler veya gemiler hakkında toplanan bilgiler, tek bir tuşa basmak suretiyle birleştirilmekte ve izleme altında tutulan düşman gemilerinin seyir rotaları tam olarak belirlenebilmektedir.

Juval Aviv, PROMIS'in Interpol'ün Paris'teki merkezinde de kullanıldığını iddia etmektedir. Interpol merkezi, yaklaşık 150 üye

devletin memurlarının barındığı ve pek çok bilgi hattının idare edildiği uluslararası bir kurumdur. Bu merkezde; uyuşturucu tüccarı, teröristler, fidyeciler, para aklayıcıları, silah tüccarı veya uluslararası komplocular hakkında yığınla bilgi toplanmaktadır. Söz konusu bilgileri, ilgili polis dairelerine aktarılmak mecburiyeti vardır. Gizli servisler de bu bilgilerden yararlanmaktadır veya özel komisyonlar kurulmak suretiyle Interpol'ün çalışmalarına katılmaktadır. Her üye devlette, merkezle irtibatı sağlamaktan sorumlu ayrı bir Interpol bürosu bulunmaktadır. Almanya'da bu büro, Federal Emniyet Genel Müdürlüğü'ndedir. [Türkiye'de Emniyet Genel Müdürlüğü'ndedir - Çev.]

PROMIS programının hangi farklı amaçlarla kullanılmış olduğu gerçekten çok şaşırtıcıdır. Öte yandan programın dağıtımı için izlenen yollar ve tanıtımı için seçilen mekanlar, oldukça karmaşık aşamalardan geçildiğini ve olayın gizli tutulduğunu göstermektedir. Örneğin PROMIS yazılımının Kıbrıs üzerinden piyasaya sürüldüğünü kim tahmin edebilirdi? Ancak bu konu hakkında Lester K. Colemann isminde bir adamın söyleyecekleri vardı. Serbest gazetecilik ve güvenlik konularında danışmanlık yapan Colemann, 1988 yılında ABD'nin askeri haberalma örgütü Defense Intelligence Agency'de çalışmıştır. Defence Intelligence Agency, CIA gibi Kıbrıs'ta üslenmişti. Yeminli bir soruşturma sırasında, 1988 yılının nisan ve mayıs aylarında, Lefkoşe'de kurulu bulunan *Eurame Trading Company Ltd*'de çalıştığını söylemiştir. Burada çalıştığı sırada, Amerikan'ın uyuşturucuyla mücadele servisi olan Drug Enforcement Agency'nin (DEA) bu şirket aracılığıyla "PROMIS" veya "PROMISE" isminde bir bilgisayar yazılımını Kıbrıs, Pakistan, Suriye, Kuveyt ve Türkiye'deki yetkililere pazarladığını öğrenmiştir. DEA'nın amacı, uyuşturucuyla mücadele kapsamında yurt dışı bürolarının Orta Doğu kökenli uyuşturucu madde ticaretini daha iyi izleyebilmesini sağlamaktı. Bunun yanında da söz konusu ülkelerle ilgili enformasyonlar temin etmekti.

Pek çok yabancı ülkedeki silahlı kuvvetler de PROMIS'e il g duymaktaydı. Örneğin Mısır'a, ABD ile olan askeri işbirliği a ı laşması gereğince programın bir kopyası temin edilmişti. Diğer ül kelere yapılan satışlarda olduğu gibi burada da CIA yardımc olmuş, satış işlemini yine Earl Brian yürütmüştü. Mısır'a satılan programın ismi değiştirilmişti: Field Office Information Management System [Sahra Ünitesi Bilgi İdare Sistemi; FOIMS]. FBI'ın kullandığı sürükleme ağı programı da bu isim altında çalışmaktaydı.

Irak'a da PROMIS yazılımının bir sürümü temin edilmişti. Irak örneği, sürükleme ağı yazılımının hangi karmaşık yollardan dünyadaki pek çok silahlı kuvvetlere ve gizli servislere ulaştırıldığını çok çaprıcı biçimde gözler önüne sermektedir. Örneğin bu iş, Şili üzerinden yürütülmüştür. Seksenli yıllarda Şili'de Carlos Cardoen isminde oldukça garip bir kişi, bomba ve diğer patlayıcı maddelerin ticaretini yaparak çok para kazanmış Irak'ın nükleer ve kimyasal silahlanması yönünde büyük girişimlerde bulunmuştu. Cardoen, pek çok kere, Earl Brian ile Irak askeri haberalma servisi arasındaki yazılım işinde aracılık yaptığını iddia etmişti. Bunu, 1989 yılında İsrail Başbakanı Şamir'in bir emri üzerine Şili'ye Cardoen'in yanına giden ve Irak'a yönelik silah satışlarını durdurmasını rica eden Ari Ben Menaşe bildirmektedir.

Ben Menaşe'nin söyledikleri, İranlı silah taciri Richard H. Babayan tarafından da doğrulanmaktadır. Ermeni asıllı bir İranlı olan Babayan, altmışlı yılların sonlarında Tahran'daki Amerikan okulunda eğitim görmüştü. Mezun olduktan sonra Washington'da bir büro açmış, böylece Amerikan hükümetindeki "sevkiyatçılara" mümkün olduğunca yakın olmak istemişti. İş yaptığı çok sayıda kişinin arasında CIA'le iyi ilişkileri olan Alan Sanders ve İran-Contra Olayı'nda baş rollerden birini oynayan Hava Kuvvetleri Generali Richard Secord da bulunuyordu. Humeyni'ye düşman olan Babayan, Cardoen'in oluşturduğu ticaret ağına dahil edilerek

nükleer başlıklı roket üretimini gerçekleştirmek üzere Irak'a silah ve teçhizat satmaya başlamıştı.(53)

Cardoen ve Irak'ın silahlanmasını sağlayan diğerleri, İsrail'den gelen uyarı ve tehditlere kulak asmıyorlardı. CIA'in kendilerini koruyacağından emindiler. Ama güvendikleri bu makamlar, Orta Doğu'daki sözde güç dengesini sağlayabilmek için İsrail üzerinden İran'a da silah satmaktaydı. Ancak İsrail için komşusu Irak'ın silahlanması büyük bir tehdit oluşturuyordu. Bu yüzden devlet düşmanlarını kapsayan bir kara liste oluşturuldu. Bu listede, CIA Başkan Vekili Robert Gates, silah taciri Richard Babayan, yazılım pazarlamacısı Earl Brian, Cardoen ile iş yapan diğer silah tacirleri ve bankacılar, Irak'la doğrudan veya dolaylı biçimde işbirliği yapan özellikle Alman bilim adamları bulunuyordu. Bütün bunları Ben Menaşe iddia etmektedir.

İsrail'in hazırladığı bu kara liste, daha sonra gözden geçirilerek İsrail gizli servisi Mossad'ın katil ajanları dünyanın dört bir yanına sevk edilmiş İsrail'in düşmanları öldürülmeye başlanmıştı. Bu iddia yine Ben Menaşe'ye aittir. Bu eylemler sırasında 1988 yılı içinde iki Pakistanlı, dokuz Alman, bir Fransız ve üç Mısırlı öldürülmüştü.(54)

Richard Babayan ise ABD'de silah ticareti yapmak suçundan tutuklandı. 1991 yılında Palm Beach/Florida hapisanesinde tutuklu bulunduğu sıralarda Irak'a satılan PROMIS programı hakkında ifade verdi. Söylediklerine göre 1987 sonbaharında Bağdat'a gitmiş ve Irak haberalma örgütü Entezemet'te görevli ajan Ebu Muhammet ile görüşmüştü. Daha sonra Ebu Muhammet'le üç yıl süren verimli bir iş ortaklığı olacaktı. Iraklı ajan, PROMIS yazılımının bir süre önce yetkililere sunulduğunu söylüyordu. "Biz", diyor Bill Hamilton, "Beyaz Saray'dan ilgili kişilerle görüştük, Adalet Bakanlığı, CIA ve diğer ajanslarla konuştuk. Hepsi de aynı şeyi söylüyor: Yazılımımız, en tepeden gelen bir emirle çalınmış, yabancı ülkelerin gizli servislerine ve uluslararası bankaların bilgisayarlarına kurulmuştu."(55)

Söz konusu yazılım İngiliz gizli servisi MI5'e olduğu kadar Güney Afrika, Güney Kore, Suudi Arabistan, Kuveyt, Japonya, Guatemala, Singapur, Libya ve Almanya'ya da satılmıştı. PROMIS, bütün dünyada büyük bir başarıyla pazarlanmaktaydı. Milyonlarca dolarlık işleri çevirmek işten bile değildi. Söz konusu programın toplam 88 ülkeye satıldığı iddia edilmektedir ve bu işte, programı satın alanların düşman örgütlerden olması veya İran-Irak örneğindeki gibi buralarda savaş olması hiçbir önem taşımıyordu. (56) Tabii ki, bunun da gizli bir nedeni vardı. Çünkü konu, Earl Brian ile Beyaz Saray çevresinde kümeleşen Kaliforniya çetesinin daha çok para kazanması değildi.

Tuzaklı Kapı

Kötü Niyetli Program Tuzağı

Şubat 1983 yılında Adalet Bakanlığı'ndan gelen bir telefon, INSLAW başkanı William Hamilton'u sevindirmişti. Anlaşılan, sürükleme ağı olarak da kullanılmak üzere geliştirdiği work-flow* programına yeni bir alıcı çıkmıştı. Bakanlığın Projeler Dairesi Başkanı Erich Brewer, nisan ayında İsrail'de savcılık yapan bir Dr. Ben Orr'un INSLAW'u ziyaret etmek istediğini bildirmekteydi. Orr'un, İsrail Adalet Bakanlığı adına, bilgisayarlı "bilgi idaresi"ni gerçekleştirebilmek amacıyla uygun yazılımlar aramakta olduğunu, bu bağlamda da özellikle PROMIS'e ilgi duyduğunu söylüyordu. Brewer, Hamilton'dan programın çalışma tarzını izah etmesini ve Orr'a gerekli çalışma talimatlarını vermesini rica etmekteydi.

INSLAW başkanı bu işe çok sevinmişti. Ancak İsrail'den gelen kişinin ismi sahteydi ve kendisi Adalet Bakanlığı'ndan da gelmiyordu. Ama Hamilton'un bunu bilmesi mümkün değildi. Önemli olan gelen kişinin, geliştirdiği programın niteliklerini bilen potansiyel bir müşteri olmasıydı.

Bu arada PROMIS'in yeni bir sürümü geliştirilmiş, böylece bu program, Digital Equipment* firmasının yüksek performansa sahip 32 bit'lik VAX* tipi bilgisayarlarında da kullanılır hale gelmişti. Gelen müşteri, bunu da biliyordu. VAX programının en büyük özelliği, tarama işleminin başka işler için bilgisayarı ki-

litlememesinde yatıyordu. Bilgisayarla normal PROMIS işleri yapılırken, "arkada" sürükleme ağının tarama süreci, bilgisayarın boş durduğu her an devam edebilmekteydi. Bu şekilde bilgisayarın performansında önemli bir artış sağlanmaktaydı.[57]

İsrailli alıcı, PROMIS'in yeni VAX sürümünü çok beğenmişti. Ama INSLAW'a sonra bir daha gelmedi. Niçin gelsindi ki? Daha sonra anlaşıldığı üzere zaten Hamilton'un şirketinden bir şey almak için gelmemişti. İstediği her şeyi dışarıdan daha ucuza alma imkanı varken buradan mal almanın bir anlamı yoktu. Bundan birkaç yıl sonra Brooks Araştırma Komisyonu, Ben Orr isminde birisinin var olup olmadığının İsrail makamlarından araştırılmasını istedi. Elde edilen bilgilere göre bu isimde bir kişi vardı ama emekliydi ve Kudüs'te bir avukat olarak çalışmaktaydı. Söylenenlere göre Ben Orr, uzun boylu ve zayıf bir vücut yapısına sahipti, saçları tamdı ve çok etkileyiciydi. 1982 yılında Adalet Bakanlığı'nın davetini kabul ederek, bir yıl süreyle Amerika'ya gitmiş ve buradaki adalet sistemi hakkında bilgiler toplamıştı.

Gerçek Ben Orr ile Tel Aviv'den Washington'daki INSLAW firmasına gelen kişi arasında görünüş açısından bile büyük farklılıklar vardı. Gelen kişinin boyu küçüktü, biraz kamburu vardı ve 1983 yılında bile saçları seyrekti. Daha sonra fotoğrafları karşılaştırmak suretiyle İsrail'den gelen esrarengiz kişinin kimliği saptanabildi. Söz konusu kişinin ismi Rafi Eitan'dı. İsrail hükümetine karşı terörizm konusunda danışmanlık yapan, casusluk alanında başarıları olan ve silah ticaretine adı karışmış olan bir gizli servis ajanıydı. Eitan, Ben Orr ismini daha sonraları pek çok kez kullanacaktır.[58]

Eitan'la çalışanlardan birisi olan Ari Ben Menaşe'nin iddialarına göre Rafi Eitan, Başkan Reagan'ın güvenlik danışmanı Robert McFarlane ile Earl Brian'ın öneri ve teşvikleriyle INSLAW'a gitmişti.[59] Bu inisiyatifi Brian yönlendirmekteydi. Çünkü İsrailliler'i kendi ticari çıkarları için kullanmak ve PROMIS ya-

zılımını büyük çapta pazarlamak istiyordu. Eitan, Brian'ın fikirlerini ve programını çok beğenmişti. Bu programın, Orta Doğu'daki terörizme bir son verebileceğini, aynı zamanda da gizli servisleri elektronik yöntemlerle izleme olanağına kavuşulacağını düşünmüştü. Ama bunun için PROMIS'in *Digital Equipment** şirketinin VAX tipi bilgisayarları için geliştirilen sürümünü istiyordu. Bu açıdan Brian, Adalet Bakanlığı'nın kanallarını kullanarak bu yeni sürüme ulaşmanın bir yolunu aramak zorundaydı. Nisan 1983 yılında Adalet Bakanlığı'nın INSLAW şirketiyle vardığı bir anlaşma değişikliğinde, bu yüzden programın kullanıcılar tarafından okunabilen bir kopyası istenmiş, bunun yanında da tam bir kullanma kılavuzu talep edilmişti (yani kaynak kodu* denilen şey isteniyordu). Böylece INSLAW, yazılımın akıbeti üzerindeki kontrolü tamamen kaybetmekteydi.

Program, NSA'ya yollanmış ve burada gözden geçirilmişti. Hamilton'a programın orijinali iade edildiyse de bu pek fayda etmiyordu. Çünkü insanlar tarafından da okunabilen kaynak kodunu* teslim etmişti. Videniaks da, programın bir kaynak kodu kopyasını Earl Brian'a ve sahibi olduğu *Hadron*'a vermişti. Adalet Bakanlığı Projeler Daire Başkanı Erich Brewer, 22 Nisan 1983 tarihinde Eitan için de PROMIS'in bir kopyasının hazırlanmasını, ayrıca 16 Mayıs'ta ülkeden ayrılacak olan "Ben Orr"un bu tarihten önce programın kullanma kılavuzuna (yani programcının yazılı açıklamalarına) da sahip olmasını sağlamıştı. "En tepedekilerin" oluru olmadan böyle bir şeyi yapmak mümkün değildir.

Rafi Eitan, İsrail savcılıklarının elektronik donatımının ötesindeki gerçeklerle uğraşmaktaydı. Eldeki programa bir "trap door" [tuzaklı kapı] yerleştirilirse isteyen herkes, programı kullanarak ve gizli şifreyi girerek bütün veri bankalarına girebilir, görünmeden veya fark edilmeden sızabilir ve bellekteki bütün "sırlar" ortaya çıkabilirdi. Aynı fikre Earl Brian de varmıştı. İktidar sarhoşlarının nasıl birer hacker haline geldikleri çok ilginçti.

Bu tuzaklı kapının nasıl oluşturulduğu konusunda bazı spekülasyonlar vardır. Rafi Eitan'ın yanında çalışan Ari Ben Menaşe'ye göre bunun için bir modem* kullanılmış ve belirli şifre kelimeler girilmişti. Böylece istenen her bilgisayara kolayca girilebilmekteydi. Ben Menaşe'nin görüştüğü bilgisayar uzmanlarına göre böyle bir tuzaklı kapının tespit edilmesi mümkün değildi.(60) Fakat bu açıklama biraz "zayıf" kalmaktadır. Manipülasyon aşamasının tam olarak nasıl gerçekleştirildiği sorusuna yanıt vermemektedir. PROMIS gibi bir programın manipülasyonu, programa giriş kodunun düzenlendiği noktada yapılabilmektedir. Yetkili olmayan bir kimse programı kendi isteklerine göre değiştirmeye kalktığında ilk önce bilgisayar programına girme kodunu kırması gerekir. Bir "insider" olarak işi kolaydır, çünkü bilgisayar önünde durmaktadır ve yapması gereken şey programı açmaktır. Ama dışarıdan gelen herhangi birisi için ilk önce programı taşıyan bilgisayar aranıp bulunmalı, programı açmadan önce şifresini "kırmalı" ve ancak bundan sonra gerekli dosyaları değiştirmelidir.

Bu sorunun çözümüne ilişkin bir yöntem daha bulunmaktadır. PROMIS'e, sistem yazılımına* etki eden ve bu yazılımı değiştiren bir bileşen ilave edilmiş olabilir. Sistem yazılımı, mikro işlemciden terminallere ve belleklere kadar bilgisayarın bütün içsel işlemleri idare etmektedir ve bilgisayara bağlı bulunan bütün programlara ve veri bankalarına ait giriş çıkışları kontrol etmektedir. Bu açıdan giriş önceliklerinin ve şifrelerin kontrolünü de sistem yazılımı sağlamaktadır. Manipülasyon için bu noktadan girilmesi daha akılcıldır: Sistem yazılımına açılan böylesi bir "kapıdan" bir kod veya "anahtar" kullanılarak bütün bilgisayar açılabilmekte ve PROMIS programı çalıştırılabilmektedir. Gerçekten de PROMIS aracılığıyla sistem yazılımında yapılan bu manipülasyon veya "trap door" daha sonra tespit edilememektedir. Çünkü yalnızca kullanıcı tarafından okunmak üzere hazırlanan kaynak kodunu* anlamak mümkündür.

Bilgisayarın okuduğu program ise genellikle kaynak kodunda değil nesne kodunda* hazırlanmaktadır.

PROMIS'in Truva Atı'na sahip bu sürümünden yararlanan Rafi Eitan ve diğerleri için bu "tuzaklı kapının" nasıl çalıştığı hiç de önemli değildi. Önemli olan, manipülasyonun etkin ve gizli olmasıydı. Eitan, PROMIS hakkında dedikoduların yayılmasını riske edemezdi. Bu nedenle bu görevi ABD'nin teknik haberalma servisi NSA'ya bırakmak istemiyor, bağımsız bir bilgisayar uzmanı arıyordu. Ayrıca bu uzman İsrail dışında oturmalıydı. İstenmeyen bir dedikodu çıktığı takdirde, işin İsrail'e dek uzandığı hiçbir şekilde tespit edilmemeliydi.

Ari Ben Menaşe, Eitan'ın aradığı kişiyi tespit etmişti: İsmi, Yehuda Ben Hanan'dı. Ben Hanan, Chatsworth/Kaliforniya'da Software and Engineering Consultants [Yazılım ve Mühendislik Danışmanları] isminde bir şirket işletiyordu. Ben Menaşe ile olan arkadaşlığı, gençlik dönemine rastlıyordu. Ben Hanan'a söz konusu bilgisayar programının ne işe yaradığı söylenmemişti. Görevi, bu programa dışarıdan sızabilme imkanını oluşturmaktan ibaretti. Eline, sadece kullanma kılavuzundaki listing'ler verilmişti. Ben Menaşe'nin iddialarına göre Ben Hanan 5.000 dolar karşılığında program üzerinde çalışmaya başladı.

Öldürücü Görev

Söz konusu programı kullanmak suretiyle insanların başına ne gibi kötülüklerin geldiğini Guatemala örneğinde görmek mümkündür. Ari Ben Menaşe'nin anlattıklarına göre İsrail gizli servisi, Guatemala Devlet Başkanı General Oscar Mejia Victores'e 1984 yılından itibaren PROMIS'in kullanımında yardımcı olmuştu. Bunun karşılığında General, İsrail'den önemli miktarda silah satın almıştı. Guatemala'da pek çok İsrailli silah taciri büro kurmuştu veya naylon firmalar işletiyordu. PROMIS'in yalnızca adi suçlara

karşı veya savcılıkların daha iyi organize olmasında kullanılmadığı artık pekala anlaşılmıştı. Guatemala benzeri bir azgelişmiş ülkede zaten bu konularda akıl bile yorulmaz. Burada söz konusu program, en baştan beri sürükleme ağı olarak kullanılacak, böylece siyasi muhalifler "avlanmaya" çalışılacaktı.

Yedi milyon nüfusa sahip Guatemala'da "Batı yanlısı" askerler uzun yıllardır iktidarı ellerinde tutuyordu. Ancak ABD açısından Orta Amerika'daki durum gittikçe ciddileşiyordu. Örneğin Nikaragua'da Sandinistler diktatör Somoza'yı 1979 yılında devirmişlerdi. Küba'nın etkisi artıyor gibi idi. İddiaya göre komünizm, Amerika kıtasında ciddi bir sorun haline gelmek üzereydi. Amerikan hükümeti ve CIA, bu yüzden her türlü imkandan yararlanarak Guatemala, El Salvador veya Honduras'daki askerlere verdiği desteği sürdürmek, Nikaragua'daki Sandinistler'i ise alaşağı etmek istiyordu.(61) Amerikan yardımıyla seksenli yılların ortalarında subaylar ve askerler eğitilmiş veya silah temin edilmişti. Bu yardımların çoğu da ABD Kongresi'nin bilgisi dışında yapılıyordu ki, 1986 yılından itibaren İran-Contra Olayı bütün bunları tüm çıplaklığıyla gözler önüne serecekti.

Öte yandan askerler, memleketteki her türlü muhalefeti olanca güçleriyle bastırmaya çalışıyordu. Bu konuda da uzunca bir süreden beri gerekli talime sahiplerdi.(62) Bu eylemler sırasında pek çok sendikacı, entelektüel, profesör ve öğrenci, dini lider ve hatta Kızılderili köylü işkence görmüş, öldürülmüş veya kaçırılmıştı. Ordunun ölüm timleri, binlerce kişiyi katletmekteydi. 1981 yılı başında Guatemala'daki ABD Büyükelçiliği, her ay yaklaşık 500 kişinin öldürülmekte olduğunu bildiriyordu.(63)

Emniyet güçleri ve ordu, genellikle bu gibi olaylarla hiçbir ilgisinin bulunmadığını iddia etmekteydi. Buna rağmen ölüm timlerinin hangi "çevrelerden" geldiğini tahmin etmek zor değildi. 1985 yılında Guatemala'daki durum o kadar "sağlama alınmış" görünüyordu ki, yakında "serbest" seçimlere gidileceği bile ilan edil-

mişti. Ayrıca demokratik yollardan seçilen bir hükümet, IMF'nin para kaynaklarına daha kolay ulaşacak ve uluslararası yardımlar talep etmeye hakkı olacaktı.

Vinicio Cerezo yönetimindeki yeni hükümet, Ocak 1986'da iktidarı devralmadan hemen önce, Mart 1982 tarihinden itibaren siyasi cürümlere ve bunlara bağlı suçlara katılan kişiler için bir genel af ilan edildi. Bu af, ezenlerin lehineydi. Çünkü bu şekilde emniyet güçleri ve askerler, kanlı ellerini temizleyebilmişlerdi. Halkın demokrasinin sonunda kurulacağına ilişkin inancı uzun sürmedi. Guatemala City'deki cinayet oranı, seçimlerden önceki gibi yüksekti: Her ay 200 veya daha çok kişi katlediliyordu.(64)

"Kaybolanların" çoğu, İsrail'in desteğiyle kurulan PROMIS'in sürükleme ağına takılanlardı. Guatemala Silahlı Kuvvetleri, 1977 yılından beri İsrail'le iyi bir ilişki içine girmiş, İsrailli yetkililer, Guatemala askerine ve toprak ağalarına sözde gerilalara karşı dağlarda ve ovalarda nasıl mücadele edilmesi gerektiğini öğretmişti.

İsrail, yaklaşık sekiz sene süreyle danışmanlık hizmeti vermiş, önerilerde bulunmuş ve silah sağlamıştı. Devlet Başkanı Romeo Lucas Garcia'nın (1978 1982) kardeşi Bendicto Lucas Garcia şöyle diyor: "İsrail'in sağladığı yardımın miktarı aslında pek fazla değildi. Ama aynı zamanda gerilalara karşı kullanmak üzere bize askeri teçhizat temin eden tek ülkeydi." 1983 yılı sonuna kadar İsrail karşı terör malzemelerinden nakliye uçaklarına kadar her şeyi sağlamıştı. Ormanlarda gizlenen ordular zamanla İsrail ordusuna benzemeye başlamıştı. Bunun dışında İsrail iki adet bilgisayar merkezi kurmuştu. Merkezlerden biri, Başkanlık Sarayı'nın ek binasında bulunuyordu ve rejim düşmanlarını belirlemede ve ölüm listelerini çıkartmada kullanılıyordu.(65)

Siyasi muhaliflere karşı kullanılan bu bilgisayar sistemi, İsrail karşı terör uzmanı ve silah taciri Rafi Eitan tarafından pazarlanmıştı.(66) Eitan'ın, Guatemala City'de oturan Manfred Herr-

mann isimli bir Alman'la çok yakın ilişkileri vardı. Herrmann, *Sedra* isminde bir şirkete sahipti ve görünürde oto yedek parçalarının alım satımını yürütüyordu. Ama aynı zamanda da İsrail gizli servisinin bir naylon şirketi olan *Ora* için silah işlerini de ayarlıyordu. Herrmann'ın Maitland/Florida'da yaşayan Baldur K. Kleine isminde bir ortağı vardı. Rafi Eitan, Kleine'yi Earl Brian'la tanıştırmış, Brian bu işe çok sevinmişti. Hemen Kleine'ye PROMIS'in CIA tarafından yerleştirilen tuzaklı kapısına sahip bir kopyasını verdi. Kleine de bu kopyayı Herrmann'a teslim etti. Öte yandan Herrmann'a İsrail'in geliştirdiği bir tuzaklı kapı versiyonuna sahip bir kopya daha verildi: İsrail, CIA'ye bağımlı kalmak niyetinde değildi.

Sürükleme ağı programını kullanabilmek için gerekli olan elektronik donanım sağlanmaya başlandı. Örneğin 1984 yılında Guatemala'da ne güçlü bir bilgisayar vardı ne de böyle bir bilgisayarı kullanabilecek personel. Bilgisayar uzmanları ise hiç yoktu. İsrail'in bu konuda da yardımları dokundu. *Medan Computers Ltd.* isimli şirketi görevlendirerek ilk bilgisayarların kurulmasını sağladı. Bu şirkette, bilgisayar uzmanlarının dışında askeri haberalma servisinin eski çalışanları da bulunuyordu. Şirket, IBM bilgisayarlarını satın alıyor ve Guatemala'ya teslim ediyordu.

Aynı dönemde Guatemala'da, toplumsal bir bilgisayarlaşma süreci başlatıldı. Halkın çoğunluğu okuma yazma bilmediği halde Başkan General Oscar Mejia Victores, gazete ve televizyonlara verdiği demeçlerde, bilgisayar sistemleri sayesinde fakirliğin üstesinden gelineceğini vaat ediyordu. Herkese bundan böyle bir iş imkanı bulunabileceğini iddia ediyordu. Uygulanan reklam kampanyasında bilgisayarlarla çalışan genç kadınlar kullanılıyordu. Bütün askerlere, bilgisayar eğitimi verilmeye başlanmıştı.

Bilgisayar kurulan her yerde (örneğin havaalanlarında veya resmi dairelerde) Manfred Herrmann'ın sahibi olduğu *Sedra* şirketinin adına rastlanıyordu. Sokak kenarında veya tren is-

tasyonlarında gözlem yapan istihbarat birimlerinde bile bilgisayar bulunuyordu. Elde edilen bütün bilgiler, uzaktan veri aktarma tekniğiyle merkezi bir bilgisayarda toplanıyordu. Böylece hem askerler yepyeni bir enformasyon ve iktidar tekeline sahip oluyordu, hem de İsrail ve ABD'deki büyük biraderler istedikleri anda bu bilgisayarlara sızıp buradaki bilgileri tarayabiliyordu.

Hükümet, gizli servisler ve askerler açısından bu operasyon tam bir başarıydı. Gizli pazarlamacıların ve kullanıcıların hem işleri artmış hem de kârları çoğalmıştı. Aynı şekilde, askeri rejimin iktidarı da artmıştı: Muhalif olduğundan şüphe edilen hiç kimse artık ülke içinde serbestçe dolaşamıyordu. İsimlerini değiştirseler bile vücut ölçüsü, göz rengi veya yaşı gibi değişmez niteliklerden tespit edilebiliyorlardı. Operasyondan bir yıl sonra, muhaliflerin sayısında önemli bir düşüş gözlemlendi. Aynı süre içinde yaklaşık 20.000 kişi ya ortadan kaybolmuştu ya da öldürülmüştü.

Bütün bu bilgisayar operasyonunun özellikle uyuşturucudan elde edilen paralarla finanse edildiğine dair önemli ipuçları bulunmaktadır. Zira General Oscar Mejia Victores de Panamalı General Noriega gibi uyuşturucu işinde önemli bir yere sahipti. Daha sonra ABD, General Noriega'yı askeri bir operasyon sonucunda tutuklamış ve mahkeme önüne çıkarmıştı. Seksenli yıllarda Guatemala, kokain ve eroin ihraç eden büyük bir ülke haline geldi. Askerler de bu kara paralardan büyük paylar temin ediyorlardı. 1,5 milyar dolarlık eroin üretimi, 1989 yılında ABD piyasasının yüzde 60'ını karşılayacak ölçülere varmıştı. CIA buna göz yummasaydı böyle bir şey mümkün olamazdı.[67]

Michael Riconosciuto

Bilgisayara ve Uyuşturucuya Bağımlı Genç Bir Sihirbaz

28 Mart 1991 tarihinde Pearce County/Washington'da Michael Riconosciuto'nun başına büyük bir dert gelir. Riconosciuto bu tarihten tam sekiz gün önce, INSLAW olayını inceleyen Brooks Komisyonu yetkililerine yeminli bir ifade vermişti. Verdiği ifadeye göre PROMIS programını gizli servislerde kullanılabilmek için kendisi manipüle etmişti.[68] Şimdi ise Drug Enforcement Agency'nin [Uyuşturucuyla Mücadele Dairesi; DEA] ajanları kapısına gelmişti ve kendisini tutuklamak istiyordu. Daha sonra bildirildiğine göre Michael Riconosciuto, ABD'de amfetamin üreten en büyük uyuşturucu laboratuvarını işletiyordu. Bu suçtan mahkeme önüne çıkarılmış ve 30 yıl hapis cezasına mahkum edilmişti.

Sürekli suçsuz olduğunu tekrarlayan Michael Riconosciuto, büyük bir komlonun kurbanı olduğuna inanıyor. Sevgilisi "Bobbie", arkadaşları ve tanıdıkları da bunun bir komplo olduğundan emin. İşlettiği fabrikada hiçbir zaman uyuşturucu madde üretilmediğini savunuyorlar. Zaten ne fabrikanın zemininde ne de Riconosciuto'nun saçlarında adı geçen uyuşturucu maddenin izine rastlanılmamıştı. Bu maddelerin üretimi yapılmış olsaydı buralarda mutlaka izine rastlanırdı. Yine iddialara göre kendisinin yeminli ifadesinde en üst hükümet makamlarıyla çok sıkı ilişkiler içinde olan kişileri karaladığı için hapse mahkum ettirilerek susturulmuştu.[69] Özellikle de Earl W. Brian ile Peter Videniaks'ın Riconosciuto'nun susturulmasını talep ettikleri iddia edilmektedir.

"Sayın Videniaks, konuştuğu takdirde mezarını kendi elleriyle kazacağını söylüyordu", diyor Riconosciuto'nun sevgilisi Roberta "Bobbie".[70] Bu iddiaların hiçbirisi ispatlanamamış olsa da çok gerçekçi görünmektedir. Michael Riconosciuto'yu doğru biçimde değerlendirmek gerçekleri yalanlardan, saçmalıkları olgulardan ayırmak oldukça güçtü.

Bu nedenle garip bir dahi, büyük bir maceraperest olan ve Amerikan siyasi hayatının karanlık sınırlarında gezinmiş olan; CIA, NSA ve Naval Intelligence [Deniz Kuvvetleri Haberalma Teşkilatı] benzeri gizli servisleri çok iyi tanıyan bu insanın parlak hayatını ve tartışmalı kariyerini incelemekte fayda vardır.[71] Sonuç olarak Michael Riconosciuto'nun, INSLAW olayına ilişkin çok önemli bir şahit olduğu tespit edilmişti. Earl Brian hakkında verdiği ifadelerde, bütün olayı Amerika'da "October Surprise" [Ekim Sürprizi] adı altında ünlenen bir başka komplo hikayesiyle bağdaştırmaktaydı. Bu olay, daha sonra ABD Başkanı olacak Ronald Reagan ile 1979/81 yıllarında 444 gün boyunca İran Devrim Muhafızları tarafından Tahran'daki Büyükelçilik'te rehin tutulan 52 Amerikan vatandaşıyla ilgiliydi. Söz konusu rehin olayı, Ronald Reagan'ın seçimlerde Jimmy Carter'i yenmesine yardımcı olmuştu. Risconosciuto'nun ifadeleri, bazı şüpheli tarafları olsa ve kendisi büyük köpek balıkları denizinde küçücük bir balık olsa da, çok ilginçtir.

CIA'de de çalışan bu garip sihirbazın kariyeri, gençlik yıllarında başlar. Henüz on yaşındayken küçük Michael, teknik konulardaki yeteneklerini sergilemişti: Yaşadığı semtin bütün telefon hatlarını birbirine bağlamış, "*Ma*" *Bell* isimli telefon şirketi bundan büyük bir zarar görmüştü. 1961 yılında sekizinci sınıftayken ilk büyük teknoloji ödülünü, deniz altında gemilerin veya denizaltıların kullanabileceği şekilde hazırladığı üçboyutlu bir sonar sistemi modeli ile kazanmıştı. Bu ödül, Almanya'da "Jugend forscht" [Araştıran Gençlik] ödülüne denktir. Genç Michael, lazer

alanında da pek çok ödül toplamıştı. Sergilerde kazandığı başarılar, kendisini o kadar ünlendirmişti ki, Kaliforniya'nın Palo Alto kentinde bulunan elitler üniversitesi Stanford, Michael'i ünlü *Cooper Vapor Laser Laboratory*'de [Cooper Buharlı Lazer Laboratuvarı] 1963 yazında araştırma asistanı olarak çalışmaya çağırdı. "Kendi geliştirdiği argon lazeriyle ortaya çıkan 16 yaşındaki bir genci insan kolay kolay unutmaz", diyor Nobel Ödülü sahibi Arthur Schalow.

Bundan sonraki yıllarda Michael Riconosciuto, "su altı araştırmalarına" sadık kaldıysa da kişiliğinde büyük bir değişim meydana geldi: Artık "uslu" bir çocuk değildi. Altmışlı yılların Hippie hareketinden çok etkilenmişti herhalde. Bu sıralarda LSD benzeri yapay uyuşturucular laboratuvarlarda üretilmeye başlanmış, çoğu gençlik "psikolojik gezintilere" çıkmaya başlamış ve "bilinç geliştirme" propagandaları had safhaya varmıştı. Michael Riconosciuto da kendi uyuşturucu laboratuvarını kurmuştu ama bu yüzden 1973 yılında polis tarafından yakalanmıştı. Seattle'deki bir Federal Mahkeme, Riconosciuto'yu iki yıl hapis cezasına çarptırmıştı.(72)

Genç Michael'in siyasete bulaşması, babası sayesinde olmuştu. Babası, Başkan Nixon lehinde Cumhuriyetçiler'e yardım etmekteydi. Nixon, yetmişli yılların başlarında Çin'deki komünistleri resmen tanıyarak diplomatik ilişkiler kurmuş, Tayvan'a baskı yaparak BM Güvenlik Konseyi'ndeki daimi üyelik koltuğunun Kızıl Çin'e teslim edilmesini sağlamış ve böylece Sovyetler Birliği'ne karşı "Çin kozunu" kullanmaya başlamıştı. Baba Riconosciuto, Nixon'un yeniden seçilmesine ilişkin bir komisyona üyeydi. Oğul Riconosciuto ise "Genç Cumhuriyetçiler"e katıldı. Baba ve oğulun Nixon'da hayran oldukları en önemli taraf ise, kâr kokusunu almış olmalarıydı: Çin'den havai fişek ithal etmeyi ve ABD'de satmayı düşünüyorlardı.

Kaliforniya'da havai fişek satmak çok da kolay değildi. Ör-

neğin bazı kentlerde havai fişek satışı, yılın bazı günlerinde serbestti. Yani buradaki en büyük sorun, söz konusu sınırlamaları aşmak veya ortadan kaldırmaktı. İşte bunu, baba Marshall Riconosciuto ve arkadaşları bir süre için başarmıştı: Şirketleri *Red Devil Fireworks and Pyrotonics* [Kızıl Şeytan Havai Fişekleri ve Patlayıcıları] Çin'den ithal edilen fişekleri izciler veya Lions klüpleri benzeri yerel örgütlere satmışlardı. Fakat kısa bir süre sonra söz konusu siyasi lobicilik faaliyeti ve bununla birlikte de tatlı kârlar yok olmuştu. Çünkü Kaliforniya Valisi'nden Mecslis Başkanı'na kadar herkesin büyük bir rüşvet çarkı içinde olduğu ortaya çıkmıştı. 1984 yılında olaya savcılık el koymuştu.(73)

Hapisten çıktıktan bir süre sonra Michael Riconosciuto, *Wackenhut Corporation*'a bağlı *Wackenhut Research Corporation*'ın Kaliforniya'daki Kabazon Kızılderileri ile ortaklaşa yürüttüğü bir projenin araştırma müdürü olur. Bu çalışmaları sırasında kendi ifadelerine göre hem Earl Brian'la temas kurmuş hem de CIA ve başka gizli servislerle görüşmeye başlamış ve çeşitli gizli projeler yürütmeye başlamıştı.

Wackenhut Corporation, merkezi Coral Gables/Florida'da bulunan dev bir holdingdir. Dünya çapında faaliyet gösteren bu holdingin Avrupa, Liberya, El Salvador, Paraguay, Kosta Rika, Kanada ve Avusturalya'da ortaklıkları bulunmaktadır. Söz konusu holding, her türlü koruma ve güvenlik sorunlarının çözümü alanında faaliyet göstermektedir. Bu işin kapsamına elektronik güvenlik sistemlerinin veya sigorta poliçelerinin yanı sıra şahsi araştırmalar ve izlemeler (yani detektiflik işleri) de girmektedir. Holdingin yaklaşık 400.000 çalışanı hapisanelerde gardiyanlık gibi işlerin dışında atom bombası geliştirme ve deneme alanlarının veya nükleer malzemelerin kontrolü işini yürütmektedir. Riconosciuto'nun iddialarına *Wackenhut*'un çok önemli danışmanları arasında Başkan Reagan döneminde CIA Başkanı olan William Casey de bulunuyordu. Yönetim kurulu üyeleri arasında ise Baş-

kan Carter döneminde CIA Başkanı olan Stansfield Turner ile eski Savunma Bakanı Frank Carlucci vardı.[74]

Palm Springs/Kaliforniya yakınlarındaki Indio'da bulunan Kabazon Kızılderilileri'nin yaşam bölgesi, diğer Kızılderili yaşam bölgelerinde olduğu gibi gizli projelerin yürütülmesi için çok uygun bir araziydi. Zira buraları, bir bakıma ülke dışında sayılıyordu yani ABD kanunlarına tabi değildi. İlk başta, uzun yıllar CIA'de çalışmış ve kendi ifadesine göre Şili Devlet Başkanı Salvador Allende'nin öldürülmesinde rol oynamış olan[75] John Philipp Nichols isminde birisi, bu Kızılderili bölgesini kurnaz bir politikayla kendi kontrolü altına almıştı. Nichols, Kızılderililer'in yaptığı oylama sonucunda Kızılderili Komitesi'nin müdürü oldu yani bir tür şef haline geldi. Ama bu seçimden başarıyla çıkmak pek de zor değildi. Çünkü 1978 yılında bu bölgede sadece 24 Kızılderili seçmen bulunuyordu. Nichols, büyük bir ihtimalle oy satın almak suretiyle seçimleri kazanmıştı. Kısa bir süre sonra da bu bölgede bir *Bingo Palace* isminde bir kumarhane kurdu. Kaliforniya'da kumarhane işletmek yasak olduğundan, kumar düşkünleri komşu eyalet Nevada'daki Lake Tahoe'ye veya Las Vegas'a gitmek zorundaydı. Fakat Nichols'un Palm Springs yakınlarında açtığı Bingo Palace, Los Angeles veya Pasadena'dan çok da uzak değildi.

Kızılderili bölgesindeki bu ticari faaliyetin içine John P. Nichols dışında oğulları John Paul ve Robert Booth de katılmıştı. Yapılan işler zamanla garip bir hal aldı. FBI, Robert Booth Nichols'ün yaptığı telefon konuşmalarını dinledikten sonra kumarhane mafyasıyla gayet sağlam bağlarının bulunduğunu tespit etmişti. Bazen Danny Casolaro'yla da ("Ahtapotun Kolları" bölümüne bkz.) görüşmüştü. Brooks Komisyonu'nun sağladığı bilgiler bunlardan ibarettir.[76]

John P. Nichols ve oğulları, Kabazon Kızılderilileri'nin yaşam bölgesine bir de malikane kurmuştu. Nichols burada zevk ve sefa

içinde yaşamak, gerektiğinde de elde ettiklerini ne pahasına olursa olsun savunmak istiyordu. Sonra 1982 yılında yardımcı kabile başkanı Fred Alvarez'in ve iki Kızılderili'nin daha öldürülmesine azmettirme suçundan gözaltına alındı. İddiaya göre Alvarez, kumarhaneden elde edilen gelirden kendi payına düşen bölümden memnun değildi ve Bingo Palace'ın kara para aklama merkezi olarak kullanılmasına karşıydı. Bu görüşlerini kamuoyuna da yansıtmış, *Desert Sun* [Çöl Güneşi] gazetesiyle bir dizi söyleşi yapmıştı. Başına ne gibi dertlerin geleceğinden haberdardı: "Sizinle bu söyleşiyi yapıyor olmam, beni ölü bir insan haline getirmektedir", demiştir *Desert Sun* muhabirine. Bu söyleşiden kısa bir süre sonra Alvarez öldürülmüştür. İddiaya göre ABD Silah Kuvvetleri'nin komando birliği Green Berets'den [Yeşil Bereliler] emekli bazı kişiler, topu topu 10.000 dolar karşılığında bu cinayeti işlemişlerdir.[77]

Riconosciuto, Alvarez cinayetiyle ilgili bir başka versiyon daha anlatmaktadır: Buna göre Alvarez, Başkan Reagan'a bir mektup yazarak bu olaylar hakkındaki endişelerini dile getirmiş, *Wackenhut* ile İran-Contra Olayı kahramanları arasındaki bağlantıya dikkat çekmiştir. Kendisini Genç Cumhuriyetçiler döneminden beri tanıyan Michael Riconosciuto'ya göre Alvarez'in beynine kurşun sıkılmasının nedeni bu mektuptur. Cinayetin nedeni ne olursa olsun, John P. Nichols aleyhinde hiçbir şey ispat edilemedi. Daha sonraları, yine Michael Riconoscuito'nun iyi bir arkadaşı olan ve İran Bağlantısı hakkında çok şey bildiği sanılan Paul Marosca da bir cinayete kurban gitmiştir. Marosca boğularak öldürülmüştü.[78]

Memleket Aşkıyla Karanlık İşler Çevirmek mi?

Kendi ifadesine göre Michael Riconoscuito, söz konusu Kızılderili bölgesinde dört yıl çalışmış ve bu süre içinde üst düzeyde hükümet görevlileriyle, ajanlarla, uyuşturucu madde ve silah tüccarlarıyla tanışmıştı. Kabazon bölgesinde büyük bir ihtimalle ka-

ranlık işler de çevrilmişti. Örneğin bu işler arasında silah ve teçhizat (özel telsiz teknolojisi, makineli tüfekler) veya biyolojik ve kimyasal maddeler geliştirme de bulunuyordu. *Litton Industries* firmasının gece görüş gözlüklerinde kullanılan kızıl ötesi alıcılar burada geliştirilmişti. Söz konusu Kızılderili bölgesinden Contra gerillalarına yönelik her türlü silah satım işlemi de yürütülmüştü.[79]

Para aklama işini de yapmıştı Riconoscuito. Örneğin bu iş için, Avustralya'daki *Nugan Hand Bank* kullanılıyordu. Burma, Tayland ve Laos'dan oluşan Altın Üçgen'de yürütülen eroin ticaretinden elde edilen kara paralar, bu banka yardımıyla aklanmaktaydı.[80]

Gerçekten de *Nugan Hand Bank*'ın, Tayland'ın kuzeyindeki bir eroin merkezi olan Çiang Mai'da bir şubesi bulunuyordu. Bu şubenin, CIA, Drug Enforcement Agency ve Avustralya haberalma örgütüyle iyi ilişkiler içinde olduğu iddia edilmektedir: Muhtemelen bu banka şubesi, CIA ile çeşitli uyuşturucu şebekeleri arasındaki bağlantıyı sağlamaktaydı. Bütün bu iddiaların üzerine hiçbir zaman gidilmeden banka 1980 yılında iflas etmiştir. Bankanın kurucularından olan Frank Nugan, Avustralya'da Mercedes marka arabasının içinde vurularak öldürülmüştü. Bankanın bir başka kurucusu bu olay üzerine Avustralya'yı hemen terk etmiş ve kendisinden bir daha haber alınamamıştı.[81]

Nugan Hand Bank'ın İran Şahı üzerinden bir de İran bağlantısı bulunuyordu. Bu olaya adı karışan kişiler, daha sonra İran-Contra Olayı'nda baş rol oynayacaklardır. Örneğin 1975 yılında bu banka, İran'a bir casusluk gemisinin satılmasına aracılık yapmıştı. Satış işlemlerini Ed Wilson yürütüyordu. Bir silah taciri olan Wilson'un adına İran-Contra Bağlantısı'nda sıkça rastlanacaktır. Wilson daha sonra "kaşla göz arasında" Libya'da devrim lideri Kaddafi ile silah tiçareti yaptığı için ABD'de tutuklanmıştır. İran'a askeri danışmanlık hizmeti verme görevini, o sıralarda General Secord yürütmekteydi ki, kendisi de daha sonra İran-Contra Olayı'yla kötü

bir üne kavuşacaktır. (82) Secord'un, PROMIS yazılımının 1987 yılında Irak'a satılmasında da etkin olduğu söylenmektedir.

Riconoscito'nun Kızılderili bölgesindeki veya *Wackenhut Research*'deki dört yıllık çalışma hayatı sırasında yaptıkları şeyler gerçekten akıllara durgunluk verecek niteliktedir. Belki de yukarıdaki iddialarına, başkalarından duyduğu veya kitaplardan okuduğu bilgileri de katmıştı, böylece önemli bir kişi imajını yaymaya çalışmıştı ve uyuşturucu madde imalatı suçundan yediği hapis cezasının ne kadar haksız yere olduğunu ispatlamaya çalışmıştı. Ancak Riconosciuto'nun önemli bir proje hakkında söyledikleri, ilginç olmaktan da ötedir: Konu, PROMIS isminde bir yazılımın modifikasyonudur.

Pek çok yeminli ifadede Riconosciuto, PROMIS yazılımını manipüle ettiğini itiraf etmiştir. "PROMIS'in üzerinde çalıştığım kopyası, ABD Adalet Bakanlığı'ndan gelmişti. Kopyayı Peter Videniaks'tan alan Earl W. Brian, *Wackenhut* aracılığıyla bana teslim etmişti", demişti ifadesinde. Bir gün, öğle vaktinde Brian ve Videniaks söz konusu yazılımı arabasına bırakmıştı.(83) Riconosciuto, yazılımı çok beğenmişti: "İlk kopyaları teslim aldıktan ve çalıştırdıktan sonra neredeyse küçü dilimi yutacaktım. Bende bilgisayar donanımının ve yazılımının hızını ölçebilen istatistiksel bir değerlendirme programı var. Sistemin hatalı olup olmadığını, hangi noktadan sonra güvenilir olduğunu bu şekilde anlayabiliyorum. PROMIS'le birkaç deneme yaptım ve performansından çok etkilendim."(84)

1983 ve 1984 yıllarında Kabazon Kızılderili bölgesinde, Silver Springs/Maryland'de ve Miami/Florida'da, söz konusu idari işler yazılımının manipülasyonuyla uğraştığını söylemektedir Riconosciuto. Program, bir Truva Atı'na dönüştürülmüştü. İsrail gizli servisi adına çalışan Yehuda Ben Hanan gibi Riconosciuto da bir "tuzaklı kapı" oluşturmuştu. Böylece isteyen her "Yunanlı", telefon hattından faydalanarak programa girebilecek ve hafızadaki

bilgileri tarayabilecekti. Burada sözü geçen "Yunanlılar", büyük bir ihtimalle CIA ve NSA'nın adamlarıydı. Riconosciuto, Earl Brian'ın programı başkalarına pazarlayarak büyük paralar kazandığını doğrulamaktadır. Bu olayın ilk kurbanları olarak Kanada polisi ve haberalma servisi seçilmişti (Royal Canadian Mounted Police, Canadian Security and Intelligence Service).[85]

Peter Videniaks ile Earl Brian, Michael Riconosciuto'yla hiçbir ilişkilerinin bulunmadığını iddia etmektedir. Brooks Komisyonu karşısında ifade veren Brian, ayrıca *Wackenhut* ile Kabazon Kızılderili bölgesi arasındaki ticari ilişkiden de haberi olmadığını söylemiştir. Hatta Peter Videniaks ile tanışmadığını ve görüşmediğini bile iddia etmektedir. Peki, bu pis oyunda kimler yalan söylemektedir? Brooks Komisyonu, Brian'ın PROMIS'in manipülasyonunda ve dağıtımında oynadığı rolü tam açığa kavuşturamamıştır ama Brian'ın bu konularda yalan söylediği ispatlanıp Kabazon Kızılderili bölgesini pekala bildiği ortaya çıkartılabilmiştir. Zira Kızılderili bölgesindeki ilgili polis şefinin bir raporunda, Eylül 1981'de burada düzenlenen bir silah fuarında Brian'ın da görüldüğü yazılıdır. Rapora göre, Brian'ın yanında silah tüccarı ve gizli servis ajanları da bulunmaktaydı. Buna göre Brian, fuara katılan bir kişinin Rolls-Royce'uyla gelmişti. Ayrıca Kızılderili bölgesini de sıkça ziyaret etmekteydi. Pek çok polis memurunun ifadesi bu yöndedir.[86]

Riconosciuto'nun doğruyu söylediğine dair elimizde çok sayıda belge olmasına rağmen kendisinin çok hızlı bir insan olduğu unutulmamalıdır. "Anlattığı pek çok şey doğrulanamamakta, çoğunun da uydurma olduğu tespit edilmiştir", diye sonuç çıkartıyor *Wired* dergisi. Ancak ortada bulunan birçok ipucunu birleştirince ve işin temeline inince, en inanılmaz gelen olaylar bile bir bütün içine oturuvermektedir.

Örneğin PROMIS'le ilgili hikayede hayret verici olan yön, Earl Brian'a yazılımın manipülasyonunu organize etme görevinin gizli

servisler tarafından verilmiş olmasıdır. Bu doğruysa CIA ile NSA, Earl Brian'la işbirliğine niçin gitmiştir? Yazılımın özel bir şirket eliyle dağıtımı hususunda gizli servislerin davranışını anlamak mümkün olabilir. Çünkü gizli kalmak niyetinde olabilirler. Ama Michael Riconosciuto gibi birisine yazılımı manipülasyonu görevini verme hususu hiç anlaşılır değildir. NSA'daki uzmanlar, kaynak kodunda* teslim edilmiş olan PROMIS programını her zaman kendi başlarına modifike edebilecek ve özel firmaya teslim edecek kapasitedeydiler. Anlaşılan bu hikayeye başka bir açıdan daha yaklaşmakta fayda vardır.

İddiaya göre PROMIS işi, Earl Brian'a "ihale edilmişti", çünkü Brian, Reagan ve ekibini 1980 yılında kurduğu İran Bağlantısı yoluyla desteklemekteydi. Anlaşılan, varılan anlaşmaya göre Brian, PROMIS'i yalnızca yurt dışında değil aynı zamanda yurt içinde de (örneğin Adalet Bakanlığı, savcılıklar, CIA, NSA, DEA, FBI ve Ulasal Güvenlik Konseyi'ne) satarak para kazanabilecekti. Zira esas milyarlık kâr kapısı ABD'deydi. Olaya böyle bakınca bunun baştan beri "özel bir görev" oluduğu ve haberalma örgütlerinin de bu işten kazançlı çıktıkları anlaşılmaktadır. Eğer bu yaklaşım doğruysa, Earl Brian'ın bir bilgisayar uzmanına yazılımı manipüle etme görevini neden verdiği açıklığa kavuşmaktadır. Zira ABD resmi makamlarının bilgisayarlarından hırsızlık yapabilen bir casusluk yazılımının geliştirilmesi işini ABD gizli servislerinden birisine ihale etmek oldukça garipsenebilirdi.[87]

Earl Brian'ın PROMIS'le ne tür işler çevireceği belki tamamıyla spekülasyondan ibarettir. Ancak kurduğu İran Bağlantısı'nı dikkatli bir şekilde incelemeden geçmek hatalı olurdu. Brian, bu konu hakkında hiçbir zaman tek bir kelime bile etmediğinden 1991 yılında Ian Masters isimli bir gazeteciyle söyleşen Riconosciuto'nun açıklamalarını buraya almak zorundayız: "Benden, İran'da iş yaptığım kişilerin listesi istendi. Bu kişilerin çoğu önemli değildi. Ama bazıları da önemliydi. Örneğin Aye-

tullah'ın (Humeyni'nin) özel kaleminin kardeşini tanıyordum. Fransa'da yaşadığı süre içinde bile Ayetullah ve adamlarıyla irtibatım vardı. Bu Şah'ın devrilmesinden önceydi (1979). O sıralar oradaki (CIA) bölüm başkanını tanıyordum ve orada bir iş yürütüyordum. Ayetullah'a, bazı hainlerin onu öldüreceğine dair söylentilerin dolaştığını söylemiştim. Bu görüşmeyi ispatlayabilirim dc. Yani epey bağlantılarım vardı."[88]

"Yeni kurulan dini rejim, siyasi açıdan yoğun bir mücadeleye girdi. (...) Ellerinde hiçbir araç yoktu. Unutulmamalı ki, ABD, Ayetullah'ın Fransa'daki sürgün hayatını finanse etmekteydi. Paraya çok ihtiyaçları vardı." İddialarına göre Riconosciuto, Brian'ın emriyle 40 milyon dolar temin etmişti. "Meksiko' dan Lüksemburg'daki bir hesaba para yatırmam istendi. Bunu elektronik yoldan hallettim. Bu çok karmaşık bir işti."[89]

Paranın ne için kullanılacağını Riconosciuto tam olarak bilmiyordu. 1980 yılında Tahran'daki ABD Büyükelçiliği'nde bulunan 52 Amerikan vatandaşı, bir grup üniversite öğrencisi Devrim Muhafızı tarafından rehin tutulmaya devam ediyordu. Rehinelerin Ekim 1980'de tam zamanında serbest bırakılması, Başkan Jimmy Carter'e olan sevgiyi artırıp yeniden başkan seçilmesini sağlayabilirdi. Rehinelerin serbest kalması gecikince Carter, başarısız başkan damgasını yedi. Ronald Reagan ve arkadaşları, bu durumdan yararlanmasını çok iyi bildi. Bunun üzerine kasım ayındaki seçimleri Reagan kazandı. Riconosciuto, Reagan ve ekibinin, rehinelerin erken bir tarihte serbest bırakılmasını bilinçli biçimde engellediğini iddia etmektedir. İlgiyle dinleyen gazete muhabirine şunları da söylüyordu: "Bu paranın ya da Tahran'daki rehinelerin serbest bırakılması için sağlanan teknik yardımın nasıl önemli olduğu bana hiç söylenmedi. Tamam mı? Bütün bunların ardındaki gerçeği fark edenler Paul Marosca ve Fred Alvarez olmuştur."[90] Bu nedenle de öldürülmüşlerdi.

Böylece Riconosciuto, INSLAW olayını Earl Brian ismi yar-

dımıyla Reagan'ın seçim faaliyetleri ve Tahran'daki rehine dramıyla birleştirmişti. PROMIS olayı, birdenbire büyük bir siyasi komploya dönüşmüştü. Riconosciuto'nun anlattıkları, bazı açıdan uydurmaca gibi gelmektedir. Örneğin Ayetullah'ın Fransa'da sürgünde bulunduğu sırada hesabına 40 milyon dolar yatırmak suretiyle rehinelerin serbest bırakılmasının geciktirilmesi diye bir şey olamaz. Çünkü herkesin bildiği gibi 1979 yılında İran'da Humeyni yönetiminde bir İslami devrim yapılmıştı. Yani Riconosciuto'nun iddialarında bir yanlışlık var.

Transfer edilen paranın miktarı da pek kesin değildir. Çünkü Mayıs 1990'da INSLAW'dan Bill Hamilton ile sağcı militan örgüt LaRouche'den Jeff Steinberg bu paranın 42 milyon dolar olduğunu, yine bu iki kişiyle yaptığı görüşmede, çalınan PROMIS yazılımının Brian'a İran projesinde çalıştığı için 1980 yılında verildiğini söylemişti.[91] Anlaşılan Riconosciuto'nun rakam hafızası pek iyi değildi. Peki, bu kadar yüksek meblağlarla ilgili rakamları karıştırmak o kadar kolay mıdır? Riconosciuto'nun anlattıklarının ardında neler yatmaktadır? Riconosciuto'nun sağladığı bütün bu bilgileri Danny Casolaro o kadar ilginç bulmuş olmalı ki, ölmeden kısa bir süre önce bu konu üzerindeki araştırmalarını hızlandırmıştı.

Earl W. Brian

Her Şeyin Başındaki Bay "Para Makinesi"

Buraya kadar anlatılanlardan çıkan sonuç, Earl W. Brian'ın, CIA'le ve üst düzey hükümet çevreleriyle olan iyi ilişkilerinden yararlanarak politikayı ticaretle birleştirmek ve büyük bir iş çevirmek istemesidir. Danny Casolaro, para ve iktidar vaadeden her türlü işe kollarını uzatan "ahtapot"un beynini oluşturan "gizli ekipte" Brian'ın çok önemli bir role sahip olduğunu düşünmekteydi. Casolaro için Brian, gayet iyi "bağlantıları" olan, kriminal bir geçmişe sahip güçlü bir kişiydi. Örneğin Brian'ın gizli servis camiasındaki takma adı "Para Makinesi" idi. Çok iyi bağlantılara sahip olan bu kapitalist, kariyerine tıp alanında nöroloji cerrahı olarak başlamıştı. Stanford Üniversitesi'ndeki tıpta uzmanlık eğitimini mezun olmasına üç ay kaldığı halde tamamlamamıştı.(92) Brian Vietnam'a gitmiş ve burada hava indirme birliğinde sahra hekimi olarak iki yıl görev almıştı. Bu birlik, CIA'in Phoenix [Anka Kuşu] ismindeki projesine gerekli olan malzemeleri hava yoluyla sağlamaktaydı. Phoenix projesi, düşmanı izlemek ve düşman mevzilerini tespit etmek üzere yürütülmekteydi. "Düşmanla ilgili bilgilerin" değerlendirilmesinde bilgisayarlar da kullanılmaktaydı. Brian, Vietnam'daki görevini hizmet madalyası alarak tamamlamıştı ama madalyanın niçin verildiği halen tam olarak öğrenilememiştir. Earl Brian, çok suskun bir insandır.(93)

Brian memlekete döndükten sonra, dönemin Kaliforniya Valisi olan Reagan'ın eyalet kabinesinde Sağlık Bakanlığı görevine ge-

tirildi. Reagan'ın Kaliforniya'daki ekibinin başında Edwin Meese bulunuyordu. Gözü yukarıda olan Brian için Sağlık Bakanlığı, sadece bir sıçrama tahtasıydı. Daha ileriye gitmek, siyasi açıdan daha büyük başarılara imza atmak istiyordu. Senato seçimlerine katılabilmek için 1974 yılında bakanlık görevinden istifa etmişse de seçimlerde kaybetmişti.[94]

Bundan sonra Brian, ticari işlerine ağırlık verdi. Ticaret hayatının en önemli unsuru, 1977 yılına kadar başkanı olduğu *Xonics* şirketiydi. Yüksek teknoloji ürünleri üreten bu şirket, bir süre sonra zora girdi. Başka şirketler satın alınıyordu ama yine de özsermayeden yararlanılıyordu. Hissedarların sırtından sağlanan paralarla yapılan şirket alımları, Security and Exchange Commission'ın [Senet ve Kambiyo Komisyonu] da dikkatini çekmişti. *Xonics*'in abartılı ve çok iyimser raporlarla hissedarlarını aldattığı iddia edildi. Ayrıca bu şirket, broker'lere rüşvet vererek hisse senetlerinin uygun fiyattan satılmasını sağlamıştı. Bütün bunlar olurken Brian masum kalmayı başarmıştı: Yönetim kurulu üyeliğine çekilerek iddiaların kendisine isabet etmesini önleyebilmişti. Skandallar, *Xonics* şirketini yaralamış1979 yılında şirket iflas etmişti.

Xonics şirketinin küllerinden *Hadron* şirketi yaratıldı. Dominique Laiti adında birisi, *Xonics* şirketindeki yöneticileri kendi çevresinde toplamayı başarmış ve Fairfax/Virginia'da bulunan *Hadron* şirketini satın almıştı. Bu yeni şirketin büyüme çizgisi de Xonics'deki gibi olmuştu. Üç yıl gibi kısa bir süre içinde Laiti dokuz yeni şirket satın almış ve bu işlerden toplam 4,5 milyon dolar zarar etmişti. 1983 yılından sonra *Hadron*, lazer teknolojisine yatırım yapmaya başladı ama bu bölüm, çok büyük zararlara yol açtığı için yaklaşık bir yıl sonra yine kapatıldı. Azalan-çoğalan cirolar, artan-düşen kârlar ve zararlar, şirketlerin alınıp-satılması, uzun yıllar boyunca *Hadron*'un en belirgin özelliğini oluşturdu. Buna mukabil şirketin hisse fiyatları da bir yukarı çıktı, bir aşağı indi.[95]

Birkaç deneme ve çok sayıda yanılmadan sonra Laiti, *Hadron* şirketini hukuk alanında yazılım üreten büyük bir girişim haline getirmek istedi. Böylece şirketin ağırlık merkezi "devlet"e doğru kaymaya başladı. Zaten kısa bir süre sonra *Hadron* şirketi, ABD Gümrüğü'nün ve çeşitli haberalma örgütlerinin ihalelerini kazandı.[96] Bu alanda arzu edilen genişleme, şirketin kendi araştırma ve geliştirmelerinden ziyade özel küçük şirketlerin satın alınmasıyla sağlanmıştı: Örneğin 1983 yılında *Hadron*, emniyet güçlerinin ihtiyaçlarını karşılayan yazılımlar üreten *Simcon* şirketini, kısa bir süre sonra da bilgisayar destekli mahkeme izleme servisleri sunan *Acumendics* şirketini satın aldı.[97] Bu açıdan bakıldığında Laiti'nin niçin PROMIS'e ilgi duyduğunu da anlamak mümkündür. PROMIS, o zaman türünün en iyi programıydı. *Hadron* bu yazılımın dağıtımını üstlenebilirse büyük kârlar elde edebilecekti.

Laiti, *Hadron*'un genel müdürü olmasına rağmen bütün işleri Earl Brian koordine ediyordu. 1979 yılında Brian, "risk sermayesi" toplayan ve bunları biyoteknoloji ve tıp alanında hizmet veren şirketlere yatıran *Biotech Capital Corp.* ismindeki şirketi kurmuştu. Söz konusu yatırım portföyüne Hadron şirketi de dahildi. Böylece Brian, *Biotech* aracılığıyla bu şirketi de kontrolü altında tutmaktaydı. Daha sonraları Brian, iki haber ajansı satın aldı: *Financial News Network* [Finansal Haberler Şebekesi; FNN] ile *United Press International* [Uluslararası Birleşik Basın; UPI]. Ticari alandaki bu dönemeçli yollarda Brian, mümkün olan her yerde bağlantılarını ve dostluklarını kullanmaya bakıyordu. Ronald Reagan ABD Başkanı olunca da Beyaz Saray'a girebilme şansını yakaladı. Zaten Kaliforniya'daki dönemden kalma pek çok arkadaşı Beyaz Saray'a girmişti (Edwin Meese gibi). Bunlar kendisine birçok açıdan yardımcı olabilirlerdi ("İktidar Kartelleri" bölümüne bkz.).

Bağlantılarından yararlanan Brian, ortak olduğu şirketler için

çok sayıda iş ayarlayabilmişti. Örneğin *Hadron* şirketinin 1987 yılındaki toplam cirosunun yaklaşık yüzde 34'ünü Savunma Bakanlığı ihaleleri oluşturmaktaydı. 1988 yılı başında *Acumedics*, Adalet Bakanlığı'ndan 40 milyon dolardan fazla bir ihale koparmıştı. Bu işten birkaç ay önce de yine *Acumedics*, Adalet Bakanlığı'nın "Land and Natural Resources" [Toprak ve Doğal Kaynaklar] dairesinden proses idaresine ilişkin 40 milyon dolardan fazla bir ihale kazanmıştı.(98)

Odak Noktası "İran"

Brian, "İran Bağlantısı"nı yetmişli yılların ortalarına doğru geliştirmiş olmalı. O sıralarda İran'da yığınla Amerikalı vardı. Şah Rıza Pehlevi, memleketinin modernizasyonu için uygun gördüğü her şeyi petrolden kazandıkları dolarlarla sağlamak istiyordu. Amerikalılar da bütün bu malları temin ediyordu. Tahran'da köşeyi dönme hülyasına kapılan pek çok üçkağıtçı cirit atıyordu. Bazıları da (ki eğlence piyasasından birkaç örnek vermek gerekirse Frank Sinatra, Elizabeth Taylor ve Gregory Peck), Tavus Kuşlu Taht'ın ihtişamı altında kendileri için sadece reklam yapmak için geliyordu.(99) Tahran'da uluslararası silah tüccarına da rastlamak mümkündü. Brian, İran'da modern bir sağlık hizmeti ağının temellerinin kurulabileceğini görmekteydi. İran'a yaptığı çeşitli ziyaretler sırasında Mehdi Bezirgan gibi kişilerle de görüşüyordu. Mehdi Bezirgan, İran devriminin ilk dönemlerinde siyasi baş rolü oynayan kişi olacaktı. Brian, biraz Farsça da öğrenmişti. Sağlık alanındaki projeleri bir türlü meyve verememesine rağmen, ziyaretleri sırasında kurduğu ilişkiler, sonrası için oldukça yararlı olacaktı.(100)

Şah döneminde ABD'ye sıkı sıkıya bağlı olan İran, Orta Doğu'nun istikrar timsali sanılıyordu. Şah, kendisini "şahların şahı" olarak görüyor ve eski çağlardaki Pers krallarına sürekli atıf-

ta bulunarak çevresindekilerle birlikte büyük bir ihtişam içinde yaşamayı sürdürüyordu. Ama halk, büyük bir fakirlik içindeydi. Yönetime dilini uzatan herkes, Şah'ın gizli servisi SAVAK ajanları tarafından hemen tutuklanıyor, işkence görüyor ve öldürülüyordu. 1979 yılına gelindiğinde, yolsuzlukları diz boyuydu ve rejimi cebren bile sürdürmek mümkün değildi. Zaten Şah da kanser olmuştu ve yakın bir gelecekte öleceği tahmin ediliyordu. İşte tam bu sırada devrim oldu. Batı, şaşırmış gibiydi. Anlaşılan ABD Başkanı Jimmy Carter, ülkedeki siyasi durumu yanlış değerlendirmişti. Belki de bunda, CIA'in yetersiz olan raporları da bir rol oynamıştı.

16 Ocak 1979'da Şah, Boeing 707 tipi bir uçakla ülkeden kaçmıştı ama bütün malını mülkünü de önceden güvence altına almıştı. Ayetullah Ruhullah Humeyni, devrim lideri olarak 1 Şubat'ta Fransa'daki sürgünden ülkeye geri dönmüş, radikal bir İslam Cumhuriyeti'nin temellerini atmıştı. Humeyni Nisan 1979'da Mehdi Bezirgan'ı, ülkenin ilk başbakanı ilan etti. Bezirgan, ABD'yi "büyük şeytan" olarak görmüyordu ve yakın ilişkiler kurma taraftarıydı. Zira büyük bir devrimi yaşayan İran bile ABD'nin bağlayacağı silahlara ihtiyaç duyuyordu: Saddam Hüseyin yönetimindeki Irak, Arap nüfusunun çok olduğu ve bol miktarda petrolün bulunduğu İran'ın güneyine gözlerini dikmişti.

İran ile ABD arasındaki ilişkilerin büyük bir hüsranla sonuçlanmasındaki en büyük etken, 4 Kasım 1979'da üniversite öğrencilerinden oluşan bir grup Devrim Mücahidi'nin ABD Büyükelçiliği'ni ele geçirmesi ve buradaki Amerikan vatandaşlarını rehin almasıdır. Büyükelçiliği basanlar, Şah'ın teslim edilmesini ve bir İran mahkemesi önünde yargılanmasını talep ediyordu. Mehdi Bezirgan, bu olaydan bir gün sonra başbakanlıktan istifa etti.[101] Bunun üzerine ABD Başkanı Jimmy Carter, rehinelerin kurtarılması sorumluluğunu kendisinin üstleneceğini açıkladı. Rehineler krizi, bir seçim yılı olan 1980 yılı boyunca bütün ABD politikasını etkileyecekti.

Carter, İran'daki devrim liderleriyle anlaşmak suretiyle sonuca gidilmesi gerektiğini savunurken, Reagan taraftarları işe karışmaya başladı. Bunlar arasında eski bir CIA ajanı olan Miles Copeland da vardı. Copeland ve bir grup ajan daha, Carter yönetimi sırasında CIA'yi terk etmek zorunda kalmıştı. Bir başka grup, Reagan'ın seçim kampanyasını organize etmiş olan ve daha sonra CIA'in başına geçecek olan William Casey çevresinde odaklanmaya başlamıştı. Bir grup da, Vietnam'da savaşmış olan askerlerden eski Albay Robert McFarlane çevresinde toplanmıştı. Her iki grup, Ortadoğu'da stratejik açıdan güçlü bir konuma sahip olması sebebiyle İsrail'in de olası görüşmelere katılması gerektiğini savunuyordu. İsrail, devrimden sonra ilişkilerinin bozulmasına rağmen İran'ı desteklemekte büyük bir yarar görüyordu. Bu şekilde Saddam Hüseyin'in Büyük Irak ülküsünün önüne geçilebilirdi.

Carter'in haberi olmadan yürütülecek olan görüşmeler için iki kişi seçilmişti: Robert McFarlane ile Earl Brian. Bu bilgileri, İran'la kurduğu bağlantıları nedeniyle planlama toplantısına katılan İsrailli Ari Ben Menaşe vermektedir. McFarlane ile Brian, 1978 yılından beri tanışıyorlardı ve İsrail gizli servisi ile İsrail Başbakan'ı Begin'in karşı terörizm danışmanı Rafi Eitan'la çok iyi bağlantıları vardı. Earl Brian'ın görevi, Bezirgan'la irtibata geçmek ve Ocak 1980' de Tahran'da bir görüşme ayarlamaktı. Bezirgan o dönemde başbakanlıktan istifa etmiş ve temsil ettiği fraksiyonun siyasi gücü azalmış olmasına rağmen Ayetullah Humeyni ve Hocat El-İslam Mehdi Harrubi ile halen iyi ilişkiler içinde olduğu tahmin ediliyordu. Harrubi, İran'ın en üst şurasına üyeydi ve dış ilişkilerden sorumluydu. Ocak 1980 tarihinde Tahran'da yapılan gizli görüşmelerin ardından birkaç görüşme daha yapıldı. Bunlar neticesinde, Carter'in çabalarını boşa çıkartacak ve Reagan başkan olduğu takdirde İsrail üzerinden İran'a silah sevkiyatını sağlayacak tedbirler üzerinde anlaşılmıştı.[102]

İranlılar, bu tür silah sevkiyatlarına çok ilgi duymaktaydı.

Çünkü Eylül 1980'de Irak'la savaş başlayacaktı. Ancak Carter, bir silah ambargosu uyguluyordu. Bu yüzden de Reagan'ın çevresindeki adamlar, bu konuda pek yardımcı olamıyorlardı. İranlılar'ın bunun dışında acilen ihtiyaç duydukları bir başka şey, bilgisayar desteğiydi. Şah'ın yönetimi sırasında Amerikan yardımıyla İran'da bir bilgisayar ağının kurulmasına başlanmıştı. Bunun sonucunda İran ordusu, ABD'nin dünya çapında IBM bilgisayarlarıyla sevk ve idare ettiği yedek parça lojistik dağıtım sistemine dahil olmuştu. Ordu için gerekli olan malzemeler, ihtiyaç oluştuğu anda neredeyse otomatik olarak yollanmaktaydı.[103] Fakat lojistik sistemini bilgisayarlara yükleme görevini üstlenmiş olan ABD şirketi, Şah ile birlikte İran'dan kaçmış, ardında da toplam 250 milyon dolar tutarında açık hesaplar bırakmıştı. [104]

Birdenbire, İran'da stoklanmış malzemelerin bulunması bile büyük bir sorun haline gelmişti. Yedek parçalardan bol miktarda vardı ama bunların ne işe yaradığını ve nerelerde stoklandığını çok az kimse biliyordu. Yani yedek parçaların stok ve kullanımıyla ilgili bilgi ve planlara ulaşılamamaktaydı. Hava kuvvetlerinin, Irak'la olan mücadele sırasında önemli bir rol oynayacak olan F-4 Fantom savaş uçakları, bu zorluk nedeniyle havalanamıyordu. Bu yüzden İranlılar'ın en büyük derdi, uçak lastiği gibi kullanım malzemelerine ulaşmak ve mevcut yedek parçaların nasıl bulunacağına dair bir bilgisayar listesi temin etmekti.[105]

"Ülkeyi baştan sona tarayacak olan üç İran ekibi kurduk", diyordu Başbakan Beni Sadr. "Tam bir yedek parça listesini hazırlamaları altı aydan fazla sürdü. Bu listeyi hemen merkezi bir bilgisayara yükledik. Saddam bize saldırdığı sırada, hava kuvvetleri filomuzun havalanamayacağını düşünüyordu. Bu onun en büyük hatasıydı. Parça listesini tamamlayabildiğimiz için uçaklarımızın yüzde 90'ı uçuşa hazırdı. Hava kuvvetlerimiz, sürekli olarak düşman mevzilerini vuruyordu. Irak tankları, orduları veya topları hedefler arasındaydı. Böylece, memleketin kuzeyindeki orduları cep-

heye doğru kaydırmak için gerekli olan zamanı kazanabilmiştik. Hava kuvvetlerimiz olmasaydı, bu savaşı kaybederdik. Çünkü karadaki gücümüz neredeyse sıfırdı."[106] Savaş uçaklarının dı-şında, tank savar füzelerle donatılmış "Cobra" tipi helikopterlerle Irak tanklarına karşı büyük bir başarı elde edilmişti.

İranlılar'ın bu başarısına Casey, McFarlane, Brian ve diğerlerinin katkısının az olmadığı bellidir. Amerikalılar, uçak lastikleri yollayamıyordu ama bu işle İsrail ilgileniyordu. Amerika en büyük yardımı, bilgisayar listelerini hazırlamakta sağlamıştır. Babayan isimli silah taciri, Jimmy Carter'in bir danışmanı olan ve daha sonra kitaplar yazan Gary Sick'e, Zürih'te 23 ve 24 Eylül tarihlerinde bir taktik toplantısı yapılacağını duyduğunu söylemişti. Toplantıya hangi isimlerin katılacağını bilemiyordu ama İranlılar'a Zürih'de bir bilgisayar listesi verildiğini, bu listede özellikle F-14 savaş uçaklarıyla ilgili yedek parçaların stok ayrıntılarının bulunduğunu kesin biçimde bildiğini söylüyordu. Böylece İran hava kuvvetleri, savaşın daha ilk günlerinde yoğun bir hava bombardımanı yaparak Irak ordularının İran'ın içlerine girmesini önleyebilmişti. Bu olay, savaşın gidişini etkilemişti: Saddam Hüseyin, tahmin ettiği kolay zaferi kazanamamıştı. Savaş, yıllar sürecekti. [107]

Brian'ın bu bilgisayar işine ne kadar bulaştığını tahmin etmek çok zor. Michael Riconosciuto, 1980 yılında Brian'la birlikte İran'a gittiklerine ve burada bütün bilgisayar sistemlerini rektifiye ettiklerine yemin etmektedir: "İran'da iyi bir donanım vardı ve karmaşık silah sistemlerine ait bütün parçalar depolarda mevcuttu. Ama yedek parçaları bulmak için kurulmuş olan bütün bu sistem, envanter kayıtlarıyla birlikte çökmüştü. Benim İran'daki ilk işim, birkaç yardımcımla birlikte bu sistemi yeniden düzene sokmak olmuştur. Ve Earl Brian da bana bu işte yardım etmiştir."[108] Belki de Riconosciuto yalan söylüyordu veya kendisini Gary Sick'in kitabına kaptırmıştı. Bu bilinmez. Ama söylediklerinin ardında belirli bir gerçek payının olduğu da kesin gibidir.

Anlaşılan Brian, İran işinde büyük bir paya sahipti. Ari Ben Menaşe, Riconosciuto'nun da bahsettiği şu 40 milyon doların ne amaçla verildiğini şöyle izah etmektedir: Kendisine, İsrail silahlı kuvvetlerinin askeri haber alma örgütünün başkanı ve William Casey'in arkadaşı ve ortağı olan Yehoşua Sagi'den Aralık 1980'de Guatemala'daki Suudi Arabistan Büyükelçisi'nden 56 milyon dolar alma görevi verilmişti. Bu paranın 40 milyon dolarlık kısmı, *Banque Worms* bankasının birer milyon dolarlık çekleri şeklinde hazırlanmıştı. Geri kalan 16 milyonluk kısım, yüzlük ve binlik banknotlardan oluşmaktaydı. Toplam meblağdan 52 milyon doları, İranlı silah alımcısı Sayid Mehdi Kaşani'ye teslim edilecekti. Bu para, İran yönetimindeki bazı yetkilileri işbirliğine teşvik etmek için kullanılacaktı. Geri kalan dört milyon dolar, Arizona'da bulunan *Valley National Bank*'daki bir hesaba yatırılmıştı. Ben Menaşe'nin iddialarına göre bu hesabın sahibi Earl Brian idi.[109]

Brian'ın ne amaçla bu dört milyon doları aldığı bilinmiyor. İran işi sırasında gösterdiği hizmetlerinden dolayı Brian'a ayrıca PROMIS yazılımının dünya çapında dağıtımını yapma imkanı verilecekti. Bu yazılım "public domain" yani bedava olduğu için ("INSLAW Şirketi" bölümüne bkz.) Brian'ın ilkönce, ilave donanım ve kurma işlemine ilişkin servis hizmetleri gibi konuları temin edeceği hususunda anlaşılmıştı. Buna PROMIS'in bakımı ve personele verilecek eğitim hizmetleri de dahildi. Programın 1983 yılında hazırlanan ileri versiyonu telif hakları ise saklı olacaktı. Yani PROMIS'i gizli servislere yerleştirme hazırlıklarının sürdüğü 1982 yılında programın ileri versiyonu henüz ortada yoktu.

PROMIS'i gizli servis işlerinde kullanma fikrinin kimin aklına ilkönce geldiği de tam olarak belli değil. Ari Ben Menaşe, ABD'nin üst düzey hükümet yetkililerinin bu konuyu ortaya attıklarını iddia etmektedir: "ABD hükümetinin PROMIS'le ilgili özel planları vardı. Bazı Amerikan yetkililer, İsrail'in söz konusu programı dünyanın dört bir yanına pazarlayabilecek konuma gel-

diğini düşünüyordu. Bu yüzden 1982 yılında Earl Brian, Rafi Eitan'la temasa geçti." Bu kişi, İsrail Başbakanı Begin'in karşı terörizm danışmanıydı ve 1983 yılında ABD Adalet Bakanlığı'na ve ardından da INSLAW şirketine Ben Orr ismini kullanarak gitmişti. "Eitan, programı gözden geçirdikten sonra, aklına parlak bir fikir geldi", diye anlatmaya devam ediyor Ben Menaşe. Eitan, kendisini yanına çağırarak şunları söyler: "Bu programı, terörizmin kökünü kazımak için kullanabiliriz. Bunun için şüpheli gördüğümüz bütün kişilerin bilgilerine girer ve sonra da bu kişilerin davranışlarını izleriz. Yapabileceklerimiz bununla da sınırlı değil. Düşmanlarımızın bu programla neler yaptığını da gözlemleyebiliriz." Bu amaçla eldeki program, yalnızca bir Truva Atı haline getirilip gizli servislere pazarlanmalıydı.(110)

Programa ilişkin donanım ve yazılım, NSA'nın adamlarının programla ilgili uygulamaları uzaktan takip edebilecekleri şekilde manipüle edilmişti. Muhtemelen Brian, PROMIS'in pazarlama işinin önemli bir bölümünü kendi başına yürütüyordu. Bill Hamilton'un iddialarına göre PROMIS'in dünya çapında pazarlamasını ve dağıtımını yapabilmesi için Brian'a CIA, NSA, DEA ve Ulusal Güvenlik Konseyi gibi çeşitli kurum ve kuruluşlar yardımda bulunmuştu. Burada Hamilton'a göre amaç, hem Brian'ın kâr yapması hem de gizli servislerin başka amaç ve operasyonlarda kullanmaları için kaynak sağlamaktı (örneğin ABD Kongresi'nin finanse etmeyeceği projeler için: Nikaragua'daki Contra'ların desteklenmesi gibi).(111)

Hamilton, son olarak Charles Hayes ismini de vermektedir. Buna göre "fazlalıkların" satışıyla ilgilenen ve ABD içinde ve dışındaki gizli servislerle çok yakın bağları bulunan Hayes, ABD dahilinde PROMIS'i kullanan 300'ün üzerinde kurum ve resmi dairenin ismini verebilecek bilgilere sahiptir. Brian'ın, bütün bu işlerden yaklaşık 20 milyon dolar kazandığı iddia edilmektedir.(112) Öte yandan Brian, yurt dışı satışlarında da bulunuyordu. Hayes'in

belirttiğine göre, kendisi Earl Brian ve Contra Olayı'nda baş rolleri oynayan Richard Secord ile Oliver North'la seksenli yılların ortalarında Sao Paulo'da bir görüşme yapmıştır. Bu görüşme sırasında Contra'lar için hangi silahların temin edileceğine karar verilmiş, Brian ise Brezilya hükümetine PROMIS yazılımını pazarlamak istemiştir.(113)

Earl Brian'ın başka alanlarda da yardımcı olduğu anlaşılmaktadır: Avustralya'da rüşvet dağıtımı gibi. 1980 yılından beri İsrailli silah tüccarları, İran devrimini destekledikleri halde 1985 yılına gelindiğinde İran'ın askeri konumu tehlikeli bir dönemece girmişti. ABD, SSCB, Fransa, İngiltere ve çok sayıda başka ülkenin yardımlarıyla irticaya karşı bir tür kale olarak Irak da desteklenmekteydi çünkü. Uluslararası silah ticareti sisteminde etkin olan Ben Menaşe, bu yüzden 1986 yılı başlarında İran'a da büyük bir silah sevkiyatının yapılmasına karar verildiğini anlatmaktadır. Bu silahlar arasında Vietnam'dan satın alınan on iki adet C-130 Hercules nakliye uçağı bulunuyordu. Uçakların plana göre İran'a sevk edilmesi sırasında Batı Avustralya'da bir ara verilecekti. Öte yandan topçu mühimmatı ile dolu 60 konteyner Kuzey Kore'den yola çıkmış, bir süre için Freemantle Port'ta ambara alınmıştı. İsrailli ajanlar, aslında Guatemala'ya gönderilmek üzere ABD'den yola çıkan 4.000 adet TOW tank savar füzesini satın almayı bile başarmışlardı. Guatemala yetkilileri de, füzelerin ABD'den çıkışını sağlayacak belgeleri düzenlemişlerdi.(114) İran, bu füzeleri Irak'ın kullandığı Sovyet malı T-72 tanklarına karşı savaş alanında kullanacaktı. Bu TOW'lar da gemilere karşı kullanılan Çin yapımı "İpek Böceği" [Silkworm] füzeleriyle birlikte bir süre için Batı Avustralya'da bulunan Shirland Island deniz üssünde depolandı.

Bütün bu olaylar sırasında Batı Avusturalya'nın önde gelen siyaset adamları yapıcı rol oynadılar ve silahların Avustralya ambarlarında depolanmasına göz yumdular. İran'a yapılan silah sev-

kiyatında Avustralya'yı bir "sıçrama tahtası" olarak kullanabilmek için siyasilerin desteğini almak şarttı. Buradaki Labor Party'ye [İşçi Partisi] rüşvet olarak dağıtılması için CIA, silah taciri Richard Babayan'a altı milyon dolarlık bir çek verdi. Çeki siyasetçilere teslim eden kişi de *Hadron* şirketinin temsilcisi olarak gelen Earl Brian oldu. Babayan, Batı Avustralya'daki Perth kentine gidip çeki Avustralyalı iş adamı Yoset Goldberg'e teslim etmişti. Bundan sonra aralarında İngiliz basın kralı Robert Maxwell'in Moskova'da sahibi bulunduğu Pergamon Press Trust Fund'un da bulunduğu birçok duraktan sonra bu para Labor Party'ye ulaştı.[115]

Earl Brian, birkaç yıl içinde, Adalet Bakanlığı ile CIA'in üst düzeyde memurlarıyla işbirliği yapan ve pek çok gizli operasyona katılan bir baş aktör haline gelivermişti. Ben Menaşe'nin gözler önüne serdiği kanıtlar, bu yöndedir. Brian, PROMIS'in satışıyla birlikte tarihin en büyük gizli servis operasyonu olan ve ileri düzeyde casusluk ve silah ticaretinden oluşan karmaşık bir sisteme girmişti. Burada Brian'ı öncelikle Avusturalya, Güney Kore veya İngiltere gibi ülkelerin gizli servislerine PROMIS yazılımını sağlayan bir pazarlama müdürü olarak değerlendirmek gerekir.

Earl Brian, "gizli kapılı bilgisayar programını" yerinde pazarlarken, ipuçları başka merkezlerde odaklaşmaktaydı: CIA Başkanı William Casey'de ve bu kurumun Washington yakınındaki Langley'de bulunan merkezinde. Öte yandan İran-Contra uzmanı Yüzbaşı Oliver North gibi kişiler, ABD'nin Milli Güvenlik Kurulu'nda kolayca bu yazılımdan yararlanmaktaydı. İsrail'de ise Rafi Eitan, ülkesinin yüksek çıkarlarını korumaya çalışıyordu. Örneğin bankalar ve gizli servislerle iş yaparak milyonlarca dolar para kazanan basın kralı Robert Maxwell'le işbirliğine giderek PROMIS için yepyeni bir dağıtım kanalı daha oluşturmuştu. PROMIS'in izi, özellikle Maxwell üzerinden Avrupa'ya ve Almanya'ya varmaktaydı.

PROMIS işine katılanların çoğu, birbirlerini para ve iktidar mü-

cadelesi içinde uzun yıllardır tanımaktaydılar. Çoğu Reagan'ın Kaliforniya Valiliği sırasında kurduğu ve daha sonra başkanın Washington'daki yönetimine giren ekibe dahildi. Diğerleri, gizli servis camiasından gelmekteydi. Söz konusu karanlık işlere verilebilecek en güzel örnek, Ronald Reagan'ın önemli "seçim danışmanları"nın İran'la yürüttükleri gizli görüşmelerdir. Böylece iktidardaki Başkan Jimmy Carter'i sırtından bıçaklayarak Tahran'daki Büyükelçilik dramını 1980 yılında kendi çıkarları için kullanmışlar ve Carter'in Başkanlık seçimlerini kaybetmesini sağlamışlardı. Bu gizli görüşmelere; PROMIS olayından da tanıdığımız William Casey, Rafi Eitan, Earl Brian ve Ari Ben Menaşe katılmışlardı.

Bölüm III
Ölümün Elebaşları

Başkan Ronald Reagan, İran-Contra Olayı'nda iyi bir siyasetçinin önemli meziyetlerini çok güzel biçimde sergilemişti: Reddetmek, beklemek ve unutkanlık. Kirli işler, kolayca kovulabilen "teknik yardımcılar" veya hükümet aygıtının dışında bulunan kişiler tarafından halledilmekte, iddialar dizboyunu aştığında ise bu kişilerden bir anda uzaklaşılmaktadır.

Bu bölümde, PROMIS çevresinde gelişen casusluk karmaşasının bazı "elebaşlarından" söz edilecektir: Örneğin ABD Ulusal Güvenlik Konseyi'nden Yüzbaşı Oliver North, bir İtalyan devlet bankasının şube müdürü olan Christopher Drogoul, önce avukat sonra da ABD'nin First Lady'si olan Hillary Rodham Clinton, İsrail'deki terörist avcısı Rafi Eitan ve yardımcısı Ari Ben Menaşe, İranlı Seyid Mehdi Kaşani ile basın imparatoru Robert Maxwell baş rolü oynayacaktır. PROMIS'in izi ayrıca gizli servislere, bankalara, silah şirketlerine, nükleer deniz altılarına, para aklama tesislerine, NATO ana karargahı SHAPE'e veya Fransız Interpol'üne dek varmaktadır.

Bazı "elebaşları" ise karanlıkta kalmayı tercih ediyordu: ABD Başkan Vekili George Bush, CIA Başkanı William Casey, İtalyan politikacı Bettino Craxi ile Giulio Andreotti, banka şefi Ağa Hasan Ebedi, İsrail Başbakanı Menahem Begin ile Yitzak Şamir ve Irak diktatörü Saddam Hüseyin gibi.

Aktörler

Ağa Hasan Ebedi:

İslam bankası Bank of Credit and Commerce'i [Kredi ve Ticaret Bankası; BCCI] kurdu ve dünyanın yedinci büyük bankası ve en büyük para aklama tesisi haline getirdi. Sonunda banka iflas etti.

Giulio Andreotti:

Yedi kez İtalya Başbakanı olan Andreotti, 1985 yılında Dış İşleri Bakanı sıfatıyla Ronald Reagan'ı ziyaret etti. ABD'nin ricası üzerine Irak'a yönelik silah sevkiyatlarının finansmanını "etkiledi". Siyaset hayatında kırkın üzerinde davadan aklanan Andreotti, 1995 yılı başında Mafya ile olan bağlantıları nedeniyle hapse atıldı.

Ari Ben Menaşe:

İsrail ajanı olan Ben Menaşe, silah ticareti yaparken suç üstü yakalanır. Bu olaydan intikam almak için bir kitap yazar ve yayımlar. Kitabında, PROMIS yazılımının nasıl manipüle edildiğini, dağıtımının sağlandığını ve nerelerde kullanıldığını anlatmaktadır.

William J. Casey:

Ronald Reagan'ın seçim kampanyasını sevk ve idare ederken Başkan Carter'in Tahran'daki rehineleri Kasım 1980'deki seçimlerden önce kurtarabileceğinden endişe duymaktadır. Carter'in faaliyetlerini gözlem altına aldırır ve rehinelerle ilgili gizli görüşmeler düzenler. 18.1.1981 ile 29.1.1987 tarihleri arasında CIA Başkanlığı görevini yürütmüştür.

Hillary Rodham Clinton:

Çok başarılı bir avukat olan Rodham Clinton, ABD'nin First Lady'si olur. Bazı bilgiler, PROMIS yazılımını bankalara satan bir şirketin avukatlığını Rodham Clinton'un üstlendiğini göstermektedir.

Rafi Eitan:

İsrail'in acımasız terör avcısı, Filistinliler'i gözlem altında tutmak ve teröristleri yakalamak için PROMIS yazılımını kullanmıştır.

Nezan Hindawi:

Filistinli Hindawi, kız arkadaşına bir bomba vererek uçakla İsrail'e gönderir. Görevi, El Al havayollarına ait uçağı kendisiyle birlikte havaya uçurmaktır. Aslında bunun hepsi bir tuzaktır.

Robert Maxwell:

Basın kralının büyük ölçüde paraya ihtiyacı vardır ve PROMIS yazılımını Sovyetler Birliği, Meksika veya Almanya gibi ülkelere satarak milyonlar kazanmaya başlar.

Oliver North:

İran'a ve Orta Amerika'daki Contra gerilalarına silah satarak ve ABD'ye yönelik kokain kaçakçılığını destekleyerek Lübnan'daki Amerikan rehinelerin serbest kalmasını sağlamak ister. Bilgisayara düşkün olduğu için işine gelmeyen şahitleri tespit edebilmek için teknolojinin en son harikalarını kullanır.

Mordecai Vanunu:

İsrailli Vanunu, nükleer sırları açığa çıkarttığı için Mossad tarafından kaçırılarak İsrail'de bir mahkeme önüne çıkartılır.

William J. Casey

Karanlık İşlerin Büyük Ustası

"Uzman olan sensin, Bill", diyordu 1980 yılındaki seçim kampanyası sırasında kampanya başkanı William Casey'e Ronald Reagan. "Bana doğru olan yolu göster ve ben yürümeye başlayayım." Kovboy filmlerinin unutulmaz yıldızı ve Kaliforniya eski valisi Reagan, ABD Başkanı olmak istiyordu ve Casey, Reagan'ı zafere götüren yol üzerinde idare edecekti.[1]

Reagan, başkan olarak hayatının en iyi rolünü oynamıştı. Gerçek siyaseti ise en yakın arkadaşları, karısı Nancy ile Başkan Vekili Bush uygulamaktaydı. Adeta örümcek ağının ortasında bulunan William Casey ise, 1981 yılında CIA Başkanı olduktan sonra gizliden gizliye bütün ipleri elinde tutuyordu.

Seksenli yılların ABD'sinde siyaset, çoğu kez yasallık sınırlarının dışında cereyan etmekteydi. Bunlardan en çok konuşulanı İran-Contra Olayı olmuştur: İran'a silah satılarak Lübnan'daki Amerikan rehinelerin serbest bırakılması sağlanmış, bu işten elde edilen gelirler de Nikaragua'daki Contra gerillalarının silahlanmasında kullanılmıştı. Bütün bunların Casey'in hukuk tanımaz gizli faaliyetleri olmadan yürümesi mümkün değildi. Bu kriminal çevrenin en sevdiği araçlar arasında ise yasa dışı silah ticareti, uyuşturucu madde ticareti, para aklama operasyonları, İsviçre bankalarındaki "kara" hesaplar, mahkemelerin engellenmesi ve ABD Kongresi'nin yanıltılması sayılabilirdi.[2]

Sarkık yanaklara, aşırı büyük kulaklara ve anlaşılmaz bir konuşma tarzına sahip bu adamın asıl mesleği avukatlıktı. Ama Casey, gizli servislerin çalışma ortamına ve sahip oldukları güce bayılmıştı. Daha İkinci Dünya Savaşı'nda, CIA'in öncülü olan Office of Strategic Services'e [Stratejik Hizmetler Dairesi; OSS] girmişti. Savaş bitince Avrupa'daki gizli servis operasyonlarını sevk ve idare etmeye başlamıştı. Daha sonra iş adamı olarak borsada büyük oynayarak milyonlar kazanmıştı. Ama o, bütün bunlarla yetinmiyordu.

Casey 67 yaşına geldiğinde, Reagan aracılığıyla iktidarın kaynağına geçme fırsatını yakalamıştı. Casey, çok iyi bir taktisyen ve büyük bir komplocu olarak kendisini kanıtlamıştı. Örneğin seçim kampanyası sırasında, Başkan Carter'e karşı bir haberalma ağı örmüştü. Casey'e haber sağlayan kaynaklar ve casuslar, o sıralar hükümet kurumlarının en üst makamlarında bulunmaktaydı.(3)

Casey'in en büyük sıkıntısı, Carter'in 4 Kasım 1980'deki seçim tarihinden önce İran'da rehin tutulan 52 büyükelçilik görevlisinin serbest kalmasını sağlayabilmesi ve bunun neticesinde ortaya çıkacak olan sevinç dalgasından yararlanarak yeniden başkan seçilmesiydi. Bu yüzden Casey, Carter'in bütün çabalarına engel olmaya çalışıyordu. Örneğin bu bağlamda İran'a İsrail aracılığıyla önemli miktarda silah sağlayacağını garanti ediyordu. Bunun için tek şart, Reagan Başkan olana dek rehinelerin serbest bırakılmamasıydı.(4)

"Daha çok silaha karşılık rehinelerin daha uzun tutuklu halde tutulması" şeklindeki anlaşmayı İran Yüksek Devrim Konseyi üyesi ve 1981 tarihinden itibaren İran Savunma Bakanı olan Hocat El-İslam Harrubi imzalamıştı. Harrubi'nin yardımcıları arasında, ileride Almanya'dan da silah temin edecek olan Mehdi Seyid Kaşani isminde büyük bir silah taciri vardı. Amerika ile İran arasındaki "arabulucular" arasında da İsrail gizli servisi Mossad'ın yabancı gizli servisler ve ajanlar dairesi Tevel'in başkanı olan David

Kimşe ile Başbakan Menahem Begin'in karşı terörizm danışmanı Rafi Eitan bulunuyordu.

Casey, İsrailliler'e büyük bir serbesti tanımıştı, çünkü İsrail olmazsa Ortadoğu'da Amerika'nın verimli bir politika yürütemeyeceği açıktı ve ayrıca Mossad'ın Doğu Bloku'nda geniş kapsamlı bir casusluk şebekesi bulunuyordu.[5] Casey'in, daha sonraları devrim ülkesi İran'ın savaşta galip gelmemesi için Irak'a da silah satışına izin vermesi, özellikle ilginçtir.[6]

Casey'le birlikte CIA'ye yepyeni bir idari stil hakim olmaya başladı. Örneğin örtülü operasyonları çok seviyordu ve emrinde çalışan kişilerin, araştırmacı bir zihniyetle işlere el atmalarını istiyordu. Sovyetler Birliği'nin Orta Amerika'da veya İran'da bile enformasyon toplama girişimleri içinde olduğunu tahmin ediyordu.[7] Casey yönetimindeki CIA'in ilk Başkan Vekili, Reagan'ın ricası üzerine Ulusal Güvenlik Konseyi'ndeki (NSA) başkanlık görevinden ayrılan Amiral Ray Inman olmuştur. Böylece Casey'in yanına, teknolojik casusluk alanında uzman olan birisi verilmişti. Inman, Casey'e bazı önemli teknolojik zorlukları ve mevcut sorunları izah etmişti. Örneğin elde edilen enformasyonların sadece bir bölümünün NSA tarafından analiz edilebildiğinden söz etmişti.[8] Bu nedenle ortaya çıkan problemleri yenebilmek için PROMIS gibi bir program tam biçilmiş kaftandı. PROMIS, çok farklı kodlama sistemleriyle de çalışabilmekte ve çeşitli veri bankalarında toplanan raporları işleyebilmekteydi.[9]

Anlaşılan Inman'ın söyledikleri Casey'in ilgisini çekmişti çünkü kısa bir süre sonra gizli servisler, workflow yazılımı denen programlar kullanmaya başlamıştı (INSLAW Başkanı Bill Hamilton'a göre bunların başında PROMIS vardı). Sadece NSA değil, CIA'de tam bir teknolojik donanıma sahip olmuştu ve bu yüzdendir ki CIA'in Langley'deki merkezini ziyaret eden Alman haberalma uzmanları, bu teknolojiyi gördüklerinde hayretlerini saklayamamışlardı.

Casey, elindeki bütün imkanlardan faydalanmaya çalışıyordu. Sözgelimi Sovyet tankları, uydular aracılığıyla sayılıyor ve dost ülke politikacıları bile dinleme aletleriyle izleniyordu. CIA, çeşitli devlet başkanlarının "sponsorluğunu" yapıyor, Afganistan veya Libya'daki gerillaları destekliyor, Polonya'da Dayanışma Sendikası'na yardım ediyor ve çok sayıda örtülü operasyon yürütüyordu. Casey hiçbir sınır tanımıyordu. Örneğin Inman'ın bir yardımcısına komplo kurarak, bu kişinin 1982 yılı başında istifa etmesini bile sağlamıştı.[10] Casey, İran-Contra Olayı'nın su yüzüne çıkmasını ve bu olayla ilgili soruşturmaları göremeyecekti, çünkü 1987 yılında ölecekti. Ölümüyle birlikte de pek çok sırrı beraberinde götürmüştü.

Oliver North

Tanrı ve Vatan Uğruna

Nikaragua'daki Sandinist hükümet, 5 Ekim 1986 tarihinde büyük bir iş başarmıştı. CIA ve Ulusal Güvenlik Konseyi tarafından desteklenen Contra gerillalarına karşı yürüttüğü mücadele esnasında Sandinistler, ülkenin güneyinde bir Fairchild C-123K'yı düşürmüşlerdi. Bu uçağın düşürülmesi, basit bir askeri başarıdan öte bir şeydi. Uçaktaki iki Amerikalı pilot ölmüş, yük bölümünden sorumlu pilot yardımcısı Eugene Hasenfus ise, paraşütle atlayarak canını kurtarabilmişti. Ama Hasenfus, Sandinistler tarafından hemen tutuklanmış, Hasenfus'un ormanlardaki tutukluluk halini gösteren fotoğraflar neredeyse bütün Amerikan gazetelerinde baş sayfada yayımlanmıştı. Aynı gazeteler, Nikaragua'daki Contra gerillalarının komşu ülke El Salvador toprakları üzerinden gizli operasyonlar düzenleyen CIA tarafından desteklendiğini bildirmekteydi. Hasenfus, her şeyi itiraf etmişti ve Contra'larla ilgili destek şebekesini bütün ayrıntılarıyla ortaya çıkarmıştı. Düşürülen uçakta, bu bilgileri doğrulayacak çok sayıda belge, makine kodu ve telefon numarası da bulunmuştu.[11]

CIA'in yurt dışında örtülü operasyonlar düzenlemesi olağanüstü bir olay değildi, çünkü örtülü operasyon düzenlemek, CIA'in görevleri arasında sayılmaktaydı. Ancak bu olayda, ABD Kongre'si, Contra gerillalarının desteklenmesini açıkça yasaklamıştı. Bu nedenle de söz konusu örtülü operasyonlar, Kongre'nin bilgisi dışında yürütülmekteydi. Amerikan halkının Senatör

ve Temsilcileri, bunu kabullenmek istemiyorlardı. Zaten daha öncesinden burunlarından soluyorlardı, bu olay da patlamalarına yetmişti. Kongre'deki büyük patlamaya yol açan bu hikayenin ilk safhaları, ABD'nin "hinterland"ı sayılan Orta Amerika'da 1979 yılına rastlar.

Uzun bir mücadele sürecinden sonra 1979 yılında Nikaragua'daki devrim başarıya ulaşabilmişti. 10 Temmuz'da Sandinist Kurtuluş Cephesi, başkent Managua'ya girmişti. Başkan Anastasio Somoza, 44 yıl süren diktatörlük dönemini geride bırakarak Amerikan yardımıyla çok sayıda Küba göçmeninin bulunduğu Miami'ye kaçmıştı. Bundan böyle Sandinistler de 1957 yılında Fidel Castro'nun başarısına ortak olabileceklerdi: Sosyalist bir devrim için yol açılmıştı. Artık küçük bir kapitalist azınlığın ülkeyi sömürmesine izin verilmeyecekti. Dikta rejimi devrilmişti. Zamanın güçlü ve haramzade toprak ağaları ve ordu mensupları iktidardan alaşağı edilmişti. Fakat buna rağmen mücadelenin sonu gelmemişti.

Sandinistler'in gerçekleşmek üzere olan anti kapitalist rüyası, ABD'deki pek çok muhafazakar için tam bir kabustu. Küba'dan sonra ABD'nin hemen yakınında ikinci bir düşman daha ortaya çıkmak üzereydi. Reagan'ın iktidar ekibindeki çoğu yetkili, komünizmin, Nikaragua üzerinden diğer Orta Amerika ülkelerine de geçmesinden endişe ediyorlardı.

Bu yüzden CIA Başkanı William Casey, örnek bir davranışta bulunmak istiyordu. Zaten ezelden beri insanları, komünizmin "hayrından" koruma içgüdüsüyle hareket etmekteydi. "Ben, komünist imparatorluğu bastırabilecek bir olanak aramaktayım", demişti bir keresinde. İşte böyle bir olanağı Nikaragua'da yakalayabilmişti. Komünizmin nasıl ortadan kaldırılabileceği bu küçük ülke üzerinde denenecek ve bütün dünyaya gösterilecekti.[12]

Casey, 1981 yılında göreve başladıktan hemen sonra Nikaragua

hakkındaki CIA raporlarını ciddi biçimde gözden geçirmişti. Eldeki raporlara göre, 500 kadar Kübalı danışman; ordu, haberalma örgütü ve hükümetin içine sızabilmişti. Örneğin Filistin Kurtuluş Örgütü (FKÖ) kadar Sovyetler Birliği, Kuzey Kore veya Doğu Bloku'nun diğer ülkeleri Nikaragua'da cirit atmaktaydı.[13]

Casey'in ve Reagan hükümetinin diğer "komünist avcılarının" aklına bir fikir geldi: Nikaragua'da, Sandinist hükümeti düşürecek bir "direniş ordusu" kurulacaktı. Bu karşı devrimci orduya daha sonra "Contras" denilmeye başlandı. Yıllar sonra bu karşı devrimciler, binlerce gerillası olan bir orman ordusu haline getirildi. Fakat dışarıdan yardım gelmediği takdirde savaşmak mümkün değildi. Bu yüzden Reagan, Casey ve diğerleri, ilk iş olarak finansman konusunu halletmeye çalıştılar. Bu kapsam içinde CIA, 1981 yılında Orta Amerika'ya toplam 19 milyon dolar transfer etmiştir. 1981 aralığında ise Reagan ilave 20 milyon dolarlık kaynak ayırarak Contra gerillalarının silahlanmasına önayak olmuştur. İşler bununla da bitmiyordu: CIA ajanları, Nikaragua'daki limanlara mayınlar döşüyor, silahlı saldırılar düzenliyor ve insanların çabuk ve kolay biçimde nasıl öldürüleceğini gösteren bir el kitabı temin ediyordu.

Kongre, uzun bir süre için gelişmelerden habersizdi. Sonra Aralık 1982'de Contra'lara yapılan yardımları belirli sınırlar içine oturtan ilk kanun yayımlandı. Aralık 1983'te Kongre, 24 milyon dolarlık son bir kaynak aktarımını onaylamıştı, ama bunun karşılığında Contra programının bitirilmesi gerektiği hükmünü koymuştu. Söz konusu son tahsisat ile yaklaşık altı ay idare edilmeye çalışıldı. Bu sefer Ekim 1984'te Kongre, daha sıkı bir kanun yayımlayarak Contra'lara yönelik her türlü yardımı yasakladı. Fakat bu kanun, Casey'in Nikaragua deneyinin sonunu getirmedi. CIA Başkanı, Ulusal Güvenlik Konseyi ile birlikte, ormanlardaki ölüm timlerinin gerekli mühimmat ve teçhizatla nasıl donatılabileceğinin alternatiflerini aramaya koyuldu. Suudi Arabistan, Brunei ve diğer

ülkelerden, finansman işini üstlenecek zengin sponsorlar aranmaktaydı.

Kongre, Contra'lara yönelik yardımları durdurduktan sonra Ulusal Güvenlik Konseyi'nde çalışan Yüzbaşı Oliver North'un yıldızı parlamaya başladı. Yüzbaşı North, gerillaları desteklemek üzere alternatif yol ve imkanları araştırmakla görevlendirildi. Güvenlik danışmanı Robert McFarlane'nin çalışma ekibinde bulunan North, Ulusal Güvenlik Konseyi'nde askeri siyasi konularda müdür vekilliği yapmaktaydı. Reagan yönetimi sırasında CIA dışında özellikle bu söz konusu birim, Dışişleri Bakanlığı ve Kongre'yi aşarak iktidarın iplerini elinde tutmaktaydı.

Kod isimlerinden birisi "Mr. Steelhammer" [Bay Çelik Balyoz] olan Oliver North,özgürlük ve adalet adına Contra'lara yönelik silah ticaretini organize etmekle kalmıyordu. Aynı zamanda askeri siyasi stratejiler geliştiriyor, Lübnan'daki Amerikan rehinelerinin nasıl kurtarılabileceğine yönelik yeni planlar ortaya koyuyor, İsviçre bankalarında gizli hesaplar tutuyor, eski CIA çalışanlarıyla ve Suudi Arabistan ile Brunei'deki sponsorlarla irtibatı sağlıyor, Nikaragua'daki Contra gerillaları için gereken ne varsa temin etmeye çalışıyordu. Büyük bir vatansever olarak Oliver North, ABD'nin iyiliği için komünizme karşı mücadele veriyordu. Bu mücadele sırasında Kongre'den de üstün güçleri yanında buluyordu.

Hükümet aygıtının dışındaki en önemli "çalışma arkadaşları", Richard Secord ile onun İran doğumlu iş ortağı Albert Hakim'di. Çok yönlü bir emekli general olan Secord, gizli operasyonlar düzenleyerek zamanında Vietnam Savaşı'nda büyük başarılar göstermişti. 1975-1978 yılları arasında ABD'nin İran Askeri Ataşeliğini yapmış, bu görevi sırasında da Albert Hakim'le tanışmıştı. Secord, daha sonraları Pentagon'da dünya çapında silah satışıyla ilgilenmişti, ancak 1983 yılında onursuz biçimde Pentagon'dan atılarak emekliye sevkedilmişti. Bazı "arkadaşlarına" ve eski CIA

ajanlarına Mısır'la yapılan bir silah işini ayarladığı ve bundan kişisel olarak kâr sağladığı iddia edilmişti. İşte hızlı işler çevirmek için bu kişilerden iyisi bulunamazdı.

Oliver North'un aklına, her türlü komplo kurmakta ve silah satmada büyük bir usta olan general gelivermişti. Birkaç hafta içinde de, Contra'lara yönelik silahları sağlayacak olan özel bir "şirketler" şebekesi kurulmuştu. Richard Secord ve ortağı Albert Hakim, bu sevkiyat ağının ortasında duran "örümcekler" idi. Örneğin Hakim, Guatemala için sahte alıcı sertifikaları düzenlemekteydi. Suudi Arabistan'dan gelen dolarlar karşılığında bu sahte belgeler gösteriliyor ve Portekiz'den yüzlerce ton silah satın alınıyordu. Bu silahlar, uçakla El Salvador'a gönderiliyor, buradan da Nikaragua'daki Contra'lara ulaştırı-lıyordu. İsrail'den de teçhizat temin edilmekteydi. Örneğin İsrail, 1982'de Lübnan'ı işgal edince Sovyet kökenli çok sayıda silaha el koymuştu. İyi bir fiyat karşılığında da bu silahları satmaya razıydı.[14]

Oliver North için Nikaragua'daki mücadele, neredeyse kutsal bir görev, adeta bir Haçlı Seferi idi. Latin Amerika'yı komünizme karşı korumalıydı. İçindeki imanla imansızlara karşı mücadele etmeliydi. "Nikaragua'daki mücadele sırasında Tanrı'nın adıyla gömülen tek insan, Contra saflarında savaşan adamdır", diyecekti daha sonra çıkarıldığı mahkemede. "Sandinist Halk Ordusu'nda savaşırken ölenler, basit bir mezar taşıyla birlikte askeri mezarlıkta gömülürler. Ama Contra'lar, mücahitlerini Tanrı'nın adıyla gömer."[15]

Çoğu Contra mensubunun aslında pek de güvenilir olmadığını North tam olarak kavrayamamıştı veya kavramak istemiyordu. Söz konusu savaşçılar, ABD'nin askeri müdahalesini ve bunun neticesinde de iktidara gelmeyi bekliyordu. Gerillalara yönelik lojistik ulaşım hatlarının, aynı zamanda ters yönden kokain taşımacılığı için de kullanıldığının da farkında değildi. Kokain işini genellikle kriminal kökenli kişiler yapıyordu, taşımacılık için de si-

lahları getirip boşalttıktan sonra geri dönen uçaklar kullanılıyordu. Öte yandan Panama Devlet Başkanı General Manuel Noriega'nın da uyuşturucu işinde olduğunu da gözden kaçırıyordu. İddialara göre North, General Noriega'dan hiçbir zaman hoşlanmamıştı ama Noriega, başkanlığını sürdürebilmişti çünkü Panama'da çalışma kamplarına izin vererek, sabotajlar ve suikastler düzenleyerek Contra'lara önemli ölçüde destek sağlamaktaydı. Sandinistler'e karşı düzenlenen savaş; Contra gerillaları için olduğu kadar paralı askerler, uyuşturucu madde tüccarları ve silah kaçakçıları için de büyük bir kazanç kapısıydı.(16)

Bu işin içindeki en parlak kişilerden birisi de John Hull isminde bir Amerikan vatandaşıydı. Kosta Rika'daki çiftliği, Nikaragua sınırına çok yakındı ve bu yüzden burası; ajanlar, silah kaçakçıları, uyuşturucu madde tüccarları ve orman savaşçıları için sevilen bir buluşma noktasıydı. Bazen düzinelerce kaçakçı, iş adamı ve paralı askerin bu çiftlikte toplandığı oluyordu. Hull, turistik bir otel işletircesine müşterilerini memnun etmeye çalışıyordu. Örneğin, Ulusal Güvenlik Konseyi, CIA ile Contra arasındaki "bağlantıyı" sağladığı için Oliver North'un talimatıyla Hull'a ayda 10.000 dolar ödeme yapıyordu. Fakat bu meblağ, Hull'a yeterli gelmiyordu ve bu yüzden kokain işine el atmıştı. Zaten çoğu Contra gerilla, yan iş olarak kokain yetiştiriciliği ve ticareti yapıyordu. Örneğin çiftliğindeki hava meydanından uyuşturucu madde yüklü sayısız uçağın ABD istikametinde kalktığı belgelenmiştir.(17)

Kongre, Contra'lara yönelik para kaynaklarını tamamıyla kapatınca North, ormandaki planlarını gerçekleştirmekte sıkıntı çekmeye başladı. Bunun üzerine aklına 1986 yılında yepyeni bir finansman yöntemi geldi. Lübnan'daki Amerikan rehinelerinin serbest bırakılması için başlatılan İran inisiyatifi kapsamında İran'a silah sevkedilmekteydi: Tank savar TOW veya uçak savar Hawk füzeleri gibi. İsrail stokundan sevkedilen 508 adetlik ilk TOW füzeleri bedava verilmişti. Ama sonra bu uygulamadan vaz-

geçildi, çünkü North ve bu işe bulaşan diğerleri, paranın kokusunu almışlardı bir kere: Örneğin Yüzbaşı North, ABD ordusundan temin ettiği füzelerin fiyatına yüzde 600 kâr ilave ederek İran'a satmaya başlamıştı. Şubat 1986'da satılan 1.000 adet TOW füzesinden bu sayede 2,6 milyon dolar kâr etmişti. Mayıs 1986 sonuna kadar toplam kârı 10,8 milyon dolara varmıştı. North'a göre bu "gelirler", bundan böyle Contra'ların desteklenmesi için kullanılacaktı.[18]

Silah satışından elde edilen paraların nasıl pay edilmesi gerektiği hususunda North, Nisan 1986 başında hazırladığı bir memorandumda şunları belirtmekteydi: Örneğin bir Hawk sevkiyatından 17 milyon dolar kazanılacaktı. Bu meblağdan 2 milyon dolar, İsrailliler'e gidecek; 3,7 milyon dolar orduya ödenecekti. Paranın geri kalan kısmıysa Secord ve Hakim'in hesabına yatırılacak ve buradan da Contra'lara aktarılacaktı ki, bu da North'un tahminlerine göre 12 milyon dolar civarında olacaktı. North'un aklındaki bölüştürme planı buydu. Ama uygulamada bazı aksaklıklar doğdu. Amerikan silahlarının İsrail'e kadar olan nakliyesini üstlenen Secord ve Hakim de bu işten para kazanmak istemişlerdi ve yüzde 25 ila 40 arasında komisyon talep etmişlerdi. Talepleri bununla da sınırlı değildi. Secord ve Hakim, İsviçre'deki bir bankanın hesabında bulunan paranın büyük bir bölümünü, risk güvencesi ve diğer işler bağlayabilme bahanesiyle vermek istemiyordu. İsrailliler de bedava çalışmak istemediler. Öte yandan İran'daki aracı ile Portekiz'deki arabulucu da kâra ortak olmak niyetindeydiler. Politikacılar ve diğer aracılar da avuçlarını açmışlardı ve saire. Sonuç olarak Contra'lara destek amacıyla aktarılan meblağ, North'un başlangıçta silah işinden elde ettiği gelirin çok altında kaldı. Tahminlere göre Secord ve Hakim, İran'a yaklaşık 30 milyon dolarlık silah sevk etmişlerdi. Bu tutardan yaklaşık 12 milyon dolar, satıcılara ödenecekti. Yaklaşık 13 milyon dolarlık kârdan ise sadece 2,5 milyon dolar Contra'lara ak-

tarılabilmişti ki, çoğu gerilla tek bir cent bile almadığını iddia etmekteydi. Sadece İsviçre'deki banka hesaplarında 8 milyon dolar takılı kalmıştı.[19]

Ayrıca bu hikaye, "el yakmaya" da başlamıştı. İşin içine çok sayıda garip adam karışmış, bu yüzden de işin uzun süre gizli kalamayacağı anlaşılmaya başlanmıştı. Gerçekten de Contra işiyle ilgili ilk haberler *Miami Herald* ile *Washington Post*'da çıkmıştı bile. Gazeteciler ve senatörler, can sıkıcı sorular sormaya başlamıştı. Bütün bu olanlar, North'un hiç de hoşuna gitmiyordu. Asıl büyük patlama ise Ekim 1986 başında, Nikaragua semalarında vurularak düşürülen ve Hasenfus'un paraşütle atlayarak hayatını kurtardığı caususluk uçağı olayıyla yaşandı. Bu olay, basın için altın değerinde bir fırsattı. Şimdi iş, bardağı taşıracak olan şu ünlü son damlayı bulmaya kalmıştı. Birkaç hafta sonra da Lübnan'da çıkan haftalık bir haber dergisinde yayımlanan bir haber, ABD tarihine "İran-Contra Olayı" ismiyle giren skandalı başlatmıştı.

Bir "İfşaatın" Zincirleme Etkileri Üzerine

Lübnan'ın başkenti Beyrut'ta yayımlanan *Aşiret* isimli derginin editörü olan Hasan Sabra, 17 Ekim 1986 pazartesi sabahı bürosunda oturuyordu. Dergisinin tirajı 25.000'i zor zahmet buluyordu, dünyanın büyük dergilerini yakalamak sadece güzel bir rüyaydı. Bu pazartesi de normal bir iş günü gibi başlamıştı. Çeşitli gazeteleri gözden geçiriyorken, dergiyi ziyaret eden bir grup İranlı'nın aşağıda kendisini beklediği haber verildi. İranlılar, kendisiyle acilen görüşmek istiyorlardı. Sabra, siyasi açıdan sol eğilimliydi, bu yüzden de İran'daki şeriatçılarla pek bir işi yoktu (ender olarak Hizbullah isimli terör örgütüyle temaslarda bulunması dışında). Bütün bunların başına dert açmaktan başka bir işe yaramayacağını düşündü. Şu sıralarda dertten başka şeylere ihtiyaç duyuyordu. Ama aslında başı dertte olan kendisi değil bir kısmı İran, diğer kısmı özellikle ABD'de olan kişilerdi.

Sabra, ziyaretçilerle görüşme fikrine sıcak bakmıyordu. Bir keresinde henüz Fransa'da sürgünde bulunan Ayetullah Humeyni'yle söyleşi yapmış, bu şekilde devrim liderinin çevresindeki pek çok danışmanla tanışma fırsatı yakalayabilmişti. İşte ziyaretçiler arasında bu danışmanlardan bazıları bulunuyordu. Sabra, sekreterinden ziyaretçileri kabul edemeyecek kadar meşgul olduğunu söylemesini istemişti. Ama İranlılar bir türlü gitmek istemiyorlardı. İran'dan Lübnan'a tek bir konu hakkında konuşmak için geldiklerini söylüyorlardı: Sabra'ya bir şeyler anlatmak istiyorlardı. Söyleyeceklerinin çok önemli olduğunu da ilave etmeyi unutmuyorlardı. Bunun üzerine Sabra, ziyaretçileri odasında kabul etmekten başka bir çare bulamamıştı.[20]

Ziyaretçiler hemen konuya girmemişlerdi. Konuya girebilmek için Sabra, Mehdi Haşimi'nin hatırını sordu. İran'daki devrim hükümetinde yine sert tartışmaların yürütüldüğünü duymuştu. Örneğin Haşimi; vatan hainliği, adam öldürme ve Şah'ın gizli servisiyle işbirliği yaptığı iddiasıyla tutuklanmıştı. Fakat Haşimi, herhangi bir devrim lideri değildi. Kendi özel ordusuna sahip güçlü bir adamdı. Adeta bir misyonerlik ruhuna sahip olan Haşimi, İran'daki şeriatçılığın saf bir öğretisini diğer ülkelere "ihraç" etmek istiyordu. Bu amaçla zor bile kullanabilirdi.

Ziyaretçilerin anlattıkları çoğu konuyu örneğin Haşimi'nin en radikal devrimcilerden biri olduğunu, Hizbullah ismindeki terör örgütüyle çok iyi bağlantılarının bulunduğunu ve Lübnan'daki rehineleri tutanlarla irtibat halinde olduğunu Sabra zaten biliyordu. Sabra, ziyaretçilere gösterdiği sabrın tam sonuna gelmişti ki, ziyaretlerinin asıl nedeni ortaya çıktı: Haşimi tutuklanmıştı ve söz konusu ziyaretçiler, Haşimi'yi hapisten çıkartmak için geliştirdikleri planda Sabra'nın dergisine önemli bir rol biçmişlerdi.

Beyrut'a kadar gelen dava arkadaşları, Haşimi'nin tutuklanmasına asıl sebep olan kişinin Meclis Başkanı Rafsancani olduğunu, Haşimi'ye yönelik suçlamaların tamamen uydurma, bütün bunların büyük bir komplo ürünü olduğunu, esasında Raf-

sancani'nin, "Büyük Şeytan" ABD ile işbirliği içinde bulunduğunu iddia ediyorlardı. Bu yüzden de Beyrut'a Sabra'nın yanına geldiklerini söylüyorlardı. Şayet Ayetullah Humeyni, Rafsancani'nin Amerika'yla gizli temaslar içinde olduğunu öğrenirse Rafsancani gözden düşecek ve Haşimi de hapisten kurtulacaktı. En azından bunu ümit ediyorlardı. Bilmedikleri şey, Humeyni'nin Rafsancani'nin "Büyük Şeytan"la yaptığı temasları onayladığı idi. İran beş yıldır savaşın içindeydi çünkü.

Sabra, Rafsancani'nin ABD ile gizli temas içinde olduğu yönündeki haberi ziyaretçilerin isteği üzerine dergisinde yayımladı. Fakat işler, Haşimi dostlarının planladığı şekilde yürümedi. Rafsancani gözden düşmemiş, Haşimi de hapisten kurtulamamış ve hatta bir süre sonra idam edilmişti. Ancak Sabra' nın yayımladığı haber, ABD'de dev bir skandala dönüşecek olan olaylar zincirini başlatmıştı.

Sabra'nın duyup yayımladığı ve ABD'de İran-Contra Olayı'nı başlatan hikayenin kökleri, Lübnan'ın şark usulü karmaşıklıklarında yatmaktaydı. Seksenli yılların başlarında Lübnan; Müslümanların, Hristiyanların, Dürzilerin ve diğer dini ve siyasi grupların birbirine savaş açması neticesinde eski zenginliğini tamamen yitirmişti. Filistin Kurtuluş Örgütü (FKÖ), merkezini bu memlekete taşımış, Lübnan'ın İsrail'e yakın olması sebebiyle burasını sınırötesi terörist saldırılar için bir üs olarak kullanmaktaydı. 1982 yılına gelindiğinde İsrail, Lübnan'dan kaynaklanan bu saldırılara bir dur demek niyetindeydi. Sınırlı bir askeri harekat kapsamında Lübnan'daki FKÖ'nün kökü kurutulacaktı. Ardından da Lübnan'da, Hristiyanların liderliğinde bir hükümet kurulacak ve Mısır örneğinde olduğu gibi İsrail'le barış imzalanacaktı.[21]

Askeri açıdan bakıldığında Lübnan harekatı başarılı olmuş olabilir ama bu harekattan beklenen siyasi hedeflere hiçbir şekilde ulaşılamamıştır. İsrail'in hesabı bozulmuştu. Hristiyanlar, Lübnan'daki iktidarlarını güçlendirememişler, FKÖ'nün kökü ise bir türlü kazınamamıştı. FKÖ; geri çekilmek zorunda kalmış, büyük

kayıplar vermiş ve Beyrut'a taşınmak zorunda kalmıştı ama Amerika'nın koruması altında onurlu bir şekilde geri çekilmişti. Amerika, olaya müdahale etme gereğini duymuştu çünkü Beyrut'ta bulunan iki kampta yüzlerce Filistinli, Hristiyan milisler tarafından hunharca katledilmişti ve İsrail ordusu bu olaya seyirci kalmıştı. Bu yüzden bir Barış Ordusu oluşturulmuştu: Yaklaşık 2.000 Amerikan deniz piyadesi, barışı koruma görevini yerine getirecekti. Buna ilaveten 2.000 Fransız paraşüt komandosu, 2.000 İtalyan piyadesi ile 115 İngiliz telsizcisi görev alacaktı.[22]

Bu plan da boşa çıktı. Lübnan'daki siyasi kaos, İsrail'in işgal harekatı ABD'nin de işe karışması, her türlü terör örgütünün yeşermesi için çok uygun bir zemin yaratmıştı. Örneğin 1982 yılında İran'dan Devrim Muhafızları gelmiş ve Lübnan'da Şii bir milis gücü yaratılmıştı. Daha sonra bu milis güç, Hizbullah ismindeki terör örgütüne dönüşecekti. Hizbullah'ın en kanlı birimlerinden biri de "İslami Cihad" grubuydu. 18 Nisan 1983 tarihinde bir "İslam mücahidi", Beyrut'taki Amerikan Büyükelçiliği'nin bazı bölümlerini bir intihar saldırısıyla havaya uçurmuştu. Bu olayın neticesinde 63 Amerikan ve Lübnan vatandaşı hayatını kaybetmişti. Ölenler arasında CIA'in dokuz önemli ajanı da bulunuyordu. Amerika'nın ağzı daha da yanacaktı: 23 Ekim'de İslami Cihad, Mercedes marka bir kamyona yüklediği dokuz ton dinamiti Beyrut havaalanının askeri kısmında patlatarak 241 Amerikan askerinin ölmesine neden olmuştu.

İslami Cihad, Amerikalılar'a ve diğer destekçi ülkelere Şubat 1984'te geri çekilmelerine dek Lübnan'da korkmayı öğretirken Kuveyt'te Lübnan ve Irak Şiilerinden oluşan bir başka terör örgütü, kendisini büyük güne hazırlamaktaydı. 12 Eylül 1983 tarihinde bu terör örgütüne mensup 21 kişi, Körfez Savaşı'nda Irak'ın tarafını tuttuğunu iddia ettikleri Kuveyt'e yönelik bir terörist saldırı düzenledi. Buradaki Amerikan Büyükelçiliği'nin üç katlı ek hizmet binasını hava uçurarak yerle bir etmişlerdi. Bu olaydan bir saat sonra Fransız Büyükelçiliği'nin önünde duran bir

otomobildeki bomba patlatılmıştı. Havaalanı, elektrik kurumu ve Amerikan sitesinde de bombalar patlıyordu. Fakat planladıkları en büyük eylem, başarısızlıkla sonuçlandı: Dünyanın en büyük petrol rafinerisinin ve milyonluk Kuveyt City'e içme suyu sağlayan deniz suyunu tuzdan arındırma tesisinin bulunduğu petrokimya tesisine yönelik bombalı saldırı gerçekleşemedi. Bir kamyona yüklenen 200 gaz tüpü, hedeften 150 metre önce patlamıştı. Bu eylemleri gerçekleştiren teröristler, merkezi Tahran'da bulunan Dava ismindeki radikal gruba mensuptu.[23]

Eylemlerden sonra, terör grubuna mensup 17 kişi tutuklandı ve Mart 1984' te Kuveyt'te mahkeme önüne çıkarıldı. Mahkeme, üç kişiyi idama, yedisini ömür boyu hapse, diğerlerini de çeşitli hapis cezalarına çarptırdı. İdama mahkum olanlar arasında Hizbullah ve İslami Cihad örgütlerine mensup kişilerle akrabalık derecesi bulunan iki kişi vardı. Bunlardan birisi, Lübnan'da Şii bir grup olan Müsaviler'den Hüseyin Yusuf Müsavi idi. Müsavi'nin amcası, Hizbullah'ın kurucuları arasında bulunmaktaydı. Dava teröristlerinin lideri olan ve idama mahkum edilen Mustafa Yusuf Bedrettin'in Lübnanlı yeğeninin ismi ise İmad Mugnieh'di. Hizbullah'ın kurucuları arasında sayılan bu kişi, daha sonra İslami Cihad örgütünün lideri oldu.[24]

Bütün bunların neticesinde İslami Cihad örgütü, yeni bir hedefe yönelmiş oldu: Artık amaç, sadece Amerikalılar'ı ve müttefiklerini Lübnan'dan kovmak değildi, buna ilaveten Kuveyt'te hapsedilen 17 Dava teröristinin serbest bırakılması da sağlanmalıydı. Kuveyt makamları, pek çok saldırıya rağmen terörist mahkumları salıvermeyince örgüt, Lübnan'da saldırılar düzenlemeye rehine almaya başladı. Örgütün planına göre Lübnan'da bulunan Amerikan vatandaşları kaçırılacak, böylece ABD, Kuveyt makamlarına baskı yapacaktı. Mart 1984 tarihinde İslami Cihad, CIA'in Beyrut'taki bölüm şefi William Buckley'i kaçırdı. Daha sonra Buckley öldü. Eylül 1984 tarihinde örgüt, Amerikan Büyükelçiliği'ne yine bir bombalı saldırıda bulundu. Bu saldırıda 14 ABD ve Lübnan va-

tandaşı hayatını kaybetti. Terör örgütü şu mesajı yayımlamıştı: "Lübnan topraklarında tek bir Amerikan'ı bırakmayacağız" Ayrıca Kuveyt'te hapiste bulunan Dava mensuplarının salıverilmelerini talep ediyorlardı.[25]

Ocak 1985'te, bir Katolik papaz olan Lawrence Jenco kaçırıldı. Yine Mart 1985 tarihinde teröristler, Associated Press haber ajansının Beyrut bürosu sorumlusu Terry Anderson'u kaçırmayı başardılar. Beyrut'taki Amerikan Üniversitesi Hastanesi'nin müdürü David Jacobsen Mayıs 1985'te, aynı üniversitede ziraatçilik dersleri veren Thomas Sutherland ise Haziran 1985'te kaçırıldı. Bunlar yalnızca Amerikan rehinelerdi. İlaveten İngiliz, Fransız, daha sonra Alman ve hatta Sovyet vatandaşları da kaçırılmış ve rehin tutulmuştu. Rehinelerden bazıları bir süre sonra salıverilmiş, bazıları para karşılığında serbest bırakılmış, bazıları ise kendi çabalarıyla teröristlerin elinden kurtulmayı başarmış, yine bazıları öldürülmüş veya hastalanarak ölmüşlerdi.

Lübnan'daki Amerikan rehinelerine karşılık Kuveyt'teki Dava mahkumlarının serbest bırakılması fikrini Şeyh Cabir bir türlü kabul etmek istemiyordu. Bu yüzden Amerika, yeni bir plan geliştirdi: İran'a ABD malı silahlar satılacak, bunun karşılığında Lübnan'daki Amerikan rehineler serbest bırakılacaktı. Varılacak anlaşmaya göre İran, Hizbullah ve İslami Cihad'a baskı yapacaktı. Bu yeni planı gerçekleştirebilmek için İsrail'i de hesaba katmak anlamlı olabilirdi. Mayıs 1985'te İsrail Başbakanı Şimon Peres, İsrail'in katılacağı bir operasyonla İran'a silah satmayı önerdi. ABD Güvenlik Danışmanı Robert McFarlane de bu öneriyi kabul etti. Peres'in bu öneriyi siyasi kaygılarla yaptığı tahmin edilse bile bu işten bol kazanç sağlanacağı fikri de Peres'i bu yönde davranmaya itmiş olabilir.[26] Peres'in çok sayıda "arkadaşı" arasında İsrailli zengin silah tüccarı Yaakov Nimrodi de bulunuyordu. Nimrodi, daha sonraları İran işinden çok iyi para kazanacaktı.

Söz konusu silah işi yürütülmeye başlanınca Yüzbaşı Oliver North'un yıldızı yine parlamaya başladı. Rehinelerin serbest bı-

rakılması için hazırlanan "büyük plan", North'a anlatılmıştı. "Operation Recovery" [Kurtarma Operasyonu] 1985 yılının ağustos ayında başlatıldı. North, yine Secord ve Hakim'in yeteneklerine ve bağlantılarına başvurdu. Secord ve Hakim, North'un operasyonları için bir dizi paravan şirket kurdu. İran yönetimiyle çok iyi bağlantıları olan ve bu planda önemli bir role sahip olan aracı kişi ise sadece kendi kesesini düşünen Manuher Ghorbanifar adında bir iş adamıydı. Ghorbanifar sadece silah alım satımıyla uğraşmıyor aynı zamanda sahte pasaport ve sürücü belgeleri de temin ediyordu. İrlanda'daki terör örgütü IRA için bile sahte belgeler temin ediyordu.[27]

Amerika, Secord ve Hakim aracılığıyla çok arzulanan TOW tank savar füzelerinden ilkönce yüz adedini İran'a teslim etmişti. Fakat krizin çözümüne ilişkin hiçbir gelişme olmadı. Eylül ayında Amerika 408 adet TOW daha yollamıştı ama sonuç olarak sadece Presbiteriyan papaz Benjamin Weir serbest bırakılmıştı. Şubat 1986'da bin adet TOW füzesi daha satılmıştı ve bu işten çok para kazanılmıştı ama hiçbir rehine serbest bırakılmıyordu. Bunun üzerine Oliver North, İran yönetimiyle doğrudan görüşmelerde bulunmak ve rehineler konusunda kesin çözüme ulaşmak üzere Tahran'a gitti.

Mayıs 1986'da bu ziyaret gerçekleşti. 25 Mayıs sabahı, bir süre önce emekliye ayrılan güvenlik danışmanı Robert McFarlane ile Ulusal Güvenlik Konseyi görevlilerinden Oliver North ve Howard Teicher'i taşıyan uçak, Tahran havaalanına indi. CIA'den George Cave, İran uzmanı ve mütercim olarak heyete katılmıştı. İsrail Başbakanı Şimon Peres'in karşı terörizm danışmanı Amiram Nir de bu heyetteydi ama gerçek kimliğini saklıyordu. Bütün heyete Ghorbanifar tarafından sahte İrlanda pasaportları sağlanmıştı. Havaalanında ne Ayetullah vardı ne de İran yönetiminden heyeti karşılamak üzere tek bir kişi gelmemişti. Bunun nedeni, uçağın bir saat erken gelmesi olabilirdi. Belki de İran yönetiminin üst düzey bürokratları, "Büyük Şeytan"dan gelen bir heyetle temasa geçmek

istemiyordu. Herhalde Rafsancani, beklenmeyen bu misafirleri biraz sıkıntıya sokmak istiyordu. Her neyse, Amerikalılar, *Independence Hotel*'e götürülmüşler ve en üst kattaki bir odaya yerleştirilmişlerdi. Burada da birkaç gün tek başına bırakılmışlardı.[28]

McFarlane ile North "kovboy" misali Tahran gezilerine, her şeyi basit bir anlaşmayla halledeceklerini sanarak başlamışlardı: Silah karşılığında rehineler serbest bırakılacaktı. Fakat Tahran'a geldiklerinde, durumun hiç de bu kadar basit olmadığını anladılar. Örneğin İran'ın en tepedeki yöneticileriyle bir türlü görüşülememişti. McFarlane bu duruma çok kızmaya başlamıştı. Görüştükleri "ikinci sınıf yöneticiler", silahlara ilgi duyuyordu ama rehineler konusunda hiçbir yetkileri yoktu.

Her iki tarafta da çok sayıda yanlış anlamalar ortaya çıktı. Bu yanlış anlamaların çoğu, Manuher Ghorbanifar tarafından tezgahlanmıştı, zira Ghorbanifar her iki tarafa karşı tarafın atmayı taahhüt ettiği geri adımlardan söz ediyordu ki, bu taahhütlerin hiçbirisi yerine getirilebilecek gibi değildi. North ve Cave, kendilerini XIX. yüzyılda vahşi batının yerlileriyle anlaşmaya çalışan öncü beyazlar gibi hissetmeye başlamıştı. O dönemde inci ve içki sunuluyordu şimdi ise Hawk uçak savar füzeler, Irak ve Sovyet araç gereçlerinin uydu resimleri ve uluslararası piyasadan milyarlık krediler alma konusunda destek vaat ediliyordu. Ancak her şey çok kötü hazırlanmıştı. Aslında Amerikalılar'ın da ne istedikleri belli değildi: Silahlar için para mı, terörü önlemek için İran'ın yardımını mı, yoksa Afganistan mücahitlerinin Sovyet istilasına karşı yürüttükleri mücadelede İran'ın desteğini mi istiyorlardı? McFarlane, İranlılar'ın davranışına bazen kızıyor, bazen darılıyordu. Görüşmelerin anlamsız bir istikamete girdiğine inanıyordu. Sonunda sabrı taştı ve ansızın geri dönüş emrini verdi. Bu konuda belki de acele etmişti.[29]

Oliver North, bütün bu olumsuzlukların ümidini kırmasına izin vermemeye çalışıyordu. Örneğin Temmuz 1986'da Lawrence Jenco isimli papaz serbest bırakılmıştı. Aynı yıl içinde North,

başka "değişik operasyonlar" yapmayı planlıyordu. Buna göre Ağustos ayında yeni bir Hawk yedek parça sevkiyatında bulunuldu. Ekim ayında İsrail, kendi stokundan 500 adet TOW füzesi teslim etti. İsrail'in stokları daha sonra ABD tarafından yeniden dolduruldu. Bütün bu silah sevkiyatının ardından David Jacobsen serbest bırakıldı. Ama North ve yardımcıları tam anlamıyla "kandırılmıştı", çünkü her şeye rağmen rehinelerin sayısında bir azalma olmamıştı: Eylül 1986'da Lübnan Uluslararası Okulu'nun müdürü Frank Reed, kısa bir süre sonra da Beyrut'taki Amerikan Üniversitesi'nin saymanı Joseph Cicippio kaçırılmıştı. Ekim ayında ise sıra Lübnan'da kitap alım satımıyla uğraşan Amerikan vatandaşı Edward Tracy'e gelmişti. Anlaşılan rehineler krizinin çözümüne yine baştan başlanacaktı.[30]

Adam kaçırma olayları bütün hızıyla devam ederken Oliver North'un etkin olmak için kullanabileceği süre de gittikçe azalıyordu, çünkü Tahran'a yapılan söz konusu gizli seyahat hakkında Lübnan'da yayımlanan *Aşiret* isimli dergide bir haber çıkmıştı. 3 Kasım 1986 tarihinde derginin editörü Sabra, haberi bastı. "Tahran'da bazı çevreleri rahatsız edeceğimi ümit etmiştim", diyordu daha sonra Sabra. "Ama bunun büyük bir olayın ilk taşı olacağını hiç düşünmemiştim."[31] Sabra'nın çıkardığı haber, batılı haber ajansları tarafından bütün dünyaya geçildi ve 4 Kasım tarihli Amerikan gazeteleri bu haberi yayımladı. Bu tarih, 15 aydır ABD Kongresi'nden gizli biçimde yürütülen bir operasyonun sonunun başlangıcıydı.[32]

Başkan Reagan, Ulusal Güvenlik Konseyi üyelerinin Kongre'nin bilgisi dışında İran'la gizli diplomatik ilişkiler içinde olduğunu hemen reddetti. "Teröristlere fidye vereceğimizi düşünmezsiniz herhalde", diyordu açıklamasında. "Fidye verdiğimiz takdirde teröristleri daha çok eylem yapmaya yöneltmiş olurduk." Bu konuda başkan haklıydı, zaten söylediği gibi de olmuştu. Bir noktadan sonra çıkan haberleri yalanlamanın çare olmadığı görüldü. Bütün gerçekler peyder pey gün ışığına çıkmaya başladı.

Gelişmelerin ciddiyetini anlayan Oliver North, 21 Kasım'dan itibaren gizli operasyonla ilgili bütün önemli belgeleri imha etmeye başladı. Bu tarihten dört gün sonra da beklenen an gelmişti: İran-Contra Olayı kamuoyuna resmen duyuruldu.

Gelişmelerin neticesinde Başkan Reagan ile Adalet Bakanı Edwin Meese, bir basın toplantısı düzenleyerek iddiaların doğru olduğunu kabul ettikleri halde bütün bunlardan haberdar olmadıklarını savundular. Aslında önemli olan, ilk kez resmi ağızlardan, İran'la yapılan silah alım satımından elde edilen paraların bir bölümünün Nikaragua'daki Contra gerillalarına iletildiğinin onaylanmış olmasıydı. İktidarın tepesindekiler, gizli operasyonlardan haberdar olmadıklarını söylüyorlardı. Suçlular da hemen tespit edilmişti: Oliver North ile McFarlane'nin halefi olan yeni güvenlik danışmanı John Poindexter. Bunun üzerine Amiral Poindexter görevinden istifa etmiş, North ise görevden uzaklaştırıldığını televizyondan öğrenmişti. İran-Contra Olayı denilen skandal, büyük bir ivme kazanmıştı.(33)

ABD'nin Çıkarına Uygun Bilgisayar Teknolojileri

Oliver North'un Washington, Orta Doğu ve Orta Amerika arasında harekete geçirdikleri, aslında şahsi imkanlarını çok aşmaktaydı. Çocuklarıyla görüşemez olmuş, evliliği kopma noktasına gelmişti.(34) Sonunda bilgisayar teknolojisi imdadına yetişti. "Under Fire" [Ateş Altında] isimli kitabında, bilgisayarlar sayesinde, sayısız telefon görüşmeleri ve gizli oturumları yapma zahmetinden kurtulduğunu, Ulusal Güvenlik Konseyi'ndeki dev kırtasiye problemine bir çare bulunduğunu söylemiştir.(35) North, zamanla büyük bir bilgisiyar aşığı ve uzmanı haline gelmişti. Ekran karşısında uzun saatler geçiriyor, raporları ve direktifleri elektronik yoldan yollamaya başlıyordu.(36)

Beyaz Saray'da yüksek teknoloji ürünlerinin kullanılmaya başlaması, çoğunlukla Amiral Poindexter'in işiydi. Kendisi, 1986 yı-

lında McFarlane'nin yerine Güvenlik Danışmanı olarak tayin edilmişti ve bu makamda Oliver North'un amiri olmuştu. Daha 1982 yılında Amiral Poindexter, Beyaz Saray'a en yeni bilgisayar teknolojisini getirmeye başlamış ve IBM'den Professional Office System ismindeki büro iletişim sistemini satın aldırmıştı. Beyaz Saray'da teknolojiden sorumlu olan White House Communications Agency [Beyaz Saray İletişim Ajansı] ismindeki hizmet birimi, bu amaçla büyük bir bilgisayar satın almış ve bazı görevlilerin (örneğin Robert McFarlane'nin) evlerine de iletişim hatları çekmişti.[37]

North, mevcut elektronik iletişim sistemini çok beğenmişti. Çok güvenli, çok özel ve kullanımının çok kolay olduğunu düşünüyordu. Buna rağmen sistemin nasıl işlediğini tam olarak anlamıyordu. Örneğin elektronik mesajların tamamen yok edilebileceğini, bunun için sadece "delete" [silme] tuşuna basmanın yeterli olacağını sanıyordu. Fakat bilgisayarlarda tek bir tuşa basmak suretiyle bilgilerin tamamen silinmesi diye bir şey yoktur. Bu gibi durumlarda daha önce kullanılan bir bellek kapasitesi, üzerine yeni bir bilgiyi kaydetmek üzere serbest bırakılmaktadır. North, silme tuşuna bastığı zaman yalnızca bilgisayar dizinindeki kaydın silindiğini bilememişti. Daha sonraları teknisyenler, ortadan kaybolduğu sanılan dosyaları yeniden ekrana çağırdıklarında North çok sevinmişti, çünkü bu dosyalarda kendisini hafifletecek belgeler bulunuyordu. Örneğin bu şekilde kurtarılan dosyalar arasında, amirleri McFarlane ile Poindexter'in gizli operasyonlardan haberdar olduklarını ve bu operasyonları onayladıklarını kanıtlayan belgeler vardı.[38]

Bilgisayar teknolojisi, başka bir projede daha önemli bir rol oynamıştır. 1985 yılında Ulusal Güvenlik Konseyi'nde uluslararası terörizme karşı mücadele edecek bir çalışma grubu (task force) oluşturuldu. Böyle bir çalışma grubunu kurma fikri, 14 Temmuz 1985 tarihinde Muhammed Ali Hammadi önderliğinde bir İslami Cihad ekibinin Lübnan'da bir TWA uçağını kaçırması sırasında ortaya çıktı. Uçak Atina'dan Roma'ya uçarken teröristler, pilotu

Beyrut'a uçmaya zorlamışlar, ciddi olduklarını ispat etmek için, Deniz Kuvvetleri'nde dalıcı olan Robert Stethem isminde bir Amerikalı yolcuyu öldürmüşlerdi. Kaçırma olayından 17 gün sonra, İran Meclis Başkanı Rafsancani'nin aracı olmasıyla teröristler teslim olmuştu. Bu olay, Amerika için çok onur kırıcıydı. Pilotun uçağın penceresinden bakarken şakağına bir terörist tarafından dayanan namlulu görüntünün neden çaresizlik ve korku duygusu unutulamıyordu. "Teröristler, güçsüz olduğumuzu göstermek niyetindeydi, bu konuda da epey başarılı oldular", demişti Oliver North.[39]

Ulusal Güvenlik Konseyi'nin terörizme karşı oluşturduğu yeni çalışma grubu; Savunma Bakanlığı, CIA, FBI, Dışişleri Bakanlığı ve Başkan Vekili Bush yönetimindeki Genel Kurmay Başkanlığı'nın temsilcilerinden kuruluydu. Koordinatör olarak Oliver North görev yapacaktı. Önemli olan, hızlı karar vermek ve çabuk davranmaktı. Çalışma grubuna mensup kişiler, "FLASH" ismi altındaki bir güvenli telefon, faks ve bilgisayar hattıyla birbirleriyle sürekli iletişim kurabileceklerdi. Alınan ilk tedbirlerden birisi, kriz durumunda kullanılmak üzere çalışma grubuna mensup bütün kurumlara ait bilgilerin toplandığı gizli bir veri bankasının hazırlanması olmuştur. "System 4" ismindeki bu veri bankası sayesinde, bir kriz halinde önemli bilgilerin bilgisayar aracılığıyla temin edilmesi garanti altına alınacaktı.

Oliver North, Old Executive Building'in [Eski İdari Bina] 302 nolu odasında çalışıyordu. 345 nolu odada çalışan CIA Başkanı Casey'le görüşmek için koridorda köşeyi dönmesi ve bir dakikadan az bir süre yürümesi gerekiyordu. Amerikan gizli servis operasyonlarının kontrolü ve koordinasyonu için kullanılan çalışma merkezi, Oliver North'un odasının hemen altındaki 208 nolu odada bulunuyordu. Bu odada, en modern bilgisayarlar ve dinlenmesi mümkün olmayan görsel-işitsel iletişim sistemleri kuruluydu.[40] Söz konusu veri bankası, Deniz Kuvvetleri'nde görevli Yüzbaşı Rod McDaniel tarafından oluşturulmuştu. Çok gizli bir

ekiple gizli servisler ve hükümet daireleri arasındaki veri alış verişini koordine etmekteydi.

1986 yılı ortasında North, Fawez Younis isminde bir Filistinli'yi çalışma grubuna hedef seçti. North, Younis'i bir uçak kaçırma olayından tanımaktaydı. "Çalışma grubumuz; CIA, DEA ve FBI'daki bilgi çorbasını çok etkili biçimde koordine etmekteydi", diyor North. "Bir süre sonra da Younis'i tutuklayabildik"[41] Younis'in PROMIS yazılımının sürükleme ağına takılıp takılmadığı bilinmese de ihtimaller dahilinde olduğu düşünülmektedir. Oliver North, teknolojinin inceliklerine pek ilgi duymamaktaydı, teknolojiyi kullanıyordu sadece. *Wired* isimli dergi için çalışan muhabirler, North'un gerçekten de PROMIS'i kullanmış olduğunu tespit edebilmişlerdir. Buna ilişkin ayrıntılı bilgileri, çeşitli gizli servis ajanları ve teslimatçı şirketin çalışanları vermişlerdir. North, kumanda merkezindeki bilgisayarı aracılığıyla, Adalet Bakanlığı'nda PROMIS'in yüklü olduğu bir bilgisayara atlayabilmekteydi. Bakanlığın altıncı katındaki bilgisayar merkezine yani elektronik kumanda odasına bir veri hattı bağlandığı için bu işlem kolayca gerçekleştirilmekteydi.[42]

Oliver North, bilgisayarı yardımıyla yalnızca teröristlerin peşine düşme imkanına sahip değildi. Anti terörizm grubunun koordinatörü olarak ayrıca İran-Contra Olayı'nda istenmeyen şahitleri terörist olarak kategorize etme imkanına kavuşmuştu. Edwin Meese yönetimindeki Adalet Bakanlığı ile FBI, North'un faaliyetlerini destekledikleri için sözde "teröristler" ile ilgili bütün raporlar doğrudan North'a iletilmekteydi. Bu şekilde tam olarak bilgilendirilen North, muhtemel şahitlerin aleyhte herhangi bir şey söylememeleri için her türlü tedbiri alabilmekteydi. North, elindeki bu imkandan ara sıra yararlanmayı ihmal etmemiştir.[43]

North, istese hoşuna gitmeyen herkesi takip altına alabilirdi. Bunun için gerekli olan yasal alt yapıyı Federal Emergency Management Agency'nin [Federal Acil Durum İdare Dairesi; FEMA) bir acil durum programı sağlamaktaydı. FEMA, herhangi bir kriz

anında hükümetin ekonomi, ücretler ve fiyatlar üzerinde hızlı ve etkin kontrolünü sağlamak, gıda maddelerini karneye bağlamak ve deniz piyadelerinin ne zaman nerede kullanılması gerektiğini tespit edebilmek üzere 1982 yılında Başkan Reagan tarafından kurulmuştu. Fakat "ulusal kriz"in ne anlamda yorumlanacağı konusu açık bırakılmıştı. Bu yüzden direktifteki kriz kavramı, nükleer bir saldırı sonrasındaki felaket olarak da alınabilirdi, bir petrol krizi olarak da görülebilirdi veya protesto yürüyüşleri sırasındaki şiddetli saldırılar da olabilirdi.(44)

North, 1982-1984 yılları arasında FEMA programında çalıştığı için bu programın pratik ve hukuki yönlerini çok iyi bilmekteydi. FEMA'ya atıfta bulunarak Amerikan anayasasını çiğneyebilirdi, böylece yaptıklarını tamamıyla yasal bir taban üzerine oturtabilirdi. North, sözde ulusal bir krizin üstesinden gelmek üzere, muhtemelen siyasi* yürüyüşlere veya eylemlere katılan ya da siyasi nedenlerle vergilerini vermek istemeyen bütün vatandaşların bir kara listesini çıkartmıştı. PROMIS yazılımı, böyle bir operasyonu pekala mümkün kılabilmekteydi. Söz konusu operasyon o kadar gizliydi ki, İran-Contra Olayı' nın soruşturması sırasında Senatör Jack Brooks bu konuya değindiğinde oturuma hemen ara verilmişti. Daha sonra bu konu, komisyonda bir daha gündeme gelmedi.(45)

North, kendisini haklı ve gururlu bir bilgisayar kullanıcısı olarak görmekteydi. Amacı, teknolojinin getirdiklerini ABD'nin bekası için kullanmaktı. Ulusal Güvenlik Konseyi'ndeki çalışmalarını anlatan kitabında, teknolojiyi kötü amaçlarla kullandığını hiçbir şekilde dile getirmemiştir. Aksine North, mahkemeye çıkartıldığı için herkese çok kızgındı. Bir hükümet aygıtı içinde büyük çaptaki örtülü operasyonların kanun koyucu devlet erkinden gizli biçimde nasıl yapılabildiğini Oliver North'un şahsında görmek mümkündür. Bu örnekte Kongre görmezlikten gelinerek aradan çıkarılmış, hukuki uygulamalar, kendi emellerini haklı gösterecek şekilde garip bir yoruma müsait hale getirilmiştir.

Hukuka ve demokrasiye aykırı böyle bir hükümet kriminalitesinin etkinliği, modern bir büro iletişimi sayesinde optimal işbirliğini sağlamanın yanında suçluların belirlenmesinde veya bir sürükleme ağı şeklinde kullanılarak siyasi muhaliflerin ortaya çıkartılmasında yardımcı olacak bir bilgisayar sistemiyle artırılmaktadır.

Almanya Federal Cumhuriyeti'ndeki emniyet ve adalet güçlerinin tamamen bilgisayara geçtiği bu günlerde bu konular daima akılda tutulmalıdır. 1994 yılından beri Almanya'da organize suç örgütlerine karşı bilgisayar kullanımı gündemdedir. Unutulmamalıdır ki; North, elindeki anti terör teknolojisini diğer devlet dairelerini izlemek için de kullanmıştır. North, devlet aygıtı içinde herhangi birisinin kendisinin anladığı biçimde bir "devlet güvenliği"ne ters bir eyleme girişip girişmediğini sürekli izlemek istiyordu. Bu konuda herhangi bir tehlike sezinlediği takdirde North, potansiyel düşmanını susturmanın yollarını arıyor veya onu içinde bulunduğu topluluktan uzaklaştırmaya çalışıyordu.(46)

Modern veri teknolojisinin istismara en elverişli yanı, gizli konuların serbestçe kombine edilebilmesi ve her türlü bilginin başka bir "etiket" altında toplanabilmesidir. İstenmeyen şahitler veya sivridilli siyasi muhalifler, kolayca birer terörist, silah kaçakçısı veya uyuşturucu taciri olarak damgalanabilmektedir. Bütün bunlar da, devletin ve milletin güvenliği ve bekası yönünde atılmış cesur adımlar olarak gösterilebilmektedir. En önemli bilgiler "çok gizli" diye kamuoyunun dikkatinden uzaklaştırılmakta, böylece ne emniyet ve adalet güçleri ne de basın bir olayın ardındaki gerçekleri tam olarak anlayamamaktadır.

Banca Nationale del Lavoro

Irak'ın Silahlanması İçin Verilen Ziraat Kredisi Garantileri

"Georgia eyaleti Atlanta kentinde bir İtalyan bankası şubesinin büyük miktarda paralarla uğraştığı halde ABD yetkililerinin bu durumdan şüphelenmemesi ihtimali neredeyse sıfırdır", diyor 1991 yılında Dr. Norman Bailey isminde bir kişi. ABD'nin teknoloji haberalma örgütü National Security Agency'nin [Ulusal Güvenlik Dairesi; NSA] eski bir çalışanı olan Bailey, şüpheli para operasyonlarının belirlenmesi alanında uzmanlaşmıştı. Bailey'in bu sözleri, Nisan 1991'de Kongre'de bir konuşma yapan Bankalar Komitesi başkanı Teksas Senatörü Henry Gonzales tarafından aktarılmıştır. "Bu sözlerin doğru olduğunu garanti ederim" diyordu 30 yıllık bir senatörlük geçmişi olan Gonzales. Korkusuz Teksaslı, Kongre'de yaptığı konuşmalar ve araştırmalarla Washington' daki hükümeti oldukça zor durumda bırakmıştı.(47)

Gonzales, konuşmasına şöyle devam etmişti: "Banca Nationale del Lavoro (ve ABD'deki şubeleri), Sovyetler Birliği'yle önemli bir bağlantıya sahipti. Daha önce de söylemiş olduğum gibi bu banka, Sovyetler Birliği'ne birkaç yüz milyon dolar tutarında kısa vadeli krediler vermekteydi. Bu kredi işi nedeniyle Banca Nationale del Lavoro (BNL), Moskova'yla teleks, faks ve telefon aracılığıyla irtibata geçmek zorundaydı. Reagan yönetiminin Sovyetler Birliği'ni "Kötülükler İmparatorluğu" olarak görmesi nedeniyle NSA'nın, Sovyetler Birliği ile BNL arasındaki muhaberatı (özellikle de büyük miktarlarda paraların transferi söz konusu olduğunda) izlediğini tahmin etmek pek zor değildir."(48)

Gonzales'in o günlerde ispat edemediği ama güçlü sesiyle memleketin ilgili makamlarına duyurmaya çalıştığı şey, NSA'nın ülkedeki bankaları dinlemeye almış olmasıydı. Gonzales'e göre, bu iddianın doğruluğu kabul edildiği takdirde NSA ve başka gizli servisler, çeşitli bankaların veya bu bankaların mudilerinin kriminal faaliyetleri hakkında bilgi sahibi olabilecektir. Böylece bazı hükümet yetkililerinin de bu faaliyetlerden haberdar olduğu beklenmeliydi. Bunlar, kişisel veya başka sebeplerle susmayı veya konuyla ilgili araştırmaları engellemeyi, adaletin yerini bulmasını engellemişlerdi. Böyle bir şeye iktidar kriminalitesi denir. Daha sonra anlaşılacağı üzere Gonzales, önemli bir ipucunu yakalamıştı. Ama tahmin edildiğinin aksine bu ipucu Sovyetler Birliği'ne değil İtalya ve Irak'a varmaktaydı.

Gonzales'in iddiaları, başlangıçta büyük bir sorunun sadece yüzeyinde kalmaktaydı. Zira kimlerin kredi aldığı ve hangi işlerin bu şekilde finanse edildiği her banka için çok önemlidir. Genellikle bankalar bu nedenle mudileri hakkında çok ayrıntılı bir bilgiye sahip olmaktadır. Yani verilen kredilerin silah kaçakçılığı, uyuşturucu ticareti veya organize suç transaksiyonları için kullanılıp kullanılmadığını çok iyi bilmektedirler. Bankalar, iddia ettikleri kadar iyi niyetli de değildir aslında. "İyi" mudilerine hizmet veren ve kârlı işler hakkında bilgi vermeyen bir banka, ihtiyaç duyduğu dolarlardan (ve tabii marklardan) mahrum kalmaya mahkumdur. Büyük bir banka için bilgisizlik bu açıdan hiç de iyi bir referans değildir. Senatör Gonzales'in sözlü saldırıda bulunduğu Banca Nationale del Lavoro (BNL), gerçekten de karanlık işlere bulaşmıştı. En önemli müşterisi Moskova'da Mikail Gorbaçov değil, Bağdad'da Saddam Hüseyin'di. Zira BNL bankası, Irak'ın büyük ölçüde Amerika'yla yürüttüğü silah ticaretinin finansmanıyla ilgilenmekteydi.

1981 ve 1982 yılında İran'ın savaşta Irak'a karşı kazandığı geçici zaferler, ABD hükümetinde endişe yaratmış, İran'ın Körfez

Savaşı'nı tamamen kazanmasından korkulmuştur. İran, zamanında Irak tarafından işgal edilen toprakların büyük bir bölümünü geri almakla yetinmeyerek Irak topraklarının derinlerine kadar da girmeyi başarmıştı. On binlerce Irak askeri, İran'ın eline düşmüştü. Şii lider Ayetullah Humeyni'nin büyük zafere ulaşmasının artık gün meselesi olduğu tahmin edilmeye başlanmıştı.

Tam bu sırada Washington, Irak diktatörüne yardım elini uzatmaya karar verdi. NSA, teknik enformasyonu sağlayacaktı: KH-11 uydularıyla Körfez'deki savaş alanlarının fotoğrafları çekilmeye başlandı. CIA, en önemli resimleri Irak'a teslim etmiş, böylece Irak genel kurmayı, İran'ın başlattığı saldırıları zamanında öğrenebilmişti.[49] Yardımlar bunlarla da sınırlı değildi. Amerikan Dışişleri Bakanlığı, 1983 ilk baharında "Staunch" [Sadakat] isimli operasyona başlayarak İran'a yönelik uluslararası silah sevkiyatını engellemeye çalıştı. Özel elçi Richard Fairbanks, ABD'nin dost ve müteffiklerini tek tek ziyaret ederek İran'a yönelik silah satışlarının durdurulması için ağırlığını koymuştu.[50]

Fairbanks bütün dünyada diplomatik girişimlerde bulunurken Irak'a yönelik destek hız kazanmıştı. 1982 yılından beri Irak, ABD'nin terör ülkeleri listesinden çıkartılmıştı. Böylece Irak'a yönelik ticari ambargo da kalkmıştı. Bundan böyle Amerikan şirketleri, her türlü savaş araç ve gerecini Irak'a satabileceklerdi. ABD'de de yurt dışına silah satışını düzenleyen bir kanun bulunmaktadır. Ama bilindiği gibi bu tür kanuni düzenlemeleri aşmak çok kolaydır: Örneğin 1983 yılında teslim edilen 500 C ve 500 D tipindeki 60 adet Hughes helikopteri, gözlem helikopteri, 1984 yılında satılan 48 adet Bell-214 tipindeki helikopter ise sivil amaçlı nakliye helikopteri olarak beyan edilmişti. Ama Hughes ve Bell helikopterlerini TOW füzeleriyle donatmak ve tanklara, araçlara ve insanlara karşı kullanmak çok kolaydır.[51]

ABD'nin Irak konusundaki çalışmaları bir türlü istenen düzeye gelememişti. Bu nedenle 5 Mart 1985 tarihinde İtalya'nın sosyalist

Başbakanı Bettino Craxi ile Hristiyan Demokrat kökenli Dışişleri Bakanı Giulio Andreotti'nin Washington'a yaptıkları bir ziyaret sırasında yardım elini uzatması çok uygun bir fırsattı. Bu politikacılar hiçbir konuda tereddüt etmiyordu. Örneğin İtalya, uzun yıllardır Irak'la ticari ilişkilerini sürdürmekteydi ve 1984 yılında Irak'a 164 milyon dolar tutarında Agusta-Bell marka helikopter satmıştı. Konuyla ilgili mali transaksiyonlar ise BNL isimli bir devlet bankası aracılığıyla yürütülüyordu.(52)

BNL'nin Atlanta'da da bir şubesi vardı. Aslında burası kredi işleri için kullanılan bir tür büroydu. Bu şubenin başında, İtalya-Amerika zirvesinden hemen sonra büyük Irak işine soyunan Christopher Drogoul bulunuyordu. Roma'daki banka merkezi iddiaya göre bu konuda Drogoul'a doğru dürüst bir talimat vermemişti ama Drogoul'un çalışmalarını da kısıtlamamıştı. Oldukça hırslı olan şube müdürü, imkanlarını çok iyi değerlendirmişti ve dahiyane bir fikirle Irak'a yönelik kredileri bir ziraat kredisi garantisiyle güvence altına almıştı. Bu tür kredi garantilerinden aslında Amerikan çiftçileri yararlanmalıydı, hele silah alım satımının finansmanı için hiç kullanılmamalıydı. Ama ABD hükümeti, işlemlerin sakatlığını görmezlikten gelmişti.

BNL tarafından sağlanan Washington kaynaklı ziraat kredilerinin büyük bir bölümüyle Saddam Hüseyin uluslararası piyasalardan her türlü silah sistemi satın almaya başladı. Örneğin sadece 1988 ve 1989 yıllarında Irak, BNL'den toplam 2,1 milyar dolar kredi aldı. Bu meblağın yaklaşık bir milyarlık bölümü; konvansiyonel, nükleer ve kimyasal silahlanma için kullanıldı.(53)

"Konvansiyonel" silah alımına ilişkin bir örnek "cluster" tipi bombalardı. Bu bombalar, demet halinde infilak etmektedir ve büyük alanların bombalanmasında kullanılmaktadır. Bunlar, Şili'de doğup büyüyen ve CIA ile Robert Gates'le çok iyi bağlantıları olan Carlos Cardoen isminde birisinden temin ediliyordu. Gates, 1981 yılında ilkin CIA Başkanı Casey'in "sağ kolu" olmuş,

1982 yılında da birçok memurun hakkı çiğnenerek CIA Başkan Vekilliği'ne getirilmişti. 1987 yılında Başkan George Bush'un danışmanı olan Gates, sonunda 1991 yılında CIA Başkanı olmuştu. Gates (Casey gibi), Langley'deki merkezde bulunan makamını terk edip gizli operasyonları yerinde incelemekten çekinmiyordu. Örneğin 1986-1987 yılında Cardoen'le de buluşmuştu.[54]

Bir Belçikalı göçmen ailesinin oğlu olan Carlos Cardoen, Şili'de büyümüştü. Burada teknik liseye gitmiş ve daha sonra Utah Üniversitesi'nde bir burs kazanmıştı. Metalurji özel ilgi alanına girmekteydi.[55] Üniversite eğitimini doktora derecesine sahip bir mühendis olarak tamamlamıştı. Yetmişli yılların başlarında, taş ocakları için patlayıcı madde üreten bir şirketin müdürlüğünü yapmıştı. 1977 yılında kendi ayakları üzerinde durmak istemiş ve Cardoen Industries isminde bir şirket kurmuştu. Başlarda Cardoen, taş ocağı işini sürdürmek niyetindeydi ama Şili diktatörü Pinochet'in silahlara ihtiyacı vardı ve ABD Başkanı Jimmy Carter Şili'ye yönelik bir silah ambargosu başlattığı için bu silahların Şili'de üretilmesi gerekiyordu. Bunun üzerine Cardoen, 1978 yılında bomba ve zırhlı araç, daha sonra da el bombaları ve tank mayınları üretimine başladı.

1982 yılına gelindiğinde Cardoen Amerikan know-how'unu kullanmaya başlamış, CIA'in desteğiyle Şili'de birinci kalite bomba imaline ve satışına geçmişti. Ürettiği cluster tipi bombalar büyük bir ilgi uyandırdı. Bombaları sınıflandırmak mümkünse, "cluster" tipi "çok kötü" sınıfına giriyordu. "Demetlenerek" yüzlercesi birden fırlatılan bu minik bombalar, geniş alanların bombardımanı için çok uygundur. Cluster bombardımanından sonra hedef alan üzerindeki her şey "yerle bir" olur. Aslında cluster bombaları, yüzlerce bombacık içeren konteynerlerden başka bir şey değildir. Bu amaçla kullanılan bombacıklar, 30 cm uzunluğundadır ve ağırlığı bir kilodan azdır. Cluster bombası uçaktan atıldıktan sonra, bombacıkları içeren konteyner dönmeye başlar. Bu sırada

bombacıklar dört bir yana saçılmaya başlar ve yaklaşık on futbol sahası büyüklüğündeki bir alan üzerindeki her şey havaya uçar.

Irak'la ilk anlaşma, Mart 1983'te yapılmıştı. Ticari ilişkiler iyi yürüyordu ve yavaş yavaş hızlanmaya, Irak'a yılda 100 milyon dolarlık silah satılmaya başlanmıştı. Ama Saddam Hüseyin'in elinde yeteri miktarda petro-dolar yoktu. İşte bu yüzden Atlanta'daki BNL şubesinin olağanüstü gayretleri neticesinde sağlanan ziraat ve banka kredileri işin içine karışmaya başladı. Drogoul garantili ziraat kredileri vermekle yetinmemiş; Irak'a milyarlık ilave krediler de açmıştı. Teksas Senatörü Gonzales ile bazı meraklı yetkili ve gazeteciler "burunlarını" bu işe sokmamış olsalardı belki de bütün bu dümenler başarıyla tamamlanacaktı. Irak'a silah alımı için açılan "sakat" krediler eninde sonunda ortaya çıktı.

Kredileri sağlayan Drogoul, 1992 yılında mahkeme önüne çıkartılacaktı. ABD Adalet Bakanı Thornburgh bu olayı sümen altı etmek istiyordu. George Bush ve pek çok çalışma arkadaşı (aralarında Beyaz Saray Genel Sekreteri James Baker III ve CIA Başkanı Robert Gates de bulunuyordu) Irak olayını yüzüne gözüne bulaştırmıştı. Bu davaya bakan yargıç Marvin Shoob'un, Christopher Drogoul'a ilişkin başına gelen olayları, bütün yargıçlık kariyerinde ne görmüş ne de işitmişti. Mayıs 1992'de yani davaya başlamadan birkaç hafta önce savunma avukatı, Drogoul'un iddianamenin 437 konusuna ilişkin olarak suçunu itiraf etmek istediğini beyan etti. Bu çok şaşırtıcıydı, çünkü böyle bir itiraf sonucunda Drogoul azami 390 yıl hapse ve 1,8 milyar dolar tutarındaki sakat krediyi geri ödemeye mahkum edilebilirdi. Savunma avukatlarının söylediğine göre Drogoul bildiği her şeyi mahkemeye anlatacak, böylece hafifletici sebepler öne sürerek mahkemenin kendisi hakkında uygun bir karara varmasını bekleyecekti. Dava başlamadan bir gün önce çok daha şaşırtıcı bir şey oldu. Adalet Bakanlığı, yargıç Shoob'a bir yazı göndererek iddianamedeki suçlamaların sayısının 60'a düşürüldüğünü bildirdi. Drogoul suçunu itiraf ettiği takdirde

cezasında indirime gidilmeliydi. Ayrıca mahkeme önünde önemli açıklamalarda da bulunmayacaktı. Adalet Bakanı'nın planı şöyleydi: Yürütülen dava, bir fars haline dönüştürülecek, böylece bütün önemli bilgi ve belgeler sümen altı edilecekti. Yargıç Shoob, hak ve hukuka inanmasa ve Christopher Drogoul'un kız kardeşi, Bobby Lee Cooke isminde yeni bir avukat tutmasaydı bakanlığın planı pekala gerçekleşebilirdi.(56)

Suçlu Koltuğunda Hükümet Var

Cooke, mahkemeye Drogoul'un hükümetin kriminal eylemlerini örtmek için kurban edildiğini ispatlamaya çalıştı. Müvekkilinin yıllarca ajanlar tarafından yönlendirildiğini sonunda kanıtladı. Amerikan hükümetinin yetkilileriyle Irak'ın ABD Büyükelçiliğinin, Drogoul'u Irak'a sakat krediler açmak için desteklediği ortaya çıkmıştı. İddianameyi hazırlayan taraf birdenbire garip bir durumla karşı karşıya kaldı: Anlaşılan BNL'in şube müdürü Amerikan hükümeti adına çalışmaktaydı. Ayrıca Cooke'un temin ettiği belgeler ışığında Amerikan hükümeti, gizli servislerin sunduğu raporlar aracılığıyla Drogoul'un BNL'in Atlanta'daki şubesinde ne gibi işler çevirdiğini başından beri bilmekteydi. Bu yüzden de müvekkili serbest bırakılmalıydı. Drogoul, suçunu da itiraf etmeyecekti.(57)

Gerçekten de Amerikan gizli servisleri, İtalya'nın BNL isimli devlet bankası ile Saddam Hüseyin'in Roma'daki "arkadaşlarını" yıllarca izlemişlerdi. Bu iş o kadar da zor değildi. Amerika'nın Roma'daki Büyükelçiliği, BNL'nin Via Veneto üzerindeki merkezinin hemen yanı başındaydı. Büyükelçilik mensuplarıyla banka çalışanları arasında çok iyi kişisel ilişkiler de bulunmaktaydı. İtalyan makamlarıyla da iyi bağlantılar kurulmuştu. Roma, CIA'in yurt dışında en rahat çalıştığı yerlerden biriydi. Irak'a yönelik silah atışına ilişkin haberalma görevine CIA dışında ABD askeri ha-

beralma örgütü DIA da katılıyordu. BNL'nin Atlanta'daki şubesi de izlenmekteydi. NSA, Washington yakınlarındaki merkezinden Atlanta ile Bağdad arasında gidip gelen teleksleri okuyordu. Para transaksiyonları da gözetleniyordu. Drogoul'un Irak sanayiine teçhizat sağlayan mudilerinden biri, zamanında NSA için çalışmış olduğunu bile itiraf etmişti.[58]

Savaşın henüz başlarındayken, CIA ve NSA ajanları, Irak'a İran'daki ordu hareketleriyle ilgili bilgiler sağlamaktaydı. Devamlı şekilde kurulan irtibatın ne kadar yoğun olduğunun bir göstergesi, uydulardan alınan fotoğrafların aktarılabilmesi için Irak'a bir hat tesis edilmiş olmasıdır.[59] CIA tarafından aynı şekilde desteklenen İran'a Irak ordusuyla ilgili bazen yanlış bilgiler de verilmekteydi. Öte yandan Almanya Federal Haberalma Servisi (BND) de işin içine girmişti. Zamanın BND Başkanı Klaus Kinkel, özellikle seksenli yılların ilk yarısında Irak'la yakın ilişkiler sürdürmekteydi. Sonra bu ilişkilerde belirli bir durulma oldu. Pullach'daki BND merkezi, Bavyera'da Irak ajanlarının eğitimini sağlıyor ve gizli dosyalar temin ediyordu. 1981-1989 yılları arasında Alman şirketleri Irak'a 500 milyon marklık elektronik teçhizat sağlamıştı (bunlar arasında bilgisayarlar, radar tesisleri ve şifreleme cihazları bulunuyordu).[60]

Özellikle elektronik cihazların ticaretinde gizli servisler olmadan hiçbir iş yürümüyordu (PROMIS yazılımının satışı gibi). Örneğin Cardoen, Earl Brian ile Irak gizli servisi arasındaki bağlantıyı sağlamıştı. Öyle anlaşılıyor ki, Brian, yazılımın satışını doğrudan Irak'da düzenliyordu. Silah taciri Richard Babayan, 1987 yılı sonbaharında Bağdad'da bulunduğu süre içinde Irak gizli servisine mensup Ebu Muhammed isminde birisiyle buluştuğunu ve bu kişiyle daha sonra üç yıl süreyle çok iyi işler bağladığını belirtmektedir. Ebu Muhammed, Babayan'a Earl Brian'ın bir süre önce PROMIS yazılımını tanıttığını söylemiş, bazen Babayan'la iş yapan Hava Kuvvetleri eski generali Richard Secord'un da bu tanıtımda hazır bulunduğunu iddia etmişti.[61]

Yargıç Marvin Shoob'un vardığı karar büyük bir sürpriz oldu. Christopher Drogoul'un başta verdiği itirafnameyi kabul etmemiş, davayı reddederek karşı tarafın araştırmalarını iyi yürütmediğini, bazı gizli belgelere ulaşılamadığını ve gizli servislerin BNL bankasının Atlanta'daki şubesi ile Irak arasındaki ilişkileri muhtemelen izlediklerini tespit etmişti. "Apaçık anlaşılıyor ki," diyordu Shoob yazılı kararında, "Adalet Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı, Ziraat Bakanlığı ve gizli servislerde bu davayı budamak için en üst makamlar tarafından kararlar verilmiştir."[62] Bu nedenle Drogoul'a karşı açılan dava düşmüştü.

Christopher Drogoul aleyhine açılan dava, Almanya açısından da bazı hassas konular içermekteydi. NSA'nın 1989 yılında yaptığı dinleme operasyonları Almanya'da bir skandalın başlamasına yol açmıştı. Bu operasyonlar sonucunda, Alman şirketlerinin Libya'da bir zehirli gaz fabrikası kurdukları ortaya çıkmıştı. NSA, Libya gizli servisi Rabta ile Lahr yakınlarındaki Alman şirketi *Imhausen* arasındaki telefon görüşmelerini dinlemiş ve değerlendirmeye tabi tutmuştu. Telefon görüşmeleri, ya Sicilya yakınlarında demirlemiş bulunan bir casus gemisi tarafından ya da NSA'nın Gablingen/ Bavyera'daki dinleme istasyonundan izlenmişti. Bunun üzerine Amerika, BND aracılığıyla Alman hükümetine bilgi verdi[63] ve Federal savcılık olaya el koydu. *Imhausen* şirketinin ve diğer şirketlerin çalışanları mahkemeye sevk edildi. Federal mecliste ise bir araştırma komisyonu olayla ilgilenmeye başladı.

Kaddafi'den başka Saddam Hüseyin'in de kimyasal silahlanmaya ağırlık verdiği Amerikan ajanlarının dikkatinden muhtemelen kaçmamıştı. CIA, DIA ve NSA; BNL ile Irak arasındaki telefon ve teleks görüşmelerini dinlemekle veya uydulardan fotoğraf çekmekle yetinmiyor, Irak'a silah satan pek çok silah tacirinin ve nakliyecinin telefon hatlarına da giriyordu. (64) Irak'la Almanya arasındaki bağlantılar hakkında da Amerika'nın çok iyi bilgi sahibi olduğu kesindir. Örneğin Alman şirketleri, tarımcılık

alanında kullanılmak üzere kimyasal maddeler satmıştı ve bu konuda fazla bir şey düşünmemişti. Ama aynı fabrikalar kolayca zehirli gaz üreten tesislere dönüştürülebilmekteydi. Almanlar için iyi olan Amerikanlar için de doğruydu. Böylece Bağdat'ın yaklaşık 70 km güneyinde tarımsal ilaç üretimi amacıyla PC2 isminde bir "petrokimyasal" fabrika tesis edildi. Fabrikanın kuruluşunda İngiliz, Japon, İtalyan, Fransız ve ABD şirketleri çalışmıştı. Yatırımı yürüten şirketlerin başında ise Amerikan *Bechtel Corporation* vardı.(65)

Amerikan hükümeti, gizli servisleri, Alman hükümeti ve BND, Irak'ın silahlanması konusuna büyük bir ilgi duymaktaydı. Bu nedenle her türlü silah alış verişine izin verilmiş ve hatta bu tür satışlara açık destek verilmişti. Irak'ın savaştaki düşmanı İran'ın da Amerika'dan (ve İsrail'den) destek görmesi, sözde ulusal çıkarlar bahis konusu olduğunda siyasetin ne kadar çabuk kirli iş ilişkilerine dönüştüğünü çok güzel biçimde belgelemektedir.

Bank of Credit and Commerce International

Dünyanın En Büyük Para Aklama Tesisi

1994 yılı, Dünya Bankası'nın ellinci kuruluş yıl dönümüydü. Düzenlenen kutlama töreninde konuşan Banka'nın Başkanı Lewis Preston, kendisinden ve "geleceğin bankası"ndan çok memnundu. Preston'a göre banka'nın görevi, IMF'yle birlikte "kredi alanlara fakirliği azaltmalarına, sürekli büyüme ve insana yatırım yapmak suretiyle hayat standardını yükseltmelerine yardımcı olmak" idi. Bununla birlikte verilecek krediler için artık daha sıkı kriterler konacaktı. Yine Preston'a göre "geleceğin bankası", performansının kalitesi ve verimliliği, desteklediği projelerin etkinliği ve iş ortaklıklarının türü dikkate alınarak değerlendirilmeliydi.(66)

Ama Dünya Bankası Başkanı'nın bu memnuniyeti herkes tarafından paylaşılmıyordu. Zira Dünya Bankası, IMF'yle birlikte geçmişte ne yazık ki, pek çok kere büyük başarısızlıklara da imza atmıştı. İlgili ülkelerin ithalatını kısmak ve ihracatını artırmak suretiyle ödemeler dengesini desteklemek üzere geliştirilen fon programlarının yarısı, tamamlanmadan önce iptal edilmek zorunda kalınmıştır. Programlarda görülen başarısızlık oranı son yıllarda artış trendine bile girmiştir. Örneğin şimdiye kadar Dünya Bankası, azgelişmiş bir ülkenin tek bir kuruşunu bile geri almaktan vazgeçmemiştir.(67)

CIA Başkanı William Casey de seksenli yılların başlarında

Dünya Bankası ve IMF'ye karşı eleştirel yaklaşmaktaydı. Bazı paraların garip yollar izlemek üzere banka tarafından finanse edildiğini tahmin ettiğinden, NSA'nın Banka'yı gözetlemesini emretmişti. Dünya Bankası'nın gözlenmesi, Casey'in muhtemelen daha büyük bir planının parçasıydı. Casey, uluslararası banka sistemine yüksek teknoloji ürünü bilgisayarlar kullanarak sızma ve Sovyetler Birliği'ne yönelik gizli yatırımları gün ışığına çıkarma niyetindeydi. Elektronik alanındaki gelişmeler, haberalma ve enformasyonları değerlendirme açısından yepyeni imkanlar sunmaktaydı.[68] Böylece Casey, bankaların gizli hesap defterlerini özetleyen sürekli bir bilgi akışına sahip olmaktaydı. Japonya, Kanada ve İsviçre'deki büyük bankaların izlenmesinde PROMIS yazılımının büyük oranda kullanıldığı tahmin edilmektedir.[69]

INSLAW şirketinin sahibi Bill Hamilton, yaptığı araştırmalar neticesinde Dünya Bankası'nın merkez binasında PROMIS yazılımının kullanıldığını tespit etmişti. İddiaya göre ABD hükümetinin bir memuru ve aynı zamanda bir bilgisayar uzmanı bu bilgileri sağlamıştı.[70] Bu memur, Dünya Bankası'nda 1983 yılından beri Digital Equipment* şirketinin bir VAX* bilgisayarının kullanıldığını, söz konusu bilgisayarın mevcut bilgisayarlarla birleştirildiğini ve PROMIS yazılımının da yüklendiğini ifade etmektedir. Amaç, Dünya Bankası'na gelen uluslararası rapor ve bilgileri düzenlemek ve IMF'yle bilgi alış verişini hızlandırıp güçlendirmekti. Söz konusu memurun ifadesine göre kullanılan yazılım, Adalet Bakanlığı tarafından Temmuz 1983'te D. Lowell Jensen eliyle sağlanmıştı. Jensen, PROMIS yazılımının Adalet Bakanlığı emriyle çalınması sırasında üst düzey bir makamda bulunmakta ve emirleri vermekteydi (bkz. "İktidar Kartelleri" bölümü).

Bu yazılım Dünya Bankası'na satılırken CIA'den bir temsilci de görüşmelere katılmıştı, diyor Hamilton. Bu projeyi, CIA'in *Bank Operations Division*'u [Banka Muameleleri Bölümü] baş-

latmıştı. İddiaya göre CIA, azgelişmiş ülkelerdeki sallantılı borçluların tespiti konusuna özel bir önem vermekteydi. Bu açıdan bakıldığında Dünya Bankası'nda kurulu bulunan VAX* donanımıyla PROMIS yazılımı, bir tür önceden uyarı sistemini oluşturmaktaydı. Ama bu donanım ve yazılım, muhtemelen daha başka amaçlar için de kullanılmıştır. Zira Dünya Bankası'nın üçüncü dünya ülkelerindeki mudileri, karanlık işlerle de uğraşmaktaydı.

Dünya Bankası'nın kasasından çıkan paralar, alıcı ülkelerde genellikle reform yanlısı olmayan, rüşvet alıp veren siyasetçiler, iş adamları veya banker benzeri yanlış kişilerin elinde eriyip gidiyordu. CIA'in Dünya Bankası'nın kredi servisini ve borç geri ödeme işlemlerini izleme ve bu amaçla PROMIS yazılımını kullanma fikri, bu açıdan bakıldığında gayet akıllıcaydı. Muhabir bankalar arasındaki haberleşmeden ve hesaplar üzerindeki değişikliklerden bol miktarda enformasyon elde edilebiliyordu. Örneğin bu şekilde hem Sovyetler Birliği'nin neler yaptığı izlenebiliyor hem de büyük silah kaçakçılarının, uyuşturucu tüccarlarının veya teröristlerin dünyanın dört bir yanında ne gibi işler çevirdiği öğrenilebiliyordu.

Pek çok üçüncü dünya ülkesine, zenginlik ve gelişmişlik rüyası, ne yazık ki destek yardımlarının modellerinde ve IMF'nin programlarında öngörülmeyen şekilde gerçekleşmekteydi. Bazı ulusal elitler, reformlar konusunda fazla bir kişisel çıkar görmüyordu. Pek de değişken olan pesos veya cruzeiros kazanabilmek için niçin ellerindeki sağlam dolarları yatırımlar için harcasınlardı? Bunu yapacağına memleketlerini sömürmek çok daha kolaydı. Böylece hammadde, petrol, kahve, ahşap, muz, çiçek veya uyuşturucu madde ihraç ederek bol miktarda dolar, yen veya Alman markı kazanıyorlar, bu paraları sanayileşmiş ülkelerde sermaye yapıyorlar veya İsviçre'deki hesaplarında istifliyorlardı. Memleketlerinde yaptıkları yatırımların miktarı, ülkenin ve insanlarının sömürülmesi için ne gerekiyorsa o kadar tutuluyordu. Örneğin

Haiti'de 1973-1981 yılları arasında Dünya Bankası, IMF ve Interamerikan Gelişim Bankası'nın sağladığı toplam 500 milyon dolar kredi ortadan kaybolmuştu. Uluslararası kredilerin miktarı arttıkça, yedi milyon Haiti vatandaşı fakirlik bataklığına daha da batıyordu. Ülkedeki 30.000 zenginin kasaları ise dolmaya devam ediyordu. 1994 yılında Amerika, despotluğuyla ünlü General Cedras'ı istifa ettirirken, milyonlarca dolarlık rüşvet sermayesine dokunmamışlar, hatta Port-au-Prince'deki villasının kirasını bile ödemişlerdi.(71)

Devlet kademelerindeki haydutlar ve onların yardımcıları, makine veya gıda maddesi ithal edecekleri yerde silah alımına ağırlık vermişler, bu silahları kullanarak memleketlerindeki en ufak muhalefeti bile ağır bir devlet terörüyle veya ölüm timleriyle bastırmaya çalışıyorlardı. Özellikle Honduras'dan Arjantin'e kadar uzanan Latin Amerika ülkeleri bu konuda çok çarpıcı örnek verse de Cafer Numeyri yönetimindeki Sudan veya diktatör Sese Mobutu yönetimindeki Zaire de dikkatleri çekmektedir. Bütün bu ülkelere zamanında IMF borç vermiştir (ve seksenli yıllarda William Casey başkanlığındaki CIA çok iyi ilişkiler kurmuştur).(72) Örneğin Zaire halkı korkunç bir sefalet içinde yaşamaya çalışıyor ve insanların yüzde sekseninden fazlası geçim sınırının altında sürünüyorken Mobutu, İsviçre bankalarında beş milyar dolardan fazla para istiflemiştir. Bütün bunlar gün gibi ortada olduğu halde IMF Zaire'ye 1987 yılında yine 370 milyon dolar kredi temin etmiştir.(73)

Zengin "yatırımcılar" paralarını yurt dışına kaçırmasalardı çoğu ülkede bir borç krizi yaşanmayabilirdi. Böyle bir durumda Dünya Bankası ve Uluslararası Para Fonu (IMF), borç geri ödemelerini ertelemeyecek, verdiği yeni kredileri devlet bütçesindeki delikleri küçültmek, enflasyonu yenmek için para dolaşımını kısmak ve faizleri yüksek tutmak gibi şartlara bağlamayacaktı. Ama gelişmeler bu yönde olmadı ve sonuç olarak azgelişmiş ülke kentlerinde iş-

sizlik oranı daha da arttı. Bunlara ek olarak sosyal harcamalarda kısıtlamaya gidildi, bu nedenle fakirlik daha geniş bir tabana yayılmaya başladı. Fakirler, zenginlerin yükünü bir kez daha taşımak zorunda kaldılar. Uluslararası düzeyde çalışan bankaların yardımı olmasaydı, söz konusu sömürü düzenini gerçekleştirmek mümkün olamazdı. İşte bu bankalar arasında Bank of Credit and Commerce International [Uluslararası Kredi ve Ticaret Bankası; BCCI] tiksindirci bir örnek teşkil etmektedir.

Para, İktidar ve Bilgi

1980 yılının nisan ayında Panama'nın Devlet Başkanı Aristides Royo Sanchez hakkında çok olumlu şeyler söylenmekteydi. Olumlu sözler sarf edenlerin başında ise uluslararası para babalarından Ağa Hasan Ebedi vardı. BCCI'yin başkanı olan Ebedi, Panama'nın en önde gelen kişilerini Panama City'deki Hilton oteline davet etmişti. Devlet başkanı hakkındaki övgü dolu sözlerini bu davet sırasında dile getirmişti. Zaten bu konuda üstüne yoktu. Davet, Panama City'de BCCI'yin bir şubesinin açılışı dolaysıyla verilmişti. (74) Panama, BCCI için çok büyük bir stratejik öneme sahipti. Örneğin uçakla, sürgündeki Kübalı uyuşturucu kaçakçılarının ABD'deki uyuşturucu merkezi olan Miami'ye bir saatte, Karayipler'deki banka ve kara para cenneti Cayman Adaları'na daha da kısa bir süre içinde varılıyordu. Burada, "örümcek" lakaplı *International Credit and Investment Co.* [Uluslararası Kredi ve Yatırım Ortaklığı], BCCI'yin büyük ağını oluşturan iplikleri elinde tutmaktaydı. BCCI'yin merkezi, yani örümceğin "annesi" Lüksemburg'da bulunuyordu.

Panama'dan uçakla birkaç dakika mesafede Honduras bulunmaktadır. Burası seksenli yıllarda uyuşturucu üretiminde dünyada birinci sıraya yükselmişti. Öte yandan Medellin ve Cali'deki ünlü uyuşturucu madde merkezlerine sahip Kolombiya'ya da ko-

layca ulaşılabiliyordu. Buradaki karteller o kadar büyük kârlar yapıyordu ki, milyarlık meblağları kolay kolay "aklamak" mümkün olamıyordu.

BCCI bu yüzden kendine Kolombiya'da özel bir banka satın aldı. Panama'ya giden yol da BCCI açısından çok mantıklı bir seçimdi. Çünkü Cayman Adaları'ndaki bankalar zamanla uyuşturucu madde ticaretinden kazanılan o kadar çok paraya boğulmuştu ki, para aklamaktan başka bir şeye vakit ayıramaz olmuşlardı. Panama, yeni para akımının sihirli başkenti haline gelmişti. Yalnızca BCCI değil, diğer bankalar ve düzenbaz Panama subayları de başkente yöneliyorlardı. Para dolu bir çantayla Panama'da bir bankaya giren kişiye hiç de ters ters bakılmıyordu. Paranın nereden kazanıldığını ispatlama zorunluluğu da yoktu zaten.[75]

Panama'da Manuel Noriega'nın yıldızı gün be gün yükselmekteydi. Noriega, 1970-1983 yılları arasında gizli servisleri idare etmiş, 1983-1989 yılları arasında ordunun başına geçmişti. Ardından birkaç günlüğüne devlet başkanı olmuştu ki, Amerika askeri bir operasyon sonucunda kendisini tutuklamıştı. Çünkü Noriega büyük bir uyuşturucu madde kaçakçısı ve para aklayıcısı haline gelmişti ve çeşitli banka hesaplarında yaklaşık 300 milyon dolar para biriktirmişti. CIA'in para ödediği kişiler listesinde 1967 yılından beri onun ismine rastlanıyordu, o sıralar Panama ordusunda binbaşı idi. CIA'ye George Bush'un başkanlık ettiği 1976 yılında Noriega'ya toplam 110.000 dolar para ödenmişti. Carter yönetimi sırasında bu ödeme planında büyük bir değişiklik olmadı. Reagan başkan olunca, Noriega'nın maaşında artış oldu: 1981 yılında CIA, verdiği hizmetlerden dolayı Noriega'ya 185.000 dolar para vermişti. Gizli servisteki kariyerinin zirve noktasına geldiği 1985 yılında ise kazancı 200.000 dolar olmuştu. CIA, bu paraları Noriega'nın BCCI'deki Zorro kod isimli banka hesabına yatırıyordu. Fakat Noriega bu işlerden kesinlikle memnun kalmamıştı. Uyuşturucu madde ticaretinden kazanılan yılda yaklaşık

yarım milyar dolar para, BCCI'yin Panama'daki hesaplarından geçmekteydi ve bu meblağdan Noriega'ya belirli bir komisyon ödenmekteydi. 1983 yılında BCCI'deki hesabında toplam 23 milyon dolar parası vardı.[76] Özellikle William Casey dönemindeki CIA ile Noriega arasındaki bu sıkı ilişkinin sonucunda PROMIS yazılımının Panama'ya da pazarlanmış olması kimseyi şaşırtmayacaktır.

BCCI, Panama'daki gizli işleri yürütmeye başladığında henüz on yıllık bir bankaydı. Pakistan uyruklu Ağa Hasan Ebedi, 1972 yılında 2,5 milyon dolar sermayeyle bankayı merkezi Lüksemburg'da olmak üzere kurmuştu. Ebedi'nin bu girişimi, dünya bankalar ailesine bir yeni üyeyi daha katmaktan ibaret değildi. Amacı, piyasadaki büyük bir boşluğu doldurmaktı. 1973 ve 1979 yılında petrol fiyatlarında yaşanan krizlerden sonra petrol ihraç eden ülkelerde korkunç miktarda petro-dolar birikmeye başlamıştı. Şeyhler memleketlerinde veya sanayi ülkelerinde yatırım yapmanın dışında bu paraları nereye yatıracaklarını bilememekteydi. Bu açıdan BCCI, kârlı bir "park yeri" olarak karşılarına çıkmıştı. Söz konusu banka, kendisini müşterilerine İslami ticaret kurallarına uygun bir üçüncü dünya bankası şeklinde sunuyordu. Hissedarları arasında çok sayıda Müslüman vardı ve banka personelinin Allah'a inancı tamdı. Para yatırımı konusunda banka, özellikle Müslüman mudilerine "kâr ortaklığı" teklif ediyordu. İslami açıdan yasaklandığı için faiz verilmeyecekti. Anlaşılan BCCI, elindeki tasarrufları artırmanın yollarını bulmuştu ama dini kurallara uyduğu da pek iddia edilemezdi. Bütün bunlardan yatırımcıların haberi yoktu tabii. Zaten çoğu da ilgilenmiyordu.

Petrol şeyhleriyle yapılan işler Ebedi için yeterli değildi. Mümkün olan bütün alanlara el atıyordu. Zamanla BCCI, 70'in üzerinde ülkede şubeleri olan dünyanın yedinci büyük bankası oldu. ABD'ye yönelik en önemli adımı BCCI daha 1978 yılında atmış ve ilk olarak *National Bank of Georgia* ismindeki Amerikan ban-

kasını satın almıştı. 1980 yılına kadar BCCI sermayesinin yüzde 30'una sahip olan *Bank of America* ile zaten iyi ilişkileri vardı. Sonraki yıllarda birkaç Amerikan bankası daha satın alınmış, böylece bankanın büyümesi tamamlanmıştı. 1984 yılına gelindiğinde BCCI'in toplam mevduatı 16 milyar doları bulmuş, bundan beş yıl sonra ise en yüksek değer olan 23 milyor dolara ula-şılmıştı.(77)

İşler, söz konusu büyümeye rağmen veya bu büyüme nedeniyle kötü gitmeye başlamıştı. BCCI'in zararı inanılmaz boyutlara ulaşmıştı. Krediler dikkatsizce dağıtılıyor, mal borsasında yapılan ileri tarihli alımlarda zarar ediliyor, döviz ve bono ticaretinde büyük kayıplar görülüyordu. Aslında BCCI iflas etmekten de öte bir durumdaydı. Tatlı kârların olduğu tahmin edilen alanlarda çok fazla risk üstlenerek yatırım yapılmış, neticede milyarlık zarara uğranılmıştı.(78) Bu yüzden BCCI, "temiz" işler yapmayan mudilerine ağırlık vermek zorunda kalmıştı.

BCCI'ın en tanınmış müşterileri arasında Panamalı General Manuel Noriega'nın dışında Irak diktatörü Saddam Hüseyin, Haiti diktatörü Jean-Claude Duvalier ile Filipin diktatörü Ferdinand Marcos bulunuyordu. Halkları daha çok fakirleşirken bu beyler BCCI aracılığıyla milyarlarca doları yurt dışına kaçırmaktaydı. BCCI bankasını başkaları da kullanmaktaydı: Örneğin başında Kolombiyalı uyuşturucu kralı Pablo Escobar'ın bulunduğu Medellin karteli, İran tarafından desteklenen ve Lübnan'da faaliyet gösteren terör örgütü Hizbullah, Filistinli terörist Abu Nidal ile Suudi silah taciri ve banker Adnan Kaşıkçı da BCCI ile çalışıyordu. Oliver North ve İran'daki iş arkadaşı silah taciri Manuher Ghorbanifar, karanlık işlerini halletmek için bu bankada hesap açmışlardı. Aynı zamanda CIA, İngiliz gizli servisi MI5 ve İsrail Mossad'ının da bankada hesabı bulunuyordu.(79) Anlaşılan BCCI, nükleer silah geliştirmek amacıyla kurulan uluslararası bir karteli de desteklemekteydi (örneğin Pakistan ve Irak'da). Bu kartele Alman şirketleri de dahildi.(80) Bankanın ciddi görüntüsünün ardında yer

altında kalmayı seven, kirli işler çeviren veya bankanın dümenlerine aldanan kişi ve kurumlar yer almaktaydı.

Zamanın CIA Başkanı ve Bush'un adamlarından Robert Gates'in bir raporunda "Bank of Crooks and Criminals International" [Uluslararası Dolandırıcılar ve Suçlular Bankası] dediği banka dünyanın en büyük para aklama tesisi haline gelmiş, diğer bankaların kapıdan içeriye bile sokmadığı kişilerin ikinci adresi olmuştu. Örneğin bir keresinde Abu Nidal çevresindeki Arap teröristler İsrail Mossad'ının bir paravan firması aracılığıyla İngiltere'den silah satın almıştı. Bu işle ilgili mali transaksiyonlar BCCI'in Londra'daki şubesinden yürütülmüştü. ABD'den askeri teçhizat satın alınıp Doğu Bloku'na satıldığında BCCI hemen sahte belgeler düzenlemekteydi. İster silah ticareti olsun, ister uyuşturcu madde veya yasadışı nükleer madde ticareti, BCCI her zaman iş yapmaya hazırdı.(81)

Banka gittikçe daha karanlık işlere bulaşıyordu ama buna rağmen mali sıkıntılarını atlatamıyordu. Zaten BCCI, tarihinde hiçbir kere kâr etmemiş, bunun yerine mudilerini iyice sömürmüştü. BCCI dünyanın en büyük para aklama tesisi olmanın yanında bütün zamanların en büyük banka soyguncusuydu. Kendi personelinin emekli sandığından 150 milyon dolar çalmaktan bile kendisini alıkoyamamıştı.(82) Bankada ipleri elinde tutan çevreler, hesaplarla oynuyor, banka dekontlarını tahrif ediyor, banka müfettişlerini kandırıyor ve mudilerinin parasını çalıyordu. Bütün bu olaylar sırasında varını yoğunu kaybedenler arasında hem dünyanın en büyük haydutları hem de gariban esnaf ve işletmeciler vardı. Yöneticilerin ne kadar parayı zimmetine geçirdikleri hiçbir zaman tam olarak tespit edilememiştir ama 1991 yılında banka ve yaklaşık 140.000 mudi için ışıklar sönünce bunun yedi milyar dolar kadar olduğu tahmin edilmektedir.(83)

1991 yılında, *Bank of England*'ın hesap uzmanları BCCI'in Londra'daki şubesine bir baskın düzenlemişler ve hesaplara el koy-

muşlardı. Bunun niçin çok daha önce yapılmadığı spekülasyon konusudur. Çünkü bankayı daha önce kapatmak için elde yeterli delil mevcuttu: Örneğin böyle bir imkan, ABD gümrük yetkililerinin *Operation C-Chase* dedikleri ve 1986 yılında başlayan bir operasyon sırasında ele geçmişti (operasyon ismini, Tampa'daki Caliber Chase ismindeki bir apartman dairesinden almıştı).

Gümrük muhafaza memuru Robert Mazur ile ABD Gümrük Muhafaza Dairesi'nden diğer memur arkadaşları, pek çok finans şirketi kurmuş, oteller, restoranlar ve başka paravan şirketler açarak kokain tüccarının dikkatini çekmeye çalışmışlardı. Lüks otomobiller kullanarak ve özel uçaklarla güney Florida'nın her bir yanını dolaşarak para, zenginlik ve uçarı bir hayat imajını yaratmaya çaba göstermekteydiler. Uyuşturucu tüccarı, oyuna gelmişti. Yaklaşık 15 ay içinde gizli ajanlar, Kolombiya'daki Medellin kartelinin en üst yöneticileriyle bile bağlantı kurabilmişlerdi. (84) Mazur ve arkadaşlarının sözde uzmanlık alanları para aklamaydı. Bu konuda BCCI'in önemli yardımı dokunacaktı.

Para aklama işi, genel hatlarıyla şu şekilde gerçekleştirilmekteydi: Çantalar dolusu "kara" para BCCI'in ABD'deki şubelerine ulaşmaktaydı. Şubedeki banka memurları bu dolarları hemen ilgili hesaplara geçiriyorlardı. Ardından söz konusu kara para, teleks çekilerek BCCI'in Tampa'daki şubesine, buradan da New York'daki bir bankanın yardımıyla BCCI'in Lüksemburg'daki merkezine havale ediliyordu. Lüksemburg'daki memurlar kara parayı anında Londra' daki *Capcom Financial Services* şirketine yolluyordu. Bu şirket, BCCI'in bir alt kuruluşuydu. Havale edilen kara para burada bir vadeli hesaba yatırılıyordu. Söz konusu vadeli hesaptaki paralar, kokain kartelinin herhangi bir şirketine aklanmış bir kredinin garantisi olarak geri dönmekteydi. "Aklanan" krediler, bundan sonra istenildiği gibi hareket ettirilebiliyordu: Örneğin BCCI'in Uru-guay'daki şubesine. Uruguay'daki uyuşturucu patronları, aklanan uyuşturucu paralarını

ABD'deki hesaplarından rahatlıkla çekebiliyor ve gönüllerince harcayabiliyorlardı. Söz konusu ring işlemin amacı, banka müfettişlerinin kafasını ve hesaplarını karıştırmaktı. Zira müfettişler, sınır aşan para transferlerini takip etmekte büyük zorluk çekiyorlardı.

1988 ekiminde Mazur hareket emrini verdi. Amerikan Gümrük Muhafaza Dairesi'nin tarihinde düzenlediği en büyük soruşturma operasyonu tamamlanmak üzereydi. Büyük final için para aklayıcı Robert Musella ile nişanlısı Kathleen Erickson'un 9 Ekim pazar günü Tarpon Springs/Florida'daki *Innisbrook Golf Club*'de düzenlenen nikâh töreni seçildi. Akşam Tampa şehir merkezinde bir bankanın çatı katında eğlence düzenlenecekti. Pek çok banker ve müşterileri, çatı katındaki bu eğlenceye katılmak üzereydi ki, eğlenecek bir şey olmadığı fark edildi: Çünkü asansörden çıkan herkes polis tarafından tutuklanarak hapishaneye atılmıştı. Robert Musella aslında büyük bir para aklayıcı değil gümrük muhafaza memuru Robert Mazur, nişanlısı da gümrük muhafaza dairesinin gizli bir ajanıydı.

Bankada görevli dokuz memur ile çok sayıda mudi mahkeme önüne çıkarıldı. En uzun hapis cezası, iki banka görevlisine verilmişti: 12 yıl ve 7 ay. Banka, para akladığını itiraf etmiş ve 14,8 milyon dolarlık bir para cezasına çarptırılmıştı. Bunun dışında avukatlarına yaklaşık 21 milyon dolar ücret ödemişti. Bu dava, bankanın gerçek yüzünü ortaya çıkarmıştı ama Mazur bu sonuçtan pek memnun kalmamıştı. İçine bir kurt düşmüştü. Bütün operasyon titizlikle belgelenmiş ve video kasetlere alınmıştı. Buna rağmen binlerce sayfa okunmadan geçilmiş, hiçbir savcı bunlara ilgi göstermemişti. Anlaşılan BCCI, herhangi bir banka değildi. Bankanın gelişip büyümesinde çok önemli kişilerin çıkarı vardı. "Sanki çölün ortasına düşen bir muhaberat timi gibiydik. Düşmanlarımızın sayısını belirleyip merkeze yollamıştık ve savaşmaya başlamıştık. Ama merkezden beklediğimiz destek bir türlü gelmemişti", diyordu Mazur daha sonra.

BCCI olayında CIA'in parmağının olup olmadığı konusunda çok spekülasyon yapıldı. Aslında CIA'in de BCCI'de hesapları vardı. İlk bakışta bunda garip veya yasa dışı bir yön yoktu. Fakat CIA'in BCCI'in neler çevirdiğini gayet iyi bildiği bazı federal dairelere zaman zaman gönderdiği raporlardan anlaşılmaktadır. Bundan şöyle bir sonuç çıkıyordu: Ya bankanın bir memuru bilgi sızdırmaya başlamıştı veya banka elektronik olarak izlenmekteydi ya da her ikisi birden yapılıyordu.

CIA'in BCCI'in peşine çok isteksizce düştüğü bir gerçekti. Gümrük muhafaza memurları 1988 yılında Robert Gates'den daha ayrıntılı bilgiler talep edince Gates çekingen davranmıştı. Adalet Bakanlığı ve Hazine de ayak diretiyordu. Belki de CIA, tam teşekküllü bir kriminaller bankasını ölü bir bankaya yeğliyordu. CIA ve diğer gizli servislerin BCCI'yi kendi amaçları için kullandıkları görüşü hiç de uzak bir ihtimal değildir (örneğin uluslararası silah piyasasını veya uyuşturcu madde ticaretini kontrol etmek ve ara sıra bu piyasalarda bazı işler çevirmek için).

Anlaşılan kriminal bankalar, gizli servislerin çok sevdiği bir alan. Para akışlarını kontrol edebilenler aynı zamanda kimin nereye silah sevk ettiğini ve kimin uyuşturcu madde pazarladığını bilir. Bir bankanın belirli bir gizli servisle iyi bir ilişki içinde olduğu söylendiğinde banka, genellikle gizli servisin onayıyla işlerini yürütüyor demektir. Örneğin kişisel ilişkiler mevcut olabilir ve bankanın bazı memurları CIA'in ödemeler listesinde bulunabilir. Öte yandan bağımsız gibi görünen bir bankanın bir haberalma örgütü tarafından belirli bir ticari faaliyete zorlandığı da olabilir. Böylece haberalma örgütünün izlemek istediği bir kişi, bankanın mudisi olacaktır. Bazen konu, izleme ve haberalmanın çok ötesine geçmektedir. Örneğin bu gibi durumlarda söz konusu banka, belirli bir hükümetin çok önem verdiği bir gizli para transferini yürütmekle görevlendirilmektedir. İşte böyle bir durum, İtalya'da faaliyet gösteren BNL bankasının başına gelmiştir. [85]

ABD gizli servislerinin ne ölçüde BCCI skandalında pay sahibi olduğu sorusuna verilebilecek yanıt, BCCI'in PROMIS yazılımını kullanıp kullanmadığı belirlendiği takdirde çok daha berraklaşabilir. Bu konuda INSLAW sahibi Hamilton çok kesin konuşmaktadır ve programının kullanıldığını savunmaktadır.[86] PROMIS'in BCCI'de kullanılmış olması, hem Amerikan haberalma örgütlerinin BCCI'in kriminal faaliyetleri hakkında tam bir bilgi sahibi olduğu hem de dünya çapındaki kriminaliteyle ilgili (Amerikan siyasetçilerinden tutun da haydut örgütlerine ve hatta teröristlere ve silah kaçakçılarına kadar) inanılmaz boyutta bilgilerin bir yerlerde saklı olduğu anlamına gelecektir. Bu yüzden BCCI'le ilgili skandalın ucunun, dünyadaki en üst iktidar çev-relerine dek ulaşması hiç de uzak bir ihtimal değildir. Bu konuda bilgi sızdırmak ise çok tehlikeli olacaktır. Ama hiçbir şey yine de tam olarak kanıtlanmış değil. NSA'nın BNL'yi izlemiş olması gerçeğinden hareketle, BCCI'yi da elektronik olarak gözetim altında tuttuğunu kabul etmekten başka bir seçeneğimiz yoktur.[87]

PROMIS yazılımı ile BCCI arasındaki ilişkiyi gün ışığına çıkarmak isteyen Danny Casolaro (bkz. "Danny Casolaro" bölümü) ve Londra'daki *Financial Times* için çalışan Anson Ng ismindeki iki gazeteci, merakını hayatıyla ödemek zorunda kaldılar. Ng, Guatemala'da vurulmuştu. Kaliforniya'da yayımlanan *Napa Sentinel* gazetesi editörü Harry Martin'in verdiği bilgiye göre Ng, *Wackenhut Corporation* hakkında ve Palm Springs yakınlarındaki Kabazon bölgesinde (bkz. "Michael Riconosciuto" bölümü) cereyan eden Kızılderili cinayetleriyle ilgili açıklama yapacak olan birisinin peşine takılmıştı. Anson Ng aynı zamanda PROMIS yazılımı ve BCCI ile ilgili araştırmalarda da bulunuyordu. Ancak Ng'in öldürülmesi ile yaptığı araştırmalar arasında aynen Danny Casolaro'da olduğu gibi ne yazık ki, tam bir ilişki kurulamamaktadır.[88]

İpuçlarının Peşinde: Hillary Clinton, Systematics, İsviçre Bankverein Bankası

BCCI, istediği her şeye parasıyla ulaşabiliyordu. Örneğin iyi avukat tutmak gerektiğinde titiz davranıyor, para konusunda cimrilik yapmıyordu. 1988 yılında Florida'da uyuşturucu madde ticaretinden elde edilen paraların aklanmasına ilişkin açılan davada BCCI, avukatları için toplam 21 milyon dolar ödeme yapmıştı. Tutulan bu avukatlar, ABD'nin en iyileri arasında sayılmaktaydı. Zaten davanın sonunda, suçlanan banka memurları usulsüzlük suçundan aklanmışlar ve tek bir cent tazminat ödememişlerdir.[89]

Bu davadan yaklaşık on yıl önce BCCI bir kez daha siyasi ilişkileri çok iyi olan ülkenin en önde gelen avukatlarını büyük bir olay için tutmuştu: BCCI, Amerikan bankalar piyasasına girmek niyetindeydi. Bu davada, Hillary Rodham Clinton isminde bir avukatın çok önemli bir rolü olmuştur.

1978 yılında BCCI'in başkanı Ağa Hasan Ebedi, uygun bir Amerikan bankasını satın almak istemişti. Mali konulardaki danışmanı Bert Lance, merkezi Washington'da bulunan ve ülkenin diğer eyaletlerinde pekçok şubesi olan *Financial General Bankshares* bankasının satın alınmasını önermişti. Bert Lance, zamanın ABD Başkanı Carter ve iktidardaki diğer demokratlar ile çok iyi bağlantılara sahipti. Bu büyük satın alma olayını dikkat çekmeden gerçekleştirebilmek için Lance, *Stephens Inc.* isminde başka bir bankayı araya sokmuştu. Merkezi Arkansas'da bulunan Stephens Inc. ülkenin en büyük yatırım bankalarından biriydi ve daha önce de BCCI ile ortak iş yapmıştı. Sahibi Jackson Stephens de Başkan Carter'i uzunca bir süreden beri tanımaktaydı: Deniz piyadesi akademisinde aynı dönem öğrenciydiler.

Bütün bunlara rağmen *Financial General Bankshares* bankası, "düşmanca" bir satın alınmaya karşı ayak diretiyordu ve BCCI ile diğer ortakların, bir takım aracı kurum ve kişiler sayesinde asıl

amaçlarını belli etmeksizin banka hisselerinin yaklaşık yüzde yirmisinin satın alındığını iddia ediyordu. Bu iddialaşma yüzünden satış işlemi, mahkemede dava konusu oldu. Davalılar arasında Lance ve Ebedi (BCCI) bulunuyordu. Ayrıca *Stephens Inc.*'dan Eugene J. Metzger ile Jackson Stephens ile kardeş kuruluş *Systematics Inc.*'ın yöneticilerine karşı dava açıldı.

Dava kısa sürede anlaşmayla sonuçlandı. Bankayı satın alma operasyonundan şimdilik vazgeçilmişti ama BCCI, 1982 yılında bankaya nihayet sahip olabilmişti. Gizli satın alım işlemleri sırasında Amerikan Banka İzleme Dairesi devamlı yanıltılmış, aracı kurumlar, ortaklıklar ve fonlar hakkında gerçek olmayan bilgiler verilmişti. Bu yüzden de bir Amerikan bankasının ne olduğu tam olarak bilinmeyen bir yabancı banka tarafından satın alınması önlenememişti.(90)

1978 yılından kalma bu "eski" hikayenin siyasi sonuçları uzun yıllar etkisini sürdürdü. Zira Stephens ailesiyle çok iyi ilişkiler içinde olan sadece Başkan Jimmy Carter değildi. Aynı zamanda Başkan Bill Clinton ve eşi de bu aileyle oldukça samimiydi. Bill Clinton 1990 yılında Arkansas'da bir kez daha vali olmak isteyince ve 1992 yılında başkanlık seçimlerinde aday olunca Stephens ailesi Clinton'a milyonlarca dolarlık yardımlarda bulunarak seçim kampanyasını finanse ettiği, aksi takdirde Clinton ve ekibinin bu kampanyayı mali açıdan yürütemeyeceği iddia edilmektedir.(91)

Clintonlar'ın Stephens ailesiyle olan ilişkileri en azından yetmişli yıllara kadar varmaktadır. Örneğin *Stephens Inc.*, bir hukuki sorunla karşılaştığında hırslı bayan avukat Hillary Rodham Clinton'un da çalıştığı Rose Law Firm ismindeki hukuk bürosuna başvururdu. 1978 yılındaki gizli BCCI operasyonu sırasında, Stephens'in kardeş şirketi *Systematics* için gerekli olan belgeleri üç avukat hazırlamıştı ki, bunlar arasında Hillary Rodham Clinton ile avukat Webster L. Hubbell de bulunuyordu.(92) Hubbell, Başkan

Bill Clinton döneminde Adalet Bakanlığı Müsteşarlığı'na atanmıştır. Ancak Mart 1994'te bir skandal nedeniyle bu görevinden istifa etmek zorunda kalmıştır.

Bu olaylarda BCCI'in adının geçmesinin dışında başka garip gelişmeler daha bulunmaktadır. "Eski" hikayenin *Systematics* ayağında, INSLAW başkanı Hamilton'a göre gün ışığına çıkmamasında çok büyük yarar olan bir yön daha bulunmaktadır.

Hamilton, *Systematics* ile ilgili ipuçlarını takip ederken şaşırtıcı bir sonuca varmıştı: *Systematics*, Little Rock/Arkansas'da bankalar için yazılım pazarlamacılığı yapan bir şirketti. Alanında iyi tanınan bu şirketin 37 ülkede şubesi bulunuyordu.(93) İddiaya göre *Systematics*, ürün listesinde PROMIS'i de bulundurmaktaydı. Özellikle *Systematics*'in İsrail'deki şubesinin PROMIS'i telefon şirketlerine, elektrik kurumlarına ve bankalara sattığı öne sürülmektedir. Ayrıca aynı şubedeki yöneticilerin İsrail gizli servisi Mossad'la ilişkileri bulunduğu da söylenmektedir.(94)

Eldeki ipuçları, İsviçre'ye kadar varmaktaydı. Bill Hamilton, *Systematics* firmasının ve İsrail'deki şubesinin aracılığıyla PROMIS yazılımın Robert Maxwell'in de çabasıyla İsviçre'ye ulaştığını iddia etmektedir.(95) Zaten geçen zaman içinde İsviçre *Bankverein* bankası, 13 şubesinde PROMIS uygulamalarını kullandığını itiraf etmiştir.(96) Şubeler arasındaki bilgi alış verişi, bu bilgilerin belirli bir kodlanmaya tabi tutulmasını şart koşmaktadır. İşte bilgi transferi sırasında bu bilgilerin Mossad benzeri bir gizli servis tarafından "gözden geçirilebilmesinin" tek yolu budur. Bu yüzden bağımsız olduğu sanılan kripto şirketlerinin "kendi" gizli servisleriyle yakın bir ilişki içinde olması şaşırtıcı değildir.(97)

Bankaların sırlarını öğrenme hevesi sırf Amerikalılar'da değil İsrailliler'de de vardı. "PROMIS'in arka kapılı kısa bir sürümü, Robert Maxwell'e ait *Degem* firması aracılığıyla 1985 yılında İsviçre *Kreditanstalt* bankasına teslim edilmişti", diye yazıyor Ari

Ben Menaşe. "O dönem İsrail'de iktidarda bulunan ve dolayısıyla gizli servisleri de kontrolü altında tutan Likud partisi, hangi İsrail vatandaşının bu bankada hesabı bulunduğunu öğrenmek istiyordu. Hesapların kimlere ait olduğu tespit edildikten ve elektronik araç gereç, silah veya vergi kaçakçılarının hesaplarına gizlice ulaşıldıktan sonra bu kişilere bir nevi şantaj yapılıyor ve parti için "bağış" yapılması isteniyordu. Aksi takdirde olayın kamuoyuna yansıtılacağı tehdidinde bulunuluyordu."[98] Buna rağmen İsviçre *Kreditanstalt* bankası, PROMIS'in "bilgisayar listesi"nde bulunduğunu yalanlamıştır.[99]

Ari Ben Menaşe

İsrailli Bir Ajan ve Silah Taciri

Ari Ben Menaşe için 3 Kasım 1989 cuma günü kara bir gündü. Bir "iş arkadaşı", kendisini Los Angeles'e davet etmişti. Öğle vaktiydi. Banyosunda duşun altında yıkanıyordu ki, birden bire kapısı açıldı. Duşun içinden olup bitenleri izlemeye başladı: Odaya bir grup mavi üniformalı yabancı girmişti. Tabancaları vardı ve namlunun ucu Ben Menaşe'ye doğrultulmuştu. "Lütfen giyinin", dedi gruptan birisi. "Tutuklusunuz." Amerikan Gümrük Muhafaza Dairesi, İsrailli bir silah tacirini daha tutuklamıştı. Ben Menaşe, uzun yıllar dikkatleri çekmeden çalışmış ve Amerikan yetkililerinden sakınmasını bilmişti. Ama şimdi, kendisinin de yasa dışı silah satışı yüzünden hapse atılacağı belliydi.[100]

Bu baskının ardından Ben Menaşe, elleri bağlı şekilde New York'a getirilmiş ve dava başlayana dek on bir ay süreyle göz altında tutulmuştu. C-130 Hercules tipi üç adet askeri nakliye uçağının satışında İsrailli satıcı ile İranlı bir alıcıya aracılık etmek ve nihai alıcıyla ilgili sahte belge düzenlemek suçundan tutuklanmıştı. Mahkemedeki dava sırasında Ben Menaşe, mahkeme jürisini, İsrail hükümeti adına ve ABD'nin çıkarlarına uygun biçimde davrandığına ikna edebilmiş ve sonunda da serbest bırakılmıştı.

Burada söz konusu olan üç adet C-130 nakliye uçağı, aslında oldukça eski modeldi ve Amerikan ordusuna aitti. Vietnam Savaşı bittiğinde Güney Vietnam'ın başkenti Saygon (savaştan sonra Ho

Chi Minh City) yakınlarındaki bir hava meydanında terk edilmişti. Vietnam'ın kuzeyli yeni iktidar sahipleri, söz konusu üç uçağa ilaveten terk edilmiş olan başka 90 uçakla ne yapacaklarını doğrusu bilmiyorlardı. İsrailliler bu fırsattan ustaca yararlanmışlar ve en iyilerini kendileri için ayırmışlardı. Örneğin söz konusu üç C-130'un her biri iki yüzer bin dolara satın alınmıştı ve tamirat için İsrail'e getirilerek yine her biri için yaklaşık iki milyon dolar bakım onarım masrafı yapılmıştı.

Bir süre sonra Tahran'da görev yapan Celali isminde bir albay, bu uçakları 12 milyon dolar birim fiyatla satın almak için girişimde bulunmuştu. Ben Menaşe'ye göre bu satış işlemi, zamanın İsrail Başbakanı İzhak Şamir tarafından Lübnan'da bulunan üç İsrailli rehinenin serbest bırakılması koşuluyla onaylanmıştı. İşte asıl "sorunu" oluşturan nokta da buydu. Çünkü İran yetkilileri bu konuda yetersiz kalmışlar, rehinelerin serbest bırakılmasını sağlayamamışlardı. Bunun yerine birkaç Amerikan rehinenin serbest bırakılmasını önermiş olmalarına rağmen İsrail bu konuda istekli davranmadı. Satışında anlaşılan üç uçak için alınacak toplam 36 milyon dolar Cayman Adaları'nda bulunan bir bankanın hesabına geçilmiş olmasına rağmen konuya ilişkin görüşmeler gittikçe uzamaktaydı.

Bu noktadan itibaren hem Amerika'yı bu işe sokmak hem de İsrail'in ABD tarafından silah kaçakçılığı yapmakla suçlanmasını önlemek için işlemlere aracı olmak üzere bir ABD şirketine başvuruldu. Ben Menaşe'nin iddialarına göre, İran-Contra Olayı'nda da yardımcı olan ve merkezi Florida'da bulunan *GeoMilTech* firması seçilmişti. Ulusal Güvenlik Konseyi'nden Oliver North ile CIA'de zaman zaman *GeoMilTech*'in yardımlarından yararlanmışlardı. Bu yüzden C-130'larla ilgili alım satım işlemlerinin, CIA'in bilgisi dahilinde gerçekleştiğini kabul etmekten başka çare yoktur. *GeoMilTech*, yaptığı danışmanlık ve aracılık faaliyeti için toplam altı milyon dolar ücret alacaktı.[101]

Bütün bu sebeplerden dolayı Ben Menaşe, tutuklanmasının C-130'ların alım satım işiyle bir ilgisi bulunmadığı düşüncesindedir. Muhtemelen Ben Menaşe, yıllar içinde bazı önemli kişileri rahatsız etmişti. Kendi ifadesine göre çeşitli vesilelerle İsrail hükümeti adına ABD'yi tehdit etmiş ve ABD hükümetinin Iraklı diktatör Saddam Hüseyin'e kimyasal silah desteğini çekmemesi halinde PROMIS olayını kamuoyuna yansıtacağını söylemiştir. Zira İran ile Irak arasındaki savaş bitince İsrail, Hüseyin'in zehirli gaz füzeleriyle kendilerine saldıracağından endişe etmeye başlamıştır. Richard St. Francis isminde bir "arkadaşı", Ben Menaşe'nin Amerikan Gümrük Muhafaza Dairesi'nin tuzağına düşmesine destek sağlamıştı. St. Francis, merkezi Connecticut'ta bulunan *Trans-Capital* isminde bir bilgisayar firmasında çalışıyordu. Bu firma, PROMIS yazılımıyla donatılan bilgisayarlar pazarlamaktaydı.[102]

Bir Gizli Servis Kariyeri

Ari Ben Menaşe, 1952 yılında İran'da doğmuştu. Babası, deri ve kürk ithalat-ihracatıyla uğraşıyordu. Daha sonra Daimler-Benz ve Bosch markalarının yedek parça ticaretine geçmişti. Ari, birkaç dili birden öğrenerek büyümüştü: Musevi olan ailesi evde Arapça konuşuyordu, günlük hayatta ise İran'ın resmi dili olan Farsça konuşulmaktaydı. Pekçok Musevi çocuk gibi Ari de Tahran'daki Amerikan Lisesi'ne gitmiş, burada İngilizce ve Fransızca öğrenmişti. 18 yaşında okuldan mezun olunca hiçbir güç onu İran'da kalmaya zorlayamadı. İsrail'e göç ederek uzunca bir süre bir Kibbuz'da çalıştı ve Bar İlan Üniversitesi'nde siyaset ve tarih okudu.

1974 yılında üç yıllık askerlik görevini yapmak üzere birliğine teslim oldu. Burada telsiz birliğinde görev aldı ve İran'da yapılan telsiz görüşmelerini ve diğer enformasyonları izleyerek tercüme etti. İran uzmanlığı olarak ifade edilebilecek görevini anlaşılan o kadar iyi yapmıştı ki, 1977 yılında sivil uzman olarak İsrail Or-

dusu'nda Dış İlişkiler Dairesi'nde işe başladı. Bildiği çok sayıda yabancı lisan nedeniyle Ben Menaşe İran'la ilgili pek çok olayda aranan adam niteliğini kazandı. Muhtemelen bu nedenle 1980'de Casey heyetinin İran'daki büyükelçilik rehinelerine ilişkin yürütülen resmi görüşmeleri izledi. Söz konusu görüşmeler, aynı zamanda silah taciri kariyerinin ilk adımını da oluşturuyordu. Ben Menaşe'nin daha sonraları iddia ettiği üzere İsrail, 1980 nisanında F-4 savaş uçakları için 300 adet lastik teslim etmişti. Kendisine verilen özel görev, İran yetkilileriyle görüşmelerde bulunmak, fiyatları ve ödeme koşullarını belirlemek, İsrail'deki teslimatçı şirket *Alliance Tire Factory*'nin daha hızlı çalışmasını sağlamak ve para transferini düzenlemekti. Ben Menaşe' nin söylediğine göre bu iş, kendisine 106.000 dolar kâr getirmişti.

Bu ilk silah işinin sonucu olarak İran'daki devrimi desteklemek üzere bir çalışma grubu kurulduğunu iddia ediyor Ben Menaşe. Bu siyasi yön değişiminin ardında yatan fikir basitti: Irak'a düşman olanlar desteklenmeliydi. Çünkü Irak, İsrail'in en tehlikeli komşusuydu. Böyle bir siyaset, düşmanımın düşmanı dostumdur düsturunun iyi bir örneğidir. Bunu takip eden yıllar içinde İsrail İran'a büyük destek sağlamış olmasına rağmen Ayetullah Humeyni resmi söylemde İsrail ile ABD'yi Irak'la birlikte şeytanın işbirlikçileri olarak karalamayı sürdürmekteydi. Böyle bir söylem, her iki taraf için kâr getiren ticari ilişkileri sürdürmeye hiç de engel değildi.

İran'la ilgili çalışma grubu başta beş kişiden oluşmaktaydı: David Kimçe, Şmuel Morieh, Uri Simçoni, Moşe Hebroni ile Rafi Eitan. Kimçe, Mossad'ın temsilcisiydi. Morieh, iç güvenlik örgütü SHABAK'ın hukuk danışmanıydı. Simçoni tuğgeneraldi. Albay Hebroni, askeri istihbarat örgütünün kurmay başkanıydı. Rafi Eitan, başbakanın karşı terörizm konusundaki danışmanıydı. Ben Menaşe, ana dili gibi konuştuğu yabancı lisanları ve İran'la kurduğu bağlantıları nedeniyle daha sonraları bu gruba alınmıştı. O tarihlerde daha 29 yaşında olan Ben Menaşe, *ORA Group* ismiyle fa-

aliyet gösteren ve birkaç yıl içinde milyarlarca dolarlık kâr yapan şirketin "ayak işini" yapacaktı. Söz konusu ayak işi, silah tüccarıyla doğrudan görüşmeleri yürütmek, çeşitli hesaplarda bulunan paraların akışını düzenlemek ve "muhasebenin" bir bölümünü yürütmekti.

Birkaç yıl içinde İsrail, İran'a en çok silah satan ülke konumuna geldi. İsrail'den alınan silahlar olmasaydı İran, savaş meydanlarında çabucak yenilebilirdi. Her ay yaklaşık bir milyar dolarlık silaha ihtiyaç bulunduğu gerçeğinden hareket edildiği takdirde (belki daha da çok), burada ne kadar büyük bir silah piyasasının geliştiğini görmek mümkündür. Buna ilaveten İsrail, pek çok silah sistemlerine sahipti ki, bunlardan çoğunu İran daha önceden de kullanmaktaydı (genellikle de ABD menşeili). İsrail, elindeki eskimiş silahları gözden geçiriyor, uygunlarını yüksek fiyata satıyor ve ABD'den yenilerini sipariş ediyordu. Ama bunlar, pek çok hile ve düzenbazlık araçlarından sadece birisiydi. Örneğin İsrail'in 1982 yılında gerçekleştirdiği Lübnan harekatı, aynı zamanda tank stokunda meydana gelen eksilmeyi mazur göstermek için girişilen bir oyun olarak da değerlendirilebilir. Harekat sırasında imha edildiği söylenen M48 tanklarının çoğu, Ben Menaşe'nin iddiasına göre gerçekte İran'a satılmıştı.[103]

İsrail'den yapılan silah sevkiyatı tümüyle gizli de tutulmuyordu. Basında ara sıra bu konu hakkında yazılar yayımlanıyordu. Uzunca süre bu haberler büyük bir gürültü koparamamıştı çünkü bu işlerin çoğu Amerika'nın ya açık desteğiyle veya göz yummasıyla dönüyordu. Ben Menaşe'ye göre daha 1980 ağustosunda zamanın İsrail Başbakanı Begin ile CIA Başkanı Casey arasında bir anlaşmaya varılarak İsrail'in İran'a silah satmasına izin verilmişti. İki ülke arasındaki sıkı işbirliği, 7 Temmuz 1981 tarihinde gerçekleşen olağanüstü bir olayda da gün ışığına çıkmıştı: O gün İsrail Hava Kuvvetleri, Irak'ın Osirak'daki nükleer reaktörünü bombalamıştı. Casey, İsrail'in gerekli uydu fo-

toğraflarına ulaşabilmesini sağlamıştı. Bu konuda Casey'in İsrail'deki partneri, askeri istihbarat örgütünün başkanı ve Ben Menaşe'nin amiri Yoşua Sagi idi. Bu şahsi işbirliği o kadar gizli tutulmuştu ki, Casey'in o dönem vekilliğini yapan Bobby Inman'ın bile bu olaydan haberi yoktu.[104]

Yapılan pek çok silah satışını CIA muhtemelen kendisi yürütmüştü. Örneğin *ORA Group*, arzu ettiği silahları ABD'deki bir silah şirketinden değil CIA'in bir dairesinden sipariş ediyordu. Bu daire de söz konusu silahları ABD'de veya Almanya'da bulunan bir Amerikan üssüne teslim alınmak üzere bırakıyordu. Ben Menaşe'ye göre bu şekilde işe katılan herkese iyi bir kâr kalıyordu.[105]

İsrail, sattığı silahları yalnızca ABD'den sipariş etmiyor veya yalnızca kendi üretiminden temin etmiyordu. Ben Menaşe, Polonya veya Kuzey Kore'ye uzun seyahatler yaparak Sovyet tipi saha füzeleri için tanesi 800 dolar olan mühimmat satın alıyor ve bunları tanesi 1.100 dolardan İran'a satıyordu. Polonya ve Bulgaristan'dan SAM-7 hava savunma füzeleri ile bol miktarda Kalaşnikof AK-47 silahları ve bunlara ait mühimmat temin ediliyordu. Çin'den gemilerden fırlatılabilen Silkworm tipi füzeler, Vietnam'dan ise Amerikalılar'dan kalma top mühimmatı ile uçaklar satın alınıyordu. Etiyopya'dan bile silah alınmaktaydı (yirmi yıllık veya daha yaşlı olan F-4 ve F-5 savaş uçakları gibi).[106]

İranlı Bir Silah Taciri: Sayid Mehdi Kaşani

Ben Menaşe'nin silah alım satımında iş yaptığı partnerlerinden birisi, 1943 doğumlu Sayid Mehdi Kaşani idi. Kaşani, Almanya'da da tartışmalı bir pozisyona düşmüştü ve dünya çapında adından olumsuz biçimde söz ediliyordu. Sayid Kaşani'nin babası, Ayetullah Humeyni'nin Yüce Şura'sına üye olan Ayetullah Ebul Kasım Kaşani idi. Bu açıdan Sayid Mehdi Kaşani'nin, İran'ın en üst makamlarıyla aileden gelen bir yakınlığı vardı.

Ben Menaşe'nin iddialarına göre Kaşani, devrim İran'ı için İsrail'le yapılan ilk silah işini ayarlamış, bundan sonra gittikçe daha çok işe girerek F-4 ve F-14'ler için yedek parçalar veya 122 mm lik havanlar ve füzeler temin etmeye başlamıştı. Yıllar geçtikçe İranlı silah taciri, Devrim Muhafızları'nın en önde gelen ithalatçısı haline gelmişti. Alış veriş turlarında pek çok kez İsrail'e bile uçmuştu (örneğin 1985/86 yıllarında TOW tank savar füzeleri satın almak için). Eski bir İsrail ajanı olan İbrahim Şavit, Belçika'da *ASCO* isminde bir şirket kurmuştu. Şirketin Malta'da da bir temsilciliği daha vardı. Bu şirket üzerinden Kaşani, 1989 yılında bol miktarda savaş araç gereci satın almıştı.[107] 1988-1992 yılları arasında Kaşani, Hughes 300 marka 12 adet ABD helikopteri temin ederek bunları garip yollardan İran'a sokmuştu: Helikopterler, ABD' deki imalatçı firma tarafından Cebelitarık'da bulunan bir paravan şirket aracılığıyla Brüksel'de faaliyet gösteren ve uzun yıllar Kaşani ile iş yapan silah taciri Willy de Greef'e satılmıştı. De Greef, helikopterleri Antwerpen limanından kamyonlara yükletmiş ve Brüksel'e, buradan da Almanya üzerinden Viyana'ya taşıtmıştı. Viyana havaalanında ise *Iran Air*'in bir kargo uçağı hazır bekliyordu.[108]

Kaşani'nin severek kaldığı ülke İspanya'ydı. Zaten yıllarca Madrid'de yaşamıştı. Merkezi Panama'da bulunan *Armex S.A.* firmasının Madrid'deki şubesi aracılığıyla Alman şirketlerinden de İran Hava Kuvvetleri için bilgisayarlar ve yedek parçalar satın alıyordu (örneğin merkezi Hamburg'da bulunan *LFE-Luftfahrttechnik*'den). Costa del Sol'de bulunan Marbella kentinde bir yazlığı vardı ve ara sıra Ben Menaşe'nin de burada tatilini geçirmesine izin veriyordu. Bu yazlık, bazı iş ortaklarıyla buluşulan bir yerdi ayrıca. Marbella, seksenli yıllarda zengin silah tüccarının ve teröristlerin uğrak yeri haline gelmişti. Örneğin Mehdi Kaşani, deniz kenarında bir villası ve Puerto Banus limanında bir yatı bulunan Adnan Kaşıkçı'yla burada buluşmuştu. Ünlü terörist, silah

kaçakçısı ve uyuşturucu madde taciri Monzer El Kasser de buradaydı. Marbella yakınlarındaki Nueva Andalucia tepelerindeki mermer sarayından dağları, yat limanını ve denizi seyredebiliyordu. Lüks daireler semti Benabola'dan 16 adet daire satın alan yalnızca Monzer Al Kassar değildi. Suriye Başkanı'nın kardeşi Rıfat El Esat komşusu olmuş ve tam tamına 30 daire almıştı.(109) Doğu Almanya'nın silah tüccarı da Marbella'nın nerede olduğunu gayet iyi biliyordu. *IMES-GmbH* ismindeki silah ihracat şirketinin adamları, Kaşıkçı'nın komşularıydı.(110)

Daha önce de belirtildiği gibi Kaşani, Federal Almanya'da Hamburg'daki *LFE* şirketiyle bağlantı kurmuştu. Şirketin iki sahibi vardı: Emekli Albay Heinz-Erich Schreitmüller ile diş hekimi Reinhard Uhlig. Bunlar Kaşani için havacılık alanında Alman şirketlerinin ürettiği iyi ve pahalı her şeyi temin ediyorlardı: Örneğin merkezi Rastatt'da bulunan *Becker Flugfunk GmbH*'den telsiz ve navigasyon cihazları alınıyordu. Kaşani'nin Almanya'da yürüttüğü işler o kadar büyümüştü ki, İspanya'daki iş merkezini Almanya'ya taşımak zorunda kaldı. 10 Eylül 1993 tarihinde Uhlig'den Schleswig-Holstein eyaletinde bulunan ve amatör uçuşlar için kullanılan Hartenholm hava meydanını üzerindeki *Nordair, Paratec* ve *Nordflug* isimli şirketlerle birlikte on milyon marka satın aldı. Bu tür amatör hava meydanları, gümrük muhafaza memurlarının kontrolü dışındaydı. Ayrıca hava meydanı sahasında bulunan şirketler aracılığıyla Kaşani, ambargo kapsamına giren her şeyi satın alabilmekteydi.(111)

Mehdi Kaşani örneğinde, silah alım satımı işinin uyuşturucu madde ticaretiyle Amerika dışında da nasıl kol kola yürütüldüğü çarpıcı biçimde görülebilmektedir. Bir süre sonra Heinz-Erich Schreitmüller, İranlı iş ortaklarının bir hava meydanı satın alarak *LFE*'nin ardılı *Nordair* yardımıyla silah kaçakçılığı yapmanın dışında da bazı planları olduğunu tahmin etmeye başladı. Schreitmüller'in yanında Nick Ahmet Semnar isminde birisi de müdür ola-

rak imza atıyordu. Ticaret sicilindeki kayıtlarda Mehdi Kaşani, *Nordair* firmasının ortağı gözüküyordu. Semnar'ın Schreitmüller'e para aklama konusunda öneri getirdiği iddia edilmektedir: "Uyuşturucu işinden elde edilen nakit 100 milyon sterlin." Semnar'ın böyle bir öneriyi yaptığını hatırlamaması normal karşılanmalıdır.[112]

Kaşani'nin PROMIS yazılımının satışı işine bulaşıp bulaşmadığı bilinmiyor. Ama söz konusu yazılımın İran'da da kullanıldığı muhtemelen doğrudur. Zira Kaşani, gerekli bağlantılara sahipti. Yazılımın ana dağıtımcısı Earl Brian'ı 1980 yılında Paris'te Karrubi ve Casey'le yapılan rehineler görüşmesinden beri çok iyi tanıyordu. Bu görüşmeler neticesinde Ben Menaşe ile de irtibat kurmuş ve İsrail'in İran'a yönelik silah sevkiyatını düzenlemişti. Ben Menaşe de PROMIS yazılımının İran'a satılması hususunda herhangi bir bilgi vermemektedir. Zamanında İsrail'de bir şifre çözücü olarak bu işlere başlamıştı ama hiçbir zaman bir bilgisayar uzmanı olmamıştı. Bu nedenle PROMIS yazılımını, amiri Rafi Eitan sayesinde tanıdı ama programı fiilen hiç kullanmadı.

İsrail İçin Bir Casusluk Yazılımı

ORA Group'daki yoğun işler bile Eitan'ı, İsrail'e yönelik terör hareketlerine elindeki bütün imkanlarla (yani bilgisayarlar dahil) karşı koyma azminden caydıramadı. Eitan, 1982 yılında Ben Menaşe'ye PROMIS'in bir sürükleme ağı olarak nasıl kullanıldığını ve istenen bilgilerin nasıl toplandığını göstermişti. Ayrıca Ben Menaşe'ye eldeki programı bir Truva Atı'na dönüştürecek uygun bir programcı bulma görevini vermişti. Bilgisayar alanında pek bir bilgisi olmayan Ben Menaşe, PROMIS'le ilgili faaliyetlere anlaşılan bu olaydan öte dahil edilmemişti. Fakat verdiği bir yeminli ifadede, İsrail'de yapılan bir satış işine dahil olduğunu söylemiştir.

Buna göre 1987 yılında Earl Brian PROMIS'i İsrail gizli ser-

vislerine genel kullanım amacıyla satmıştı. Bundan önce 1983 yılında Rafi Eitan'a verilen satış lisansı, Ben Menaşe'nin iddiasına göre sadece teröristlerin izlenmesi içindi. 1987 yılındaki ürün sunuşunun Tel Aviv'de yapıldığını söylüyordu. Bu vesileyle Brian, programın ABD'deki çeşitli kurum ve kuruluşlarda da (Adalet Bakanlığı, CIA, NSA ve DIA gibi) kullanıldığını söylemiş, PROMIS'in Singapur ordusuna satılmış olduğunu duyduğunu iddia etmişti, diyor yeminli ifadesinde Ben Menaşe. Satışın parasal hacmi 5,5 milyon dolar kadardı. Para, Earl Brian'ın yurt dışındaki bir hesabına yatırılmıştı. PROMIS'in İsrail'de ne amaçla kullanıldığını ise bilmediğini söylemektedir.[113]

Ben Menaşe, Silahlı Kuvvetler Dış İlişkiler Dairesi'ndeki ve buna bağlı olarak da *ORA Group*'daki işini 1987 yılında kaybetti. Amiri Rafi Eitan'ın ABD'de casusluk yaptığı ortaya çıkınca o da gözden düştü. Fakat çok geçmeden Ben Menaşe'ye yeni bir iş teklif edildi: Başbakan Şamir'in emrinde çalışacaktı ve gizli görevlere ilişkin danışmanlık yapacaktı. Daha sonra pek çok sıcak görevi yerine getirmiş, temizlemiş veya düzeltmeye çalışmıştı. Örneğin en tehlikeli görevlerinden birinde Güney Amerika'ya Carlos Cardoen'in yanına gitmişti. Cardoen, Irak'a silah satan büyük bir silah taciriydi. (bkz. "Banca Nationale del Lavoro" bölümü).

Irak'a Satılan Kimyasal Silahlar

Ben Menaşe, 1988 yılında Şamir'in emriyle Şili'ye uçarak Cardoen'le görüşecekti ve biraz sert çıkarak biraz da silah işinden pay vermeyi vaat ederek Cardoen'in Irak'a kimyasal ve diğer silahlar satmasını önleyecekti. İlk önce Cardoen'in "önüne bir havuç asacaktı" Burada söz konusu olan "havuç" bir tür teklifti. Buna göre Cardoen, İsrail ürünü silahların montajı işine davet edilecekti. Ayrıca Güney Amerika'da saldırı silahları ve havan mermilerinin tek dağıtıcısı konumuna getirilecekti. Silah montaj fabrikasının ön fi-

nansmanında İsrail yardımcı olacaktı. Cardoen bu teklifi kabul etmediği takdirde hayatının tehlikede olduğu söylenecekti Ben Menaşe tarafından.[114]

Her şeye rağmen Cardoen, tek bir "havuca" kanacak bir çömez değildi. İsrail'le pek çok kere iş yapmıştı ve büyük dolapların nasıl döndüğünü gayet iyi biliyordu. Örneğin daha 1979 yılında Cardoen, Güney Afrika'ya satılacak silahlar için dağıtım hakkına başvurmuştu. Fakat İsrail, o tarihte böyle bir işe yanaşmamıştı. Bu da Cardoen'in sempatisini kazandırmayan bir gelişmeydi.

Cardoen, İsrail'den korkmak zorunda kalsa bile Amerika kendisine daha yakındı ve daha güçlü gibi görünüyordu. Özellikle Robert Gates ve CIA'in koruması altındaydı. Böylece Cardoen, Ben Menaşe'nin teklifini reddetti ve silah sevkiyatına devam etti. Ta ki, 1989 yılında Amerika, Saddam Hüseyin'i serbest bırakmanın iyi bir fikir olmadığına kanaat getirene kadar. Öte yandan Cardoen, Amerika'nın yardımıyla kendisini İsrail'in tehdidinden koruyabileceğini düşünmekteydi. Belki de Ari Ben Menaşe'nin Los Angeles'deki tuzağa düşmesinin, on bir ay gözaltında tutulmasının ve mahkeme önüne çıkartılmasının ardında Cardoen'in eli vardı.

Cardoen, alışıldık silah sevkiyatını yıllarca sürdürdü. Ama Amerika'nın desteği, daha Başkan Bush'un ve CIA Başkanı Gates'in görev süresi içinde azalmaya başladı. En geç 1989 aralığında, yani Saddam Hüseyin kendisi için imal ettirdiği orta menzilli füzeyi denediği sırada, Amerika 180 derecelik bir dönüş yaptı. Söz konusu üç kademeli ve 27 m uzunluğundaki füze, Sovyet yapımı bir Scud füzesinin geliştirilmiş haliydi ve menzili yaklaşık 1.500 km idi. Bu şekilde Saddam Hüseyin, zehirli gaz bombalarını ve hatta nükleer başlıkları uzak mesafelere taşıyabilecek ve İsrail'i vurabilecek önemli bir silah sistemine kavuşmuştu. Irak'ın gerçekleştirdiği füze denemesi, Washington'da önemli bir sarsıntıya ve Saddam Hüseyin'e ilişkin izlenen politikada tam bir yön değişimine neden oldu. Saddam 1990 yılında Kuveyt'i işgal edip ya-

yılmacı politikasına devam edeceği sinyalini verince, Amerika, Irak diktatörüne "Desert Storm" [Çöl Fırtınası] operasyonuyla haddini bildirme zamanının geldiğine karar verdi.

ABD ile Irak arasındaki ilişkilerin soğuk bir döneme girdiğini Cardoen de hissetmeye başlamıştı. Silah işleri durma noktasına gelmişti. Bütün bunlara ilaveten George Bush, başkanlık seçimlerini kaybetmişti. Ocak 1993'te, Demokrat'lardan Bill Clinton başkan olmuştu. Bu, Beyaz Saray'daki Bush ekibinin de sonuydu. Irak'la yapılan silah işi ile BNL'in finans dümenleri yavaş yavaş gün ışığına çıkıyordu. Sonunda Cardoen'in de kellesi gitti. Cardoen'e karşı açılan davanın konusu, cluster bombalarının imalatında kullanılan zirkoniyum metalinin yasa dışı yollardan ihracatıydı. Cardoen'in avukatı, bu iddia hakkındaki görüşlerini net bir biçimde ortaya koymuştu: "Sayın Cardoen'i bir suçlu gibi gösteren bu hükümetin kendisi de zamanında Irak'a silah satmıştır. Yapılan silah satışları bilinmekteydi, bu satışlara onay verilmişti hatta şimdi dava konusu olan işlemlerle ilgili önerilerde bile bulunulmuştu."(115)

Rafi Eitan

Soğukkanlı ve Yılmaz Bir Terörist Avcısı

İsrail havayolları *El Al* personelinin uzun yıllar süren yorucu eğitim sürecinin yararları 17 Nisan 1986 tarihinde gözler önüne serilmişti. Yolcuların güvenliğinden sorumlu bir memur, Londra havaalanı Heathrow'da, hamile bir İrlandalı kadının el çantasında, gizli bölüme yerleştirilmiş 1,5 kilo Semtex plastik patlayıcı maddesinden bulmuştu. Park Lane'de bulunan *Hilton Hotel*'de temizlikçilik yapan 32 yaşındaki Anne Murphy, Tel Aviv'e gidecek olan bir Jumbo'ya binmek üzereyken yakalanmıştı. Uçakta toplam 175 yolcu vardı. Çantasındaki bomba patlasaydı kendisi de ölecekti.[116]

Polisin yaptığı araştırmalar neticesinde bombanın fünyesi, kadının erkek arkadaşı tarafından imal edilen bir hesap makinesinin içinde bulundu. Suriye gizli servisinde çalıştığı tahmin edilen bu adamın ismi Nezar Hindawi'ydi. Bu adamla evlenmeye hazır olan Anne Murphy, daha sonra ağlayarak verdiği ifadesinde erkek arkadaşıyla İsrail'de buluşacaklarını, burada bir Arap köyünde oturan erkeğin ailesiyle tanışacağını söylemişti. Daha sonra İngiltere'ye birlikte dönüp evleneceklerdi. Aşkın kör ettiği Anne Murphy büyük bir sevinçle uçağa binmek istemişti ama olayın ardındaki asıl gerçeğin ve erkek arkadaşının caniliğinin farkına bile varamamıştı.

Anne Murphy'nin tutuklanmasından kısa bir süre sonra, Hin-

dawi de tutuklandı. Londra'da Merkezi Mahkeme Old Bailey'de davası görülerek 1987'de 45 yıl hapse mahkum oldu. Bu, bir İngiliz mahkemesinin verdiği en uzun hapis cezasıydı. Olay açık gibi görünüyordu. Bütün ipuçları Suriyeli'yi bu suikastın elebaşısı olarak göstermekteydi. Anlaşılan bir Suriye ajanının çanına ot tıkanmıştı. Bu yüzden İsrail, çarçabuk Suriye hükümetini suçlamaya başladı. İngiltere hükümeti de bu görüşü paylaşıyordu: Neticede Suriye Büyükelçiliği kapatıldı ve elçilik görevlileri sınır dışı edildi.

Bütün bu kanıtlara rağmen akılda bazı soru işaretleri kalmıştı. Bu olayda garip bazı şeyler dönmekteydi. Örneğin İsrailli yetkililerin bu suikastten daha önce haberdar olup olmadıkları tartışılmaya başlandı. Zira 1986 yılı sonlarında Suriye'nin başkenti Şam'da Hava Kuvvetlerine mensup bir gizli servis albayı, İsrail hesabına çalışmaktan tutuklanmıştı. Belki bu albay, *El Al* uçağına yönelik saldırıyı önceden haber vermişti? Ari Ben Menaşe, bu konuyla ilgili olarak Rafi Eitan'ı ve onun gizli operasyonlar düzenleme yeteneğini kapsayan bambaşka bir hikaye anlatmaktadır. Buna göre Hindawi, kendisi için özellikle hazırlanan bir tuzağa düşürülmüştü.

Ben Menaşe'nin hikayesi, Ürdün ordusunda eskiden albaylık yapmış olan Muhammed Radi Abdullah isminde birisiyle başlamaktadır. Yetmişli yıllarda ticarete atılan bu kişi, baş terörist Ebu Nidal'e ve Filistinli diğer gruplara silah satmaktaydı. Ama aynı zamanda İsrail hesabına da çalışmaktaydı. Radi, yaptığı satışlardan elde edebildiği enformasyonları bir aracıya iletiyor, bu aracı da Mossad'a ulaştırıyordu. Bir süre sonra Radi'nin, İsrail adına casusluk yaparak pek çok Filistinli'nin ölümüne sebep olduğu iddia edildi. Hayatının tehlikede olduğunu kavrayan Radi, Ebu Nidal'le görüştü ve silah sevkiyatlarının ardında İsrail'in bulunduğunu bilmediğini söyledi. Ben Menaşe; Ebu Nidal'in Radi'ye inandığını ve kendisini affettiğini iddia etmektedir. Fakat Radi, İsrailliler'den bir türlü kopamıyordu. İçmesini ve kadınları çok seviyordu, sürekli

para sıkıntısı içindeydi. Bunun sonucunda 1978 yılında Rafi Eitan, 200.000 sterlinlik bir kredi sağlayarak Radi'yi tamamen satın almayı başardı.[117]

Radi Abdullah'ın Londra'daki Suriye Büyükelçiliği'nin bir gizli servis ataşesiyle irtibatı sağlayan 35 yaşında bir yeğeni vardı: Nezar Hindawi. Bu durum, Rafi Eitan'ın planına çok iyi uymaktaydı. Zira Eitan, *El Al* uçağına düzenlenen sözde bir terörist saldırıyla Suriye'yi terörist ülke konumuna sokmak ve dünya çapında kınamak niyetindeydi. Hindawi'nin Anne Murphy'le olan ilişkisi, pratik bir "askılık" görevini görecekti. Aslında Hindawi, Anne Murphy'nin düşündüğünün aksine pek de âşık sayılmazdı. Hamile olduğunu Hindawi'ye söyleyince, Arap arkadaşı, genç kadından mümkün olduğunca çabuk kurtulmak istedi. Bütün bunları tabii ki, kadına anlatmamıştı.

Eitan'ın emriyle Radi Abdullah, yeğenine 50.000 dolar teklif ederek hem Filistin davasına katkıda bulunabileceğini hem de Anne Murphy'den kesin biçimde kurtulabileceğini söyledi. Buna göre para, Suriyeli kardeşlerden geliyordu ve siyonist bir uçağın patlatılması için kullanılacaktı. Radi Abdullah, yeğenini Suriye gizli servisiyle de tanıştırmıştı. Böylece yeğeni, bütün bunların ardında Suriye'nin bulunduğuna inandırıldı. Hindawi, Anne Murphy'nin çantasındaki gizli bölmede bulunan bombayla birlikte El Al uçağına binmesini sağlayacaktı. Söz konusu çanta, hiçbir şeyden haberi olmayan genç kadına havaalanında *El Al*'in bekleme salonuna girmeden hemen önce verilecekti.

Anne Murphy'nin eline çanta havaalanında tutuşturulur tutuşturulmaz havayollarının görevlileri, çantayı aramak üzere kadını bir kenara çektiler. Görevliler, konu hakkında Rafi Eitan tarafından bilgilendirilmişti. Beklenildiği gibi plastik patlayıcıyı çabucak bulmuşlar ve hiçbir şeyden habersiz kadını İngiliz memurlara teslim etmişlerdi. İngilizler de Anne Murphy aracılığıyla Hindawi'nin izini bulmuşlardı. Hindawi ise elçilikteki Suriye ajanlarından söz

etmişti. Demek ki, planlanan saldırının ardında Suriye vardı. Görünürdeki olaylar bunu göstermekteydi.[118]

Ben Menaşe'nin anlattığı bu hikaye, sağlam bir operasyonda olamayacak bazı belirsizlikler içerse bile İsrail'in, İngiltere'deki paravan şirketleri aracılığıyla terörist düşmanlarına silah sattığı yönündeki çarpıcı iddiayı içermektedir. Bütün bunların dışında Ebu Nidal isimli teröristin kurduğu şebekede bazı önemli kişilerin İsrail hesabına çalıştığı yönünde sağlam ipuçları bulunmaktadır. Örneğin Ebu Nidal şebekesine mensup suikastçiler, Musevilere ve İsrail'e yönelik çok az saldırıda bulunmuşlar, çoğu saldırıya İsrail'le barış gö-rüşmelerinden yana olan ılımlı Filistinliler kurban seçilmiştir. İsrail'deki "şahinler", barış yanlısı bu kişileri, İsrail yayılmacılığına ve işgal edilen bölgelerin iskân edilmesi politikasına yönelik en büyük tehdit olarak görmekteydi. Eitan da böyle bir "şahin" idi.[119]

Bank of Credit and Commerce (BCCI) isimli bankanın batmasından sonra (bkz. "Bank of Credit and Commerce International" bölümü), baş terörist Ebu Nidal'in bu bankanın Londra şubesinde bir paravan şirket aracılığıyla çok sayıda hesap tuttuğu anlaşılmıştı. Örneğin 1981 yılında, *S.A.S. Trade & Investment* isimli firma, BCCI'e mudi olmuştu. Firmanın merkezi Varşova'daydı, Doğu Berlin'de bir şubesi bulunuyordu. Kısa bir süre içinde BCCI'in Londra şubesindeki en kabarık hesaba ulaşmıştı. S.A.S. ismi, Ebu Nidal terör grubunun üst düzey yöneticilerinden Shakir Farhan, Adnan Zayir ve Samir Necmeddin'in baş harflerinden oluşmaktaydı. Firmanın dışarıya yansıyan görüntüsü; bilgisayar, faks cihazları ve diğer büro donanımı ticaretiyle uğraştığı idi. Necmeddin, bir bakıma terör grubunun maliye bakanıydı ama aynı zamanda da büyük bir silah taciriydi. Çeşitli Musevi tüccardan (ki bunların Mossad'la ilişkisi olduğu tahmin edilmektedir) silah satın alıyordu. Silah görüşmeleri için bazen BCCI'in büroları bile seçiliyordu.[120]

Hindawi'de bulunan elektronik [illegible] muhtemelen İsrail kaynaklarından gelmekteydi, diyor [illegible] şubesin[illegible] çalışan bir görevli.[121] Bu ifade, Rafi Eitan [illegible]wi'ye ilişkin planı ya kendisinin geliştirdiğini ya da *El Al* uçağına düzenlenecek olan saldırıyı çok önceden bildiği şüphesini doğrulamaktadır. Bütün bunlara rağmen Suriye de muhtemel bir saldırgan olarak dikkate alınmalıdır. Örneğin Hindawi'nin Ahmet Hasi adında bir kardeşi vardır. Hasi, Berlin'de eroin ticareti yapmak suçundan bir yıl hapis cezasına çarptırılmış fakat cezası tecil edilmişti. Suriye'ye iadesi söz konusu olunca sığınma hakkı talep etmişti ve Ebu Nidal'in adamı olarak bir terörist saldırıda görev almayı beklemekteydi.

Ocak 1986'de Hindawi, Ahmet Hasi ve Faruk Salameh isminde birisi *Syrian Arab Airlines* havayollarına ait bir uçakla Doğu Berlin'den Şam'a gitmişler, burada Suriye gizli servisi tarafından dostane biçimde karşılanmışlardı. Burada kendilerine, Berlin-Kreuzberg'deki *Deutsch-Arabische Gesellschaft*'a [Alman-Arap Derneği] konmak üzere bir bomba verilmişti. CIA ve Alman haberalma servisi BND'nin bilgilerine göre olayın Suriye'deki elebaşı, Suriye Hava Kuvvetleri Gizli Servisi Başkanı General Muhammed El Khouli idi. Almanya'dan gelen söz konusu üç kişi, beş kilo ağırlığındaki bombayı, verilen göreve uygun biçimde 29 Mart 1986 tarihinde patlatmışlardı. Bu olayda dokuz kişi yaralanmıştı. Hasi, Batı Berlin'deki "La Belle" isimli diskoteğe 5 Nisan 1986 gecesi yapılan iğrenç bombalı saldırının ardından tutuklanmıştı: Diskoteğe konulan bombanın patlamasıyla üç kişi ölmüş, 200'den fazla kişi yaralanmıştı (bunlardan 50'den fazlası ABD ordusuna mensuptu). Salameh de tutuklandı. Aynı yılın sonlarına doğru Berlin'deki bir mahkeme Hasi'yi 14 yıl, Salameh'i de 13 yıl hapse mahkum etti.[122]

Ben Menaşe'nin Hindawi'yle ilgili anlattığı hikayenin gerçekten doğru olup olmadığı ya da Rafi Eitan'ın güzel bir imkanı kendi adına iyi biçimde kullanıp kullanmadığına karar vermek mümkün değil. Hikayenin ardındaki gerçek ne olursa olsun, kesin olan, Eitan'ın büyük bir soğukkanlılıkla ve insani duyguları dikkate almaksızın planlarını gerçekleştirmek istemiş olmasıdır. Bazı noktalar Ben Menaşe'nin hayal gücünün bir ürünü olsa bile bu, Eitan'ın İsrail gizli servisinin en yılmaz ajanlarından birisi olduğu gerçeğini örtemez. Eitan; gizli operasyonlarla ilgili büyük bir tecrübeye sahip olan rafine bir organizatördür.[123] İsrail gizli servis çevrelerinde yaşayan bir efsane olarak söz edilmekteydi. "Kokarca" takma adını, 1948 yılındaki İsrail Özgürlük Savaşı'ndan beri taşımaktaydı: Kirli ve kokuşuk çoraplarını savaş boyunca yıkamayı reddetmişti. İsrail'in yararına olan her şeyin iyi olduğu görüşüne sahipti. 1960 yılında ünlü Nazi subayı ve Yahudi kasabı Adolf Eichmann'ı Buenos Aires'de tutuklayan ve İsrail'e getirip mahkeme önüne çıkaran komando timine dahildi. İsrail mahkemesi, daha sonra Eichmann'ı idama mahkum etmişti.[124]

Eitan, bütün profesyonelliğine ve başarılarına rağmen çok az arkadaşa sahipti. Çünkü gücünü korumak için herkesle mücadele etmeye hemen hazırdı. Belki en iyi arkadaşı olan eski Savunma Bakanı ve 1982 yılında İsrail'in Lübnan'daki çirkin askeri macerasının savunucusu Ariel Şaron'du. İsrail ordusu Filistin Kurtuluş Ordusu'nu (FKÖ) Lübnan'dan silememiş, hatta büyük bir darbe bile vuramamıştı. Bu işgal, İsrail'i dünyanın gözünde büyük bir saldırgan ve savaş yanlısı bir konuma getirmişti ve siyasi açıdan izole edilmesine neden olmuştu. Şaron, Filistinliler'' hep birer düşman olarak görmüştür. Örneğin 1984 yılında FKÖ ile yürütülen otonomi görüşmelerini daima reddetmişti.

Rafi Eitan'ın ajanlık kariyeri, İsrail'in iç güvenlikle ilgili gizli

servisi Şin Bet'te başladı. Şin Bet, yabancı casusları deşifre etmenin yanında ana topraklardaki ve işgal edilen bölgelerdeki Filistinliler'in izlenmesi ve dinlenmesi görevini görmektedir. Daha sonraları PROMIS yazılımının kullanılacağı en uygun alan, söz konusu Şin Bet raporlarının arşivlenmesi, başka mercilere iletilmesi ve değerlendirilmesi olmuştur. Aşağı yukarı bütün Filistinli grupların içine sızılmıştı. İsrail gizli servisleri; işgal edilen bölgelerdeki direnişi kırmak ve yurt dışındaki terör gruplarına sızabilmek için çok sayıda Filistinli ajanı ikili oynamak üzere kandırmışlar, satın almışlar veya zorlamışlardı. İsrail hesabına binlerce işbirlikçi görev almaktaydı.[125]

Eitan daha sonra İsrail istihbarat servisi Mossad'a geçti. Merkezi ABD'nin Pennsylvania eyaletinde bulunan *Nuclear Materials and Equipment Corporation* [Nükleer Malzemeler ve Donanımlar Şirketi; *NUMEC*] isminde ve uranyum elementinin kimyasal zenginleştirilmesi alanında faaliyet gösteren küçük ve özensiz bir şirkete ilgi duyan İsrailli bir ekibe 1968'de katıldı. Örneğin İsrail'den gelen ekibin ziyaretinden sonra şirkette 100 kg zenginleştirilmiş uranyumun kaybolduğu tespit edilmişti ki, bu miktar en az altı adet atom bombasının imaline yetecek kadardır. Belki söz konusu miktar, makinelerin ve boruların içinde birikmiş ve dağılmıştı ya da "bacadan" veya kanalizasyondan uçup git-mişti. Ama kesin olan şu idi ki, zenginleştirilmiş uranyumdan oldukça çok bir miktar ortada yoktu. Bu işin içinde Eitan'ın parmağı mı vardı? Sözü edilen şirket; güvenlik tedbirleri ve muhasebe açısından çok eleştirilmekteydi. Ara sıra da uranyum yok oluyordu. Şirketin İsrail'le iyi ilişkiler içinde olduğu da bilinmekteydi.[126] *NUMEC* örneği, nükleer silahlarda kullanılabilecek malzemelerin (örneğin plütonyumun) Sovyetler'in çökmesinden çok önce bile kötü biçimde kontrol edilen şirketlerden kaybolmuş olduğunu göstermektedir.

Eitan, yetmişli yılların başlarına kadar Mossad'ın Gizli Operasyonlar Dairesi'nin başında bulunuyordu. Daha sonra kadrosu

ilerlemediği için görevinden istifa etti. 1978 yılına gelindiğinde, zamanın Başbakanı Menahem Begin, Eitan'ı kendisinin anti terörizm danışmanı olarak tayin etti. Bu görevini yerine getirirken, bütün gizli servislerle çok yakın bir işbirliği içine girdi. Örneğin görev süresi içinde "Kızıl Prens" olarak da bilinen Filistinli Hasan Salameh, Mossad ajanlarınca Beyrut'ta tespit edilmiş ve arabasına konan bir bombayla öldürülmüştü. Salameh, 1972 yılında Münih'de düzenlenen Olimpiyatlar sırasında İsrailli sporcuları rehin alarak öldüren Filistinli bir komando grubunun sorumlusuydu. Ayrıca, Eitan, 1981 yılında Bilimsel İrtibat Bürosu'nun (LAKAM) şefi oldu. Washington, Boston ve Los Angeles'de büroları bulunan ve masum gibi gözüken dairenin arkasında gizli bilimsel ve teknik dokümanları (örneğin savaş uçakları ve nükleer tesislere ilişkin) temin etmek için kurulmuş bir istihbarat servisi bulunmaktaydı.[127]

Gerçek ve potansiyel Filistinli teröristlerin peşine düşen Rafi Eitan, ABD'de bulunan Earl Brian sayesinde PROMIS programıyla tanıştı. 1980 yılında İsrail, Amerika ve İran arasında yürütülen üçlü görüşmeler sırasında Earl Brian ile Robert McFarlane, ara sıra İsrail'de mola vermişler ve görüşmeler hakkında bilgi sunmuşlardı. Sonunda Eitan, 1982 yılında Brian aracılığıyla PROMIS projesi hakkında ilk ayrıntıları öğrenmişti.

Eitan, bu programı kötü amaçlar için kullanmanın ne kadar kolay olduğunu hemen anlamıştı. "Bu programı, herkesin izini sürmek suretiyle terörizmin kökünü kazımak için kullanabiliriz", demişti en yakın çalışma arkadaşı Ben Menaşe'ye. "Sadece bu kadarla da değil. Düşmanlarımızın ne yaptığını bile tespit edebiliriz." (128) Bunun üzerine Rafi Eitan, Washington'da bulunan INSLAW firmasına gitti. Adalet Bakanlığı aracılığıyla VAX* tipi bilgisayarlar için kullanılan 32 bit'lik ileri sürümün dokümantasyonlu örneğini temin etti. Daha sonra da Kaliforniya'da bilgisayar uzmanı Yehuda Ben Hanan'ın programa rafine bir "trap door" [arka

kapı/tuzak] yerleştirmesini sağladı. Böylece yazılım, göreve hazır hale getirildi (bkz. "Trap Door" bölümü).

Bu işleri tamamladıktan sonra Rafi Eitan, "trap door" programı için uygun bir denek aramaya başladı. Ari Ben Menaşe'nin söylediklerine göre en uygun ülke, İsrail'in komşusu Ürdün'dü. Ürdünlüler'in neler bildikleri, İsrail'i çok ilgilendirmekteydi. Tabii bunun tersi de geçerliydi. Zira Filistinliler'in gözetim altında tutulması konusunda iki ülkenin çıkarı birbiriyle örtüşmekteydi. Kral Hüseyin, devlet içinde bir devlet gibi davranan FKÖ'yü Ürdün'den çıkarmak isteyince Ürdünlüler ile Filistinliler arasında 1970 yılında silahlı bir çatışma meydana gelmişti. Bu kanlı çatışma, Ortadoğu tarihinde "Kara Eylül" olarak da hatırlanmaktadır. Daha sonra İsrail istihbarat örgütleriyle Ürdün arasında uzun yıllar sıkı bir işbirliği ortaya çıkmıştı. Buna rağmen komşunun elindeki kozlara doğrudan bir göz atabilmek çok daha güzel bir şey olsa gerekti.

CIA Başkanı William Casey de Ürdün Kralı Hüseyin ile çok dostane bir ilişki kurmak için olağanüstü bir çaba göstermekteydi. Örneğin Ürdün'de düzenlenen gizli bir operasyonla, teröristler ve FKÖ hakkında ortaklaşa enformasyon toplanmaya ve bunlar paylaşılmaya başlanmıştı.[129] Bu operasyona muhtemelen Earl Brian da Ürdün istihbarat örgütüne bilgisayar donanımı ve "trap door"lu yazılımlar satarak yardımcı olmaktaydı. Ürdünlüler, teknik ve kullanım açısından hemen göreve hazır olabilen elektronik bir cihaza kavuşmaktan çok memnundu. Bu sayede Ürdün'deki istenilmeyen Filistinliler'i tespit edebilmek için yalnızca bilgisayarın düğmesini açmak yeterliydi. *Hadron Inc.* şirketinin uzmanları bilgisayarları ve bunlara ait yazılımları başkent Amman'a getirmişler, burada kurmuşlar ve gerekli bilgileri temin etmek için telefon hatlarını kullanarak su ve telefon şirketlerine ve diğer kurumlara olan bağlantıları oluşturmuşlardı. Zaten bu şirket ve kurumlarda, yetmişli yılların başında sağlanan *IBM* bilgisayarları bulunmaktaydı.

Hadron'un adamları, Ürdün gizli servisinin arzu ettiğinden daha fazla şeyleri de gerçekleştirmişti. Örneğin bir başka telefon hattı aracılığıyla bir evle bağlantı sağlanmıştı. Bu evde küçük bir bilgisayar ve bir modem* bulunmaktaydı. Böylece istihbarat örgütünün bilgisayarına gizlice girmenin yolu yaratılmıştı. Bu ev, ne ihracat ne de ithalat işinde uğraşmayan ama İsrail gizli servisiyle çok iyi "bağlantıları" bulunan bir iş adamı tarafından kiralanmıştı.

Bu göstermelik iş adamı, bir "hacker" olarak çalışmaktaydı. PROMIS'e yerleştirilen arka kapı sayesinde, elindeki bilgisayarıyla istihbarat örgütündeki bilgisayara girebiliyor ve silahlı kuvvetler dahil çeşitli kamu kurum ve kuruluşlarının kayıtlarına sızabiliyordu. Böylece her türlü konu ve kişi hakkındaki bilgileri dikkat çekmeden gözden geçirebiliyordu. Ürdün'ün askeri sırlarına bile el atabilmekteydi. Ürdünlüler'in kendilerine has bir sürükleme ağı programını geliştirmiş olduğunu ve bu programın, muhalif Filistinliler'in izlenmesinde kullanıldığını tespit edebilmişti. İsrail, teröre karşı yürüttükleri mücadele nedeniyle bu tür istihbarata özellikle ilgi duymaktaydı.

İsrail ve ABD ajanları, sevince boğulmuş, Ürdünlüler ise işe başlamışlardı. "Evdeki adam", istediği bütün sonuçları trap door aracılığıyla alabiliyor, disketlere saklıyor ve ara sıra Viyana'ya uçarak bu disketleri Mossad ajanlarına teslim ediyordu. "Kobay" olarak kullanılan Ürdün'den elde edilen sonuçlar Ürdün'de elektronik düzey çok yüksek olmamasına rağmen bütün beklentileri aşmıştı. Bu yüzden CIA, PROMIS programına kendilerine ait bir "tuzak" kurma kararına varmıştı. Sonuç olarak PROMIS'in, tuzaklı iki sürümü ortaya çıkmıştı.

1985 yılına gelindiğinde Rafi Eitan, kendi hırsının kurbanı oldu. ABD karşı hükümet desteği alınmadan yürütülen bir operasyon sırasında "sınırı" aşmıştı. Aslında hikayenin başı, 1981 eylülünde Başbakan Menahem Begin, Savunma Bakanı Ariel Şaron ve başka görevlinin Washington'a yaptığı ziyarete rastlamaktadır.

Bu ziyaret sırasında Şaron; Başkan Reagan, Savunma Bakanı Caspar Weinberger, Dışişleri Bakanı Alexander Haig ve Beyaz Saray'ın diğer üst düzey danışmanlarına yarım saatlik bir brifing verir. Bu brifing sırasında Şaron, İsrail ile ABD arasında geniş kapsamlı bir işbirliğinin ana hatlarını çizmeye çalışır ve Ortadoğu'daki askeri üslerin ortaklaşa kullanımını önerir. KH-11 isimli casus uydudan çekilen Sovyetler Birliği ve Ortadoğu ile ilgili fotoğrafları da bu şekilde temin edebileceğini ümit eder. Ama Amerikalılar, bu önerileri aşırı bularak reddeder.[130]

İsrail için casus uydulardan çekilen fotoğrafların çok büyük bir önemi var. Zira gizliden gizliye bir nükleer güç haline gelmişti ve daha 1982 yılında yaklaşık 100 nükleer başlığa sahipti. Bunları, kendi füzeleri yardımıyla istediği hedefe gönderebilecek kapasitedeydi. Ancak füzeleri Sovyetler Birliği'nin güneyindeki hedeflere ve Arabistan'daki petrol sahalarına tam olarak programlayabilmek için uydulardan çekilen fotoğraflara büyük bir ihtiyaç vardı. İsrail'in amacı, Sovyetler Birliği'ne gözdağı vererek, Sovyetler'in İsrail'i yok edene dek Arapları desteklememesini sağlamaktı.

Rafi Eitan, her şeye rağmen ümidini kırmamıştı. Amerikan sistemine sızabileceklerini düşünüyordu. Daha 1980 yılında bir Amerikan Musevisi olan Jonathan Ray Pollard, İsrail'e casusluk yapma teklifini götürmüştü. Pollard, 1979 yılından beri ABD Deniz Kuvvetleri'nin gizli servisi olan Navy Field Operations Intelligence Office'de sivil görevli olarak çalışmaktaydı. Bu görevi nedeniyle de gizli dosyalara ulaşabilecek konumdaydı. Pollard, Haziran 1984'te Deniz Kuvvetleri gizli servisinin Anti-Terrosit Alert Center'ine [Karşı Terör Uyarı Merkezi, ATAC] tayin oldu. Burada, teröristlerin faaliyetleriyle ilgili gizli muhaberatı kontrol etmekteydi. Ekim 1985'te bir üst göreve daha tayin edilerek teröristlerin Karayipler ve ABD'deki muhtemel faaliyetlerine ilişkin gizli enformasyonları değerlendirmeye başladı. Böylece Pollard, "top sec-

ret" [çok gizli] güvenlik sınıfına girmişti ve enformasyon sistemlerinin en ileri araçlarını kullanmaya başlamıştı.

Pollard, yaptığı teklifte paranın önemli olmadığını belirtmişti. Daha sonra söylediğine göre, İsrail'in sadece terörizmle mücadelesine katkıda bulunmak istiyordu. Ancak İsrail gizli servisi Mossad, Pollard'ın teklifini kabul etmemiş ve Pollard'ın dost ABD aleyhine casusluk yaptığı anlaşıldığında ortaya çıkacak büyük tepkiden çekindiğini ima etmişti. Fakat Eitan'ın bu tür çekinceleri olmadığı için Şaron'un Washington'da verdiği brifing'den kısa bir süre sonra Pollard'ı kendi saflarına çekti.

Pollard'ın gruba dahil olması neredeyse "kendiliğinden" gerçekleşmişti. Ekim 1981'de Pollard, Deniz Kuvvetleri gizli servisince görevlendirilerek İsrail'e giderek burada gizli malzemelerin değiş tokuşunu koordine edecekti. Bu aslında yaygın bir prosedürdü. İşlemlerin dikkat çekmemesini sağlamak için ABD'li ajanlar İsrailli yetkililerin ailelerinin yanına akşam yemeğine davet edilmişti. "Tesadüf" o ya Pollard'ın akşam yemeğinde Rafi Eitan da bulunmuştu ve kısa bir görüşmeden sonra Pollard, Eitan'ın çalışma grubuna dahil olmuştu.

Pollard'ın ilk başlarda sağladığı enformasyonlar hiç de tatmin edici değildi. Ama bir süre sonra çok büyük bilgiler gelmeye başladı. 1984 ve 1985 yılında casusluk kariyerinin zirvesine ulaşan Pollard, İsrail ajanlarına inanılmaz belge ve bilgiler iletmekteydi. Örneğin toplam olarak 500.000 sayfalık 1.800 doküman temin etmişti. Bunlardan yaklaşık 800'ü "çok gizli" ibaresini taşımaktaydı. Öte yandan Pollard, İsrail'in çok ihtiyaç duyduğu uydu fotoğraflarını da sağlamış, Sovyetler Birliği'nin Suriye ve diğer Arap devletlerine yaptığı silah satışları ile ilgili olarak ABD'nin elinde bulunan bilgileri İsrail'e aktarmış, Suriye'de konuşlandırılan SAM-5 hava savunma füzelerinin konumlarını tespit etmiş, Sovyet füze sistemlerinin analizlerini geçmiş ve Irak'daki kimyasal silah fabrikalarıyla ilgili bilgileri İsrail'e iletmişti. Pollard, diplomatik

haberleşme kanallarının kodlarını bile çalarak İsrail'deki ABD Büyük Elçiliği'nin rahatça dinlenmesini sağlamıştı. Temmuz 1985'te Libya, Cezayir ve Tunus'un hava savunmasıyla ilgili kesin bilgileri temin etmişti. İki ay sonra İsrail Hava Kuvvetleri bu enformasyonlardan yararlanarak sekiz adet F-16 savaş uçağıyla FKÖ'nün başken Tunus yakınlarındaki karargâhını yerle bir etmiş, yaklaşık 60 Filistinli' nin ölümüne sebep olmuştu.

31 yaşındaki Pollard, 21 Kasım 1985 tarihinde Washington'daki İsrail Büyük Elçiliği'nin önünde FBI ajanları tarafından tutuklandı. Eşi Anne ise iki gün sonra yakalandı. ABD, tarihinin en büyük casusluk olaylarından birisini gün ışığına çıkarmaktaydı. Korkulan şey gerçekleşmiş, büyük bir skandal ortaya çıkmıştı. Aralarında Şimon Perez, İshak Rabin ve İshak Şamir'in bulunduğu İsrail yönetimi, Pollard'ın ismini bile daha önce duymadığını söylerek haberleri tekzip etmeye çalıştı. Ama bu olay, Eitan için ajanlık kariyerinin sonu anlamına geliyordu. Karşı terör danışmanlığı görevinden olmuş, Lakam Dairesi hemen ilga edilmişti. Buna rağmen arkadaşı Ariel Şaron, Eitan'ı yüz üstü bırakamadı ve bir İsrail devlet işletmesi olan *Israel Chemical Industries*'e [İsrail Kimya Sanayii] genel müdür tayin edilmesini sağladı.

Robert Maxwell

Dev Bir Basın Kaplanı

Robert Maxwell için dünya çapında bir gazete imparatorluğu kurma rüyası, 5 Kasım 1991 tarihinde saat 5.15 sularında Kanarya Adaları açıklarında nihayete erdi. 68 yaşındaki para cambazı için yapacak bir şey kalmamıştı, çıplak şekilde okyanusun sularında can vermekten başka. Daha bir saat önce, "Lady Ghislaine" ismindeki büyük yatıyla bir gece gezisine çıkan şişman basın imparatoru, yatın güvertesinden Gran Canaria adasının ışıklarını seyretmişti. Dünyadaki en pahalı ikinci tekne olan 55 metre uzunluğundaki yatı, Suudi silah taciri Adnan Kaşıkçı'dan satın almış ve en küçük kızının ismini koymuştu.

Maxwell en son saat 4.25 civarında güvertede görünmüş, bu saatten sonra kabinine geri dönmüştü. Atlantiğin kara sularına yaptığı atlayışı kimsenin görmediği iddia edilmektedir. Sabah saat 11 civarında kendisini New York'dan birisi telefonla arayınca, Maxwell'in ortalıkta olmadığı anlaşılmış. Aramalara bir helikopter de katılmış ve akşam üzeri Maxwell'in cesedi Gran Canaria ve Teneriffa adaları arasında bulunmuştu.[131]

İspanyol hekim Dr. Lucia Garica'nın yaptığı muayene sonucunda, ölümün doğal biçimde meydana geldiği kanaatine varılmıştı. Buna göre Maxwell suda boğulmamış, kalp spazmı nedeniyle ölmüştü. Kalp atışının ne zaman durduğunu tam tespit etmek ise mümkün olamamıştı. Maxwell'in kalbi, Maxwell gü-

vertedeyken durmuş olabileceği gibi ağır vücudu suya dalarken geçirmesi muhtemel şok nedeniyle de durmuş olabilir. Bu iki ihtimal bile pek çok spekülasyona neden olmuştu.

Ortalıkta dolaşan pek çok teoriden birine göre Maxwell'in bilinci tam olarak yerinde değildi çünkü yatmadan önce uyku ilacı almıştı. Bu yüzden de güvertede yürürken ayağı kaymış ve kazara denize düşmüştü. Başka bir teoriye göre Maxwell, zehirli midye yedikten sonra ölmüş, dev cesedi kabinde bir oraya bir buraya yuvarlanmış ve nihayet kapı açıldıktan sonra güverteye yuvarlanarak denize düşmüştü. Yine başka bir teoriye göre Maxwell intihar etmişti. Buna göre Maxwell, kendisi için çözümün görünmediği bir anda hayatına kıymıştı. Zira her türlü hile ve numarayı bilen bir finans cambazı olmasına rağmen sanatının sonuna geldiği söylenmekteydi.(132)

Ölüm günü olan 5 Kasım günü, *Schweizerische Bankverein* isimli büyük İsviçre bankasının koyduğu vade doluyordu. Banka, Maxwell'in 156 milyon DM'lik bir kredinin garantisi için harcadığı hisse senedi paketinin tamamıyla iade edilmesini talep ediyordu.(133) Bu, Maxwell'in içinde bulunduğu mali felaketin sadece bir boyutuydu. Zira en önemli şirketinden Maxwell Communications Company [Maxwell İletişim Şirketi] ölümcül bir krizle karşı karşıyaydı. Bankalar, ortaklık hisselerini devretmek istiyordu. Böyle bir durum karşısında hisse senetlerinin borsa değeri inanılmaz oranda düşecek, şirket yok pahasına el değiştirebilecekti. Bir basın imparatoru olarak büyük tirajlı dedikodu gazetesi *Daily Mirror* ve diğer gazeteleriyle bile bankerleri etkileyememişti.

Maxwell'in borçları, mal varlığını çok aşmıştı. Mirasçılarına yaklaşık 9 milyar DM'lik bir borç bırakmıştı. İmparatorluğu çökseydi, 28 ülkede faaliyet gösteren ve toplam 32.000 çalışanı bulunan 400 şirketini, yayın evlerini, gazeteleri, bilgisayar şirketlerini, silah şirketlerindeki hisselerini, yatını, Rolls-Royce'unu,

özel uçağını, helikopterini, ikinci ligde oynayan Oxford United futbol takımını, yani özetle her şeyini satmak zorunda kalacaktı. Yaptığı yolsuzluklar da ortaya çıkacaktı ve büyük ihtimalle hapse atılacaktı. Böyle büyük bir cüsseye sahip bir insan için hapisanede değil çok sevdiği Beluga havyarı yemek, uygun bir klozet bulmak bile çok zor olacaktı.

Ama bu ölüm olayı bir intihar olmayabilirdi de. Yapılan bir tahmine göre bir gizli servise mensup ajanlar, gizlice yata çıkmış ve Maxwell'in ebediyen susmasını sağlamıştı. Öte yandan Arap katillerin Maxwell'i ölü görmekten ne kadar memnun olacakları ortaya atılmaktaydı. Sovyet KGB'sinden, Bulgar gizli servisinden, Doğu Alman gizli servisi Stasi'den ve hatta İsrail Mossad'ından söz edilmekteydi.[134] "Bence bu bir öldürme göreviydi. Her şey profesyonelce yürütülmüş ve intihar süsü verilmişti", diyor KGB'nin eski Başkanı Stanislav Sorokin.[135] Elde, bu iddiayı destekleyecek sağlam kanıtlar yok. Ne bir deniz altı gemisi tespit edilebilmiştir, ne de "Lady Ghislaine"nin tayfasında bir ajanın bulunduğu belirlenebilmiştir. Buna rağmen bazı şüphelerin hiç de yersiz olmadığı aşikârdır. Örneğin Maxwell herhangi bir basın imparatoru veya finans cambazı değildi. Çeşitli gizli servislerle yakın temas halindeydi ki, bunlar arasında İngiliz gizli servisi olan Her Majesty's Secret Service de bulunmaktaydı. KGB ile, Sovyetler'in askeri haberalma örgütü GRU ile ve İsrail Mossad'ıyla çok iyi ilişkiler içindeydi. Tabii ki, Maxwell bir ajan değildi. Ama gizli servislerle işbirliği yapan bir tacirdi. Bunun karşılığında gizli servisler Maxwell'in enformasyonlarından ve ara sıra da bağlantılarından yararlanmaktaydı. Maxwell, Doğu Almanya'da da çok iyi tanınıyordu. Erich Honecker'in biyografisini yayımlayan yayın evi, Maxwell'inkiydi.

Yükseliş

Robert Maxwell, 1923 yılında bir Musevi ailenin oğlu olarak belki de Avrupa'nın en fakir bölgelerinden birisi olan, Romanya sınırındaki eskiden Çek devletine daha sonraları Sovyet Karpatları'na ait olan Solorvino köyünde Jan Ludvik Hoch ismiyle doğdu.[136] Çocukluğu büyük bir fakirlik içinde geçti. Bazen günlerce aç kalıyordu. 16 yaşına geldiğinde babası bir bilet aldı. Hedef Budapeşte'ydi, burada kendisine bir iş arayacaktı. Hoch çok beklemedi ve günün birinde ortadan kayboldu. 1940 yılı başında Marseille'deki Çek lejyonuna asker yazıldı. Bu süre içinde Çekçe, Rusça, Lehçe ve Romence'nin yanı sıra Almanca ve Francızca öğrendi.

Mayıs 1940'ta bağlı bulunduğu lejyon İngiltere'ye aktarılınca İngiliz ordusuna yazıldı. Ekim 1943'te, Normandiya Çıkarması'nın hazırlıklarını yapan bir tümene gönderildi. İngilizler, genç Hoch'un Almanca ve Fransızca bilgisine güveniyordu. Bu dönemde İngiliz gizli servisiyle bağlantılar kurmaya başladı ve düşman saflarının izlenmesinde görev aldı. Normandiya'daki çarpışmalar sırasında gizli görevler yerine getirmek üzere pek çok kere düşman cephesinin gerilerine sızdı.

Maxwell, İngiliz ordusuna Leslie du Maurier ismiyle kaydolmuştu. Cesur ve dikkatli bir asker olduğundan Büyük Mareşal Montgomery tarafından Military Cross madalyasıyla onurlandırıldı. Müttefik güçlerle birlikte Paris'e girdi. Burada daha sonra eşi olacak olan Elisabeth Meynard'la tanıştı ve ilk bakışta aşık oldu. İlişkinin daha başındayken Elisabeth'e, İngiltere'de çalışmak istediğini ve bir gün mutlaka İngiliz parlamentosunda vekil olacağını söyledi. Bu hedefe ulaşıncaya dek yirmi yılın geçmesi gerektiğini daha bilmiyordu.

İngiliz ordusundaki lisan ustası yabancı, teğmenliğe yükseltilince Ian Robert Maxwell ismini aldı ve İskoç çehresine bü-

ründü. Savaş bittiğinde Iserlohn'da bulunan savaş tutsaklarının Üçüncü Reich'daki faaliyetlerini öğrenmeye çalıştı. Daha sonra Berlin'de, kız kardeşlerinden ikisiyle karşılaştı. Bunlar, savaş sırasında Macaristan'a sığınarak hayatlarını kurtarmışlardı. Maxwell'in dedesi, annesi, babası, üç kız kardeşi ve bir erkek kardeşi Naziler tarafından Auschwitz'de katledilmişti.

Maxwell, Berlin'de 22 ay kaldı. Lisan konusundaki üstün yeteneği sayesinde Kontrol Komisyonu'nda aranan bir eleman konumuna geldi. British Army'de yüzbaşı olarak Almanya'nın kültür işlerini kontrol etmekteydi. Kim bir film göstermek veya bir piyes sahnelemek, bir gazete veya bir kitap çıkarmak istiyorsa müttefik güçlerden izin almak zorundaydı. Maxwell bu konuda oldukça serbest davranıyordu. Örneğin gazeteleri çok az sansürlüyordu. Maxwell'in ileriki hayatı açısından en önemli gelişme, kendisinden çok daha yaşlı olan Ferdinand Springer ile tanışmasıydı. Savaş öncesinde Springer, bilimsel kitaplar alanında dünyanın en büyük yayınevini oluşturmuştu. Springer'in amacı, savaş sırasında yerle bir olan yayınevini yeniden canlandırmaktı. Ferdinand Springer'e bu konudaki lisansı veren ve yayınevinin eski ihtişamına kavuşmasını sağlayan kişi Robert Maxwell olmuştur. Daha sonraları Springer yayınevi, Maxwell'e bunun karşılığında büyük bir destek verecektir.

Ekim 1947'de Maxwell, ordudan ayrıldı. İngiltere'ye geri döndü, ticarete başladı ama pek başarılı olamadı. Aklına birden Springer geldi. Springer'in kitap ihraç etmesi o sıralar yasaktı. Bunu bilen Maxwell, bu konuda yardımcı olmayı teklif etti ve müttefik güçlerle olan iyi ilişkisi sonucunda Springer'in yurt dışı dağıtımını üstlendi. Fakat Maxwell'in çok zor bir insan olduğu ortaya çıkıyordu. Yöneticilik mesleğinden hiç memnun değildi. Çok iyi kâr yaptığı halde hesaplarını zamanında karşılamıyordu. Springer'le olan ortaklık uzun yıllar kavgalı biçimde sürmüş, sonunda ikisi ayrı yollarda ilerlemeye başlamıştı.

Springer'e göre Maxwell kitap konusuna ve yazarlara bir türlü ısınamamıştı. Yazarlardan (diğer insanlardan olduğu gibi) "öküzler" diye bahsediyordu.[137] Alman yayınevi sahibinin değerlendirmeleri çok doğruydu: Maxwell, Arjantin'den temin ettiği etleri Doğu Almanya'dan aldığı çimentoyla "takas" ediyordu. Çin'den ipek, çay ve yumurta sarısı spreyi satın alıyor, bunun karşılığında Çin'e kimyasal boyar maddeler satıyor veya Arjantin'e porselen, çam eşya ve tekstiller satıyordu. Maxwell, dünyanın dört bir yanını dolaşmakla meşguldü. Kâr kokusu olan her işi yapmak istiyordu.

Savaş sonrası dünyanın bilimsel literatür açlığı içinde olduğunu Maxwell de fark etmişti. Büyük miktarda para kaynaklarının nasıl temin edildiğini de öğrenmişti. Genç girişimci, 1949 yılında 13.000 İngiliz sterlini karşılığında Pergamon Press isminde küçük bir yayınevini satın altı. Bu yayınevi, Springer benzeri bir bilimsel literatür programı izliyordu ve başlangıç olarak beş kitap yayımlamıştı ve yılda topu topu üç dergi çıkartıyordu. Maxwell, şirketi satın aldıktan sonra büyümeye karar verdi. Yorgunluk ne demek bilmeden dünyanın dört bir yanına iş gezileri düzenliyor, ünlü bilim insanlarını yayınevi danışmanlığına ve dergi editörlüğüne getirmeye çalışıyordu. Maxwell'in daha sonraları geliştirdiği imparatorluğun "kalbini" *Pergamon Press* oluşturacaktır. Örneğin 1990 yılına gelindiğinde bu yayınevinin listesinde toplam 3.500 kitap bulunuyordu. Bilimsel dergilerin sayısı yaklaşık 400'e çıkmıştı. Bundan birkaç ay sonra, yani Nisan 1991'de, Maxwell mali açıdan o kadar kötü bir duruma düşmüştü ki, *Pergamon Press*'i satmak zorunda kaldı. Satıştan 1,3 milyar DM aldığı halde imparatorluğunu çöküşten yine de kurtaramadı. Belki de bu yüzden kalbi kırılmıştı.

Medeni ilişkiler kurma konusunda büyük bir eksikliği olan bu adam, durmak bilmeyen bir ego tatmini içindeydi. İngiltere'de başbakanlığa kadar yükselmek istiyordu. Ama 1964 seçimlerinde ikin-

ci kez aday olduktan sonra Avam Kamerası'na seçilebildi. Sonraki seçimlerde bir daha milletvekili olamadı. Fakat siyasi kariyerinin başarısızlıkla sonuçlanması, dünyadaki devlet başkanları, başbakanlar ve diğer önemli kişilerle dostluk kurmasına engel değildi. Örneğin bu devlet büyükleri arasında Margaret Thatcher, François Mitterrand, Henry Kissinger, Hans-Dietrich Genscher, Mikail Gorbaçov, General Jaruselski ve Erich Honecker bulunuyordu. Bu kişilerden birisi yaklaştığında, bütün işlerini bir kenara itiyor, kendisini ön plana atıyor ve bütün dikkatleri kendi üstünde toplamayı başarabiliyordu. Maxwell, kendisini bir dünya politikacısı olarak görmekteydi. Alçak gönüllülük nedir bilmezdi. Bu yüzden de sürekli olarak dehasını başkalarıyla paylaşmak ve devlet işlerine burnunu sokmak zorunda hissediyordu kendisini. Maxwell'e yöneltilen sevgi ve saygı bu yüzden değildi. Aslolan yaptığı işlerdi.

Maxwell, kitap ve dergiler çıkartan büyük bir yayınevi sahibiydi ama en büyük hayali, dünyadaki bütün insanlara neleri yapmaları, yapmamaları ve düşünmeleri gerektiği konusunda yön gösteren gazetelere sahip olmaktı. 20 yıllık bir mücadeleden sonra 1984 yılında o büyük an gelmişti. Maxwell, İngiltere'de Mirror Group'u satın aldı. Bu şirkete bağlı olarak çıkan gazeteler arasında büyük dedikodu gazetesi *Daily Mirror*, pazar günleri çıkan, şiddet ve seks konusuna ağırlık veren *Sunday Mirror, People* ismindeki bulvar gazetesi, iki adet İskoç gazetesi ve ünlü büyük spor gazetesi *Sporting Life* bulunuyordu. Maxwell, bir gazeteler grubunun nasıl yönetildiği konusunda hiçbir bilgiye sahip değildi ama personelde azaltma yapılınca maliyetlerin düştüğünü gayet iyi biliyordu. Yurt içi ve dışında satın aldığı diğer gazetelerde de hep aynı taktiği izliyordu.

Düşüş

5 Ekim 1986 tarihinde Londra'da çıkan *Sunday Times* gazetesi, "The Secrets of Israel's Nuclear Arsenal" [İsrail'in Nükleer Silahlarının Esrarı] manşetiyle çok tartışılan bir haber yayımladı. Bu haberde, Maxwell'den de söz ediliyordu. *Sunday Times*, bu haberinde artık İsrail'in de nükleer silahlara sahip olduğunu açıklıyordu. Bazı çevreler, bu durumdan haberdardı ama sağlam kanıtlar henüz ortada yoktu. *Sunday Times*'a göre İsrail tek bir atom bombasına da sahip değildi, 100 ila 200 nükleer başlığa sahip büyük bir nükleer güç haline gelmişti. Atom araştırmaları ve nükleer başlık geliştirme merkezi olarak da Negef çölünde bulunan Dimona gösterilmekteydi. Habere göre, yer altındaki bu tesislerde araştırma ve üretim faaliyetleri sürdürülüyordu. Bu yüzden de ABD'nin casus uyduları bu gelişmeleri gözlemleyememişti.[138]

Bu konudaki en önemli bilgi kaynağı, Mordecai Vanunu idi. Vanunu, Dimona'da çalışmış olan bir teknisyendi ve buradaki atom araştırma merkezinde 1976-1985 yılları arasında görev almıştı. 1985 yılında ortadan kaybolmadan önce çalıştığı yerin çevresini fotoğraflamış, pek çok çizimler hazırlamıştı. Ocak 1986'da yolu Avustralya'daki Sydney kentine düşmüş, burada *Sunday Times*'ın bir muhabiriyle görüşmüştü. Gazete muhabiri büyük bir haberi yakalamanın sevinciyle Vanunu'yu Londra'ya davet etmişti. Londra'ya gelen Vanunu'ya nükleer araştırma uzmanları tarafından ayrıntılı sorular sorulmuş, sonuçta Vanunu'nun verdiği bilgilerin gerçekçi oluduğuna kanaat getirilmişti. Anlaşılan hikaye iyiydi. Fakat haberin gazetede yayımlanmasından beş gün önce Vanunu ortadan kaybolmuştu.

Daha sonra anlaşıldığı üzere Vanunu, Cindy isminde sarışın bir güzel tarafından kandırılarak Roma'ya götürülmüş, burada sarışın kadın Vanunu'ya bir uyku ilacı enjekte etmişti. Daha sonra iki adam, baygın halde yatan Vanunu'yu bir gemiye taşımışlar ve ge-

miyle birlikte İsrail'e götürmüşlerdi. Cindy ve iki adamı, İsrail gizli servisi Mossad'ın ajanlarıydı. Vanunu; vatan hainliği, casusluk ve gizli dokümanları toplama suçundan mahkeme önüne çıkarıldı. Yüzünün tanınmaması için mahkemeye bir motosiklet kasketiyle çıkarıldı. 1988 yılında mahkemesi biten Vanunu, 18 yıl hapse mahkum edildi.

Vanunu'nun Mossad tarafından kaçırılması, bazı spekülasyonlara neden oldu. Bu hikayenin ardındaki gerçekler nelerdi? Büyük ihtimalle İsrail güvenlik sisteminde bir hata yapıldığı için Vanunu gizli bilgileri İsrail dışına çıkarabilmişti. Bir teoriye göre İsrail, komşusu Arap devletlerini korkutmak ve İsrail'e yönelik herhangi bir intihar saldırısında bulunmamalarını sağlamak için nükleer silahlara sahip olduğunu kamuoyuna duyurmak istemişti. Zira bundan bir süre önce Suriye'ye Sovyet malı SS-21'ler teslim edilmişti. Bu füzelerle kimyasal bombaları tam hedefine ulaştırmak çok kolaydı. Irak da füze programını devam ettirmekteydi ve kimyasal silahlar üretiyordu (bu konuda Almanya'dan yardım görmekteydi).[139]

Ari Men Mehaşe ise bu olayın ardındaki gerçekleri, kendine has yorumuyla şöyle anlatıyor[140]: Vanunu'nun Avustralya'da parası bitince hikayesini herhangi bir Avustralya gazetesine satmak istemişti ama beklediği ilgiyi görememişti. Bunun üzerine Londra'ya gitti. Burada elindeki bilgi ve belgeleri ilk önce *Sunday Times*'a sundu. Ama Vanunu, bu gazetenin rakibi olan ve Robert Maxwell'in sahibi olduğu *Daily Mirror*'a da gitmeyi ihmal etmedi. Daily Mirror, çek defteri gazeteciliği ile ünlüydü. Zaten Vanunu'nun ihtiyacı olan şey de paraydı. Yurt dışı haberlere Nicholas Davies bakıyordu. Davies, Vanunu ile görüştükten sonra iddiaya göre Ben Menaşe'yi aramıştı. Ben Menaşe ise bunun üzerine İsrail Başbakanı Peres'i arayarak onun görüşlerini öğrenmek istediğini söylemektedir. Peres, Vanunu'nun ve hikayenin her hal ve şartta durdurulması gerektiğini emretmişti.

Vanunu, Mirror'un İsrail'le iyi ilişkiler içinde olduğunu tahmin edememişti, özellikle de Robert Maxwell'in kişisel ilişkileri hakkında. Ben Menaşe'nin söylediklerine bakılacak olursa, kanıt olarak sunulan fotoğraflar hemen İsrail makamlarına iletilmişti. Mirror, bu hikayeyi basmamış ve daha sonraları rakibini "asparagas" haber üretmekle eleştirmişti. Maxwell'in İsrail'e bağlılığı ve Davies ile Ben Menaşe arasındaki irtibat, Vanunu'nun sonunu hazırlayacaktı. Vanunu'nun hikayeyi *Sunday Times*'a da teklif ettiği anlaşıldı. Bu yüzden mümkün olduğunca hızlı biçimde trafikten çıkarılmalıydı. Mossad'ın düzenlediği bir oyunla Vanunu, Leicester Meydanı'nda bir akşam dolaşırken "tesadüfen" Cindy Hanin Bentov isminde bir sarışın kadınla tanışır. Bir içki içmek üzere bir bara gidilir ve ertesi gün yeniden buluşmak üzere ayrılırlar. Laflarken kadın, Roma'da bir dairesinin bulunduğunu söyler. Hafta sonunu geçirmek üzere Vanunu'nun da Roma'ya gelmesini teklif eder. Böyle bir teklife Vanunu hayır diyemez. Fakat sıcak bir aşk gecesi yaşamak yerine Roma'da Mossad ajanlarıyla karşılaşır.[141] Vanunu, bayıltılarak büyük bir kutuya konur ve bir ısrail gemisine yüklenir. Gemi, denize açıldıktan sonra Vanunu kutudan çıkartılır ve İsrail'de Aşdod limanına demirledikten sonra tutuklanır.

Vanunu'nun kaçırılışıyla ilgili Ben Menaşe'nin sunduğu "gerçek" nedenler, Seymour Hersh'in "The Samson Option" [Samson Opsiyonu] isimli kitabında yayımlandı. Kitap, Maxwell'in ölümünden kısa bir süre önce 1991 yılında piyasaya çıkmıştı. Hersh, kitabında İsrail'in bir nükleer güç haline nasıl geldiğini anlatıyordu. Ama aynı zamanda Robert Maxwell ile Nick Davies'in Mossad'la olan irtibatını da yazmıştı. Maxwell ve Davies, bu suçlamaları hep yalanladılar. Aynı şekilde Ben Menaşe ve Hersh'in ortaya koydukları gerçek nedenleri de. Bütün bu hikaye, halen büyük bir bilinmezlik perdesi altındadır. Örneğin Maxwell, Hersh ile yayınevine karşı dava açmak niyetindeydi. Ama bu karara vardıktan tam 14 gün sonra öldü. Davies, net bir görüşe sahipti ve üs-

tüne basa basa şunları söylüyordu: "Maxwell'in Mossad için çalıştığına bir an için bile olsa inanmıyorum. İsrail hükümetinin bakanlarıyla doğrudan doğruya görüşebilen bir insan niçin makine dairesindekilerle irtibat sağlasın? Kaptan köşkündeki yetkililerle telefonla görüşmek varken?"[142] Buna bir cevap vermek pek de zor değildir: Belki de para için işbirliği yapmıştı. Zira Maxwell her şeyi yapabilecek bir insandı. Anlaşılan çok gizli kalması gereken işlere de burnunu sokuyordu.

Bu konuda örnek olarak FBI'ın Robert Maxwell hakkında tuttuğu iki dosya gösterilebilir. Bu dosyalarda, Maxwell'in 1983-1992 yılları arasında PROMIS dahil pek çok bilgisayar yazılımının dağıtımı ve pazarlanmasıyla nasıl ilgilendiği belgelenmiştir. Bir dosya o kadar gizlidir ki, Adalet Bakanlığı dosyanın başlığını bile açıklamamaktadır. Diğer dosyanın en önemli kısımları, "ulusal savunma ve uluslararası politik çıkarlar" nedeniyle örtülmüştür. Bu nedenle dosyanın içeriği ancak tahmin yapmak suretiyle öğrenilebilmektedir. Eldeki bilgilere göre FBI, 1984 yılında Maxwell ve yayınevi *Pergamon Press International*'i askeri alanda bilgisayar casusluğu yaptığı gerekçesiyle izlemeye almıştı.[143]

Maxwell'in New York'taki *Pergamon Press* şubesinin çeşitli şirketlerle elektronik bağlantılar kurduğu tahmin edilmekteydi (örneğin "Information on Demand" [Talep İzerine Bilgilendirme] ismindeki ticari bir veri tabanı işletmesiyle ki, bu veri tabanında gizli bilgi ve belgeler bulunmaktaydı). FBI, yaptığı araştırmalar sırasında Strategic Air Command'ın [Stratejik Hava Komutanlığı; SAC] bazı bölümlerine sorular yöneltmişti. Soruların özünde, stratejik atom bombardıman uçaklarının görev planlarına yetkisiz şahısların sızıp sızmadığının araştırılması yatıyordu. Bunun üzerine San Francisco'daki SAC merkezi, "Information on Demand" isimli veri tabanında yalnızca kamuya açık bilgilerin bulunduğunu, Savunma Bakanlığı'ndaki "Defense Technical Center"e [Savunma Tekniği Merkezi] ait herhangi bir bilginin bulunmadığını bil-

dirmişti. SAC'ın New Jersey eyaletindeki Albuquerque ve Newark kentlerinde bulunan bölümleri de bu konu hakkında aydınlatıcı bilgi verememişti.

FBI raporunda bulunan az sayıdaki örtülmemiş satırlardan anlaşıldığına göre 1984 yılında bazı hacker'ler SAC ve Pentagon'un bilgisayarlarına sızmaya çalışmıştır. Bu durum, Amerikan hacker'leri arasında aslında normaldi. Kim Pentagon'a ve buna bağlı askeri karargâhlara elektronik olarak sızmak istemezdi ki? Aralarında bazı Almanların da bulunduğu pek çok kişi zaten bunu başarabilmişti.[144] FBI'ın Robert Maxwell'e ilişkin yürüttüğü araştırmalarda özel bir konu önem kazanmaktaydı: Bazı özel yazılımların yaygınlaştırılması. Muhtemelen burada söz konusu olan yazılım PROMIS'tir. INSLAW'un sahibi Hamilton, PROMIS yazılımının Maxwell'in *Pergamon Press International* isimli şirketi eliyle de satılıp kurulduğuna kesin gözüyle bakmaktadır.[145]

Maxwell, PROMIS yazılımını ABD'de en az iki ulusal araştırma tesisine satmıştır: *Los Alamos* ile *Sandia National Laboratories*. Hamilton'un iddiası böyle. Bu bilgiyi, sağlam bir gizli servis ajanı tarafından edindiğini söylemektedir. Bu iki yüksek teknoloji laboratuvarında nükleer silah teknolojisi alanında araştırma yapılmaktadır. Workflow* yazılımından yararlananlar, gizli servis bölümleri olmuştur. Altmışlı yıllardan beri CIA dışında bu tip bölümler kurulmuş ve dünya çapındaki nükleer silahlanmanın izlenmesi görevini üstlenmişlerdir. Sovyetler Birliği veya Çin'deki reaktörler ya da araştırma merkezleri gözlemlenmiş, İsrail ve Güney Afrika Cumhuriyeti'nin birer nükleer güç haline gelmesi izlenmiş, dünya çapındaki nükleer teknoloji ve uranyum ticaretinin kaydı tutulmuştur. Hamilton'un söylediklerine göre PROMIS, Los Alamos'daki gizli servis bölümüne toplam 37 milyon dolara satılmıştı.

Hamilton'un verdiği bilgiler doğruysa ve FBI, araştırmalarını ciddi biçimde yürüttüyse şöyle bir soru ortaya çıkmaktadır: *Los*

Alamos, Sandia ve SAC ne gibi bir işbirliği içindedir ve bir casusluk yazılımı yardımıyla hangi kaynağa girilebilmiştir? Bu soruya PROMIS'in, Sovyet denizaltılarını izlemek ve tipik gürültü profillerine ait bilgileri depolamak üzere Amerikan nükleer denizaltılarında da kullanıldığını eklersek çok çarpıcı bir cevabın ilk görüntüsü kendiliğinden ortaya çıkmaktadır:

SAC, *Sandia National Laboratories*, Pentagon, *Los Alamos*, Deniz Kuvvetleri'nin Sovyet denizaltılarıyla ilgili veri bankaları Military Network* [Askeri Haberleşme Şebekesi; Milnet] aracılığıyla birbirine bağlıydı (ve halen de birbirine bağlıdır). Bu bilgisayar şebekesinin çeşitli bilgisayarlarında PROMIS yazılımı kullanıldıysa ve bu yazılım sayesinde bilgisayarlara sızmak mümkün olduysa sayısız askeri sırra ulaşmak hiç de zor olmamıştır. FBI, Robert Maxwell'e karşı yaptığı araştırmalarda böyle bir elektronik casusluğun Sovyetler Birliği adına yürütüldüğü tahmin ediliyordu. Fakat Amerika'nın Sovyetler'le ilgili askeri bilgilerine ve ABD'nin nükleer alandaki araştırma sonuçlarına büyük bir ilgi duyan ikinci bir ülke daha vardı: İsrail.

Öte yandan İsrail'de karşı terörizm danışmanı Rafi Eitan vardı. Bilindiği gibi Eitan, Pollard ismindeki Amerikan casusundan aldığı enformasyonlarla çeşitli askeri veri bankalarına girebilmişti. Eitan'ın en çok önem verdiği konu, nükleer araştırmalarla ilgili bilgiler ve ABD'nin Sovyetler Birliği hakkındaki istihbaratıydı. Bütün bunların yanında PROMIS programını da çok iyi biliyordu. Yani burada İsrail'in bir casusluk olayını yürüttüğünü düşünmek makul gelmektedir. 1994 yılında bile bu konuya ilişkin dosyaların çoğunun uluslararası politika açısından gizli sayılması, bu konudaki şüpheleri güçlendirmektedir. Sovyetler Birliği'ne karşı bir casusluk girişimi söz konusu olsaydı büyük ihtimalle bu kadar dikkatli davranılmazdı.

Ari Ben Menaşe, ABD'den Rafi Eitan'a askeri bilgisayarlara giriş kodlarının geldiğini iddia etmektedir. Yine iddiaya göre giriş

kodlarını ABD Başkanı Ronald Reagan'ın güvenlik danışmanı Robert McFarlane temin etmiştir. Bu kodların bir bölümü, Eitan tarafından casusu Pollard'a ulaştırılmış, Pollard söz konusu bilgisayarları elektronik olarak taramış ve bir gecede bütün önemli bilgilerin çıkışını alarak kopyasını çıkarmıştır. (146) Bu hikayenin bazı yerlerinde "kusurlar" var ama FBI'ın Maxwell'e karşı yürüttüğü araştırmalardan bağımsız olarak Rafi Eitan'ın ABD'de elektronik casusluğa ilgi duyduğunu göstermektedir. Büyük ihtimalle Pollard dışında Eitan için çalışan başka casuslar daha vardı. Bunların illa ki, ABD'de bulunması da gerekmemektedir.

Ari Ben Menaşe'ye inanılacak olursa Rafi Eitan ile Robert Maxwell ortak çalışmaktaydı.[147] Eitan, PROMIS'i gizli Truva Atı'yla birlikte dünya çapında pazarlama fikrindeydi. Maxwell ise dünyanın her yerini dolaşıyordu ve doğuda olsun batıda olsun pek çok önemli kişiyle dostluğu vardı. Genellikle Maxwell'in söylediklerine kulak veriliyordu. Önerileri yerine getiriliyordu. Bazen normal diplomatik kanalların dışında kişisel bir elçi olarak Maxwell'e güvendikleri de oluyordu. Bu yüzden Maxwell, tam aranılan ortaktı ve Doğu Bloku'na sızabilecek en iyi insandı. Zira Maxwell, İkinci Dünya Savaşı bittikten sonra burada çok iyi ilişkiler kurmuştu. Ben Menaşe'nin iddialarına göre Maxwell, Rafi Eitan tarafından İsrail davası için kazanılmıştı. Bunun karşılığında para, çok para teklif edilmişti. Maxwell, istediği herkesle iş yapabilen bir insandı. Bu onun tarzıydı.

Eitan'la da iş yaptı bu yüzden. Ben Menaşe'nin söylediklerine göre Eitan, PROMIS'i pazarlarken Maxwell'in hem Amerika'ya hem de İsrail'e aynı oranda hizmet etmesini sağlamıştı. Mali açıdan hakkı neyse verilecekti. Maxwell'in yazılımdaki gizli kapıdan haberdar olup olmadığı tam olarak bilinmiyor. Kesin olan, Maxwell'in pek çok ülkede Berlitz lisan okulları işlettiğiydi. Bu okullar aracılığıyla yazılım ve donanım satması bu yüzden pek dikkat çekmeyecekti. Öte yandan Maxwell'in bazı bilgisayar şirketleri de

vardı. Rafi Eitan ile Max-well'in 1984 yılında Paris'te gizli bir toplantı yaptıkları, bütün konuların burada halledildiği iddia edilmektedir. Yapılması gereken tek şey, *Berlitz Holding* için uygun bir bilgisayar firmasını tespit etmekti. Böyle bir firma zaten vardı: *Degem.*

Degem, İsrail askeri gizli servisi tarafından kontrol edilen bir bilgisayar firmasıydı ve Guatemala ile Güney Afrika Cumhuriyeti'nin zenciler için ayrılan bir bölgesi olan Transkei'da şubeleri bulunuyordu. Irk ayrımcılığı politikası yüzünden uluslararası bir ambargoyla karşı karşıya olan Güney Afrika Cumhuriyeti, Transkei üzerinden bu ambargoyu delmekteydi. Bu yüzden PROMIS'in Güney Afrika Cumhuriyeti'ne satışı için *Degem* çok uygun bir zemin oluşturmaktaydı. Eldeki bilgilerden anlaşıldığına göre PROMIS, Transkei bölgesine kurulmuştu. Söz konusu sürükleme ağı programı; siyahi devrimci grupların izlenmesi ve ocaklarda olası grevlerin önlenmesi için kullanılmıştı. Bilgisayarda toplanan malzemenin, Güney Afrika emniyet güçleri tarafından çeşitli siyahi grupları birbirine düşürmek için ustaca kullanıldığı iddia edilmektedir. Transkei'ya kurulan bilgisayarın başkent Pretoria ile bağlantılı olduğu da öne sürülmektedir. Buradan da Amerikalılar'ın bilgisayardaki verilere ulaşmaları mümkün olmuştur.

Ben Menaşe, *Degem* aracılığıyla PROMIS programının aralarında Guatemala, Brezilya, Şili, Kolombiya ve Nikaragua'nın da bulunduğu pek çok ülkeye satıldığını söylemektedir. Ama Maxwell, bu iş için başka firmaları da kullanmıştır. Earl Brian'la birlikte Kanada'da 1983/84 yıllarında PROMIS'in Kanada Dağ Polisi'ne satışını gerçekleştirmiş, bunun için *Pergamon Press International* yayınevini ve INSLAW sahibi Hamilton'un araştırmalarına göre de *I. T. Sharp* isminde ikinci bir firmayı kullanmıştır. Yine Hamilton'un araştırmalarına göre bankalara PROMIS satılırken, büyük finans kurumlarına özel yazılımlar hazırlayan bir firmadan yararlanılmıştır: *Systematics.*[148]

Maxwell'in PROMIS'ten çok para kazandığı söylenmektedir. Örneğin Kanada'daki işin 31 milyon dolarlık bir hacme sahip olduğu, Meksika'ya satılan PROMIS'in ise 35 milyon dolarlık bir bütçeye sahip olduğu öne sürülmektedir. Söz konusu yazılımın, muhtemelen NATO'nun Brüksel yakınlarındaki genel karargâhı olan SHAPE'ye de satıldığı sanılmaktadır. Bunun için NATO'nun 41 milyon dolar ödediği iddia edilmektedir. SHAPE'in görevi, NATO'nun Avrupa kanadına ait askeri görevleri ve aksiyonları koordine etmek ve emir komuta zincirini işletmektir. NATO Genel Sekreterliği'nin merkezi de buradadır. Yüksek rütbeli askerlerin ve savunma bakanlarının düzenli aralıklarla toplantı yaptıkları yer de burasıdır. En yüksek gizlilik derecesine sahip olanlar dahil bütün önemli kararlar SHAPE'ye ulaştırılmaktadır. Bu bilgi akışını idare etme açısından PROMIS'in kullanımı ideal gibi görünmektedir. Hamilton'un iddialarına göre PROMIS'i NATO'ya satarken Maxwell'e özellikle İngilizler destek vermiştir.

Yine Hamilton'un anlattıklarına göre, güvenilir bir gizli servis kaynağı, PROMIS'in Avusturalya, Yeni Zelanda, İzlanda ve Almanya'ya satıldığını söylemiştir. Ama Almanya'da hangi kurumun bu yazılımı satın aldığı tespit edilememiştir. Banka ve gizli servislerin yanında ordunun da bu yazılıma ilgi duymuş olabileceği açıktır: "Maxwell'in yazılımı kimlere sattığına bir bakın. Böylece PROMIS'in Almanya'da nerelerde kullanıldığını tahmin edebilirsiniz."[149]

1986 yılında PROMIS'in Sovyetler Birliği'ne bile satıldığı söylenmektedir. Bu işi, ABD'nin Connecticut eyaleti Norwalk şehrinde bulunan *TransCapital Corporation* isminde bir şirketin yürüttüğü bilinmektedir. Burada PROMIS tek bir yazılım olarak sevk edilmemiş, gerekli bütün donanımla birlikte satılmıştır. Böylece bilgisayarlar casusluk amacıyla işaretlenmiş ve manipüle edilmiştir. Zira PROMIS'in uzaktan veri aktarımı yapabilmesi için özel bazı bilgisayar tiplerine ihtiyaç duyulmaktadır. Ayrıca bazı

teknik hilelere başvurulması gerekmektedir. Fakat seksenli yılların ortalarında Sovyetler Birliği'nde bilgisayar şebekeleri diye bir şeyden söz etmek mümkün olmadığı için *TransCapital* tarafından teslim edilen *IBM* bilgisayarlarının manipüle edildiğini kabul etmek zorunluluğu doğmaktadır. Bu iş için gerekli olan iznin, doğrudan CIA Başkanı Robert Gates tarafından verildiği, Sovyetler Birliği'ne karşı konulan yüksek teknoloji ürünleri ambargosuna rağmen bu bilgisayarların sevkiyatının mümkün kılındığı söylenmektedir. Sovyetlerin askeri istihbarat birimi GRU'nun 1991 yılına dek cömertçe teslim edilen bu sistemi kullandığı, ABD'nin de böylece Sovyetler Birliği'nde nelerin olup bittiği hakkında birinci elden enformasyon temin ettiği iddialar arasındadır.[150]

Ben Menaşe, Maxwell'in bulaştığı bir başka hikayeden daha söz etmektedir. Buna göre Maxwell, İsrail'in İran'la yaptığı silah ticaretinden elde ettiği kara paraların aklanmasında etkin bir rol oynamıştır. Bu konuya ilişkin en önemli toplantı, 1985 yılı ilk baharında KGB Başkanı Viktor Çebrikov ile MOSSAD Başkanı Nahum Admoni ve Robert Maxwell arasında Daily Mirror gazetesinin Londra'daki merkezinde gerçekleştirilmiştir. Amaç, eldeki kara paraları Doğu Bloku'nda gizlemekti (örneğin Sovyetler Birliği veya Macaristan'da). Maxwell'in Berlitz lisan okulları bu amaç için en uygun gizleme imkanını sunuyor gibiydi. Zira aynı okullar, başka bir isim altında Doğu Bloku'nda da işletiliyordu.

Ben Menaşe'nin verdiği bilgiye göre, bu toplantıya katılanlar, ilk olarak *Schweizerische Kreditanstalt* isimli İsviçre bankasının bir hesabında bulunan 450 milyon dolarlık bir meblağı, Macaristan'daki Budapeşte Bankası'na havale etmeyi kabul ettiler. Macaristan'daki bu bankanın görevi, havale tutarını Doğu Bloku'ndaki çeşitli bankalara dağıtmaktı. Sovyet hükümeti, paranın ortadan kaybolmamasını garanti edecek, söz konusu lisan okulları üzerinden yine hesap sahibine geri dönmesini sağlayacaktı. Önemli olan konu, bu paraların mümkün olduğunca ba-

tılı banka sisteminin kanallarından geçmemesine dikkat etmekti. Ben Menaşe'nin iddialarına göre Maxwell, bu işten toplam sekiz milyon dolar para kazanmıştı.[151]

Bütün bu hikaye oldukça inanılmaz görünmektedir. Hatta doğru olup olmadığı bile test edilememektedir. Ama Maxwell'in bu tür işlere genelde girip girmediği ve Doğu Bloku üzerinden finans transaksiyonları yapıp yapmadığı sorusuna yüzde yüz bir yanıt verilebilmektedir: Hayatının özellikle son yıllarında Maxwell, Sovyetler Birliği'yle pek çok gizli işler çevirmişti. Bu işlerde genellikle "İsrail'in gayrı resmi elçisi" olarak görev almıştı.[152]

"İsrail'in ekonomisine ve güvenliğine sayısız hizmetlerde bulunmuştu", diyordu 1991 yılında Şimon Perez bir Maxwell'i anma konuşmasında. Bu cümle birçok anlama gelebilirdi.[153] Örneğin Maxwell, 1988 yılında dokuz milyon dolar ödeyerek ısrail'in en büyük ikinci gazetesi olan *MAARIV*'i satın aldı. Aynı yıl içinde 39 milyon dolar ödeyerek renkli baskı alanında dünyaca ünlü bir İsrail elektronik şirketi olan *Scitex*'e ortak oldu. Bu şirketin, İsrail'in aynı zamanda silah üreticilerinden birisi olduğu tahmin edilmektedir. Bu işte Maxwell'in ortağı, Orgnan Doinov isminde bir Bulgar vatandaşıydı. Doinov, 1989 yılına kadar Bulgar Komünist Partisi Merkez Komitesi'nin bir üyesiydi. Daha sonra Maxwell'in emrine girdi ve Londra'da çalışmaya başlayarak Doğu Bloku ile yapılan para ticaretinde önemli bir rol oynadı.

Basın imparatoru, silah işine de soyunmuştu. Örneğin İsrail'in bir numaralı silah devi olan *Eisenberg* isimli şirketle ortak işler çevirdi. Şoul Eisenberg aracılığıyla Sovyetler Birliği'yle irtibat kurdu ve ambargo işleri denilen sevkiyatları gerçekleştirdi. 1990 yılı ilk baharında Moskova'ya bir iş gezisi yaptı. Yanında Şoul Eisenberg ile MOSSAD'ın eski başkanlarından David Kimçe vardı. Kimçe, yabancı ülkelerdeki gizli servislerle olan bağlantıyı sağlıyordu ve *Eisenberg* firmasının genel müdürlerinden birisi olmuştu. Moskova'ya yapılan bu seyahatın amacı, bazı parasal işler düzenlemek

ve Sovyet Musevileri'nin İsrail'e çıkışlarını ayarlamaktı. Ayrıca gövde kısmı Sovyet imalatı, navigasyon sistemi İsrail malı ve motorları *Pratt & Whitney* marka bir ABD malı olan bir uçağın üretimi söz konusuydu. Fakat bu uçak üretimi işi hiçbir zaman gerçekleşmedi.

İktidar hırsı ve kişilik kompleksleri içinde boğulan Maxwell, sürekli olarak heyecan aramaktaydı. Bir iş veya bir oyun kendi lehine geliştiği zaman, bunu kendi büyüklüğünün ve öneminin bir ispatı olarak görüyordu. Bu ruh haline gelmesi için illa ki, dünyanın önde gelen devlet adamlarıyla görüşmesi gerekmiyordu. Örneğin gizli görevler yerine getirdiğinde de aynı heyecanı yaşamaktaydı. Aşırı kilolu olan zevk düşkünü Maxwell, ticaret hayatında olduğu kadar havyar ve şampanya muhabbetinde, şirket satın alışlarında, gizli servisler için operasyonlar düzenlemede ve boş sözler vermede hiçbir sınır tanımıyordu.

Bu yüzden Ben Menaşe'nin söyledikleri, Maxwell'in karakterine ve hayat tarzına gayet iyi uymaktadır. Televizyon muhabirleri Christina Wilkenning ile Silvia Kauffeldt'in araştırmalarına[154] göre Maxwell, sonunda en büyük finansal heyecanı yaşamak için Sovyetler Birliği'ne yönelmişti. Söz konusu muhabirler, özellikle KGB'nin eski görevlileriyle söyleşiler düzenlemişlerdi. Konuştukları kişiler arasında 1988 yılında KGB Başkanı olan ve 1991 yılında Gorbaçov'a karşı yapılan darbe girişimine katılan Vladimir Kruçkov isminde bir Tatar bulunuyordu. Kruçkov, hiçbir zaman gülmeyen bir insandı. Sovyetler, 1990 yılına gelindiğinde ekonomik ve mali açıdan iflasın eşiğine gelmişti. Yaklaşık 32 milyar dolarlık dış borcu vardı ve çeşitli yabancı bankalar tek bir kalemde 15 milyarlık bir geri ödemenin yapılmasını talep etmekteydi. Fakat bu kadar yüksek bir meblağı döviz olarak temin etmek mümkün değildi. Öte yandan Sovyetler Birliği de kredi veren ülkeler arasında görünmekteydi (örneğin diğer sosyalist kardeş ülkelere kredi açmıştı). Moskova'da en üst hükümet

çevrelerinde Başbakan Valentin Pavlov başkanlığında bir plan hazırlanarak bu kredileri diğer ülkelere dağıtma fikri üzerinde durulmaya başlandı. Elde edilen gelirle eski borçlar ödenecekti. Böylece Sovyetler'in batı bankaları nezdindeki kredibilitesinde herhangi bir eksilme olmayacaktı. Bu gizli finans operasyonu için en uygun ortak olarak Robert Maxwell gözükmekteydi.

"Borçlarımızın bir bölümünü satma kararı almıştık", diyordu Pavlov daha sonra. "Maxwell, bu plana olumlu baktı ve işbirliği yapabileceğini söyledi. Bir anlamda ajanımız olacaktı. Böyle bir ajan; iş ilişkilerini, dünya çapındaki namını, diğer ülkelerin iş ve siyaset çevrelerine olan etkisini kullanarak borçlarının bir bölümünü ödemelerini sağlayacaktı."[155] Borç alan ülkelere, mümkün olduğunca çabuk biçimde kredileri geri ödemeleri söylenecekti. Böylece toplam kredi miktarının sadece yüzde 85'i karşılanmak zorunda kalınacaktı. Gerekli olan baskıyı ve uygun teklifleri bankalar sağlayacaktı. Maxwell'in görevi; bu tür kredileri geri satın alabilecek hükümetler, bankalar veya şirketler bulmaktı. Bu muhataplar, kredilerin yüzde 85'ini nakit olarak ödemek zorunda değildiler tabii. Böyle bir şeyi yapmak için krediyi satın alan ülkelerde gerekli nakit yoktu zaten. Bunun için krediler, yüzde 70 temelinden Maxwell üzerinden bankalara satılacaktı. Yüzde 15'lik fark, Maxwell'e komisyon olarak ödenecekti ki, bu rakam iki milyar dolardan fazladır.

Bu işten Maxwell'in gerçekte ne kadar kazandığı belli değil. Operasyondan haberi olan pek çok kişi ne yazık ki, "intihar" etmiştir. Örneğin Komünist Parti'nin mali durumuyla ilgilenen ve söz konusu milyarlık oyun hakkında bilgisi bulunan Komünist Parti üyesi yedi kişi ölmüştür. 23 Ağustos 1991'de İçişleri Bakanı Boris Pugo tabancayla intihar etmiştir. Pugo, bir zamanlar Letonya KGB Başkanı idi. Bu olaydan bir gün sonra Sovyetler'in döviz tedarikçilerinden Nikolay Kruçina pencereden atlayarak intihar etti. Yine bu olaydan bir gün sonra Gorbaçov'un eski da-

nışmanlarından Genel Kurmay Başkanı Akromeyev kendini asarak hayatına kıydı.[156]

Rusya'daki döviz ruleti, ilk önce bir gizli servis için ajanlık yapan ve zamanla bu "oyunun" tek hakimi olduğunu sanan Maxwell benzeri kişilerin ne tür işlere bulaştığını belgelemektedir. Gizli servisler gerçekte "istihbarat servisleri" değildir. Profesyonel bilgi izcileri, yalnızca sözde önemli bilgilerin peşinde koşmazlar. Maxwell benzeri maceraperestlerin komplekslerini, para hırsını ve kumar hastalığını kullanarak kendi karanlık işlerini gerçekleştirirler. Basın imparatorluğunu bir paravan olarak kullanan Maxwell, para aklama işine girişmişti, ambargo işleri çeviriyordu ve casusluk yazılımları satıyordu. Bütün bunları yaparken kendisini çok akıllı zannediyordu.

Aslında kiralanan ajanlardan çok daha akıllı ve zeki olanlar, gizli servislerdeki bilgi [data] mafyasıdır. Devlet tarafından maaşları ödenen enformasyon tedarikçileri, gizli bilgilerini kullanarak iktidar politikası oyunlarına girebilmekte, diktatörlere elektronik araç ve gereçler satmakta, silah ticareti yapmakta ve uyuşturucu madde ticaretini desteklemektedir. Casusluk ve karşı casusluk olayı, casusların ve karşı casusluk uzmanlarının bazı oyun kurallarına göre yürüttükleri bir zihin mücadelesi şeklinde geçmez çoğu durumda. Burada Almanya İstihbarat Servisi'ni istisna kabul etmek çok yanlış olurdu. Zira Doğu Almanya'nın ünlü döviz tedararikçisi Alexander Schalck-Golodkowski veya İran gizli servisiyle yürütülen gizli kapaklı ilişkiler, Alman ajanların da aynı dümenleri çevirdiğini kanıtlamaktadır.

Bölüm IV
Online Ajanlar:
Devlet Adına Veri Toplayan
Gözler ve Kulaklar

Almanya'da veri koruma konusunun ilk kez tartışılmasının üzerinden yaklaşık on yıl geçti. Nüfus sayımı, taklit edilemeyen ve bilgisayarla okunabilen hüviyetler ve bilgisayarların şebekeye bağlanması konusunda büyük patırtılar kopmuş, çetin siyasi tartışmalar yapılmıştı. Bilgisayarın emniyet güçlerine ve savcılıklara büyük bir zaferle girmesiyle birlikte devletin kolayca vatandaşların özel hayatına girip bilgi toplamasından endişe edilmeye başlandı. Tamamıyla şeffaf bir toplum korkusu, gizliliğin ve özel hayatın ortadan kalkması gibi kâbuslar anlaşılabilir olduğu kadar haklıdır da.[1]

Veri Koruma Eski Müsteşarı Hans-Peter Bull'un deyimiyle zamanında Kızıl Ordu Fraksiyonu'na (RAF) mensup teröristlere karşı yürütülen histerik arama tarama faaliyetleri sırasında "binlerce kişinin isimlerini içeren manyetik bantlar emniyet güçleri tarafından temin edilmiş ve bu kişilerin sosyal sigorta kurumunda bulunan bilgilerle karşılaştırılmıştır".[2] *Masum insanlar, bilgisayar fanatiği bazı emniyet güçlerinin hışmına uğramıştı.*[3]

"Almanya'yı kocaman bir sürükleme ağıyla örtmekteyiz. Herhalde ağa bazı şeyler takılacaktır", diye söz veriyordu zamanın Emniyet Genel Müdürü Horst Herold ve memleketin iç güvenliği açısından bütün Almanya'yı kaplayan bir elektronik izleme sisteminin kurulmasını savunuyordu: Ümidi, "bilgisayarı bütün topluma uygulanabilen bir teşhis aleti olarak kullanmaktır. Amaç, yaşanabilir bir devlet yaratmaktır. (...) Tamamıyla şeffaf bir devlet. Emniyet Genel Müdürlüğü'nün en büyük görevini, toplumdaki sapkın davranışlarla ilgili dağ gibi biriken enformasyonları tümüyle kontrol altına alabilmek, böylece kriminalitenin önlenmesi için gerekli olan bütün araç ve gereçleri temin etmektir."[4]

O sıralar Amerika Birleşik Devletleri'nde, Ulusal Güvenlik Konseyi'nin (NSA) çok gizli olarak sınıflandırılan "Minare" kod isimli operasyonu hakkında çok yoğun bir tartışma yürümekteydi. Bu operasyonda NSA; Pentagon ve FBI ile işbirliği yapmak su-

retiyle 1973 yılına kadar hükümet politikasını eleştiren binlerce ABD vatandaşını bilgisayarlarla gözetlemişti. "Minare"nin amacı, "memleket dahilindeki mitinglere, savaş karşıtı hareketlere ve yürüyüşlere katılmış olan kişi ve kurumlar hakkında istihbari bilgiler toplamaktır", diye yazıyordu "çok gizli" ("kodlu") bir hizmet içi NSA talimatında. Devamında şunlar yazmaktaydı: "'Minare'nin bir başka önemli boyutu, NSA'nın bu tür bilgileri topladığını ve değerlendirdiğini kamuoyunun duymamasını sağlamaktır."[5]

Dönem, Vietnam Savaşı dönemiydi, komünist bir yıkıcı faaliyetten duyulan ve hastalık derecesine kadar varan bir korkunun dönemiydi.[6] *1967 yılında başlanan gözetleme operasyonu, yıllar geçtikçe genişlemişti çünkü NSA, zanlılarla ilişki kuran kişileri de "watch list"e [gözetleme listesine] almıştı.*

NSA olayının aydınlığa kavuşturulmasıyla ilgili olarak kurulan Kongre Komisyonu'na başkanlık eden Demokrat Parti senatörlerinden Frank Church, araştırmalarını tamamladıktan ve ilgili bütün kişileri dinledikten sonra Mart 1976'da şu sonuca vardı: NSA'nın teknik imkanları, "her an Amerikan halkına karşı bile kullanılabilir (...) ve büyük bir tiranlık kurulabilir. Bu devlet kurumunun (...) kanunlarla verilen görevlerine geri dönmesini ve uygun biçimde kontrol edilmesini sağlamalıyız. Aksi takdirde geri dönüşü olmayan dipsiz bir uçuruma düşeriz."[7]

Bu rapordan dört yıl sonra başkanlığa Ronald Reagan ve yönetime "prensleri" gelince (ki aralarında Ed Meese gibi kriminal bir geçmişe sahip olanlar da vardı), NSA'nın sıkı biçimde kontrol edilmesi gerektiği yönündeki Kongre talebi çabuk unutuldu. Reagan, Büyük Birader'e tam bir hareket serbestisi tanıdı. "PROMIS" isimli yazılım ortaya çıkınca ve farklı veri bankalarının birbiriyle iletişim kurması çok kolaylaşınca da gizli bilgisayar şebekelerinde işletilecek olan "sürükleme ağı soruşturmaları" çevresinde kurulan hayaller gerçekleşebilir gibiydi. "PROMIS" veya benzeri programlar, gizli servisleri büyük bir zaferle fethetmişti.

Resmi söylemde birden bire terörizmin kökünün kazılmasından değil organize suç örgütlerinin dağıtılmasından söz edilmeye başlandı. Ama bu bile gerçeğin dile getirilen yanlızca yarısıydı.

Elektronik istihbarat tekniklerinin gün geçtikçe ilerlemesiyle birlikte gizli servisleri izlemek ve kontrol altında tutmak zorlaşmaktadır. Bu NSA için olduğu kadar Almanya İstihbarat Servisi (BND) için de geçerlidir. Kanunlar, talimatlar, görev tanımlamaları, görev ciddiyeti ve askeri emirler olmasına rağmen BND'deki gözetmenleri siyasi açıdan kimler kontrol altında tutabilir ki? Veri Koruma Müsteşarı mı?

Şüphesiz ki, yeni bir istihbarat döneminin başında bulunuyoruz. Örneğin Müslüman ülkelerdeki gelişmeler hakkında yoğun bir bilgi eksikliğimiz var. Peki, ekonomi alanında nasıl bir istihbarata ihtiyacımız var? Geleceğin mücadeleleri (ne mutlu ki) savaş meydanlarında değil borsalarda verilecektir. Bu yüzden son zamanlarda çoğu gizli servis görevlisi, vatanseverliği korumacılıkla eşit tutma eğiliminde. Eski askeri "hedefler" ortadan kalkınca, NSA veya BND gibi kurumlar ekonomik rakiplerin gözetlenmesini kendine görev edinmeye başlamıştır.[8] Mevcut araç gereçlerin memleketin güvenliğini artırmak için yine bir gün vatandaşların özgürlüklerini sınırlandırmak için kullanılmayacağını kim garanti edebilir?

National Security Agency (NSA)

Dünyanın En Büyük Casusluk Fabrikası

Sabah trafiğinde Amerika'nın başkentinde Baltimore-Washington-Parkway otoyolunu kullanarak güneye doğru gidenler, Maryland'in ormanlık ve dağlık kesimlerinden geçip otoyolun kenarında bulunan sayısız yüksek teknoloji şirketlerinin önünden geçer ve "Fort George G. Meade" çıkışının hemen önünde yoğun bir trafik sıkışıklığına rastlar. Her sabah binlerce insan, saat 8 ile 9 arasında sağ şeride geçerek buradan hiçbir haritada bulunmayan bir çıkışı kullanmaya çalışır. Kilometrelerce uzunluğa sahip araba kuyruğunun girdiği çıkışın başında "NSA only" [Sadece NSA Görevlileri] yazmaktadır.

Bu yol, sabahın erken saatlerinde bile belki 5.000 aracın bulunduğu bir otoparka çıkmaktadır. Bu otopark, yaklaşık 18 kilometre karelik bir alanın tam ortasındadır: SIGNIT City. SIGNIT, "signal intelligence"in kısaltılmış halidir ve elektronik istihbarat anlamına gelmektedir. 50.000 kişilik bir nüfusa yetecek kadar elektrik üreten özel bir elektrik santrali olan bu esrarengiz şehir, dünyanın en büyük casusluk fabrikası olan National Security Agency'dir [Ulusal Güvenlik Konseyi; NSA].(9)

Yüksek dikenli teller, her 50 ila 100 metrede bir yerleştirilmiş olan video kameraları, silahlı korumalar, ziyaretçilere film veya resim çekmelerinin ya da çizim yapmalarının yasak olduğunu bildiren levhalar olmasa SIGNIT City ilk bakışta rahatlıkla gelişmiş

bir teknik üniversitenin kampüsüyle karıştırılabilir. Sabahın bu erken saatinde sportif çalışanları yakındaki uydu antenleriyle bezenmiş ormanlık arazide sabah koşusunda görmek mümkündür. Başka bir yerde bir düzine insan basketbol oynamaktadır. Bunlar belki de öğrencidir. Zira SIGNIT City'de istihbarat alanında gerekli elemanları yetiştiren bir de yüksek okul bulunmakta. Bu gizli şehirde 35.000 ila 38.000 kişi çalışıyor ve Amerika'da özerk bir hayat sürdürebilmeleri için her şey burada mevcut: Fast food, alış veriş merkezleri, eczaneler, berberler, bir banka, bir seyahat acentası, bir kütüphane, pek çok tenis kortu ve bir golf sahası.[10]

"Yasak" olan ama başında bekçiler bulunmayan ve SIGNIT City'yi baştan başa geçen bu yola girme cesaretini gösterenler, dikkatli bir ikinci bakıştan sonra bu gizli servisin ne kadar büyük, ihtişamlı ve hepsinden önemlisi güçlü olduğunu daha iyi anlayacaktır. Koyu camlarla kaplı olan operasyonlar binası OB 1, toplam 130.000 metre karelik bir alan üzerine kurulmuştur. Bu binanın bodrum katında büyük bilgisayar sistemleri bulunmaktadır. OB 1'in dışında hiçbir penceresi olmayan yüksek binalar, alüminyumla kaplanmış araştırma birimleri ve göğü kucaklayan dev uydu antenleri dikkati çekmektedir. Bu antenler sayesinde NSA, kendi uyduları aracılığıyla dünyanın dört bir yanında bulunan dinleme istasyonlarıyla bağlantı kurabilmektedir. SIGNIT City, bütün dünyada esrarengiz biçimde çalışan bir imparatorluğun kalbidir. Buraya komşu olan bazı kasabalarda da denildiği gibi, burası "the home of big brother" yani "Büyük Birader'in yuvasıdır"

24 Ekim 1952'de ABD Başkanı Harry S. Truman, Dışişleri Bakanı ile Savunma Bakanı'na yönelik yazılmış yedi sayfalık bir talimata imzasını atar. Belge, en üst güvenlik derecesi olan "Kodlu Çok Gizli" sınıfındadır ve bugün bile Amerika'nın en iyi saklanan devlet sırlarından bir tanesidir. Başkanın bu emir yazısından iki hafta sonra National Security Agency [Ulusal Güvenlik Konseyi] isminde yeni bir gizli servis kurulur. Başta, bu işlemden ne ABD

Kon-gresi'nin ne de kamuoyunun haberi olmaz.[11] Truman, bu yeni federal ajansı askeri istihbarat birimlerinin dışında tutarak ajansa dünya çapında iletişim istihbaratı ("Communication Intelligence") yapma görevini verir. Baştan beri bu tanım içine hem askeri iletişim hem de siyasi ve ekonomik iletişim girmektedir. Fort Meade'deki askeri üste Orwell'in kâbuslarını dahi aşacak büyüklükte bir sürükleme ağı aygıtı oluşturulur: Artık her şey duyulacak, görülecek ve bilinecektir.

NSA'da görev alacak memurların hem kişisel geçmişleri hakkında sıkı bir araştırma yapılmış hem de cinsel yönelimleri tespit edilmişti. Aynı araştırmalar memur adaylarının yakınları için de uygulanmaktaydı. Nesillerdir "Tanrı'nın öz vatanında" yaşamış olan ailelere mensup vatansever Amerikalılar'a öncelik tanınıyordu. Bunlar arasında çok güvenilir ve yorulmaz oldukları bilinen Mormonlar da bulunuyordu. Bütün bu memurlar, SIGNIT City'nin gettolarında veya bu esrarengiz şehrin yakınlarında kurulmuş olan ve dış dünya ile ilişkisi kesilen sitelerde yaşıyorlardı.

NSA'nın geçmişteki ve günümüzdeki bütün memurları, "olağanüstü güvenlik tedbirlerinin ve bu ajansın personelinden güvenlik konusunda beklenen üstün icapları" içeren bir belgeyi imzalamak zorundadır. Örneğin bu belgede şöyle bir pasaj bulunmaktadır: "Güvenlik müdürüne, cinsel yönelimlerim nedeniyle beni baskı altında tutan veya şantaj yapmaya çalışan her girişimi bildiririm (...). Bu ajansta geçerli olan gizlilik ilkeleriyle uyuşmayan hiçbir faaliyete izin vermem, desteklemem veya katılmam (...). Zaman zaman geçmişimle ilgili gerekli olabilecek her türlü araştırmaya yardımcı olurum."[12]

Gerçekten de bilindiği kadarıyla NSA'nın tarihi boyunca sadece birkaç hain ortaya çıkmıştır ki, bunlardan ilki Temmuz 1960'ta cereyan etmiştir. NSA'nın Japonya'nın Yokohama kentinde bulunan iki kripto memuru Sovyetler'e geçmiş ve Moskova'da düzenlenen bir basın toplantısında bu ajansın İtalya, Fran-

sa veya Endonezya gibi dost ülkelerin telefon görüşmelerini de dinlediğini kamuoyuna duyurmuştur.[13] Fakat bu olay çevresinde kopan fırtınalar çabuk duruldu.

1972 yılının ağustos ayında çok daha önemli bir olay meydana geldi: İstanbul yakınlarındaki Karamürsel dinleme istasyonunda analizci olarak çalışan NSA görevlisi Perry Fellwock, gizli bilgilerini *Ramparts* isimli bir Amerikan dergisiyle paylaşmış, NSA'nın bütün Sovyet kodlarını kırabileceğini iddia ettiği gibi bu hususta kanıtları da ortaya koymuştu: Türkiye'deki dev çanak antenleri kullanarak Sovyet ordusunun yaptığı telsiz görüşmelerini ve hatta Sovyet Başbakanı Kosigin ile ölümünden kısa bir süre önce kozmonot Vladimir Kamorov arasında geçen dramatik konuşmayı da dinlemişti. 23 Nisan 1967 tarihinde yönlendirme sistemi bozulan Sovyet uzay aracı "Soyuz 1" kontrolsüz biçimde dünyaya düşmekteydi. Bu düşüşten kurtuluş yoktu. Kamorov öleceğini biliyordu. "Kosigin ağlıyordu", diye anlatıyor Fellwock, "Sovyetler Birliği'nin en büyük kahramanları mertebesine yükseleceğini söylüyordu. Ardından Kamorov'un eşi telsize gelmişti. İkisi, çocukların geleceği hakkında ciddi ama soğuk kanlı bir konuşma yaptılar. Kamorov ölürken sadece kısa bir çığlık attı. O kadar korkunçtu ki!"[14]

Kısa bir süre sonra Türkiye'deki dinleme tesisi tarafından yakalanan başka bir telsiz konuşması Fellwock'un dikkatini çekmişti. "Sovyetler'in, Ortadoğu' da bir savaşın başlamasından endişe ettiğini gösteren" belirtiler vardı. Fellwock, bu konuya ilişkin görüşünü Fort Meade bildirmişti ama ciddiye alınmamıştı. Bu konuşmadan iki ay sonra Altı Gün Savaşı başladı. NSA'nın eski analizcisi, Fort Meade'deki merkezi bilgisayar hakkında da bilgi vermişti. "Texta" ismi verilen bu bilgisayarda, bütün dünyadan gelen gizli bilgiler toplanmaktaydı. Fellwock, NSA'daki görevinden kişisel bir gelecek vaat etmediği ve kurum içindeki ilişkiden rahatsız olduğu için ayrılma kararı vermişti. Özellikle

BND'nin adamlarından nefret ettiğini söylüyordu. BND'lilerle, NSA'nın Avrupa'daki karargâhı olan Frankfurt'taki IG-Farben binasında buluşuyordu. Şöyle diyordu Fellwock: "Bunların çoğu zaten eskiden Nazi idi."[15]

Fellwock'un açıklamalarının yarattığı yankılar sürerken bile NSA gizli çalışmalarını sürdürebildi ve operasyonlarını esrarengiz biçimde yürütmeye devam etti. *New York Times* gazetesi, "on bin Amerikan vatandaşından tek birisi bile bu ajansın ismini dahi duymamış", diye yazdı. Moskova'da yayımlanan *Literaturnaja Gaseta*'da ise şöyle deniyordu: "NSA hakkında en ufak bir atıfta bulunmak bile en profesyonel Amerikan ajanlarının ağızlarının bıçak gibi kapanmasına ve boş boş bakmalarına neden olmaktadır."[16]

Bu esrarengiz durum, Ekim 1975'te Kongre'nin bir komisyonu karşısında NSA Başkanı Korgeneral Lew Allen Jr.'ın verdiği ifadeden sonra hızla değişti. Allen, ajansının 1967 ila 1973 yılları arasında içlerinde insan hakları savunucuları, muhabirler, aktörler ve millet vekillerinin de bulunduğu binlerce Amerikan vatandaşının ve yabancı uyruklu kişilerin yasa dışı biçimde telefonlarını dinlediğini kabul etmişti. Bu kişilerin hepsi de Castro'nun Küba'sına karşı resmi hükümet görüşünden farklı bir görüşle yaklaştıkları için izlenmişlerdi (Minare Operasyonu). Öte yandan FBI ve CIA'in hazırladığı izleme listelerine göre Vietnam Savaşı karşıtları gözetlenmiş ve bunların faaliyetleri hakkında bilgi toplanmıştı (Kaos Operasyonu). Kongre temsilcilerinin tespitlerine göre NSA ayrıca 1953 yılından beri rutin biçimde Amerika'ya giden mektupları açıp fotoğraflamaktaydı (Shamrock Operasyonu).[17] Büyük Birader, birden bire dikkatleri üzerine çekmişti. Kendisini büyük bir özenle korumak için oluşturduğu gizlilik perdesi ilk kez yırtılmıştı.

Carter yönetiminin yeni NSA Başkanı Amiral Bob R. Inman, ajansın imajını yenilemeye ve düzeltmeye çalıştı. Amerikan bilim dergisi *Science*'e tarihte ilk kez NSA Başkanı ile söyleşi yapma fır-

satı verildi. Çünkü geçmişte yapılan olumsuz eleştiriler, "matematik, bilgisayar teknolojisi ve dil bilim alanındaki en büyük yetenekleri saflarımıza kazandırmakta bizi zora düşürmektedir." Inman, ajansının elektronik casusluk imkanlarıyla Amerikan vatandaşlarının özel hayatlarının tehdit edildiği suçlamasına ise hararetle karşı çıkıyordu. Böyle bir mutlak gözetleme planı olmadığını ve "buna benzer bir planın hiçbir zaman olamayacağını" söylüyordu.[18]

1980 yılında hükümet değişikliği oldu. Ronald Reagan, geminin başına geçmişti. Böylece gizli servislerde yeni bir rüzgar esmeye başladı. İki yıl sonra Amerikalı yazar James Bamford, NSA hakkında "Puzzle Palace" [Bilmece Sarayı] isminde çok iyi araştırılmış, bilgi ve belgelerle zenginleştirilmiş bir kitap yayımladı.[19] Reagan yönetimi, güya ulusal güvenliği tehdit ettiği için kitabın basımını son ana kadar engellemeye çalışmıştı. Bamford'un temin ettiği bazı belgelerin gizlilik derecesinin yetkililer tarafından yanlışlıkla kaldırıldığı iddia ediliyordu. Ama hükümet, kitabın yayımlanmasına engel olamadı ve kısa bir süre sonra en çok satan kitaplardan birisi oldu. NSA çevresindeki esrarengiz hava ebediyen dağıtılmıştı artık.

Bodrum Katındaki Hasat

Altmışlı yılların sonuna doğru zamanın NSA Başkanı Korgeneral Marshall Carter, "iki buçuk dönüme yakın bilgisayarım var" diye gururlanıyordu.[20] On yıl sonra Operasyonlar Binası 1'in (yani Bilmeceler Sarayı'nın) alanı, bilgisayarların boyutları çok küçülmesine rağmen iki katına çıkmıştı. Gizli servis siparişini veriyor, hemen en iyinin iyisi teslim ediliyordu: Her yeni bilgisayar nesli, daha piyasaya çıkmadan önce OB 1'in bodrum katına geliyordu. Bunlar hem daha karmaşıklaşan kodları çözmede hem de dinlenen telefonları ve okunan faksları *IBM* marka bilgisayarların

programlarında bulunan belirli özel kavramlar doğrultusunda hızla gözden geçirmek için kullanılıyordu. Yazılım olarak "Harvest" (Hasat) isminde bir programdan yararlanılmaktaydı. Belirli özel kavramları içeren her enformasyon "hasat" edilmeliydi. Zira bunlar arasında askeri veya siyasi önemi büyük olan bilgiler bulunabilirdi.(21)

Başlangıçta NSA, diplomatların ve askerlerin şifreli telsiz görüşmelerini dinlemekteydi. Daha sonraları NSA'nin dinleme uzmanları, uluslararası sivil telefon görüşmelerini de dinlemeye başladılar. Altmışlı ve yetmişli yıllarda ortaya çıkan iki gelişme, gözetleme işini çok kolaylaştırmıştı: Yönlü telsiz haberleşme ve uydu teknolojisi. Günümüzde neredeyse bütün telefon sinyalleri, kısa da olsa bir bölümüyle telefon kablosundan değil havadan gönderilmektedir. Ulusal telefon görüşmelerinde sözü geçen yönlü telsiz haberleşme ile, uluslararası görüşmelerde ise uzaydan uydularla sağlanmaktadır.

Daha altmışlı yılların sonlarında NSA, kendine ait uyduları yörüngeye fırlattırmaya başladı. Bunlar başta düşük bir yükseklikte seyreden gözetleme uydularıydı ve eliptik bir yörünge çizerek dünyayı kutuplar üzerinden dolaşmaktaydı. Birkaç yüz kilometre yüksekliğe sahip bu yörüngelerinden Varşova Paktı ülkelerinin askeri depolarını izlemekteydiler. 1976 yılı aralık ayında Keyhole (Anahtar Deliği) sınıfı ilk dinleme uydusu 480 kilometrelik yüksek bir yörüngeye oturtuldu. Bu uydu hem Doğu Bloku'nun telsiz konuşmalarını hem de sivil telefon görüşmelerini dinleyecekti. Günümüzde artık yüzlerce casus uydusu dünya çevresindeki bir yörüngede bulunmaktadır. Bunlar hem askeri hedefleri gözetlemekte hem de dünyanın neresinde olursa olsun insanların yatak odalarının içlerini bile görüntüleyebilecek, uluslarası telefon, teleks veya veri bağlantılarını sistematik olarak inceleyip ilginç bilgilerin bulunup bulunmadığını araştırabilecek niteliktedir.(22)

Yetmişli yıllarda bu gizli servis, dinlenen bütün görüşmelerin

değerlendirilemeyeceğini fark etti. O kadar çok bilgi toplanıyordu ki, analizciler patlamak üzereydi. Öte yandan zamanında tercüme edilip kontrol edilmediği için pek çok önemli enformasyon yitip gidiyordu. Dünyanın dört bir yanında bulunan dinleme istasyonlarında görevliler her şeyi aynı anda dinliyor veya okuyorlardı. Sonra bu görüşmeler manyetik bantlarda depolanıyordu ve analiz edilmek üzere Ford Meade'ye gönderiliyordu. Bu tip bir gecikme, bir kriz anında önemli bir hataya yol açabilirdi.

NSA, kayıtların değerlendirilmesinde daha ademi merkezi davranmaya çalıştıysa da seksenli yılların başlarında bile bilgi işleme problemleri tam olarak çözülemedi, çünük kaydedilen bilgilerin sayısı çığ gibi büyüyordu. James Bamford, kitabı "Puzzle Palace" için araştırmalarını sürdürürken NSA, tam bir enformasyon çıkmazı içindeydi: Her yıl elektronik casusluk sayesinde yaklaşık 50 ila 100 milyon doküman geliyor, bütün bu belgeler kuryelerle Washington'daki bakanlıklara taşınıyordu. Ayrıca günde gizli sınıfına giren yaklaşık kırk ton artık özel bir tesiste yakılmaktaydı.[23]

Ronald Reagan'ın yönetim süresi içinde bu yüzden söz konusu gizli servis genişletildi ve yeniden organize edildi. (24) NSA, gelen enformasyonları daha iyi seçen ve işleyen bilgisayar programlarına ihtiyaç duymaktaydı. İlk kez bir yazılım bu imkanı tanıdı ve bu yüzden NSA'da büyük bir ilgi uyandırdı: PROMIS.

Ancak NSA, o sıralar başka problemlerle de boğuşuyordu. Değerlendirmeden geçen enformasyonları sınıflandırma sistemi, tam bir bürokratik kaos yaratıyordu. Uzun yıllar çok gizli kodlarla yürütülen büyük operasyonlar vardı (örneğin "Gadgeteer I ve II", "Bandalore", "Blackwatch" gibi). Bunun dışında haber alma yöntemine ve değerlendirmesine ilişkin kodlar vardı ("Throstle" gibi). [25] Daha da kötüsü: Yabancı ülkelerdeki dinleme tesislerini NSA ile ortaklaşa kullanan Amerikan ordusunun istihbarat servisleri aynı operasyonlar için başka kod isimler kullanmaktaydı. İngiliz, Avustralya ve Kanada'daki ortak ajanslar ise NSA'nın kod isim-

lerine başvuruyordu. Çeşitli kodlama sistemlerinin tek biçim haline getirilmesinde de PROMIS'ten yararlanıldı. Zira bu programla, birbirinden farklı biçimde organize edilmiş veri bankalarından gelen raporlar birleştirilebiliyordu. Büyük bir ihtimalle NSA, veri alış verişini standartlaştırmak ve dost ülkelerin bilgilerine arka kapıdan gizlice sızabilmek için bu yazılımı NATO ülkelerinin benzer ajanslarına da sunmuştur (bkz. Bölüm II).

Pelton Olayı

Telefon eden kişi, ne gibi bir riske atıldığını çok iyi biliyordu çünkü profesyonel birisiydi. 15 Ocak 1980 günü, Washington'daki Sovyet Büyük Elçiliği'ni NSA'nın eski görevlilerinden Ronald W. Pelton aramaktadır. Eskiden NSA'da kripto uzmanı olarak çalışan Pelton, görüşüp sunmak istediği bazı bilgiler olduğunu bildirmek için Sovyet elçiliğine telefon etmekteydi. Aynı anda NSA'nın Washington'daki Sovyet Büyük Elçiliği'ni dinlemekle görevli bir izleme bilgisayarı çalışmaya ve görüşmeyi kaydetmeye başladı. Fakat NSA'nın teknisyenleri beklemede değildi ve daha sonraları ses bantları dinlendiğinde zaten iş işten geçmişti.

- Buyurun, ben Vladimir Sorokin.

- Vladimir, eh, şey, ben aslında sizinle telefonda görüşmek istemiyorum!

- Anlıyorum...

- Elimde bazı bilgiler var. Bunları sizinle tartışmak istiyorum. Eminim ki, ilginizi çekecek.

- Öyle mi?

Telefondaki ses Sorokin'e, elçiliğe nasıl gireceğini sordu.

- Doğruca kapıdan girin![26]

Pelton, söz verdiği üzere elçiliğe geldi ve KGB ajanlarının şaşkın bakışları arasında "Signal Parameters File" [Sinyal Parametreleri Dosyası] başlıklı ve çok gizli ibareli 60 sayfalık dokümanı masanın üzerine koydu. Bu dosyada, Sovyet iletişim şebekesine karşı yürütülecek bir elektronik savaş sırasında hangi tedbirlerin alınacağı özetlenmişti. Pelton, daha ayrıntılı bilgiler için para istedi. KGB ajanları, ne kadar şanslı olduklarına bir türlü inanamıyorlardı. Kapılarına gerçek bir NSA görevlisi gelmişti, kendiliğinden. Sonraları Pelton, KGB subayı Anatoli Slavnov ile pek çok kez görüşmeye başladı. Her ayın son cumartesinde Slavnov, yakınlardaki Falls Church'de bulunan "Pizza Castle" ismindeki bir restoranın umumi telefonunu kullanarak enformasyon kaynağına gerekli talimatları veriyordu.

Pelton, NSA'nın organizasyonu ve orada yaptığı iş hakkında ayrıntılı bilgiler sundu. Ancak bir süre sonra Sovyetler, karşılarındaki casusun pek de güvenilir olmadığını keşfettiler. Örneğin bazen sarhoş olduğu için aylık mutat telefon görüşmelerini unutuyordu. Sonunda KGB, Ocak 1983'te Pelton'la işbirliğine son verdi.

Bundan iki yıl sonra Sovyet Büyük Elçiliği'nin güvenlik şefi Vitali Yurçenko Amerikan tarafına geçince Pelton'un hayatı kararardı. Çünkü National Security Agency'nin eski görevlisinin nasıl bir hain olduğunu anlattı. Ronald Pelton, 24 Kasım 1985 günü Washington yakınlarında FBI tarafından tutuklandı ve yedi saat süreyle ifadesi alındı. Eski gizli servis ajanı, büyük bir pişmanlıkla bütün hainliklerini anlattı ve Sovyetler'e bilgilerini satma kararını "hayatının en büyük hatası" olarak değerlendirdi. "Onlara, söylemek istediğimden çok daha fazlasını anlattım", dedi ifadesi sırasında. Neden böyle bir hainlik yapma gereğini duyduğu sorulduğunda ise parasal sıkıntıları cevap olarak verdi. Evliliği bozulmuştu ve NSA'dan 1979 temmuzunda ayrıldıktan sonra büyük bir mali sıkıntı içine girmişti. Ayrıca alkol ve uyuşturucu

maddelerle de sorunu vardı. Sovyetler, Pelton'un verdiği çok önemli bilgiler karşısında topu topu 35.000 dolar gibi komik bir para vermişlerdi.[27]

Mayıs 1986'da Ronald Pelton davası görülmeye başlayınca Reagan yönetimi felaketi sınırlandırmak için ilkin mahkeme raportörünü etkilemeye çalıştı. Zira bu olay, en üst düzeyde bir ulusal sırrı içermekteydi. Öte yandan Pelton olayı herkes için bir örnek olmalıydı. Bu yüzden de Pelton'un ağır bir ceza alması için baskı yapılıyordu. Ama aynı zamanda NSA'nın düşman ileşitim şebekelerine girmede ne gibi yeteneklere sahip olduğu da tam olarak gün yüzüne çıkmamalıydı.

Sonunda dava, hükümet ile *Washington Post* gazetesi arasında büyük bir kavgaya dönüştü. Bu gazetenin ünlü muhabiri ve Watergate Skandalı'nı ortaya çıkartan Bob Woodward, Pelton'un çalışmaları ve NSA'nın telefon dinleme pratikleri hakkında bir dosyaya sahip olduğunu açıklamıştı. Beyaz Saray, bu dosyanın gazetede yayımlanacağını duyunca önce CIA Başkanı William J. Casey sonra da başkanın kendisi devreye girerek böyle bir dosyayı yayımlamanın Amerika'nın ulusal çıkarlarını olumsuz biçimde tehdit edeceğini söylediler. *Post* gazetesinin editörlerinde hiç mi vatan sevgisi yoktu? Bunun üzerine Woodward, elindeki bilgilerin en önemli bölümlerini çıkararak hafif bir makale yazmıştı ama yazısının sonunda "bir bilgiler denizinden sadece çamurlu bir su birikintisinin" yayımlanmasına izin verildiğini belirtmişti.[28]

Pelton davası sırasında elektronik casusluk ve yabancı kodların deşifre edilmesi konusunda ortaya çıkan veya sızan bilgiler, NSA'nın teknik imkanlarına büyük bir saygı duymanın yanında her şeyi her zaman bilebilen bir gizli servis kâbusunun da doğmasına neden oldu. Gerçek hayattaki uygulamalar, birden bire Orwell'in korkutucu vizyonunu da aşmıştı.

NSA'nın tercümanları ve analizcileri sıkı şekilde kontrol edilen

ve belirli liderlere veya kurumlara odaklanan "kompartmanlarda" çalışıyorlardı. Pelton, Sovyet hükümetine bakan "kompartmanda" görevli daha alt düzeyde bir analizciydi aslında. Sadece "Sovyet Grubu"nda yaklaşık 800 ila 1.000 kişi çalışmaktaydı. Gizli servislerde adet olduğu üzere bu insanlar, dış dünyadan tamamıyla izole edilmişlerdi. Fakat Pelton, gerekli kodlar biliniyorsa bütün bilgileri sunabilen bilgisayar terminallerine de girebilmekteydi. Örneğin üst düzey askerlerin veya Moskova Politbürosu'nun yüksek üyelerinin telefon transkriptlerini okuyabilmekteydi. Pelton'un tespitlerine göre Kremlin'de yapılan neredeyse bütün telefon görüşmeleri NSA'nın elektronik kulakları tarafından kaydedilmişti ("Proje E"). Daha sonraları Pelton bu bilgileri KGB subayı Slavnov'a aktardığında, Slavnov birkaç kez derin nefes almak zorunda kalmıştı.[29]

Büyük Elçilik'teki daha ilk görüşmelerinden bir tanesinde, bölümünde yürütülen "Projekt Ivy Bells" hakkında konuşmaya başlamıştı. Bu proje, Sibirya açıklarındaki Okotsk Denizi'nde devriye gezen Amerikan denizaltılarında bulunan dinleme istasyonlarına aitti. Daha sonraki görüşmelerinde ise "Proje B" hakkında bilgiler vermişti. Bu proje; Sovyetler'deki radyo, mikro dalga ve kablo iletişimini dinleme ile ilgili NSA'nın kapasitesini yansıtmaktaydı.

"Sovyetler için NSA'nın en gizli haberleşmelerini bile dinleyebildiğini öğrenmek büyük bir şok olmuştur herhalde", diyor NSA hakkındaki kitabın yazarı Bamford. Belki bundan daha büyük bir şoku, Pelton'a karşı açılan dava sırasında ABD'nin dost ülkeleri yaşamıştı. Zira bu olay hakkında ciddi bir araştırma yapan her ülke, kendi ulusal haberleşme ağının ne kadar hassas olduğunun farkına varmıştı. Yoksa Büyük Birader dostlarının haberleşme ağlarını da mı dinliyordu?[30]

Hedefler

Eylül 1983'te Güney Kore'ye ait bir Jumbo, Sovyet ordusu tarafından askeri bir uçak sanılıp vurularak düşürülmesi ve 269 kişinin ölümü; Nisan 1986'da Batı Berlin'de "Le Belle" isimli diskoteğe bomba atılması; Amerikan ordusunun Kaddafi'nin Libya'daki karargâhını bombardımana tutması veya Haziran 1988'de Imhausen-Chemie isimli Alman şirketinin Libya'da bir zehirli gaz fabrikası kurması ve National Security Agency'nin tespit ettiği bütün dinleme kayıtları bir türlü kamuoyuna ulaşmıyordu. BND bile, başbakanlığa NSA'nın bilgileri doğrultusunda sunduğu bir raporda esrarengiz biçimde kaynak olarak "Amerika"yı göstermiş veya "bir dost ajansın tamamıyla güvenilir bilgileri" şeklinde sunmuştu. Sanki Büyük Biraderi ağza bile almak büyük suç gibiydi.(31)

Kesin olan şu ki, Amerikan ordusu ve istihbarat birimleri son yıllarda dünya üzerinde o kadar yoğun bir dinleme istasyonları şebekesi kurdu ki, dünyanın herhangi bir yerinde bir telefon, telsiz, faks veya kablo görüşmesi yapıldığı anda neredeyse hiçbir şey dikkatlerinden kaçamaz hale geldi. Bu mutlak gözetleme süreci doğal olarak komünist ülkeleri ve buralardaki askeri potansiyeli değerlendirmek amacıyla başlatılmıştı. Örneğin bir cephe ülkesi olan Almanya'ya bu süreç içinde özel bir görev düşmekteydi.

Doğu Berlin'deki eski Devlet Güvenlik Bakanlığı'nda (Stasi) Korgeneral olan Dr. Horst Männchen'in de itiraf ettiği gibi Soğuk Savaş döneminin en soğuk döneminde bile "elektronik mücadele" ("Eloka") çevresinde ortaya konulan teknik performans tamamıyla gereksizdi. 3 nolu dairenin başkanı olan Männchen, hem Doğu Almanya'nın telsiz elektronik istihbaratından hem de yabancı güçlerin ulusal haberleşme şebekelerine sızmasını önlemekten sorumluydu. Emrinde çalışan uzmanlar, NSA'nın "hedeflerini" ve bunlara bağlı olarak Batı Almanya'daki ABD ordusu nezdinde ku-

rulan Eloka tümenlerini kesin biçimde tespit edebilmekteydiler. "Bunlar sadece doğuda değildi", diyor Männchen, "aynı tümenler batıda da vardı."[32]

Almanya veya Avrupa'daki diğer dost NATO ülkelerinde casusluk yapmak, "Amerika tarafından 'nefsi müdafaa' olarak değerlendirilmekteydi", yani tehdit savma olarak. Bu açıdan eldeki imkanların "haddi hesabı yoktu" NSA, "Amerikan çıkarlarını korumak amacıyla (...) askeri, siyasi ve ekonomik alanda saldırgan tedbirler" uygulamaktaydı ve bu tür operasyonları savunmaya yönelik "nefsi müdafaa" şeklinde deklere ediyordu, diyor Männchen. Böylece bu tür operasyonlarla ilgili neredeyse hiçbir kontrol yapılamıyordu. Amerikan gizli servis bürokrasisinin siyasi kadrolarında bile bu operasyonların altında gerçekte nelerin bulunduğunu tam bilen yok gibiydi.

Şubat 1989'da Almanya'da *Spiegel* dergisi NSA hakkında "Amerikas groβes Ohr" [Amerika'nın Büyük Kulağı] isimli haberi kapaktan vermiş, bunun için Bamford'un "Puzzle Palace" [Bilmeceler Sarayı] isimli kitabından yararlanmış ve "Kuzey Denizi ile Alpler arasında her kim herhangi bir telefonun ahizesini" kaldırdığında "NSA'nın öbür uçta oturduğunu" herkesin bilmesi gerektiğini, bu yüzden de anayasal olarak garanti altına alınan haberleşme özgürlüğünün boş bir söz olduğunu iddia etmişti. Bunun üzerine Alman Meclisi'nde büyük bir tartışma başladı.[33] Yoksa Almanya'nın milli egemenliği ortadan mı kalkmıştı? Hükümet partisinin parlamenterleri böyle bir şeye inanmak istemiyorlardı ve "Amerika karşıtı bir korkutma kampanyası"ndan söz ediyorlardı. "ABD'nin (...) şüphesiz uluslararası sözleşmelere uyduğuna ve (...) bize karşı göstermek zorunda olduğu bağlılığı (...) tabii ki, göstereceğini" savunuyorlardı. Dışişleri Bakanlığı Müsteşarı bile Amerika Birleşik Devletleri'ni eleştirmek için herhangi bir neden bulunmadığını söylüyor ve aynı zamanda da "Federal hükümetin (...) iddia edilen istihbari gelişmeler hakkında herhangi

bir resim açıklamada bulunamamasının" anlayışla karşılanmasını istiyordu.[34]

Gayrı resmi değerlendirmeler ise çok daha farklıydı. Parlamentodaki tartışmadan birkaç hafta sonra "Bundesamt für Sicherheit in der Informationstechnik" [Federal Enformasyon Teknolojisi Güvenlik Dairesi; BSI] isimli bir dairenin kuruluş çalışmalarına başlandı. Bu daire, BND'nin bir tür sivil şubesi olarak işlev görecekti. BSI'nin görevi; bakanlıkları, devlet dairelerini ve sanayi işletmelerini haberleşme casusluğuna, bilgisayar casusluğuna ve sabotajına karşı korumaktı (bkz. "Bundesnachrichtendienst (BND)" başlıklı bölüm).[35] Tam bir yıl sonra BSI faaliyetlerine başlamıştı. Fakat BSI sözcüsü Michael Dickopf'un ısrarla belirttiği gibi "sadece NSA'ya karşı değil dışarıdan gelebilecek her türlü saldırıya karşı" çalışılmaktaydı. Amerika'daki dostlar, "ne yaptıklarını bize zaten göstermezlerdi herhalde", diye devam etti Dickopf ve sonra "ama... belki de... kim bilir!"[36] diyerek sözünü bitirdi.

Clipper Çipi

NSA, yıllar önce Almanya'daki BSI'ye benzer bir hizmet birimini kurma kararı vermişti. Burada da amaç; devlet dairelerini, sivil kurumları, bankaları ve şirketleri kendi imkanlarıyla elektronik saldırılara karşı korumaktı. Mart 1985'te Fort Meade'deki "İletişim Güvenliği" biriminin müdürü olan Walter G. Deeley, üç ABD şirketiyle anlaşıldığını, NSA ile işbirliği yapılarak dışarıdan dinlenmesi mümkün olmayan yeni nesil telefonlar geliştirileceğini duyurdu. "Secure Telephone Units III" [Güvenli Telefon Birimleri III] olarak isimlendirilen bu telefonlar, Amerikan haberleşme şebekesinin elektronik casusluğa hedef olmasını önleyecekti. Deeley'in açıklamalarına göre, "yalnızca Sovyetler Birliği'ne karşı değil diğer yabancı ülkelere ve yurtiçi ve dışındaki şirketlere karşı da koruma sağlanacaktı.[37]

Science isimli bilim dergisine bilgi veren Deeley, bankalara ve özel şirketlere üç alternatif sunulacağını söylüyordu: Kuracakları telefon tesislerine ait anahtarları NSA'dan temin edebilecekler, NSA'nın görevlendirdiği başka bir şirketten alabilecekler veya kendi güvenlik anahtarlarını nasıl geliştirebileceklerini NSA'ya danışabileceklerdi.[38] Halen kullanılan "Data Encryption Standard" [Veri Kodlama Standardı; DES] aslında "çok iyidir" diyor Deeley, ama bu standardın artık bütün dünyada kullanıldığını söylüyordu: DES'i askeriye, hükümetler, bankalar ve özel şirketler kullanmaktaydı ve "Sovyetler'in bu standardı çoktan deşifre ettiklerine iddiaya girebilirim" diyordu. Bu yüzden yepyeni bir çipe [yongaya] ihtiyaç vardı. Bu çip, her tür haberleşmeyi güvenli biçimde kodlayabilmeliydi. Gizli kodu yabancı bir kullanıcı tarafından çözülmeye çalışılınca da kendi kendisini yok edebilmeliydi.

Bu planların ardında yalnızca veri güvenliği endişesi yatmıyordu. NSA'nın asıl hedefi, kendisine bir kodlama tekeli kurmaktı. Zira kodu bilen herkes, güvenlik zincirini kırabilecek pozisyondadır: Savunma, saldırıdır. Doğal olarak "teknik olarak bir hükümet için bu tür enformasyonları okumak mümkündür ama böyle bir girişim hem anlamsızdır hem de çok pahalıya patlar" (Deeley). Bu sözlerde gerçekten de doğruluk payı var. Örneğin bir Alman şirketinin ABD'deki şubesi NSA'nın sunduğu kodlama sistemini kullandığında şirketin Almanya'daki merkezi de aynı sistemi uygulamak zorundadır. Böylece Fort Meade, dünyanın dört bir yanında bulunan çok uluslu şirketlerin ve bankaların haberleşme şebekelerine girebilecek ve geniş kapsamlı bir ekonomik casusluk yapabilecektir. Aslında BND de bu işi benzer şekilde yürütmektedir: Zararsız gibi görünen kripto cihazı üreticilerinden yararlanarak gizli bilgilere ulaşmaktadır. Fakat böyle bir yöntem, Büyük Birader kadar geniş bir alanı izleyebilme imkanı sunamamaktadır.

1985 yılında verilen başlama işaretinden yaklaşık beş yıl sonra ABD'de "Clipper" isimli bir çip kamuoyuna tanıtıldı. Minicik ve çok ucuz bir kodlama birimi olan bu çip; bilgisayarlara, telefon ve faks cihazlarına kolayca takılabiliyordu. Artık kritpo tekniği neredeyse ayağa düşmüştü. Bu çiple iki kuş aynı anda vurulabilecekti: Bir taraftan "çok sayıda kullanıcıya kodlama cihazları sunabilmek, diğer taraftan da hükümete yasal olarak bine yakın dinleme operasyonu sağlamaktı", diyor Beyaz Saray'ın bir danışma birimi olan *Office of Science and Technologiy Policy*'den [Bilim ve Teknoloji Politikası Dairesi] David Lytel.[39] 15 Nisan 1993 günü Başkan Bill Clinton "Public Encryption Management" [Amme Kodlama İdaresi] başlıklı bir kararname imzalayarak bu çipin, ülkesindeki veri güvenliğini artıracağı gibi ihracatının sağlanmasıyla "yabancı gizli servislerin casusluk faaliyetlerini de alt üst" edeceğini ilan etti. Bu yüzden "Clipper" dışındaki sistemlerin yurtdışına satılması mutlaka engellenmeliydi. Clinton; Başsavcılığın, Amerikan donanım üreticilerinin "Clipper" çiplerini takıp takmadığını izlemesini istedi. Emniyet güçleri ve diğer hükümet dairelerine de (ki aralarında gizli servisler de bulunuyordu) "elektronik biçimde aktarılan bilgileri yasalar dahilinde toplama ve deşifre etme" görevini verdi. "Key escrow" [anahtar emaneti] yöntemi denilen bir yöntemle de toplanan bu bilgilerin amaç dışı kullanımı önlenecekti.[40]

Başkanın bu kararnamesi, ABD'de veri güvenliğine ilişkin geniş bir tartışmanın başlamasına neden oldu. Ülkenin dört bir yanında vatandaşlar örgütlenerek NSA'nın gelecekteki kodlama tekeline karşı çıkmaya başladı. Muhalif örgütlerin en büyük argümanı, dijital bir çağda özel hayatın korunup korunmamasının söz konusu olduğu yönündeydi. Başkanın kararnameyi imzaladıktan sonra bir ay içinde Palo Alto'da kayıtlı bulunan *Computer Professionals for Social Responsibility* [Toplumsal Sorumluluğa Sahip Bilgisayar Çalışanları; CPSR] isimli vakfa

yaklaşık 50.000 protesto mektubu yolladı. Kamuoyu yoklamalarında Amerikan halkının yüzde 80'i "Clipper"e karşıydı. Matematikçiler, kendi başlarına kodlama sistemleri geliştirmeye ve bunları pazarlamaya başlamıştı.[41] En büyük patırtıyı ise, 1991 yılında geliştirilmiş olan PGP ("Pretty Good Privacy", Çok İyi Gizlilik) isimli bir kodlama programı kopardı. Ücretsiz olarak sunulan PGP, günümüzde Internet'ten* bile temin edilebilmektedir.[42]

Clinton hükümeti, başka bir planla daha başarılı oldu. İçinde bulunduğumuz dijital iletişim çağında emniyet güçleri için bir "Digital Technology and Communications Privacy Improvement Act" [Dijital Teknoloji ve İletişimde Gizliliği İyileştirme Kanunu] yayımlayarak telekomünikasyon şirketlerine FBI'ı kodlu veya kodsuz dijital hatları dinlemede destekleme zorunluluğunu getirdi. Peki, ya NSA? "Clipper", gizli servislerin kâbusu haline gelmişti. NSA'nın eski başkanlarından Bobby Inman'a göre dinleme uygulamalarına ilişkin kamuoyunda yürütülen tartışmalar "küçük bir felaket" gibiydi. NSA danışmanı Stewart A. Baker, soğuk bir espri yaparak şunları söylüyordu: "'Key Escrow'u eleştirenler, trigonometri ödevlerini yapmak zorunda kaldıkları için Woodstock'a gidememiş olanların intikamıdır."[43]

1994 yılının aralık ayında CPSR vakfı, Clinton hükümetinin hizmet içi belgelerine dayanan önemli bir rapor yayımlayarak NSA'nın kendisine yeni sızma kanalları aradığı, belki de "Clipper"in içinde gizli bir arka kapı bulunduğu yönündeki endişeleri doğruladı.[44] CPSR Başkanı Marc Rotenberg'e göre söz konusu çip, verilerin kodlanmasında bir sanayi standardı haline getirildiği takdirde (ki Clinton hükümeti tam olarak bu amaç için çalışıyordu), yurt içinde totaliter bir gözetim, yurt dışında ise devlet eliyle sanayi casusluğuna çok az bir mesafe kalmış olacaktı.[45]

Aynı argümanları, NSA uzmanı Jeffrey Richelson ortaya atmaktadır: "Almanya veya diğer ülkelerdeki hukuki durum, NSA'nın pek umurunda değildir", yani elde, gizli haberleşme ve

veri şebekelerine sızma şansı veren uygun bir teknolojik imkan bulunduğu takdirde bu ülkelerdeki herkes, "özel hayatın gizliliği diye bir şeyin olamayacağını bilmelidir."[46]

Sığınaktaki Birlikler

Belgelerin alt kenarında "çok gizli", "gizli" veya en azından "hizmet içi" benzeri önemli ibareler bulunuyordu. Bazılarında ise şöyle bir talimat vardı: "Resmi belgedir: parçalayarak veya yakarak imha edilir!" Fakat bu ibare ve talimatların üzeri, fotokopilerde kalın bir kalemle karalanmış. Bunun yerine "gizli değildir" ibaresi bulunuyor.

Dünyada eşine rastlanmayan "Freedom of Information Act" [Bilgilenme Özgürlüğü Yasası] sayesinde, ulusal güvenliği tehdit etmediği takdirde ABD' nin resmi daireleri, çalışmaları sırasında hazırladığı bütün belgeleri yayımlamak zorundadır. Bu yasadan yararlanarak National Security Agency'nin arşivinde bulunan pek çok doküman temin edilmiştir. Fakat bu belgelerin hepsi 1990 yılından öncesine aittir. Bazı operasyonlarla ilgili önemli bölümler karartılmış olsa da NSA sansür merkezi tarafından yayımlanan malzemeler, Büyük Birader'in dahili hakkında önemli ve ilginç ayrıntıları gün ışığına çıkartmaktadır. Aynı zamanda ABD'nin Almanya'da yaptığı elektronik casusluğun boyutlarını çarpıcı biçimde yansıtmaktadır.[47]

NSA ile ona bağlı olarak çalışan ve Amerikan ordusunun bir tür merkezi haber alma servisi olan Central Security Service [Merkezi Güvenlik Servisi; CSS], İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Frankfurt'taki IG-Farben binasındaki Avrupa genel karargâhından Regensburg yakınlarındaki Seibersdorf'da bulunan ve Alman *Telekom* şirketinden kiralanan röle istasyonlarına kadar Almanya'nın tümünü kapsayan dinleme istasyonları, gizlenmiş anten tesisleri, otomatik dinleme birimleri, yer altı bilgisayar merkezleri

ve ABD kışlalarına gizlenmiş değerlendirme üniteleri kurmuştur. Almanya'da yüzden fazla yerleşim biriminde doksanlı yılların başlarına kadar 5.000 ila 6.000 Amerikan subayı, elektronik casusluk kapsamında görev almıştır.[48] Doğu Bloku çöktükten ve Almanyalar yeniden birleştikten sonra bu personelde büyük bir indirime gidilmiş olsa da gelecekte de NSA'nın Almanya şubelerine sıkça rastlanılacaktır.

En büyük öneme sahip olan birim, Site 300'dür. Burası, Augsburg yakınlarındaki Gablingen am Lech'de bulunan United States Army Field Station'a [Birleşik Devletler Ordu Sahra İstasyonu] ait yaklaşık 1,5 kilometre kare genişliğinde bir alandır.[49] Bu alanın tam ortasında, uzaktan bile rahatlıkla görülebilen ve SIGNIT'in Avrupa'daki en büyük ünitelerinden birisi olan yaklaşık yüz metre yüksekliğinde ve profesyoneller tarafından Güney İngiltere'deki taş anıtlara atıfta bulunarak "elektronik casusluğun Stonehenge'i" olarak isimlendirilen küresel bir anten bulunmaktadır.[50] Buranın yanı başında 701'inci Askeri İstihbarat Tugay'ına bağlı üç operasyon tümeni ve "birliklerinde" yaklaşık 1.500 asker görevlendirilmiştir. Bir "birlik", belirli bir casusluk görevini yerine getirmek üzere kurulmuş askeri bir "ünite"dir.

Bütün teknisyenler, kriptologlar ve bilgisayar uzmanları, yerin altına gizlenmiş bulunan ve nükleer bir saldırıya dahi dayanabilen sığınak türü 12 katlı anten binasının içinde çalışmaktadır. Muhtemelen bu binada, SCIF ("Sensitive Compartmented Information Facility"; Hassas Düzenlemeye Tabi İstihbarat Birimi) ismindeki gizli sistem merkezi bulunmaktadır. Bu merkezdeki birbirinden tamamıyla bağımsız olan birimlerde; dinlenen telefon konuşmaları, okunan teleks veya fakslar birleştirilmektedir. Dev boyutlardaki bilgisayar tesisleri, yer altındaki binanın 6. ve 7. katlarındadır. Elde edilen bilgilerin değerlendirilmesi, Augsburg kentindeki Sheridan Kışlası'nın 154-157. binalarında gerçekleştirilmektedir.[51]

İşler, bununla da sınırlı değildir: Hizmet içi belgelerden elde

edilen bilgilere göre "Site 300", NSA'nın dev gölge imparatorluğunun sadece bir ünitesidir: İlk önceleri "çok gizli" ibaresi taşımış olan ve Gablingen'deki tesis hakkında düzenlenen ABD kaynaklı bir raporda, yurtdışı dinleme istasyonlarının "bütün Almanya'da ve Yunanistan'da bulunduğu" bildirilmektedir. Örneğin 1'inci Tümen, Schleswig'de bir şube bulundurmaktadır (Alman ordusunun 946'ıncı Haberleşme Tümeni'yle işbirliği yaparak). Ayrıca Çek cumhuriyeti sınırındaki "Hoher Bogen" [Yüksek Kavis] isimli dinleme kuleleri ile Harz bölgesindeki Wurmberg'de bulunan dinleme istasyonları bu faaliyetler için kullanılmaktadır. 2'nci Tümen, Bavyera eyaletindeki Rosenheim yakınlarında bulunan Bad Aibling'deki NSA istasyonuyla ortaklaşa çalışmaktadır. 3'üncü Tümen ise, Atina'daki Hellenikon ABD Hava Kuvvetleri Üssü'nde bulunan 510 nolu binanın anten tesisinden sorumludur. Son olarak Gablingen'in sorumluluk alanına 10'dan fazla "mobil mikro dalga röle istasyonu" girmektedir. Bunlar, asıl dinleme istasyonlarının sinyallerini toplamakta, güçlendirmekte ve Bad Aibling'e veya Lechtal'daki merkeze iletmektedir.(52) NSA şebekesinde bulunan iki birim, oldukça esrarengizdir: "Operations Company Alpha; Opns Co A" [Operasyonlar Şirketi Alfa] ile "Bravo; Opns Co B" Opns Co A'nın merkezi Gablingen'de bulunmaktadır. Opns Co B'nin merkezi ise Bad Aibling'deki tesisin 325 nolu binasındadır. Her iki "şirket", üç veya dört "birlik"ten oluşmaktadır. Bunlara ilişkin NSA dokümanlarında, ilgili pasajların tümü karartılmıştır.(53)

Gablingen'deki 501'inci Askeri İstihbarat Tugayı'nın dışında Alman toprakları üzerinde NSA, Kara, Deniz ve Hava Kuvvetleri Komutanlığı'nın bir çok Eloka birimi faal durumdadır. Seksenli yıllarda bütün dünyada siyasi açıdan bir yumuşama dönemine girildiği halde Amerika, milyarlarca dolarlık yatırımlara giderek elindeki bilgisayar destekli dinleme ve değerlendirme tesislerini, uydu terminallerini, yönlü telsiz hatlarını bilgisayarla araştırma sistemle-

rini ve şifre çözücü bilgisayarları modernleştirmiştir. Gizli servisler uzmanı Erich Schmidt-Eenboom'un tahminlerine göre amaç, sadece "Doğu'daki askeri birimlerle (...) olan yarışı" kaybetmemek değil, veri bankalarındaki güvenlik sistemlerini sürekli biçimde geliştiren "Batı'daki bankalara" da yenilmemekti[54].

Nerede bir dost veya düşman, modern telekomünikasyon yöntemlerinden birisini kullanırsa kullansın; gizli servisler pür dikkat kesilmiş, yapılan bu haberleşmeyi izlemek ve haberleşme alanındaki tekellerini korumak istemektedirler. Zira istihbari bir bilgi, siyasi iktidar anlamına gelmektedir. Bu yüzden NATO dahilinde "birbirine rakip enformasyon edinme girişimleri" izlenmektedir, diyor Schmidt-Eenboom. Kural şudur: "Dostunun telsizde konuştuğunu kendin dinle."[55] Herkes herkesi dinlemektedir. NSA'nın Almanya'da yaptığı elektronik casusluktan edindiği bilgi ve verilere gelecekte de büyük bir önem vereceği şüphesizdir.

Örneğin, Münih'deki McGraw Kışlası'nda bulunan 66'ncı Askeri İstihbarat Grubu Avrupa'daki özel görevlere bakmaktadır. Buradaki ifade alma uzmanları, Hamburg'daki Gotenstraße'de bulunan BND'li mesai arkadaşlarıyla birlikte yıllarca Doğu Almanya'dan göçen kişilerin ifadesini almış; istihbarat uzmanları hem elektronik imkanlardan hem de casuslardan ("HUMINT" denilen insan istihbarat kaynaklarından) yararlanarak, terörist olduklarından ve ABD ordusunu tehdit ettiklerinden şüphe edilen Alman vatandaşlarını izlemiştir (altmışlı yılların sonlarında düzenlenen "Minare Operasyonu"na benzer şekilde).[56] Bu yüzden barış yanlısı grupların bazı üyeleri veya silahlanma karşıtı pek çok kişi, Amerikan ajanlarının hedefi haline gelmiştir. 66'ncı Askeri İstihbarat Grubu'nun ajanları, Alman toprakları üzerindeki çalışmalarını yürütürken de büyük oranda kendi kurallarını uygulamaktaydı. Örneğin 1982 yılı ilkbaharında, en fazla 15 kişilik küçük bir uzmanlar ekibi (kod ismi "Yellow Fruit"; Sarı Meyve), Rüsselsheim'deki Opel merkezinde ilginç bir operasyona başlamışlardı.

Münih'deki İstihbarat Grubu, zamanında Sovyetler'in Doğu Berlin'deki Askeri Ataşeliği'ni izlemekle görevliydi. Sovyetler'in Askeri Ataşesi, diğer müttefik ülkelerin işgal ettiği bölgede (yani Batı Almanya'da) serbestçe hareket etme yetkisine sahipti. Aynı şekilde Amerikan, İngiliz ve Fransız Askeri Ataşeleri, Doğu Almanya'ya serbestçe girebiliyorlardı. O sıralarda Sovyetler, Opel firmasına bir dizi diplomat aracı siparişi vermişti. "Sarı Meyveler", söz konusu araçlara gizlice dinleme cihazı yerleştireceklerdi. Bu amaçla bir ajan, Opel'e işçi olarak sokulmuştu. Bütün operasyonlar geceleyin yürüyeceği için bir bekçiye ayrıca rüşvet verilmişti. Hazırlık amacıyla Münih'deki McGraw Kışlası'nda bir deneme yapıldı. Bu amaçla, bir "test" aracı en kısa sürede parçalarına ayrıldı ve cihazlar yerleştirildikten sonra yeniden birleştirildi.(57)

Beklenen gün gelmişti. Çeşitli ülkelerden gelen ABD ordusu ajanları Frankfurt'ta toplandıktan sonra fabrikanın ilgili binasına sızmışlardı. Hiç vakit kaybetmeden ilk diplomat aracını parçalamaya başladılar. Aracın şasisine minicik bir telsiz yerleştirdiler, bunu aracın tavanına gizledikleri çeşitli dinleme cihazlarıyla birleştirdikten sonra Opel marka otomobili yine bir bütün haline getirdiler. Birkaç aylık bir süre içinde Amerikan ajanları, Sovyetler'in Doğu Berlin'deki Askeri Ataşeliği'ne ait toplam bir düzine diplomat aracını işlemden geçirmişlerdi. Operasyon çok başarılı geçmişti. Örneğin bu sayede kaydedilen konuşmalar neticesinde Batı Almanya'da casusluk yapan pek çok Sovyet ajanı yakalanabilmiştir.(58)

Aibling Üzerindeki UFO'lar

Devriye arabasındaki üç polis memuru, gökte garip şeyler görüyordu. Kampın üzerinden tam üç adet UFO sessizce süzülmekteydi. Birkaç dakika önce, Amerikan İnzibatı, alarm vermişti. "İlk önce bir uçan nesne gördük. Amerikan kışlasının

üzerine iki yeşil pozisyonlama ışığıyla yaklaşmaktaydı", diyor yerel bir gazeteciyle konuşan polis müdürü. "Tahminlerimize göre bu uçan nesne, antenlerin bulunduğu bölgenin yaklaşık 200 metre üzerinde durdu." Bundan kısa bir süre sonra batıdan ikinci bir nesne, kuzeyden ise üçüncü bir nesne yaklaşmaya başlamıştı. Olayın etkisi altında konuşan diğer polis, şöyle diyordu: "Uçan üç nesne de havada sabit gibi duruyordu. Bu süre içinde tam bir sessizlik hakimdi. Hiçbir motor sesi duymadık."

Polis memurları, hemen dürbünlerine sarılmışlardı. Uçan nesnelerin, yaklaşık beş metre uzunluğunda iki kanadı olduğunu gördüler. Yirmi dakika sonra yıldızlı gökyüzünde cereyan eden bütün bu garip olaylar sona erdi: UFO'lar, çeşitli yönlere dağılarak geldikleri gibi gitmişlerdi.[59]

Tarih, 1991 yılı ocak ayı. Söz konusu garip olayları gören üç başka tanık daha var. Bad Aibling kasabası, bu olayla çalkalanıyor. Yoksa birisi, bu olayları maket uçaklarla mı yaratmıştı? Ya da balonlarla? Gecenin dokuz buçuğunda? Yoksa, söz konusu olan çok hafif bir spor uçağı mıydı? Ama sessizce süzülmesi nasıl açıklanabilirdi? Münih-Riem havaalanındaki güvenlik görevlilerinin yaptığı ilk incelemeler hiçbir sonuç vermemişti: Radarlarda hiçbir şey gözükmüyordu. Yakındaki diğer havaalanlarındaki araştırmalar da hiçbir sonuca ulaşamamıştı. Yeni tür insansız bir düşman casus uçağı mıydı bu? Bu garip uçan cisimler Rusya, İsrail veya evrenin derinliklerinden mi geliyordu?

Rosenheim polis müdürlüğündeki bir sözcünün açıklamasında, Amerikalılar'ın "kamplarının üzerinde cereyan eden bu garip olayları açıklığa kavuşturma" konusunda büyük bir istek gösterdiklerini söylüyordu. Buna şaşmamak gerek. Zira ABD Savunma Bakanlığı'na ait "Wildbore" [Yaban İlerleme] isimli bu tesisi National Security Agency kullanmaktaydı. "Büyük Birader", İngiltere'de Leeds kentinin kuzeyindeki Menwith Hill istasyonundan sonra Avrupa'nın en büyük ikinci istihbarat merkezi olan Bavyera'daki bu tesisi büyük bir gizlilikle işletmekteydi.

Otoyolu kullanarak tesis çevresinde dolaşanlar, ortalığa serpiştirilmiş olan dev boyutlardaki "golf topları"nı uzaktan bile hemen fark eder. Amerikalılar'ın "bubble" yani sakız balonu dedikleri bu küresel beyaz örtüler, yağmurdan korunmayı ve gizliliği sağlamaktadır. İçeride ise gelişmiş bir teknolojiye sahip olan ve her yöne doğru dinleme yapabilen büyük antenler bulunmaktadır. Ayrıca Bad Aibling; Kıbrıs ve Umman'daki insansız dinleme tesisleriyle Fort Meade'deki merkez arasında bir aktarma tesisi işlevini görmektedir.(60) Elde edilen veriler, uydular aracılığıyla online aktarılmaktadır. Bu tesisin kenarına BND bir şube açarak ("Objekt Seeland"; Deniz Toprağı Nesnesi) Amerikan uzmanların bilgilerine ortak olmaya çalışmaktadır. Yani NSA, Küçük Biraderi bir bakıma sırtında taşımaktadır. Bu açıdan Amerika'nın, gizli tesisleri üzerinde insansız bir uçan nesne konusunda hassas davranmaları gayet iyi anlaşılabilir.

Yaklaşık iki yıl sonra (yani Kasım 1992'de), söz konusu tesis, yeniden havadan casusluğa maruz kalmıştır. Güpegündüz tesisin üzerinde bir sıcak hava balonu süzülmekteydi. Bir televizyon ekibi tarafından kiralanan balonda bir kameraman ve ısıya hassas bir başka kameraya sahip bir teknisyen bulunuyordu. Bu ısı kamerası sayesinde soğuk kasım sabahında (dışarıda sıfır derecelik bir ısı vardı), "bubble"lerin altındaki çanak antenlerin çevresi rahatlıkla belirlenebilmişti. Bir bakıma NSA'nın eteğinin altına bakılmıştı.(61) Elde edilen görüntülerin değerlendirilmesi sonucunda, şu ana kadar sadece bir söylenti olarak dolaşan bazı bilgiler kesinlik kazanmıştı: NSA, Bad Aibling'deki bu tesisten yararlanarak Doğu'nun telsiz görüşmelerini dinlemekteydi. Örneğin beyaz kürelerin içinde HFDF operasyonları denen işlemleri yapabilen özel antenler vardı ("rhombic" veya "pusher" gibi). HFDF, "high frequency direction finding" [Yüksek Frekanslarda Yön Bulma] anlamına gelmektedir ve telekomünikasyon alanında mutlak bir kontrol sağlamaktadır. Anlaşılan ilginç bir şifre kelime geçen en ufak

bir "gık" bile kaydedilmektedir, diye vurguluyor Amerikalı gizli servis uzmanı Jeffrey Richelson.[62]

On Watch!

"Farewell to the Last Outpost of Freedom" [Özgürlüğün Son Sınır Bekçisine Elveda] şeklinde bir başlık atmıştı Yüzbaşı Susan Dowdee *INSCOM Journal* dergisindeki yazısına. 16 Ocak 1992 günü Teufelsberg'deki Field Station Berlin'de [Berlin Sahra İstasyonu; FSB] görevli askerler, yaşlı gözlerle sancağı gönderden indirmekteydi. İstasyonun kayıt memuru olan Dowdee, "Korgeneral Charles F. Scanlon'un, bu askerlerin zor vazifesini ve liyakatini anlatan gurur okşayıcı sözlerinden" sonra NSA Başkanı'nın bir mesajını okudu. NSA Başkanı, Berlin Grunewald'daki Teufelsberg'de bulunan bu dinleme istasyonunun kapatılmasını "pek çok açıdan geçmişteki başarılı faaliyetlerine borçlu olduğunu" söylüyordu. İstasyon, "görevini o kadar iyi yerine getirmiştir ki, artık yapacak bir görevi kalmamıştır."[63] Yoksa bütün bunlar bir kandırmaca mıydı?

Teufelsberg'deki NSA dinleme istasyonunun tarihi, 1961 yılında mobil bir tesisle başlamaktadır. 1967 yılında ise Sahra İstasyonu kurulmuş, Aşağı Saksonya eyaletindeki Wobeck'de bulunan bir şubeye bağlanmıştır. Verilerin değerlendirilmesi, Berlin'in güneyindeki Andrew Kışlası'nda yapılmaktaydı. FSB'nin yıllık raporlarından birinde belirtildiği üzere bunun dışında "bütün şehri kapsayan" başka tesisler de vardı ki, aralarında Alman posta idaresinin Wannsee'deki haberleşme kulesi de bulunuyordu ("Alt Sistem Z"). Ancak posta idaresiyla ara sıra "ciddi tartışmalar" meydana geliyordu. Örneğin Temmuz 1985'te bir gecede kuleye yeni antenler taktığı halde bu durumdan Amerikanlar'ı haberdar etmemişti. Bu yeni antenler NSA'nın dinleme cihazlarını önemli ölçüde engellediği için "posta idaresi, söz konusu antenleri mümkün olan en kısa sürede sökmeyi kabul etmiştir".[64]

Berlin'deki NSA dinleme istasyonunun hedefleri arasında Doğu Almanya'nın Kızıl Ordusu, Ulusal Halk Ordusu ve Doğu Berlin'deki Politbüro bulunuyordu. Batı Alman ordusuna mensup telsiz istihbaratıyla yakın bir işbirliğine girildiği halde INCOM Journal'in haberine göre ilgili Alman subay, ancak kapanış törenlerinde "üniformasıyla gelebilmiştir"

Her şeye rağmen hatırlanacak olumsuz olaylar da vardı: Örneğin 1988 yılı aralık ayında ABD'nin Richmond Hill kentinde James W. Hall isminde birisi tutuklanmıştı. Hall, 1981-1985 yılları arasında Field Station Berlin'de çalışmış, daha sonra NSA'nın Avrupa merkezi olan Frankfurt'taki IG-Farben binasında çeşitli üst düzey görevlerde bulunmuştu. FBI'ın iddiasına göre Hall, bilgilerini yıllarca Doğu Alman ve Sovyet ajanlarına satmıştı. Bütün bu bilgiler karşılığında da 100.000 dolar para almıştı. NSA'nın bir yetkilisinin New York Times gazetesine yaptığı bir açıklamada, ağır bir hainlik olayı olarak sınıflandırılan bu olaya ilişkin şu sözler kullanılıyordu: "Düşman tarafın, neyin peşinde olduğumuzu, neyi bildiğimizi veya bilmediğimizi bilmesini istemeyiz."(65)

Almanya'nın birleşmesinden ve Sovyet askerinin Alman topraklarından çekilmesinden sonra, belli başlı "hedefler" ortadan kalkmış oluyordu. Grunewald'daki dinleme tesisi artık gereksiz gibi görünüyordu. Ama işin aslı hiç de böyle değildi. "Bu hikayenin son bölümü daha yazılacak. Zira Task Force Berlin olarak yerine getirmek zorunda kaldığımız bir misyon daha var", deniliyor Yüzbaşı Dowdee'nin hazırladığı raporda. Bu yeni Task Force'un, şu beş birlikten oluştuğunu yazıyordu: Merkezi karargâh ile "Alpha, Bravo (Wobeck), Charlie ve Delta şirketleri" Yani tam bir geri çekilmeden söz etmek mümkün değildi. Eskiden olduğu gibi şimdi de NSA dinleme ajanlarının en önde gelen düsturu "On Watch!"dır [İzlemede Kal!].(66)

Şüphesiz NSA, Almanya'daki personelinin sayısını düşürmektedir: Örneğin Gablingen'deki dev anten kapatılacaktır.

Frankfurt'taki Avrupa merkezi ise çoktan kapatılmıştır. Ama yine de Büyük Birader için çalışan çok sayıda ajan var. Örnek olarak Bavyera'daki Bad Aibling gösterilebilir. Temmuz 1991'da ordunun bir bölümü Mikail Gorbaçov'a karşı bir darbe düzenlediğinde, Bad Aibling'deki uzaktan istihbarat birimi, Rusya'da genel bir seferberlik haline geçilmediğini anında tespit edebilmiş, komutanlardan sadece bazılarının darbecileri desteklediği öğrenilmişti. Bu bilgiyi hemen Fort Meade'ye aktarmıştı.

Doğu Bloku'nun çözülmesinden sonra da NSA ile Almanya'daki kardeş örgütü BND, Bad Aibling üzerinden eski Varşova Paktı ülkelerinin askeri karargâhlarını izlemek için büyük çabalar göstermiştir. Dağılmakta olan Sovyetler Birliği'ndeki askeri ve siyasi gelişmeler Amerikan hükümeti için çok büyük bir önem taşıdığı gibi yeni yeni kriz bölgeleri ortaya çıkmaktaydı. Özellikle de eski Yugoslavya bu konuda önem arzediyordu. Bu açıdan Doğu'nun izlenmesi hususu çok önemliydi.

New York Times gazetesinin Nisan 1990'da verdiği bir habere göre Bonn hükümeti Alman toprakları üzerinde yürütülen NSA faaliyetlerine ulusal egemenlik tartışmalarına girmeksizin izin vermeye devam edeceğini belirtiyordu. Çünkü Almanya ile ABD'nin terörizm ve organize suç örgütlerine karşı yürüttükleri uluslararası mücadele neredeyse eşit çıkarlara yönelikti. BND gibi NSA da yeni hedefler tayin etmişti. Bu şekilde ileride de vazgeçilmez bir etmen olma rolünü garanti altına almıştı.[67] Aynı zamanda dünyadaki ekonomik gelişme ile ilgili elektronik istihbarat (yani diğer adıyla sanayi casusluğu) ön plana çıkartılmaktaydı. Bu yöndeki bilgiler, Amerikan Temsilciler Meclisi'nin Amerikan gizli servislerinin faaliyetleri hakkında düzenlediği yıllık mali raporlarda da açıkça dile getirilmekteydi.[68] Anlaşılan Bonn, bu tür istihbari bilgileri sessizce kabul ediyordu. Washington'un "bir Avrupa süper gücü olan Almanya'nın (...) bazı hedeflerini (...) Amerikan güvenliğini tehdit ettiğini" kabullenir gözüktüğünü yazıyordu *New*

York Times. Bu konuya ilişkin olarak da bir hükümet sözcüsünün belirttiğine göre, Berlin duvarının yıkılmasından sonra pek çok NSA subayının en büyük derdi, "pek güzel tesislerdeki bilgilerin dışarıya sızması" idi.[69]

Highway Üzerindeki Hırsızlar

Clifford Stoll ismindeki Amerikan astrofizikçisi ve bilgisayar uzmanı, aylardır Almanya'da faaliyet gösteren bir grup hacker'in peşindeydi. Bir bilgisayardan diğerine atlıyor, ta Japonya'ya kadar iz sürüyordu. Stoll, Alman hacker'lerin high-tech ürünü bazı özel çip'lerin üretimine olduğu kadar askeri sırlara da ilgi duyduklarını tespit etmişti. Anlaşılan işleri, önüne çıkan her şeyi çalmaktı. Bu durum, Stoll'un kafasını çok karıştırdı. Bu yüzden FBI, CIA ve hatta NSA'ya başvurarak hacker'lerin faaliyetlerine bir son verebilmek için emniyet görevlilerinden ve gizli ajanlardan yardım istedi. Ama FBI, bu başvuruyu, faillerin yurt dışında bulunduğu gerekçesiyle reddetmişti. Gizli servisler de böyle bir şüphenin saçmalıktan başka bir şey olamayacağına kanaat getirmişlerdi.[70]

Peki; NSA, şifreleme sistemleriyle ilgili mücadelesini gizli iletişim ağlarından gelebilecek tehditlerle haklı göstermiyor muydu? Ortada bir sızma olayı vardı. Veri bankalarının önüne konulan bütün erişim engelleri, bir bir aşılmaktaydı. Firewalls [ateş duvarları] denilen şeyler de 1987 yılında henüz geliştirilmemişti! Durum bu kadar aşikâr olduğu halde, elektronik casuslukla ilgili beyler konuyla ilgi göstermeyecek miydi? Clifford Stoll, her şeye rağmen bildiği yoldan şaşmamaya karar verdi ve kendi yolunda kendi ilerledi.

Söz konusu ava 1986 yılında başlamıştı. O yıl, *Lawrence Berkeley Laboratory*'de astrofizikçi olarak göreve başlamıştı. Ancak geceleri yıldızları izlemek yerine ilk önce uzaktan veri aktarma biriminin aylık masraflarının bir listesini hazırlaması istenmişti. Zira

kimse bu göreve bulaşmak istemiyordu. Çok iyi bilgisayar bildiği söylenen bu yeni eleman da tam bu işe layık görünüyordu. Stoll, verilen işi büyük bir özenle yerine getirmeye çalıştı. Bütün hesapları tamamladığında topu topu 75 cent'lik bir açık ortaya çıktı. Stoll, bunun nedenini bir türlü anlayamıyordu. Araştırmaya başladı. Bu komik açığın nedenini araştırırken hacker'lerin peşine düştü ve bilgisayardaki yolu Hannover'e vardı.

Hannover'de daha 1985 yılında veri ağlarında gizli eylemler baş göstermeye başlamıştı ki, ileride bütün gizli servislerin (NSA'dan Alman Devlet Güvenlik Teşkilatı'na [Bundesverfassungsschutz] kadar) başı bu konuda çok ağrıyacaktı. Zamanın İçişleri Bakanı Wolfgang Schäuble, 1990 yılında kurulan Bilişim Tekniğinde Federal Güvenlik Dairesi'nin (Bundesamt für Sicherheit in der Informationstechnik, BSI) açılışına ilişkin verdiği bilgide, dairenin söz konusu olaylar neticesinde yaratıldığını izah ediyoru.[71] Bütün olayları başlatan kişi; "Kaptan Hagbard" kod adıyla çalışan, bilim kurgu romanlarına, bilgisayarlara ve uyuşturucu maddelere bayılan genç bir yirmilikti. 1985 yılında Hannover'de harekete geçen hack eylemini o başlatmıştı. Fakat bu girişim kendisi için 1990 yılında bir intiharla sonuçlanmış, arkadaşları ise mahkemeye çıkarılmıştı.

"Hagbard'ın bir NORAD bilgisayarını ekranda tanıtabilmesi hepimizi heyecanlandırıyordu", diye anlatıyor Hannoverli bir bilgisiyar düşkünü. Kendisi, daha 1985 yılında bu bilgisayar korsanının bazı önemli eserlerini yabancı bilgisayarlarda izleyebilenlerden biriydi. Bir bilim kurgu romanından esinlenerek kendisine layık gördüğü "Hagbard" ismiyle bilgisayarlar arası seyahatlere çıkıyordu. 1985 yılı sonuna gelindiğinde Hagbard, Kuzey Amerika bölgesine ait hava savunma komutanlığı ile stratejik bombardıman komutanlığının merkez bilgisayarı olan NORAD'a nasıl sızılabileceğini gösteriyordu. Bu bilgisayara girebilmek için genellikle *Fermi National Accelerator La-*

boratory'nin (Fermilab) bilgisayarı köprü olarak kullanılıyordu. Fermilab, Chicago yakınlarında bulunan bir nükleer araştırma merkezidir. Hagbard, bu merkezin bilgisayar ağını avucunun içi gibi biliyordu. Bilgisayar dünyasındaki gerçek yuvası, VAX* tipi bilgisayarlardı.

Hagbard, Fermilab'ın bilgisayarını tararken aradığı kelimeler birden ekranda görünmüştü: "NORAD Strategic Nuclear Command System" Hagbard, Colorado'daki Cheyenne Dağı'nın kalın granit yüzeyi altında bulunan ve uzaktan kumanda edilen füzelerin yörüngelerinin hesaplandığı, herhangi bir tehlike anında erken uyarı sistemini harekete geçirebilen NORAD isimli bu merkeze giden bir bilgisayar yolunun mutlaka bulunması gerektiğini düşünüyordu. En büyük arzusu, bu yolu bulup söz konusu bilgisayara sızabilmekti. Ama bir türlü bu bilgisayara giremiyordu. Zira sürekli olarak yanlış şifreleri kullanıyordu: "ŞAHİN", "JOŞUA" ve "SAVAŞ OYUNLARI" [War Games]. "War Games" isimli hacker filmini bilenler, bütün bu şifrelerin aynı filmde kullanıldığını hatırlayacaklardır. Bir film için uydurulan şifrelerin gerçek bir hack eylemi için kullanılmış olması çok saçma gibi gelmektedir. Ancak Hagbard, çılgınlık ile gerçeklik arasında gidip gelen bir insandı. Başında beş "aydınlatılmış"ın [Illuminant] bulunduğu çok tehlikeli bir uluslararası komplo örgütüyle mücadeleyi göze alarak kendince bir nükleer savaşı önlemeye çalışmaktaydı.

Hannover'de bazı hackerler, MILNET ile birbirine bağlanmış olan askeri bilgisayarlara sızabilme fikrine bayılmıştı. Başta bütün her şey bir oyun gibi gözüküyordu. Hannover'deki küçük hacker grubu (ki aralarında bazı profesyonel bilgisayar programcıları da bulunuyordu), network yazılımlarına ve "zeki" programlara ilgi duymaktaydı. Rakiplerinden bilgi açısından önde olabilmek için başkalarının nelerle uğraştığını bilmek istiyorlardı. Bütün bu bilgiler, gruba mensup "Brainware" kod isimli bir hacker tarafından temin edilmiştir.

Grup olarak kendilerine MILNET Akıncıları ismini vermişlerdi. Yaptıklarının ardında bir başka neden daha vardı: "War Games" isimli filmi gerçek hayata geçirmek istiyorlardı. Bu filmde, genç bir hacker, bilgisayarda boş zamanını geçirirken tesadüfen Strategic Air Command'ın bir bilgisayarına girer ve neredeyse Doğu ile Batı arasında bir nükleer savaşın patlamasına neden olur. Filmdeki hacker genç, Sovyetler Birliği'ni hedef alan ABD'deki atom bombalarının fırlatılmasını en son anda önler. Hannover'deki hacker'ler, bu tehlikeli oyunu taklit etmek niyetindeydi. NORAD'a*, Strategic Air Command'a, National Security Agency'e, Pentagon'a ve Amerika'daki diğer askeri merkezlere giden yolları tespit etmeyi kendilerince önemli bir misyon olarak görüyorlardı.

Clifford Stoll, bir süredir Pentagon bilgisayarlarına yöneltilen hacker saldırılarını izlemekteydi. 1986 yıl başı henüz kutlanmıştı. Alman halkı, geleneksel havai fişek gösterilerini büyük bir coşkuyla yerine getirmiş, göğü parlak parlak ışıklandırmıştı. Yeni yılın ilk gününde, yine geleneksel olarak, sabah geç saatlere kadar uykunun tadı çıkartılıyordu. Fakat yılbaşı gecesi bilgisayarları başına geçen bir hacker için böyle bir şey mümkün değildi. Bu sefer Pentagon'un OPTIMIS isimli bilgisayarına girmişti. Stoll, bu girişimle ilgili olarak *Lawrence Berkeley Laboratory*'de meydana gelen veri akışını izliyordu.

Söz konusu hacker, ilk önce "sdi" [uzaydan stratejik savunma girişimi] başlığı altındaki raporlara ulaşmak istemişti. Yıldız Savaşları konusuna merakı büyüktü. Hayalet [Stealth] bombardıman uçaklarıyla (milyarlarca dolara malolan ve radar tarafından görünmediği iddia edilen uçaklarla) ilgili de bilgi toplamak niyetindeydi. Ama bütün bunları bir türlü başaramamıştı. Aynı şekilde "sac" şifresinde de başarılı olamadı: "Strategic Air Command" kısaltması, Pentagon'un elektronik belgeleri arasında bulunmamaktaydı. Bunun üzerine "nuclear" kelimesini girince Av-

rupa'da kimyasal, biyolojik ve nükleer savaşım, güvenlik tedbirleri, silahsızlanma, istatistikler, maliyet analizi, radyoaktif ışınım, kimyasal ve nükleer silahların kullanımında güvenlik talimatlarına ilişkin karşısına tam tamına 29 doküman çıkmıştı.

Hacker'ler neredeyse hedeflerine ulaşacaklardı. Pentagon'un ve Los Alamos ile Lawrence Livermore nükleer araştırma merkezlerinin veri bankalarına giden yolu keşeftmişlerdi. Ama "sac" dosyasına bayılmışlardı. "Yaklaşık beş saat süreyle Strategic Air Command'ın taktik simülasyon grubu olan SAC'a girmiştik", diye anlatıyor 1986 yılında bu askeri veri bankasına saldırı düzenleyen hack grubuna mensup bir genç. "Server'i açmıştık." Biraz şans ve biraz da kurnazlıkla bilgisayara girebilmişlerdi. Geliştirdikleri bir programdan çok yararlanmışlardı. Bu program daha sonraları "guguk yumurtası" olarak ünlenecekti.

"Guguk yumurtası", bilgisayarın öyle bir yerine gönderiliyordu ki, burada gizli bir rutin program olarak sürekli çağrılmaktaydı ve bu şekilde işlenebilmekteydi. Hacker'e bilgisayar üzerinde "superuser" [süper kullanıcı] olarak tam bir hakimiyet sağlıyordu. Örneğin Strategic Air Command'ın yumuşak noktası, CRONTAB ismine sahip bir sistem dosyasıydı* Normalde bir sistem dosyası, izinsiz kullanıcılara karşı korunmaktadır. Ama SAC'da durum böyle değildi: Dosyanın üzerine bilgi yazılabiliyordu. Böylece söz konusu hacker, bu dosyaya girebilmişti.

CRONTAB, bilgisayardaki bilgilerin kronolojik bir sıraya göre işlenmesini sağlamaktaydı. Hazırlanan programlar sırayla verileri işliyor, bundan sonra diğer program çalışmaya başlıyordu. CRONTAB'ın görevi, bu sırayı düzenlemekti. Hacker'ler, "guguk yumurtası" isimli programlarının da bu düzen içine alınmasını sağlamışlardı. Bilgisayara "yumurtayı" yerleştirdikten daha beş dakika sonra, merkezi bir ünite olan servis bilgisayarında en üst giriş kodlarına erişme imkanına sahip olmuşlardı. Bu bilgisayar aynı zamanda ağdaki diğer bilgisayarlara ulaşmak için kullanılan

bir "sıçrama tahtası" idi. Hacker'lerin merakı çok fazlaydı. Aynı zamanda dikkatsizdiler. Bir süre sonra sistemden dışarı atıldılar. Muhtemelen dikkatli bir sistem yöneticisi, durumun farkına varmıştı. Ancak Hagbard'ın anlattıklarına bakılırsa, başka bir sefer SAC'a bir daha girmiş ve o zamanlar henüz gelişme aşamasındaki hayalet Stealth bombardıman uçağı hakkındaki dokümanlara ulaşmak istemişti. Bütün bunlar bir saçmalık mıydı? Hiç de değil![72]

Hagbard Pentagon'da

Hannoverli hacker'lerin Kaliforniya'daki seyahatleri uzun süre gizli kalamadı. Clifford Stoll ismindeki bilgisayar uzmanına, baş belası hacker'i enstitüde bulunan bilgisayarlardan uzak tutma görevi verilmişti. Bu görev, iki yıl süren bir hacker avına dönüşmüş, bu esnada inanılmaz keşiflerde bulunulmuştu. Örneğin Eylül 1987'de, bir hacker'in ABD'deki Nebraska eyaletinin Omaha kentinde bulunan *SRI Inc.* silah şirketine devamlı sızdığını tespit etmişti. Söz konusu hacker, *SRI* firmasında çalışan bir elemanın "sac" şifresiyle korunan bilgisayar hesabını bulmuştu. Gerçekte bu hesap, Omaha'daki Strategic Air Command'a aitti. *SRI*'deki sistem yöneticisi, bir hacker'in sisteme girdiğini tespit edebilmişti ama ne yaptığını belirleyemiyordu. "Veri hattı bağlantısını izleyerek Almanya'daki bir hacker'in ABD Hava Kuvvetleri Komutanlığı'nın bir bilgisayarına girdiğini ve Stealth bombardıman uçakları hakkında bilgi talep ettiğini belirleyebilmiştim", diye daha sonra teyit ediyor Clifford Stoll bu durumu.[73]

Daha Eylül 1986'da Stoll, Alabama'nın Anniston kentinde bulunan Redstone Army Depot'u yani ordunun "ana üssü"nü belirleyebilmişti. Neredeyse bütün başarılı hack girişimleri buradan yürütülmekteydi. Bu askeri üssü kullanan hacker'ler, yalnızca Strategic Air Command'a sızmakla kalmadılar. Redstone Army Depot, New Mexico'daki White Sands Missle Range'in kardeş üssüdür.

New Mexico'da test edilen füzeler daha sonra Anniston'a gönderilmektedir. Askeri üssün bilgisayarları, özellikle yeni siparişleri ve tedarik sorunlarını hallediyordu. Hannoverli hacker'ler, aylarca bu bilgisayarlarda dolanmışlar, bütün bilgileri taramışlar, şifre dosyasını çalmışlar ve bu üsten yararlanarak dört ay boyunca bilgisayar atlama oyunu oynamışlardı. Örneğin bu bilgisayarlar sayesinde Los Alamos ile Lawrence Livermore nükleer araştırma merkezlerine ulaşmışlar veya Pentagon'un OPTIMIS ve RECON isimli veri bankalarına girmişlerdi. İçlerinden birisinin dediğine göre buralardan "çok miktarda bilgi" temin edilmişti. Bilgisayarlara çok kolay giriliyordu. ANONYMOUS identifikasyonunu ve GUEST şifresini kullanan hacker'ler, askeri veri bankalarında cirit atıyorlardı: Pentagon'daki yeni ziyaretçilerin ilk karşılaştıkları şey ise sıcak bir "WELCOME TO OPTIMIS" [OPTIMIS'E HOŞ GELDİNİZ] oluyordu.

Hagbard, Pentagon'un OPTIMIS veri bankasına kırk veya elli kere girdiğini anlatıyordu. Ama Hagbard, elektronik belgelerin altını üstüne getiren Pentagon hacker'lerinden sadece birisiydi. İddiaya göre bütün bu belgeler herhangi bir gizlilik derecesine sahip değildi ama yine de askeri girişimler ve planlar hakkında yeterli bir bilgi edinilebilmekteydi. Öte yandan askerler, hacker' lerin saldırılarını pek umursamıyorlar, Clifford Stoll'un önerilerini ve ikazlarını kulak ardı ediyorlar ve bilgisayarları neredeyse korumasız biçimde kullanmayı sürdürüyorlardı. Örneğin bu hack olayının gün ışığına çıkmasından ve OPTIMIS belgelerinin KGB'ye el altından ulaştırılmasından çok sonra, yani 1989 yılında, bile bu veri bankasına girmek ve bilgileri taramak çok kolaydı. Bu büyük bir dikkatsizlik midir? Bilerek mi yapılmıştır? Kayıtsızlık mıdır? Örneğin 1994 yılında bu sefer bir İngiliz hacker, Pentagon'a sızabildiği için isminden söz ettirmişti.

Strategic Air Command ile Pentagon'a yapılan Savaş Oyunları seyahatleri, amatörce başlamıştı. Hannoverli hacker'ler, ordunun

bilgisayarını kandırdıklarında büyük bir heyecan ve haz duyuyorlardı. Ama 1986 ilkbaharında Hagbard ile bazı arkadaşları, casusluk yapmaya da başladılar. KGB ile iş yapma imkanı, MILNET'te atılan balık ağlarına esas ilginçliğini kazandırıyordu. Stoll, hacker'lerin izini sürerken teknoloji sapıklarının değil elektronik casusların iş başında olduğuna inanmaya başlamıştı.

Hacker'lerin sızma listesinde askeri bilgisayarların yanında ağırlıklı olarak elektronik alanında faaliyet gösteren silah şirketleri de bulunuyordu. Örneğin Aralık 1986'da hacker'lerden biri, Redondo Beach/Kaliforniya'da bulunan *TRW*'ya saatlerce sızabilmişti. *TRW*, Amerikan Hava Kuvvetleri ile NSA'ya iş yapan bir şirkettir. Bilgisayarlar ve KH-11 tipi casus uydular üretmektedir. Buradaki "KH" kısaltması, "key hole" [anahtar deliği] anlamındadır. Söz konusu hacker, göklerde dolaşan bu casus hakkında ayrıntılı bilgiler topluyordu. *TRW* şirketi, hacker'in hangi bilgilere ulaştığı hakkında hiçbir zaman kesin bir cevap vermemiştir.

KGB'den Gelen Ödenek

Casusluk yönündeki ilk adımlar, 1986 yılı mayıs ayında Hannover'de atıldı. Hannover'de her yıl olduğu gibi o sıralar yine uluslararası bir fuar vardı. Almanya'nın her köşesinden bilgisayar düşkünleri Hannover'e gelmiş, Hagbard'ın iki buçuk odalık dairesini konaklamak için kullanmış ve büyük bir hacker partisi düzenlenmişti. Apartman dairesi, ağzına kadar gençle dolmuştu. Örneğin Berlin'den 26 yaşındaki Dob da bu partiye katılmıştı. 17 yaşındaki Pengo ile 31 yaşındaki Pedro da gelmişti. Dairenin dört bir yanında uyku tulumları ve seyahat çantaları vardı. Bir sabah, diğer bütün hacker'ler fuara gitmek üzere yola çıkmışken, söz konusu üç kişi ile 21 yaşındaki ev sahibi Hagbard arasında can alıcı bir konuşma geçer. İddiaya göre dördü de haşhaş çekmişti ve kafaları

"iyiyken" sızılan bilgisayarlardan elde edilen bilgileri paraya nasıl dönüştürecekleri fikrine varmışlardı. Genellikle para durumları kötüydü. Fakat Hagbard'a beklemediği bir miras kalmış ve birden bire 100.000 marka sahip olmuştu. Bu muhabbete katılanlar, gizlice edindikleri bilgileri şirketlere veya gizli servislere satabileceklerini düşünmüşlerdi.(74)

Pedro, haşhaşlı kafalarda oluşan bilgi satma fikrini hayata geçirecekti. "Çok terbiyesiz biridir, bu yüzden müşterilerle irtibata o geçsin", demişti Dob. Bunun üzerine günün birinde Pedro, Doğu Berlin'e gitmişti ve buradaki Sovyet Büyük Elçiliği'ne başvurarak KGB ile nasıl ilişki kurabileceğini öğrenmek istedi. Başvurusunun üzerinden daha yarım saat geçmemişti ki, KGB ile tam bir irtibat haline girmişti. Bu görüşmeden sonra, Hannoverli hacker'ler sürekli olarak gizli bilgisayar bilgilerini KGB'ye aktarmaya başladılar: Bilgisayarların erişim numaralarını, araştırma projeleri tanıtımlarını, hacker'lerin kullandığı araç gereçleri ve her türlü çalıntı yazılımları karşı tarafa ilettiler. Örneğin Karlsruhe Üniversitesi'nin neredeyse bütün programları bu şekilde KGB'nin eline geçmişti. Öte yandan o sıralar bir Amerikan şirketi olan Altos isimli yazılım firmasının Almanya'daki şubesinde saklanan veri bankalarının büyük bir bölümü de transfer edilmişti.

KGB için çalışan hacker'ler, bildikleri bütün bilgileri ve yabancı veri sistemlerine ait bütün erişim kodlarını toplam bir milyon mark karşılığında satmayı düşünmüşlerdi. Fakat KGB'nin esas ilgisi, özel bazı teknik bilgiler üzerinde değil araştırma kurumlarındaki ve şirketlerdeki yazılım ve bilgiler üzerinde odaklanmıştı. Bu yüzden bir milyon marklık hayalleri, daha işin başında suya düşmüştü. Sonunda, beş genç hacker, KGB'den toplam 90.000 mark para aldı. KGB ekibine, Urmel isminde birisi daha katılmıştı. Sovyet gizli servisi, "yazılıma, özellikle de kaynak kodu* ile ilgili geliştirme sistemlerine, özel işletim sistemlerine, compiler'lere*, bilgisayarlı imalat yönlendiricilerine, otomobil ve

uçak üretiminde mekanik, elektrikli ve elektronik cihaz ve parçaların bilgisayarlı tasarım modellerine, çip üretiminde kullanılan programlara ve Amerikan ordusunun kullandığı bilgisayar tesisleri ile veri bankaları hakkındaki bilgilere büyük bir ilgi duymaktaydı", diye yazıyor başsavcılık 1990 yılında Pedro, Urmel ve Dob'a karşı açılan davada.(75)

KGB'nin özellikle kaynak kodlarına* ilgi duyması, Sovyetler'in batıdan alınan sistem yazılımlarıyla* birlikte Truva Atları'nın tespit edilemeden sisteme sokulacağından endişe ettiğini göstermektedir. Yasa dışı yollarla Batı'dan gelen ambargo ürünleriyle muhtemelen çok kötü tecrübeler yaşamışlardı. Çalıştırılabilen nesne kodundaki* programlara sahiptiler ama anlaşılan yine de batılı gizli servislerce manipüle edilmiş donanım ve yazılımları kullandıkları zannından bir türlü kurtulamıyorlardı. Daha sonraları Hagbard'ın anlattığına göre Sovyetler, *Digital Equipment* şirketinin VMS 4.5 isimli işletim sisteminin okunabilir kaynak kodu* için tam tamına 250.000 mark teklif etmişlerdi. Ayrıca *Siemens* şirketinin BS 2000 isimli işletim sisteminin kaynak koduna* da büyük bir ilgi duymuşlardı.

Fakat gençlerin köşeyi dönme hayali gerçekleşemedi. Daha önce de belirtildiği gibi KGB, çalıntı program ve dokümanlar için toplam 90.000 mark ödeme yapmıştı. Casus hacker'lerin yasadışı faaliyetleri, Hagbard çenesini tutamayıp ilk önce gazetecilere, daha sonra emniyet genel müdürlüğüne ve sonunda da Devlet Güvenlik Dairesi'ne hesap vermesiyle birlikte 1988 yılı mayıs ayında ortaya çıktı. 1990 yılında bazı KGB hacker'leri mahkeme önüne çıkartıldı. Sonunda Pedro, Urmel ve Dob hapse mahkum oldu ve para cezasına çarptırıldı. Hagbard intihar etti. Pengo ise serbest kaldı. Arkadaşı Hagbard gibi Pengo da Devlet Güvenlik Dairesi'ne itiraflarda bulunmuştu. Bunun üzerine diğer üç kişi gözlem altına alındıktan sonra tutuklanabilmişlerdi.

Alınacak Dersler

KGB hacker'leri, yabancı bilgisayarlardan bilgi ve yazılım çalmaya devam ederken Stoll, iz üstündeydi. Başta bazı sorunlarla karşılaştığı halde zamanla FBÜ ve gizli servislerin konuya ilgi duymalarını başarmıştı. Robert T. Morris isminde bir görevli, 1987 ilkbaharında kendisini bir görüşmeye davet etti. Morris, *National Computer Security Center* [Ulusal Bilgisayar Güvenlik Merkezi] ismindeki dairenin müdürüydü. Bu daire, çok gizli olan NSA'nın Maryland eyaleti Fort Meade kentindeki merkezine bağlı sivil bir bölümüydü. Merkezin görevi; bilgileri korumak, bilgisayarları daha güvenli bir hale getirmek ve kırılması mümkün değil gibi görünen kod ve şifreler geliştirmektir. Morris, bilgisayar uzmanlarınca iyi bilinen birisiydi çünkü on yıldan fazla bir süredir UNÜX* isimli sistem yazılımının güvenliği üzerinde çalışıyordu. Stoll, bu efsanevi bilgisayar güvenliği uzmanına büyük bir saygı duyuyordu. Örneğin Morris, kodların UNÜX ortamında şifrelenmesi yöntemini bulmuştu. İşte Morris, Stoll'la bu konu hakkında görüşmek istiyordu. Çünkü Stoll, hacker'lerin gizlice girdikleri bilgisayarda ilk önce şifreli kod dosyalarını çaldıklarını tespit etmişti. Aslında böyle bir şey, teknik olarak mümkün olmamalıydı.

Stoll, hacker'lerin şifreleri nasıl çözdüklerini bir türlü bulamıyordu. Zira kod şifreleme mekanizması, kodları bir bilgi salatası haline getirmekteydi. Mekanizma tek bir yönde ilerlemekteydi: Açık olan koddan okunamayan bilgi salatasına geçiliyordu. Bunu tersine çevirmenin yolu yoktu. Hannoverli hacker'ler de geri yolu bulmamışlardı. Ama şifreleme yönteminin nasıl devre dışı bırakılacağını tespit etmişlerdi. Daha 1983 yılında NSA dışındaki bilgisayar uzmanları, şifreleme mekanizmasını aşmak için bir "tali yol" üzerinde çalışmaktaydılar. Örneğin bu konuyla Kaliforniya eyaletindeki Berkeley Üniversitesi ilgilenmekteydi ki, burası Stoll'un neredeyse "kapı komşu"suydu.

Ayrıca *Tektronix* firmasına mensup bilgisayar programcıları 1985 yılında bilgilerini bilgisayar ağı üzerinden ilgililere duyurmaktaydı. Bu bilgilere isteyen herkes ulaşabiliyordu. Hannoverli hacker'ler de.

Şifrelemeyi aşmanın püf noktası, bilgisayarın, girilen bir şifreyi kodlaması ve bu işlemin sonucunu hafızasında bulunan ve yine şifrelenmiş olan bir listeyle karşılaştırmasıydı. Eğer bu listedeki bir şifreyle uyum sağlanıyorsa bilgisayar sistemi çalıştırmaktaydı. Örneğin Hannoverli bir hacker (diyelim "Brainware") bu işlemi kapsamlı biçimde taklit ederek ilk önce bir sözlük hazırlıyordu. Bilgisayar yardımıyla bir Amerikan sözlüğündeki kelimeleri, UNÜX* el kitabındaki kelimeleri ve eline geçen İngilizce bütün metinleri bir dosyaya yükledi. Tekrarlanan kelimeleri bu program sayesinde temizledi ve elde ettiği bu sözlüğü kodladı. Yine bu program aracılığıyla kodlanan şifreler, diğer bilgisayarın listesindeki şifrelerle karşılaştırıldı. Şifre düzeyinde bir özdeşlik temin edildiği anda ilgili kavram, hazırlanan sözlükte açık olarak okunabilmekteydi. Böylece üzerinde çalışılan bilgisayara kolayca girilebiliyordu. Şansı yaver gittiği takdirde de sistem yöneticisinin şifresine ulaşabiliyordu. Bu iş için bilgisayar başındaki kişinin harcayacağı çaba çok düşüktü. Zira şifre çözme işi, bilgisayarda fon programı olarak çalıştırılabiliyordu. Böylece bilgisayar başında çalışan kişi hiçbir şekilde engellenmiyordu.

Stoll, bu bilgileri Morris'e ilettiğinde büyük bir sürprizle karşılaştı. "Galiba sözünü ettiğiniz hacker benim şifrelerimi çözüyor", diyordu Morris. "Gerçekten bir sözlük mü kullanıyor, yoksa şifreleme algoritmini mi tersine çevirdi?" diye sordu. "Bence bir sözlük kullanıyor", diye cevap verdi Stoll. Morris'in verdiği tepki ise şaşırtıcıydı: "Ne biçim iş. Benim üç tane iyi şifre çözme programım var. Bunlardan birisi şifrelere ait ön hesaplamaları yaptığı için yüzlerce kez daha hızlı çalışıyor. Bir kopyasını ister misiniz?"(76) Stoll, kulaklarına inanamıyordu. NSA için şifre çözmek,

bir çocuk oyunuydu. Bilgisayar uzmanları, veri güvenliğinin nasıl en iyi şekilde sağlanacağı hususunda kafa patlatırken NSA'ın "kılı bir kıpırdamıyordu", diyor Stoll. Zira özel işletmeler, pek çok resmi daire ve üniversitenin verileriyle ilgili güvenliğe NSA bakmıyordu. NSA, bilgilerini başkalarından saklamaktan yanaydı. NSA, şifre çözme alanındaki zor mücadaleyi, bilgilerine başkalarını ortak ederek daha da zorlaştırmak niyetinde değildi.

Hem NSA hem de KGB, pek çok kere hacker tekniklerinden yararlanarak düşman gizli servislerin bilgisayarlarından bazı sırları çekip almışlardı. 1989 yılında yayımlanan *Time* dergisinin bir sayısında[77] hem doğuda hem de batıda çok sayıda high-tech casusluğunun gerçekleşmiş olduğunu yazıyordu. "Yabancı gizli servisler, çok uzaklarda mevzilenerek ABD'deki bilgisayarda saklanan bilgilere ulaşabilmektedirler", diyor *Time*'ın haberinde hükümet için çalışan bir bilgisayar uzmanı ve şunu ekliyor: "Aynı şeyi biz de onlara karşı uyguladık." Bu habere göre Amerikan gizli servisleri, herhangi bir ülkenin herhangi bir bilgisayarına kolayca girebilecek düzeye gelmiştir.

NSA ve CIA, başka ülkelerin bilgisayarlarını felce uğratacak deneyler yapmışlardır. Bu maksatla yazılımlara virüsler veya başka bozucu programlar yüklemişlerdir. Bilgisayar virüsü, kötü niyetli programcıların geliştirdikleri, kendi kendilerine başka programlara kopyalanan ve bu şekilde çoğalan küçük ve iğrenç programlara verilen isimdir. Virüsler, bunun dışında yazılımda istenmeyen manipülasyonlara neden olurlar. "Zaman ayarlı" veya şifreli olan bazı elektronik virüsler, programlanan zamanda veya kullanılan belirli bir şifre kelimeden sonra yıkıcı etkisini göstermektedir. Virüsler bir kez iş başına geçti mi, anti-virüs programlarına rağmen çoğu kere zamanında tespit edilememekte veya kontrol altına alınamamaktadır. Öyle anlaşılıyor ki, Amerikan gizli servisleri, bu tür bilgisayar silahları üzerinde çalışmalar yapmıştır. *Time* dergisine inanacak olursak, bu tür operasyonların tehlikeli olduğu ve

karşı saldırılara yol açabileceği endişesi yer etmektedir. Ordunun bilgisiyar sistemlerine olan artan bağımlılığı, sabotaj tehlikesini iyice artırmıştır.

Hacker'ler, her zaman için NSA'yı en büyük düşmanı olarak görmektedirler. 1989 yılında büyük bir hacker'in söylediğine göre, "onlar belki bize bakarak gülüyorlar. Çok iyi bilgilere sahip oldukları tartışılmaz." Hacker'ler, NSA'ya saygı duymanın yanında ondan korkuyorlar da. Almanya'nın en büyük hacker'lerinden Pengo'nun Devlet Güvenlik Dairesi'nde verdiği ifadeye göre, "bunlar adamı zincirle döver ve tuvaletten aşağıya atar." NSA, bilgisayar ağlarında "korsanlık" yapanlar için kapalı bir kutu adeta. Hannover'deki bilgisayar fuarı CeBÜT '89 'da Hagbard'ın arkadaşı Pengo, KGB hacker'liğiyle ilgili *Spiegel* dergisinde çıkan haber üzerine şunları söyledi: "Clifford Stoll gibi bir adam bu izi tek başına sürmüş olamaz. Gerçekte bunun arkasında National Security Agency vardır."

Bundesnachrichtendienst (BND)

Vatan Aşkına Bütün Frekanslarda

Tabelanın üzerinde iri harflerle şunlar yazılı: "Dikkat Silah! Askeri Güvenlik Bölgesi" Yüksek yüksek tel örgüler, video kameraları, çok sıkı bir kimlik kontrolü yapılan güvenlik kapısı. Burası Bad Godesberg, Mainzer Straße 88, Ecke Nipperkreuz adresindeki *Amt für Militärkunde* [Askeri İstihbarat Dairesi]. Amerikan Büyük Elçiliği'nin hemen yakını. Tel örgüler ardına gizlenmiş esrarengiz bir devlet dairesi mi? Bonn'da yayımlanan bürokrasi rehberinde bu daireden söz edilmiyor. Ama telefon rehberinde adına rastlanıyor. Yoksa burası üniversiter bir birim mi?

İsim, hiçbir şeydir. *Amt für Militärkunde*, Bundesnachrichtendienst'in [Almanya Federal İstihbarat Dairesi] teknik istihbarat bölümünün bir şubesi aslında. Amerikalı dostların diplomatik temsilciliğine olan mekân yakınlığı da şüphesiz sadece bir tesadüften ibaret değil.

Uçakla 60 km ileride, Eifel bölgesine bağlı küçük bir kasaba olan Höfen var. Yörenin en büyük işverenlerinden birisi, yüzün üzerinde personele sahip *Bundesstelle für Fernmeldestatistik* [Telekomünikasyon İstatistik Dairesi]. Burası Alman PTT'sinin bir şubesi mi? Geniş arazi üzerinde dev boyuttaki antenler kolayca görülebiliyor. Büyük direkler arasına metal teller çekilmiş. Yakında bir yerde ise yeşilliklerin arasında göğe doğru iki büyük baca yük-

seliyor. Burası telefon konuşmalarını sayan yeni bir devlet dairesi mi? Peki, öyleyse niçin tam Belçika sınırının yanına kurulmuş?

Tahmin ediliyordur herhalde: Bu da bir kod isim. Hem bu dairenin hem de 1991 yılında Potthoff ismini kullanan ama şimdilerde büyük ihtimalle bambaşka bir isimle dolaşan şefin ismi uydurma. Yöre sakinleri, bu gizli saklı binaların içinde dünyanın en eski ikinci mesleğinin icra edildiğini pek iyi biliyorlar: ***Bundesstelle***, BND'nin çok sayıdaki dinleme istasyonlarından sadece birisi.[78] Godesberg'deki ***Amt für Militärkunde*** önceleri telekomünikasyon istatistiğini de yürütmekteydi. "Burası büyük bir kreş gibi", diye şakalaşıyor Höfen'deki tesislerin yakınında bir benzin istasyonunda çalışan görevli. "Onlar da saklambaç oynuyorlar!"

"Telekomünikasyon istatistiği", 1970 yılından kalma, eskimiş ve orijinaliteden yoksun bir efsane. O sıralar, bu BND biriminin merkezi, Münih'de Weinstraße idi ve "telekomünikasyon imkanlarının çoğalmasından dolayı artan işlerin" nasıl halledileceği üzerinde kafa yoruluyordu. Elektronik uzmanlarının bu işler arasında saydıkları şeyler, "bütün telekomünikasyon tesislerinin istatistiksel değerlendirmesi" ile "iletişim yoğunluğunun tespiti için gözlemleme" idi. Almanya'nın yurtdışı istihbarat servisi olan BND, modern iletişim çağına geçmek üzereydi. Pullach'daki ajanlar için pespembe düşler kurma zamanı gelmişti. Er ya da geç insan kaynaklarından, casuslardan ve ajanlardan yararlanılmayacaktı. Gizli servislerin faaliyet alanı, bundan böyle antenler ve bilgisayarlar üzerine odaklanacaktı.[79]

Bugün bunun üzerinden 25 yıl geçti. Tahmin edilen durum gerçek oldu. Esrarengiz faaliyetlerin alaca karanlığında, kurbanlarının alt yapısına inen ve ilgilendikleri her şeye burunlarını sokan köstebeklerin modası geçmektedir. "Bilgi kaynakları"nın önemi tamamen yok olmuş değil tabii. Ama ihtiyaç duydukları bilgi ve verileri bütün frekanslar üzerinden temin edenler günümüzde lider

konumunda. Risk faktörü en aza indirilmiştir. Etkili bir şifre çözme sistemine sahip olanlar, büyük bir verimliliğe ulaşmaktadır. Artık her şey şeffaflaşmaktadır. Analizciler, kendilerine ulaştırılan, gözden geçirilen ve değerlendirilen bilgilerin bolluğundan şikayet eder durumdadır.

Hiçbir yerde utanıp sıkılmadan bu kadar büyük yalanlar söylenmemektedir: NSA gibi BND de iletişim ağına sessizce ve gizlice girebilmek için neredeyse sınırsız imkanlara sahiptir. Pek çok veri bağlantısı, teknik olarak çözülebilmektedir. Önemli olan yeterli bir zamana ve bilgisayara sahip olmaktır. Siyaset ve ekonomi alanındaki hedeflerin yüzde 90'ından fazlası zaten şifresiz iletişim kurmaktadırlar. Başkalarının kendi aralarında konuştuklarını dinlemek ve deşifre etmek artık bir çocuk oyunudur. İlgililerden başka kimsenin bilmesi gerekmeyen konuşmaları veya yazışmaları dinleyip okumak artık bir rutindir. Değişik kaynaklardan gelen çok sayıda verileri birleştirebilmek ise artık sorun olmaktan çıkmıştır. Her şeyi yüzüne gözüne buladığı için biraz dalga geçilen Pullach'daki BND, bu alanda en önde gidenlerdendir.

Bundesstelle'nin merkezi, günümüzde Münih'in güney batısında bulunan Stockdorf kasabasında Wanneystraße'de. Üsar nehri kıyısındaki Pullach kasabasındaki BND merkezinden (ya da "Noel Baba Kampı"ndan) arabayla yaklaşık yarım saat mesafede. BND'nin Haberleşme Teknolojisi Enstitüsü de (Meßstelle 3 [Ölçüm Dairesi] ismi altında) aynı adreste. Bu enstitüde, elektronik istihbarat ve telekomünikasyon sistemleri geliştirilmektedir. Çoğunlukla da *Siemens, Rhode & Schwarz* ve *AEG-Telefunken* gibi şirketlerle işbirliği yapılır.[80]

Pullachlı istihbarat uzmanlarının en önemli çalışma alanı, merkezin bulunduğu Bavyera eyaletidir: Dachau'un batısındaki Kreuzholzhausen ("Nesne Değirmen"), Çek sınırı yakınlarındaki Kailing ("Nesne Dacapo"), Bad Aibling'de Amerikan kardeş örgütü NSA'nın hemen yakınında ("Nesne Deniz İlkesi"), Münih mer-

kezde Lenbachplatz'da (*Amt für Fernmeldestatistik*), Starnberg yakınlarındaki Maising'de ve Tutzing'de. Burada, "Gehlen Teşkilatı" (yani BND'den önceki örgüt), 1952 yılında *Südlabor GmbH* [Güney Laboratuvarı] takma ismi altında doğudaki telekomünikasyon ve telsiz haberleşmesini izlemekteydi. "Telekomünikasyon istatistikçilerinin" başka dinleme istasyonları, Almanya'nın dört bir yanına serpiştirilmiştir. Genellikle de stratejik önemi bulunan yerlerdedir: Örneğin Braunschweig ve Kassel'deki ordu kışlalarında, Bad Münstereifel'de, Baden'deki Achern'de ve Husum yakınlarında ("Nesne Kastanyet"). Buradaki dinleme tesisinin resmi ismi Prüfstelle der *Bundesstelle für Fernmeldestatistik*'tir [Federal Telekomünikasyon İstatistiği Dairesi Denetleme Birimi] ve 1988-1993 yılları arasında 40 milyon markalık bir yatırımla yeniden donatılmıştır. Bunun için milli savunma bütçesinden fon tahsis edilmişti.[81]

Uluslararası telefon, faks ve teleks bağlantılarının büyük bir bölümü günümüzde telsiz, kısa dalga veya uydu üzerinden sağlandığı için özel antenlere sahip olan BND ajanları, esêri dolduran frekanslar arasında sistematik biçimde ava çıkabilmektedirler. Diğer gizli servislerdeki meslektaşları gibi, BND ajanlarına da "kelime bankası" denilen bir sistem yardımcı olmaktadır. Bu sistem, uzunca bir süre "Austin 2" ismiyle anılmaktaydı. Ama günümüzde ileri bir sisteme geçildiğinden bunun ismi de değişmiş olabilir.[82] Bu sistem, bir bakıma önemli kelimeleri önemsizlerinden ayırt etmektedir: Almanca, Fransızca veya İngilizce dillerinde belirli bir "hedef kelime" geçtiği anda teleks görüşmesi otomatik olarak kaydedilmekte veya bir telefon konuşması otomatik olarak dinlenmektedir. "Bu, içinde belirli kelimelerin saklandığı, ki bunlara hit kelimeler denir, bir bilgisayar sistemidir", diyor BND Başkanı Konrad Porzner Haziran 1993'te *Süddeutsche Zeitung* gazetesiyle yaptığı bir söyleşide.[83] "Bu tür hit kelimeler ortaya çıktığı anda söz konusu görüşme bilgisayar tarafından kaydedilmektedir ve de-

ğerlendirilmek üzere bir sonraki birime aktarılmaktadır." Bu şekilde "hükümet adına çok sayıda bilgiye" ulaşıldığını söylemektedir: Düşmanlarla ilgili olduğu kadar dostlarla ilgili de siyasi istihbarat alınmakta, tek tek vatandaşlar izlenebilmekte, suçlular veya teröristler tespit edilebilmekte, bazen de masum insanlar zan altına girebilmektedir.

BND, uluslararası uyuşturucu madde tacirlerinin görüşmelerini izlemek istediğinde "kanabis", "ot" veya "saksı" gibi hit kelimeleri programlamaktadır. Örneğin bundan sonra yurtdışıyla yaptığı bir telefon görüşmesinde "saksı" diyen herkesin konuşması kaydedilir. Bu görüşmenin temelinde bir kaçakçılık olayı da olabilir, iki bahçıvanın teknik bir muhabbeti de olabilir. Uyuşturucu mafyasının kendi aralarında kullandıkları garip teknik tabirler ve sürekli olarak değiştirdikleri kavramlar, doğaldır ki, dinleme istasyonlarında görev alan ajanların işini bir hayli zorlaştırmaktadır.

Öte yandan hedef numaralar da programa katılabilmektedir. Böyle bir durumda dinlemedeki bilgisayar, ilgili bütün telefon görüşmelerini, faksları veya teleksleri kaydedecektir. Örneğin Bonn'daki diplomatik misyon şeflerinin memleketlerindeki Dış İşleri Bakanlıkları'yla yaptıkları bütün görüşmeler bu kategoriye girer. Bütün bunların dışında, ses analizi yapabilen bilgisayarlar da kullanılmaktadır. Bunlar, nerede olursa olsun belirli bir hedef kişiyi sesinden tanıyabilmektedir.[84]

Elektronik olarak yapılan bu ön seçimden sonra telefon görüşmelerinin veya telekslerin esas değerlendirilmesine geçilir. Örneğin BND'nin dinleme tesislerindeki ajanları, elde ettikleri bilgileri "önemli içerikli muhaberat" olarak toplayarak şifrelemektedirler ve Pullach'daki merkeze iletmektedirler. Burada, son analize tabi tutmaktadırlar. Eifel bölgesindeki Höfen kasabası benzeri uzak ve sakin yerlerdeki dinleme uzmanları, BND'nin 14 B numaralı hizmet birimine bağlıdır ("Posta ve Telekomünikasyon Kontrolü"). Bu uzmanlar, birden çok lisanı ana-

dili gibi bilmek zorundadırlar, siyasi konularda eğitimli olmalıdırlar ve "ilgili alanda temelli ve kapsamlı teknik ve ülkesel bilgiye" sahip olmalıdırlar. Gizli bir çalışma talimatında yazdığına göre, "çalışmaları özellikle dikkat ve özen gerektirmektedir" Zira "yanlış bir tespit, durum hakkındaki görüşleri olumsuz etkileyecek ve hatta hatalı bir değerlendirmeye yol açacaktır".[85]

Esêri Temizleyen Süpürgeler

Haberalma örgütlerinin bilgi toplama hırsı bu örgütlerin en büyük sorunlarından biridir. Örneğin Höfen'de her yıl tonlarca gizli ibareli yazılı belge toplanmaktadır. Lüzumsuz olan belgeler dikkatlice çekip alınmaktadır ve yer altındaki bir ocakta uzun bir süre yakılmaktadır. Höfen'de yerden göğe doğru uzanan bacalar, bu ocağa aittir. Daha önce sözünü ettiğimiz gizli çalışma talimatına göre Höfen'deki her teleks ajanı, "bir üst makama iletilmeyen veya işlemi tamamlanmış olan bütün teleks kopyalarını düzenli aralıklarla yok etmekle" yükümlüdür. Bu amaçla, "bütün çalışmalarda" Alman disiplini içinde ne kadar süre harcanması gerekeceği önceden bildirilmiştir: "Kaydedilen teleksi gözden geçirme (% 10), teleks içeriğinin istihbari değerini tayin etme (%25), raporların hazırlanılması (% 55), üst makamlara bildirme (% 5), temel bilgileri artırma (% 4) ve teleksin imhası (% 1)."

Büyükelçiliklerin, hükümet dairelerinin veya uluslararası şirketlerin dahili haberleşmelerini şifreleme veya profesyonel casusluğa karşı koruma teknikleri ya da yazılımları, BND'deki şifre çözücüler için Amerika'nın Fort Meade kasabasındaki "Büyük Birader" National Security Agency'de çalışan ajanlar kadar kolay gelmektedir. BND'nin kriptologları, bu branşta büyük bir saygınlığa sahiptir ve oldukça güçlü bilgisayarlarla çalışabilmektedirler. Bu nedenle deşifre işinde dünyanın en iyileri arasında sayılmaktadırlar.

Ajanlık yapan matematikçiler ve bilişimciler, diplomatların dışında kimleri dinleyip değerlendirmektedirler? Büyük "dinleme operasyonu", bir tür "tesadüf ilkesine" göre "adeta esêri temizleyen bir elektrikli süpürge" gibi yürütülmekteydi Koramiral Gerhard Güllich'in Nisan 1993'te kamuoyu önünde yaptığı değerlendirmesine göre. Güllich, o dönem Pullach'daki merkezde Bölüm 2'nin müdürüydü ("Teknik İstihbarat"). *Spiegel* dergisine verdiği demeç, BND'nin dinleme tatbikatı hakkındaki giz perdesini tam olarak açamamıştı. Güllich'in bazı açıklamaları, belki de mesleği gereği, "yanlış bilgilendirme" kategorisine giriyordu.[86]

Uluslararası telekomünikasyon ağı içinde "dünya çapındaki silah ve uyuşturucu ticareti" (Güllich) ile ilgili değerli veri ve bilgiler arayan dinleme tesisleri, "yalnızca yurtdışı konuşmaları (...) ve yurtdışından Almanya'ya gelen görüşmeleri kaydedecek" şekilde ayarlanmışlardı. Bunun dışında örgüt, zamanın BND Başkanı Klaus Kinkel'in 1979'daki şu talimatına "kesin" biçimde uymaktaydı: "Anayasa tarafından korunan bir kişiden temin edilen veya böyle bir kişiye gönderilen bütün istihbaratlar hemen imha edilecektir." BND Başkan Yardımcısı Paul Münstermann, "adamlarımız, elindeki istahbaratın yasaya aykırı biçimde temin edildiğini anladıklarında okumalarını hemen oracıkta kesmektedirler" [87] şeklinde bir iddiada dahi bulunmuştur. İsteyen bu iddiaya inansın.

Gerçek şudur: Bütün istihbaratın hemen oracıkta imha edildiği doğru değildir. BND subayı Güllich, demecinin arasında uygulamanın nasıl işlediği hakkında ipuçları vermiştir: "Dinleme istasyonlarındaki elemanlarımız hukuk adamları değil ki" ve bu yüzden de "neyi değerlendirmeleri, neyi imha etmeleri gerektiğini" çoğu kez kestirememektedirler. Bunun ardından Güllich bir de örnek verir: "BND, tesadüf ilkesine göre elde ettiği bilgilerden birinde bir Alman şirketinin Irak'a makine ve yedek parçalar ihraç ettiği ortaya çıkmıştır. (...) Bu makineler ve yedek parçaların

Irak'ın nükleer silah programında kullanıldığı kesindi. Bu istihbarat bile hemen imha edilmiştir." Peki, bu istihbarat hemen (yani dinleme istasyonunda) imha edildiyse BND'nin yetkili amirlerinden birisi olan Güllich bu bilgiye nasıl ulaşmıştır?

İçeriden edinilen güvenilir bir bilgiye göre BND, ne yapacağını pek bilemediği bu istihbaratı Gümrük Emniyet Müdürlüğüne (Zollkriminalamt, ZKA) iletmişti. Gayri resmi yollardan tabii, yani kanuni yetkilerini aşarak. Daha sonra ZKA, kendi yetkilerinden yararlanarak telefon görüşmelerini, faks veya mektuplaşmaları izlemeye başlamıştı. Ama durum polise intikal ettirilmemişti. Eğer bu iddia doğruysa, BND'nin tespit ettiği "yasadışı" bilgiler, gümrük memurları tarafından bir nevi yasallaştırılmıştır. Zira Libya'ya kimyasal silah gönderme skandalının ("Ümhausen Olayı") patlak vermesinden beri ZKA'ya, somut bir duyum olmasa da telefon hatlarını tedbir almak açısından dinleme yetkisi verilmişti. Böylece silah ihracatı önlenecekti (bkz. bu bölümün sonu).[88]

Böyle bir uygulamanın kamu güvenliği açısından haklı tarafları olabilir. Ama bu durum, Üçüncü Reich dönemindeki Gestapo tecrübesinden sonra yürürlüğe konan gizli servisler ile emniyet teşkilatları arasındaki kesin ayrımı ortadan kaldırmaktadır. Aslında BND, böyle bir gizli işbirliğinden hiç hoşlanmamaktadır. Bu yüzden de yıllardır yetkilerinin artırılmasını talep etmektedir. Teknik istihbaratını resmi biçimde polise, gümrük idaresine ve savcılıklara iletme niyetindedir. Bütün bu tedbirlerin, organize suç örgütlerine karşı yürütülecek bir mücadelede şart olduğunu iddia etmektedir. Ayrıca BND, yabancı meslektaşları tarafından gülünç duruma düşürülmektedir, "çünkü onlar bu tür sınırlamaları bilmemektedirler", diye yakınıyor Güllich *Spiegel*'e verdiği demecinde. Onlar, "ellerindeki istihbaratla neredeyse bize yol gösterecek durumdalar."

İyi bir kükreyiş, aslanım. En üst rütbeli BND subayının bu kamuoyu oluşturma çabası, elektronik casusluğun yasallaşması için

gerekli alt yapıyı temin edecekti. BND artık atağa geçmişti. Teknik imkanlarını daha iyi kullanmak istiyordu. Uluslararası iletişim ve veri ağlarına da sık girmek niyetindeydi. Dinleme istasyonlarındaki memurların sürekli olarak yasaları düşünmelerinden BND'nin canı sıkılmıştı. Veya daha açık biçimde anlatacak olursak: Uygulamada zaten var olan bazı şeylerin yasal çerçevesi talep edilmekteydi.

Savunma Bakanlığı'nın Emrinde

Geniş arazi üzerinde büyük ve küresel yapılar görünüyor. Bunlar aslında birer kılıf, içlerindeki dev çanak antenlerini hava şartlarına ve meraklı bakışlara karşı koruyan kılıflar. Bazı binaların üzerinde çok sayıda anten görünüyor. Kapıda, giriş kontrolünün hemen yanında, beş tabela asılmış: birinde Forschungsgesellschaft für Angewandte Naturwissenschaften e.V. [Tatbiki Doğa Bilimleri Araştırma Derneği, FGAN] yazıyor. Diğerleri, bu derneğe bağlı dört enstitüye ait. Bu enstitüler; yüksek frekans fiziği, telsiz teknolojisi, matematik, telekomünikasyon tekniği ve elektronikle ilgili.

Burası Bonn yakınlarındaki Wachtberg-Werthoven'deki Neuenahrstraβe. Tarih 20 Kasım 1991. Bir televizyon ekibi, tesisin yüksek telleri arasından çekime başladı. Kapıdaki bekçi hemen telefonuna sarıldı ve enstitü müdürlü-ğünü ve polisi durumdan haberdar etti. "Burada çekim yapıldığı veya fotoğraf çekildiği zaman bu uygulama bizde normal addedilir."(89)

Böyle bir davranışın sebepleri anlaşılırdır: Çünkü *FGAN*, sıradan bir araştırma enstitüsü değil. Burası askeri bir gizli proje. Dernek olarak sahte isimle kaydedilmiş. Temelini ise "Gesellschaft zur Förderung der astrophysikalischen Forschung" [Astrofiziksel Araştırmayı Destekleme Derneği] oluşturuyor. Bir gündem raporundaki bilgilere göre "görevi nedeniyle üyeler" arasında Alman

Savunma Bakanlığı'nın bazı uzmanları görülmektedir. "Düzenli üyeler" arasında ise Almanya'da veri iletişimi ve telekomünikasyonu alanında faaliyet gösteren şirketler bulunuyor (*Atlas Elektronik, Alcatel SEL, DASA, Rhode & Schwarz* ve tabii ki, *Siemens*). *FGAN*, orduda kullanılan dinleme ve radar teknolojilerinin, elektronik savaş aygıtlarının ve şifre çözücü cihazların geliştirildiği merkez konumunda. Burada geliştirilen aletler; BND, MAD ve Devlet Güvenlik Dairesi'ne teslim edilmekte. Söz konusu gündem protokolünde bu projelerin "sadece Savunma Bakanlığı tarafından finanse edildiği" yazıyor.[90]

FGAN'nin kapısı önündeki kargaşa büyümeye başlıyor. Yardım için çağrılan polis, hiç tereddüt göstermiyor: "Bana göre burada çekim yasağı falan olamaz", diyor polis memuru kendisine "basın sözcüsü" diyen bir bayana. "Bizden ne bekliyorsunuz?" Aklı karışan bayan, omuzlarını silkiyor. Polis memurlarının çekim yapan ekibin kimliklerini tespit edip edemeyeceklerini soruyor. Ama emniyet güçleri inatla direniyor: Böyle bir şey için "somut bir neden" olmadığını söylüyorlar.

Söz konusu araştırma derneği, 1986-1990 yılları arasında Savunma Bakanlığı bütçesinden ayrılan kaynaklarla kuruldu. Sadece binanın inşaatı için 11,2 milyon mark para harcandı. Derneğin yıllık bütçesi, 45 milyon markı buluyor. Sanayi ortaklarının bu bütçeye sağladıkları katkı, buradaki araştırmalardan edindikleri teknik know-how'la karşılaştırıldığında çok düşük kalıyor. Her yıl hazırlanan 160 ila 180 projenin üzerinde "çok gizli" ibaresi var. Buna karşılık kurumun bir dernek şeklinde teşkilatlanmış olması şaşırtıcı çünkü derneklerde belirli bir şeffaflık esastır. Dahası, *FGAN* kamu yararına bir dernek olarak kaydedildiği için (bu herhalde casusluk tarihinin en büyük ironilerinden birisi), vergi muafiyetinden yararlanıyor. Fakat bu durum, 1988 yılında Sankt Augustin vergi dairesi tarafından şüpheyle karşılandı. Vergi dairesine göre "araştırma raporları kamuoyuna açıklanmadığı ve sadece Savunma

Bakanlığı' na iletildiği için" burasının kamu yararına çalışması söz konusu olamazdı. Bunun üzerine Savunma Bakanlığı Müsteşarı, asi vergi dairesine "temel bilgilerin ve yeni yöntemlerin geliştirildiğini" ispat etmeye çalışır ve kamu yararına faaliyet göstermek için bu çalışmaların yeterli olduğunu iddia eder. Vergi dairesi ile bakanlık arasındaki bu hukuki tartışma, halen devam etmektedir.(91)

Nisan 1994'te yapılan genel kurul toplantısında dernek başkanı Friedrich Wiekhorst "FGAN 2000 Planı"nı tanıtır. Bu plana göre, araştırma enstitüsü, ayağını yorganına göre uzatacaktır, çünkü "özellikle savunma alanında (...) bütçe sorunlarıyla karşılaşılmaktadır" Wiekhorst'un sevinçle belirttiğine göre "çanak antenin tamiratı ve modernizasyonu için (...) bütçe haricinden toplam 9,8 milyon marklık bir kaynak sağlanmıştır" Öte yandan yeni bir optronik enstitüsünün kurulması da önemli miktarda kaynağa ihtiyaç gösterecektir. Bu yeni enstitünün kuruluş yeri olarak "Engstingen'deki Eberhard-Finck-Kışlası, Karlsruhe bölgesindeki iki kışla, Tübingen'deki Kressbach Şatosu, Heimer-heim'daki BÜCT ile Wachtberg-Werthoven'deki binalar söz konusu edilmektedir."(92)

Kuzey Ren Vestfalya eyaletinin *FGAN*'den çıkışı da yoğun biçimde tartışılmıştır. İstifaya gerekçe olarak bu eyalet, "siparişlerin verilmesinde yeteri kadar yetki sahibi olunmadğını" göstermiştir. Savunma Bakanlığı Müsteşarı Jörg Schönbohm'un bütün çabalarına rağmen "ne yazık ki" istifa önlenememiştir. Düsseldorf eyalet hükümeti bir türlü "kurumdan istifasını geri çekmemiştir." Bu olay, "hepimizi derinden sarsmıştır", diye eleştiriyor Wiekhorst. FGAN Yönetim Kurulu üyesi bir başka kişi de, Soğuk Savaş döneminden kalma bir retorikle Doğu Bloku'nun dağılmasından sonra dahi yeni bir güvenlik ortamına girilmediğini vurguluyor. Elektronik savaş araştırmaları alanında, "ittifak sistemimiz içinde halen geçerli olan değerlendirmelere göre po-

tansiyel düşmanlara karşı teknolojik bir üstünlük" sağlamanın mecburi olduğu dile getiriliyor. Gündem protokolüne bakılacak olursa, bu temel yaklaşıma uygun olarak Friedrich Wiekhorst, "hızla karar verme zorunluluğu ile var olan kurallara uyma zorunluluğu arasında yaşanan sürekli çatışmalarda ibrenin genellikle hızla karar verme yönünde geliştiğini" kabul etmektedir. Almanya Savunma Bakanlığı'nda da "buna benzer eğilimlerin" var olduğunu da ilave etmektedir. Anlaşılan elektronik casuslar için başka kurallar geçerlidir.

BND'nin bir başka teknik istihbarat birimi daha kendisini bir araştırma laboratuvarı şeklinde kamufle etmeye çalışmıştı. Ama bu da ortaya çıktı. Söz konusu tesis, "Ionosphäreninstitut" [İyonosfer Enstitüsü] adını taşımakta ve Fransa sınırı yakınlarındaki Freiburg'un kuzeyindeki Rheinhausen kasabasında bulunmaktadır. Burası, BND'ye bağlı Alt Bölüm 21'in bulunduğu yer ("Uygu İstihbaratı"): Buradaki antenlerden faydalanan Pullach'lı ajanlar, dünya yörüngesinde bulunan uluslararası haberleşme uydularını tarıyorlar. Söylenenlere göre Rheinhausen'den düşman casus uydularına bile girilebilmektedir. Elde yeterli bir şifre çözücü bulunduğu takdirde bu uyduların ilettiği bütün istihbarat okunabilmektedir.(93)

BND'nin dev çanak antenli "İyonosfer Enstitüsü", Savunma Bakanlığı bütçesinden finanse edilmemişti. Enstitünün inşaatı, Erich Schmidt-Eenboom'un tespitlerine göre "Posta Bakanlığı'nın örtülü ödeneğinden sağlanan 90 milyon markla" yürütülmüştü.(94) Yazar, 1990 ağustosunda Alman parlamentosunda söz konusu olan bir soru önergesine de dikkat çekmektedir. Bu önergede, başbakanlık makamından "İyonosfer Enstitüsü"nün görevleri ve finansmanı hakkında bilgi istenmişti. Başbakanlık'ta gizli servislerin koordinasyonundan sorumlu müsteşarın verdiği cevapta, burasının "devlete ait bir kurum" olduğu ve "yurdun savunması" amacına hizmet ettiği bildirilmiştir. Bunun ötesinde bir bilginin ancak

"Meclis Kontrol Komisyonu'na (...) ve madde 10a, bent 2'ye göre kurulan bir Güvenlik Kurulu'na" verilebilirdi. Söz konusu Meclis Kontrol Komisyonu, gizli servislerin kontrolü görevini görmektedir. G-10 Komisyonu da denilen bu komisyon, haberleşme ve telekomünikasyon hürriyetini sınırlandıran girişimlerden haberdar edilmektedir.

Liderlik

Dünyadaki bütün gizli servislerde olduğu gibi (ki bunların başını NSA çekmektedir), Soğuk Savaş'ın bitmesinden sonra BND de ağırlığı ekonomik casusluğa kaydırdı: Avrupa Birliği ülkeleri ile Amerika Birleşik Devletleri ve Japonya, Güney Kore ve Hong Kong gibi Uzak Doğu finans devleri arasındaki sanayi ve para politikası gittikçe büyük bir önem kazanmaya başlamıştır. Seksenli yıllarda hazırlanan BND'nin dahili raporlarında, "uluslararası petrol ve hammadde politikası"nın, "uluslararası borçlanma" sorununun ve "ABD'nin ekonomi ve teknoloji politikası"nın, örgütün altı basamaklı öncelikler sınıflandırmasında "2" ile değerlendirildiği görülmektedir. Bunun anlamı, bu konuların "yüksek ilgi, kapasite ve kaynakların öncelikli görevlendirilmesi" olarak özetlenmektedir. O zamandan günümüze, bu konulara duyulan istihbari ilgi daha da artmış olmalı.[95]

Çok uluslu şirketlerin ileriye dönük stratejileri hakkındaki somut bilgiler ve büyük bankaların dünyanın dört bir yanındaki şubeleriyle yapılan bilgi alış verişlerinin analizi, ilgili hükümetlerin ekonomi politikalarına ve ulusal şirketlerin desteklenmesine ilişkin büyük bir önem taşımaktadır. Korumacılık, sadece Amerikan gizli servislerine özgü bir kriter değildir.

Fransız haberalma teşkilatı DGSE'nin eski başkanlarından Pierre Marion, parmağını Pullach'a doğru yönelterek şunları söylemektedir: "BND'nin en büyük amaçlarından birisi, (...) ekonomi,

teknoloji ve sanayi alanında mümkün olduğunca çok bilgi toplamaktır".[96] BND Başkanı Konrad Porzner'in bu konudaki cevabı oldukça sert: "BND'nin ekonomik casusluk falan yaptığı yok!"[97] Buna karşılık BND, dahili bir raporda Amerikan gizli servisleri CIA ile NSA'nın ekonomik pazardan pay kapma mücadelesinde istihbarat sağlamayı "asli görevlerinden" birisi haline getirdiği bildirilmektedir.

Yanlış bilgilendirmek ve herkesi suçlamak: Teşkilatların çalışma ortamı gittikçe sertleşmektedir. Hatta dost ülkeler arasındaki ilişkilerde bile bir çekişmedir gidiyor: Örneğin Şubat 1995'te Fransız hükümeti, Amerika'nın Paris Büyük Elçiliği'nde görevli beş kişiyi ekonomik casuslukla itham etmiştir. Tarihte ilk kez bir ülke, müttefikini ülkesinde ajanlık yapmakla suçlamış ve söz konusu beş kişiyi sınır dışı etmiştir.[98] İddiaya göre bu beş Amerikan vatandaşı, telekomünikasyon ve görsel işitsel medyalar alanında faaliyet gösteren Fransız şirketlerini gözlemlemişlerdi. Günümüze kadar bu tür skandallar görmezlikten gelinirdi veya gizliden gizliye halledilirdi. Olay basına yansıyınca Clinton hükümeti soğuk kanlı davranmaya özen gösterdi. Ama perde gerisinden bu olaya çok sinirlendiğini belli etti. Zira Fransız DGSE'sinin yaygın kanıya göre yabancı şirketleri dinlemeye alma ve gözetleme konusunda çok daha geniş faaliyetlerde bulunduğu söyleniyordu.[99]

Soğuk Savaş sona erdikten sonra bütün gizli servisler (BND dahil), ekonomik casusluğu en önde gelen görevleri arasında aldılar. "Die schmutzigen Geschäfte der Wirtschaftsspione" [Ekonomik Casusların Kirli İşleri] isimli kitaplarında Erich Schmidt-Eenboom ile Jo Angerer'in de belirttiği gibi, "bütün ülkeyi kapsayan dinleme istasyonlarıyla BND'nin teknik istihbarat birimleri, büyük başarılar kazanmaktadırlar."[100] Eskiden en büyük ilgiyi, Doğu Almanya'nın çenesi düşük ekonomi kadroları çekerken günümüzde gözler, G-7 ülkelerinin (yani dost ülkelerin) güçlü holdinglerine çevrilmiştir. Avrupa Birliği'ne üye ülkeler arasında eko-

nomi politikasına ilişkin kararları önceden belirleyebilme çalışmaları en büyük önceliği taşımaktadır.

Höfen'in Bonn'un batısında, yani Paris ile Londra ekseninin tam üzerinde bulunması bir tesadüf değildir. Telekomünikasyon istatistikçileri bu noktadan Fransız ve İngiliz hükümetleriyle bunların Bonn'daki büyük elçilikleri arasındaki haberleşmeyi kaydetmektedirler. "S çizgisi alanındaki haberleşmelerin kaydı", deniliyor *Bundesstelle für Fernmeldestatistik*'in görev tanımlamasında, "mevcut muhaberatın tam bir envanterini çıkartabilmek amacını gütmektedir" Burada sözü geçen "S çizgisi", "sarı çizgili" anlamındadır ve dost ülkelerle ilgili dosyaların sırtlarındaki sarı çizgilere atıfta bulunmaktadır.

BND'nin yaptığı açıklamaya göre sadece yurt dışından Almanya'ya gönderilen mesajlar elektronik olarak kayda alınmaktadır. Gerçekte dinleme istasyonları Almanya'dan yapılan görüşmeleri de dinlemektedirler. Örneğin uzun bir süre için Doğu Almanya'nın Bonn'daki daimi temsilciliği, Höfen'deki tesislerden dinlenmiştir. Bu yöndeki bilgiler, 1984 yılında Devlet Güvenlik Dairesi'nin bir elemanına karşı açılan bir davanın görülmesi sırasında ortaya çıkmıştır. Bu kişi, Bonn'daki Doğu Alman diplomatlarıyla telefonda bilgi alış verişlerinde bulunmuştu. Mahkeme sırasında telefon görüşmelerinin Höfen'deki tesislerde kaydedilip kağıda dökülen tam metni önüne konunca herkes şaşırmıştı.[101]

Alman parlamentosuna sunulan bir soru önergesine 1992 yılı ocak ayında cevap veren İçişleri Bakanlığı, gizli servislerin başvurdukları yöntemler arasında "bilgi işleme tesislerinden fark edilmeksizin bilgi edinmeye yarayan yöntemler"in de bulunduğunu açıklamıştır.[102] Yani hacker'cilik artık gizli servislerin de uzmanlık alanına girmiştir. Erich Schmidt-Eenboom, "Teknik İstihbarat" biriminde çalışan bir uzmanın, Pullach'dakilerin "bu alanda birer öncü" olduklarını belirttiğini yazmaktadır. Konuyla il-

gili Bölüm 60 A'nın daire başkanı, "yabancı veri ağlarına gizlice girme yönünde deneyler yaptırmıştır, o sıralar bu bölümün ismi 40 A idi, yani 1980'den de önceleri". Günümüzde "diğer batılı ülkelerin gizli servisleriyle karşılaştırıldığında orta sınıfın liderlik konumuna yükselindiğini" belirtmiştir. Şöyle diyor Schmidt-Eenboom: "En geç seksenli yılların başından beri BND, dünyadaki bilgisayar ağlarına büyük bir başarıyla sızabilmektedir." Söz konusu "resmi hacker'lerin" en büyük hedefleri arasında hükümetler, uluslararası teşkilatlar, araştırma kurumları ve yabancı şirketler bulunmaktadır.[103]

Schmidt-Eenboom'un ayrıca tespit ettiğine göre 1993 yılında BND, sahip olduğu teknolojik donanımı büyük bir masraf yaparak en modern hale getirmiş, böylece yabancı veri bankalarına ve telekomünikasyon ağlarına daha da başarılı şekilde sızabilmeyi teminat altına almıştı. Bu modernleşme hamlesi, zamanında "Liderlik!" düsturu altında yürütülmüştü.[104]

Sivil Bir Görünüm

Saldırı ve savunma: Telekomünikasyon alanındaki istihbarat çalışmaları günümüzde "büyük bir rol oynamaktadır. Bu sadece siyasi haberalma veya casusluk alanında değil ekonomi alanında da geçerlidir", diyor Otto Leiberich. Kendisi, Ağustos 1991'de kurulan Bundesamt für Sicherheit in der Ünformationstechnik'in [Enformasyon Teknolojilerinde Güvenlik Dairesi; BSÜ] ilk başkanıdır. Ayrıca Leiberich, 1962-1974 yılları arasında BND'nin en yetkili matematikçisi olarak görev almıştır. Yukarıdaki sözleri söylerken, Alman ekonomisinin bu işlemlerden nasıl yara aldığını belirtiyordu. BND'nin bu konudaki faaliyetlerinden ise tek bir kelime edilmemiştir. Leiberich'e göre şirketler her yıl "milyarlarca marklık zarara" uğramaktadır. Özellikle "dinleme girişimlerini önlemek" amacıyla BSÜ'nin kurulduğunu söylemektedir. Sadece

çağdaş kriptoloji yöntemleriyle sanayi ve özel hayatta karşılaşılan gizli bilgilerin korunabileceğini de sözlerine eklemeyi unutmamaktadır.[105]

Godesberg caddesinde seyredenler, BSÜ'yi daha uzaktan kolayca görebilir: Koyu camlarla kaplanmış olan bu daire, NSA'nın Fort Meade'deki ünlü "Puzzle Palace"ın [Bilmece Sarayı] küçük bir sureti adeta. Aslında bu benzetme hiç de yanlış değil. Çünkü BSÜ, bilgisayar çağında tüketicilerin haklarını korumaya yarayan bir kurumdan çok BND'nin sivil görünümlü bir şubesidir.

Tarihe bakalım: 1989 yılı yaz aylarında, BND'nin Bad Godesberg'deki "Zentralstelle für Chiffriewesen"in [Şifre İşleri Merkez Dairesi] adı "Zentralstelle für Sicherheit in der Ünformationstechnik" [Enformasyon Teknolojilerinde Güvenlik Merkez Dairesi] olarak değiştirilir. Bu isim değiştirme olayından neredeyse kimsenin haberi olmaz. Çünkü Pullach'a bağlı bu şubenin varlığından zaten sadece konuyla ilgili olanlar haberdardır. Bu merkeze bağlı yaklaşık 150 kriptolog, özellikle Savunma Bakanlığı ile Dışişleri Bakanlığı'nda kullanılmak üzere daha güvenli yeni şifre kodları geliştirmekle meşguldüler. Ayrıca burada çalışan matematikçiler ve bilişimciler, ellerindeki güçlü bilgisayarlarla yabancı ülkelerin (bunlar arasında dost ülkeler de vardı) şifrelerini çözmeye çalışmaktaydılar. Bu şekilde yabancı başkentler ile büyük elçilikler arasındaki haberleşmeyi dinlemeye ve değerlendirmeye çalıştılar.[106]

Dairenin ismi değişince bağlı olduğu kurum da değişti: Başbakanlığın gizli servislere bakan Bölüm 6'sından alınarak İçişleri Bakanlığı'nın casusluk ve sabotaj önleme bölümü olan Daire ÜS 4'e bağlandı. Aynı dönemde İçişleri Bakanlığı'nın ilgili daire başkanı (daha sonra Devlet Güvenlik Dairesi Başkanı olan) Eckart Werthebach, bir kanun tasarısı hazırlayarak BSÜ'nin kurulmasına önayak oldu. Böylece Alman hükümeti, Reagan hükümetinin ABD'de daha 1985 yılında başlattığı bir uygulamanın ilk adımını

atmış oldu: Şifreleme teknolojisi tek bir elde toplanacaktı. Kanun tasarısı, sessiz sedasız kabineden geçti, ilgili meclis komisyonlarında görüşüldü ve 1990 yılının ekim ayında meclisteki hükümet çoğunluğunun oylarıyla kanunlaşarak yürürlüğe girdi. Sessiz sedasız, kamuoyunun dikkatini çekmeden yeni bir devlet dairesinin temelleri atılmış oldu.

Zamanın İçişleri Bakanı Wolfgang Schäuble, anahtar teslimi töreni sırasında şöyle konuşmuştu: "Enformasyon teknolojileri sistemlerindeki bilgileri tam anlamıyla koruyabilmek için büyük bir gizliliğe, bütünlüğe ve hazırlığa ihtiyaç vardır."[107] Bundan maksat, yabancı haberalma örgütlerinin elektronik av köpeklerine karşı tam bir korunmanın sağlanabilmesiydi. Gözler doğudaki ülkelerden ziyade batıdaki dostlara çevrilmişti: ABD, Fransa ve Japonya.

BSÜ'nin kuruluş kanununa bir göz atmak, çalışmaların hiç de korumacı bir tavır içinde yapılması gerekmediğini göstermektedir. Veri avcıları, aynı zamanda birer korsandırlar. Örneğin madde 6'da açıkça şu hüküm yer almaktadır: "Polisin ve diğer emniyet güçlerinin desteklenmesi", aynı şekilde BND'nin eski kriptologlarına "devletin kanuni yetkileri dahilinde istihbari faaliyetlere katılma" görevi verilmektedir, ayrıca "enformasyon teknolojilerini kullanmak suretiyle (...) yürürlüğe konabilen (...) faaliyetlerde bulunma" talimatını içermektedir.[108] Yani bu kanun, açıkça belirtmese de defansif olmayan istihbarat yöntemlerine olduğu kadar bu konuda yeni tekniklerin geliştirilmesine izin de vermektedir. Böylece ilk kez haberalma teşkilatı ile emniyet güçleri arasındaki kesin ayrım, sivil görünümlü bir devlet dairesi aracılığıyla ortadan kaldırılmış oldu.

BSÜ; BND'ye olan yakınlığını her zaman reddetse de bu durum, Meclis Bütçe Komisyonu'nun gizli bir oturumunda iyice belirginleşmiştir. Gizli oturum sırasında, BSÜ'ye alınacak olan ve çok sayıda yabancı dilin deşifre edilmesinde kullanılan pahalı bir

bilgisayar hakkında tartışılıyordu. Bu bilgisayarın satın alınmasına ilişkin başvuru, BND'den Koramiral Gerhard Güllich eliyle yapılmıştı. Güllich, Pullach'daki merkezin teknik istihbarat biriminin başındaydı. Sonunda gizli oturuma katılanlar (Sayıştay üyesinin red oyuna karşılık) bilgisayarın satın alınmasına karar verdiler.[109]

BSÜ'nin, BND'ye yabancı ülkelerdeki veri ağlarını tarama konusunda gösterdiği desteğin ötesinde bu kurumun yurtiçindeki muhtemel imkanları dikkat çekmektedir: Örneğin dijital telekomünikasyon, bilgisayarlı kimlik kartları, trafik kontrol sistemleri, ses tanıma cihazları, veri highway'leri* (İnternet* gibi) benzeri mutlak kontrolü sağlayabilecek teknik imkanlar, çalışma yöntemlerinde ve veri akış organizasyonunda yeniliklere gidileceğinin habercileridir. Bütün bu emelleri haklı göstermek için de memleketin güvenliği gibi argümanlara başvurulacaktır. Gerçekte bütün bu yöntemler, bir hukuk devletini ve özel hayatın anayasal gizlilik ilkesini ortadan kaldırabilecek niteliktedir. Zira bundan sonra hiçbir şey gizli kalamayacak, her şey şeffaflaşacaktır. BSÜ, bu tür endişelere gerek olmadığını iddia etmektedir. Kurumun, yeni bir gizli servis olmadığı, "Veri Güvenliği Müsteşarı'nın çalışmalarına yardımcı olunacağını" belirtmektedirler.[110]

Veri Güvenliği Müsteşarı Kapıyı Çalınca

BND, elindeki bilgileri Alman şirketlerine iletmediği yönündeki argümanını şiddetle savunmaya devam etmektedir. "Hangi Alman şirketine bu tür bilgileri sunacak mışız ki?" diye soruyor gizli servisler koordinatörü Bernd Schmidbauer 1993 yılı mayıs ayında *Handelsblatt* gazetesiyle yaptığı bir söyleşide. Aslında bu iddia ilk defa ortaya atılmamıştı.[111] Halbuki Pullach'daki merkez, dahili bir rapor hazırlayarak Amerikalılar'ın elektronik ekonomi casusluğu alanındaki emellerini açığa çıkartmıştı: "Ara

sıra (...) bazı bilgilerin (...) şirketlere iletilmediğini savunmak, saflıktan da öte bir durumdur. İstihbarat dairelerinde karşılaşılan sorunlar, ahbaplık ilişkileri içinde el altından halledilmektedir. Bu, eşyanın tabiatındadır."[112]

"BND'den gelen bilgileri Alman holdinglerine aktaran yer sadece Pullach' daki merkez değildir", diye yazıyor Erich Schmidt-Eenboom. Örneğin "şirket temsilcileriyle yapılan görüşmeler sırasında" bazı bakanlar bile gizli dosyaları gündeme getirebilmektedirler.[113] Konuya ilişkin bir örnek göstermek için *Hoechst* holdinge bağlı *Lurgi* ismindeki inşaat şirketine değinmektedir. *Lurgi*, İran'da bir ziraat ilaçları fabrikası kurduğu söylentileriyle ilk kez 1987 yılında karşılaşmıştı. Bu fabrikada aynı zamanda kimyasal savaş maddelerinin de üretimi mümkün olacaktı. Hükümet temsilcileriyle yapılan bir görüşmeden sonra *Lurgi* Genel Müdürü basına şu açıklamayı yaptı: "Gizlilik ilkesine ve kurallara aykırı da olsa" BND'nin hazırladığı bir rapor kendisine gösterilmişti. "Anlaşılan BND, projemizle ilgili bütün bilgilere sahip." Teknik istihbarat uzmanlarının, Alman şirketinin İran'daki müşterisiyle yaptığı bütün telefon ve faks görüşmelerini dinlemiş olduğu ortaya çıkmıştı.

Bu örnek, BND'nin 1979 yılında uygulamaya konulan Klinkel talimatına rağmen Alman vatandaşlarına ilişkin bilgileri dikkate almama konusunda istisnalar yaptığını göstermektedir. Ama BND, buna rağmen ısrarlı davranmaktadır. Sis perdesi, gerçek faaliyetleri gizlemeye devam etmektedir.

Gizli servislerin büyük bir ülküsünü şöyle özetlemek mümkündür: Her şeyi yapabiliriz, yakalanmamak kaydıyla. Pullach'dakiler için yakalanmama kaydı, İsrail'e Doğu Alman ordusundan kalan tankların gizlice ihraç edildiği ortaya çıkınca ve ünlü plütonyum olayından sonra iyice önem kazandı. Aslında daha 1975 yılında, Gerhard Mertins isimli bir Alman uyruklu silah kaçakçısının Bonn mahkemesinde kamuoyuna kapalı görülen da-

vasında BND'nin uluslararası silah ticareti işine bulaştığını ortaya çıkartmıştı. Bazen BND'nin silah sevkiyatını dahi düzenlediği oluyordu. Mertins, BND'nin ısrarları üzerine altmışlı ve yetmişli yıllarda şirketi *Merex* aracılığıyla Afrika ve Ortadoğu'ya silah sevkiyatlarını yoğun biçimde organize etmişti. Amaç, buradaki hükümetlerin Sovyetler'den gelen silahlar nedeniyle Moskova'ya siyasal ve askeri bağımlılığını kırmak veya önlemekti.[114] Mertins'in yasadışı yollardan silah ihraç ettiği ispat edildiği halde hiçbir cezaya çarptırılmadı, çünkü bir tür resmi görev ifa etmişti. Mahkemenin bu kararı, çok tartışıldı. Yoksa hükümetler kanunlara uymama özgürlüğüne sahip miydi?

Elektronik casusluk yaparken bazen yasadışı yollar izleyen gizli servislerin yakalanması, faaliyetin doğası gereği oldukça zordur. Zira dinleme istasyonlarındaki görevlilerin kulaklarını kontrol edecek, parmaklarını gözden geçirecek kimse yoktur. Yasadışı yollardan edinilen bilgilerin hangi işlemlere tabi tutulduğunu belirlemek mümkün değil gibidir. *Spiegel* dergisine verdiği demeç sırasında beklenmedik bir açıklıkla itiraflarda bulunan Gerhard Güllich, şöyle diyordu: "BND'nin telekomünikasyon alanındaki istihbarat çalışmalarını kontrol edebilecek hiçbir parlamenter birim yoktur. Aslında böyle bir kontrola gerek de yoktur. Çünkü Kinkel talimatı, anayasayla garanti altına alınan bilgilerin kaydedilemeyeceğini veya işlenmeyeceğini bildirmektedir."

Bu ifade, Bonn'da büyük bir kargaşa yarattı. Sanki BND, parlamenter birimlerin kontrolünden uzak olmak zorundaymış gibi bir ima ortaya çıkmıştı. Sanki BND'nin elektronik casusluk alanında yürüttüğü faaliyetler sadece BND' yi ilgilendirmeliydi. Meclis kulislerinde BND'nin tehlikeli bir özerk yapıya kavuştuğu yönünde tahminler yürütülüyordu. Güllich amiri olan BND Başkanı Konrad Porzner'in, kendi kurumunu bile kontrol edemez duruma geldiğinden endişe ediliyordu. Her zaman bilgiçlik taslayan bir konuşma tarzını benimseyen eski SPD'li politikacı Porzner, Gül-

lich'in sözlerini birkaç hafta sonra düzeltti ve *Süddeutsche Zeitung* gazetesinin yaptığı söyleşide şunları söyledi: "BND, başka hiçbir kurumun kontrol edilmediği ölçüde kontrol edilmektedir. Bunların başında Meclis Kontrol Komisyonu vardır, sonra Bütçe Komisyonu ile parlamentonun G-10 Komisyonu vardır. Ayrıca Sayıştay ile Veri Koruma Müsteşarı da bizi izlemektedir. Bütün bu birimler, tam bir kontrol yetkisine sahiptir ve bu haklarından da tam anlamıyla istifade etmektedirler."[115]

Bu resmi tekzip, işi iyice karıştırmıştı. Zira bundan böyle Porzner'i kimse ciddiye alamazdı. Veri Koruma Müsteşarı'nın BND'nin dinleme istasyonlarını teftişleri sırasında "telekomünikasyon istatistikçileri" ile yaptığı görüşmeler, dosyaların ciddi biçimde kontrol edilmesi gibi durumlar göz önüne getirildiğinde kimsenin buna inanması beklenemez.

Çok Şey Biliniyordu - Hiçbir Şey Söylenmedi

Yüzler asıktı. 1990 yılı başlarında resmi olarak "gizli tutulması gereken" tartışmalı bir talimat yanlışlıkla kamuoyunun eline geçti. 5 Aralık 1989 günü öğle vakti, BND, Wiesbaden'deki Emniyet Genel Müdürlüğü'ne şu ihbarda bulundu: Saat on sularında, "Rostocklu bir avukatın Doğu CDU'nun başkanı de Maiziere'le yaptığı bir telefon görüşmesi dinlenmiştir" Kaydedilen görüşme sırasında Doğu Berlinli politikacıya, bundan yaklaşık 40 saat önce Doğu Almanya'dan kaçmış olan Alexander Schalck-Golodkowski'nin "muhtemelen Hans Salzmann takma adıyla Köln-Frenchen'de bulunduğu" bildirilmekteydi.[116]

Sonradan bu haberin doğru olmadığı ortaya çıkmıştı ama olay, Doğu Alman rejiminin en önemli kişilerinin BND tarafından sürekli ve sistematik biçimde izlendiğini göstermekteydi. Belki de yıllardır yapılıyordu ve belki de halk ayaklanması sırasında daha büyük bir yoğunlukla uygulanmıştı. Gizli servislerden sorumlu za-

manın Başbakanlık Müsteşarı Lutz Stavenhagen, söz konusu dinleme operasyonunu haklı göstermek için alelacele basın toplantıları düzenledi: Buna göre BND'nin bu operasyonu, yasal bir temel üzerinde gerçekleştirilmiş, kanunda gösterildiği şekilde Doğu Almanya'daki telsiz görüşmeleri izlenmişti. Fakat bu açıklama, BND'nin yıllardır politbüro üyelerini ve Schalck ve ekibini gizlice gözetleme altında tuttuğunun resmi ağızdan onaylanması anlamına geliyordu. Bu bilgi göz önünde tutulduğunda, Schalck ile ilgili olarak oluşturulan Meclis Araştırma Komisyonu'na daha sonra sunulan telefon görüşmelerinin ve faksların dökümleri gayet cılız kalmaktadır. Anlaşılan BND, parlamenterlerin fazlaca bilgilenmesinden çekiniyordu. Zira Schalck'ın telefon numarasını Batı Almanya'dan birisinin araması halinde Pullach'daki ajanların bunu göz ardı etmesi gibi bir durum düşünülemez. Doğu Almanya'nın önde gelen isimlerini dinleme operasyonundan alınan sonuçlar ve buna ilişkin silah ticareti, sigara kaçakçılığı, teşvik yolsuzlukları ve tutuklu mübadeleleri sırasında dönen paralar hakkındaki bilgiler, mutlaka ilgili raporlarda tespit edilmiş olmalıdır. Aksi takdirde, gizli servisin görevini ihmal ettiği düşünülmelidir: BND'nin gelişmiş dinleme ve şifreleme teknolojisi, süs için değildi. Peki, söz konusu dosyalara ne olmuştu?

"Aslında bu olayın siyasi sonuçlarından çekinmekten çok eldeki imkanları kamuoyuna açıklamaktan sakınıldığı" için Bonn ile Doğu Berlin arasındaki gizli ilişkiyi belgeleyen raporlar ortaya çıkartılmamıştı, diyor Pullach çevresine mensup bir uzman. Bu kişi, Münih'in banliyölerinden birisinde bulunan küçük ama gelişmiş bir bilgisayar şirketinde çalışıyor. Şirketin BND ile olan irtibatı da çok iyi. Kendi istihbarat yöntemlerini tehlikeye atma riskinin, özellikle COCOM ambargosuna tabi mallar için geçerli olduğunu iddia ediyor. Bu yöntemler arasında da somut olarak cephe gerisine "elektronik biçimde sızma" girişimini sayıyor. Nedir bu elektronik sızma girişimi?

Bu girişimin aslında çok eskiden beri uygulandığını ve genel olarak Truva Atı prensibi olarak ifade edilebileceğini bildiriyor söz konusu uzman: "Düşma-nıma dolambaçlı yollardan bir bilgisayar temin ediyorum. Ama bu bilgisayarı daha önce prepare ettiğimden kurma işlemi gerçekleştiği andan itibaren istediğim zaman bilgisayardaki bilgileri kolayca edinebiliyorum. Bunun için ya telsiz iletişiminden yararlanıyorum veya en iyisi düzenli aralıklarla yardıma çağrılan bakım ekibim tarafından. «ünkü verilen bilgisayar ne gariptir ki, belirli aralıklarla saçmalamaya veya bozulmaya başlıyor." Söz konusu kişinin söylediğine göre elektronik casusluğun boyutları hakkında ayrıntılı bilgi edinmek isteyenleri, Soğuk Savaş döneminde Batılı şirketlerin ambargoya rağmen Doğu Berlin'e veya Moskova'ya neler teslim ettiğini dikkatle incelemelerini tavsiye edilmektedir. "Belki bazı teslimatlar, gizli servislerin doğrudan talimatıyla gerçekleştirildi", diyerek de herkesi bir kez daha şaşırtıyor.(117)

İşte gerçekler: Doğu Bloku'nda eskiden beri büyük bir modern teknoloji açlığı vardı. Bu hem Doğu Almanya için geçerliydi hem de Varşova Paktı'nın bütün diğer ülkeleri için. Halkın malı olan elektronik sanayii, her zaman Batı' daki teknolojinin on yıl gibi gerisinde kalmaktaydı. Mikroçiplerin özellikle askeri önemi nedeniyle NATO ülkeleri, daha 1949 yılında Batı-Doğu ticaretine ilişkin bir koordinasyon komitesi (COCOM) kurarak ihracatta sınırlamaya ve ticarette kontrollere başladı.

COCOM kararları batı menşeli yüksek teknoloji ürünlerinin, elektronik cihazların ve bilgisayarların özel izin olmaksızın Doğu Bloku'na ihracatını kesinlikle yasaklamaktaydı. Buna rağmen Schalck tarafından idare edilen KoKo isimli dev şirketin elemanları yasaklanan bu cihazların çoğuna yasadışı yollardan sahip oldu. Büyük kâr oranları ile çalışan batılı işadamlarının yardımına başvuran Schalck ve arkadaşları bu malları çeşitli yollardan temin ediyorlardı. Bunda büyük bir başarı sağlamışlardı: Devlet Gü-

venlik Bakanlığı'nın (Ministeruim für Staatssicherheit; MfS), sanayinin ve üniversitelerin sipariş listeleri kısa bir süre içinde karşılanıyordu. Bazı ajanlar, doğu'nun batı malı yüksek teknoloji ürünleri ile bu denli kalkınmasına şaşırmışlardı. COCOM'da en çok oya sahip olan Amerika'nın, söz konusu ambargoyu bir tür korumacılık olarak uyguladığı da iddia ediliyordu. Yani ÜBM, *Hewlett-Packard* veya *DEC* gibi Amerikan şirketlerine doğuya ihraç etme imkanı tanırken Avrupa şirketlerinin ambargoya bağlı kalmasını sağlamaya çalışıyor ve bu şekilde rakiplerini ortadan kaldırıyorlardı.[118] Ama *Siemens*'in ürettiği mallar da ambargoyu delebilmekteydi. Yoksa bunun nedeni, bu cihazların gizli servisler tarafından düzenlenmiş olması mıydı?

Schalck'ın 30 nolu ticaret dairesinde çeşitli "sevkiyat hatları" bulunmaktaydı. Örneğin 9 nolu sevkiyat hattı, yurt dışındaki temsilciliklerle ilgilenmekteydi (bunların arasında *Siemens*'in Batı Berlin şubesi de bulunuyordu). Burada, Dr. Ramotar S. ismindeki temsilcinin, 1988 yılında "Doğu Almanya'da çok sayıda bayanla tanışıklığı" dışında "BND ile yakın bir işbirliği" içinde olduğu MfS tarafından öne sürüldü. Bu tarihten sonra, bu kişi için bir daha Berlin'e girme "müsaadesi" verilmedi. *Siemens*'in diğer çalışanları hakkında da Stasi, "BND ile irtibat" sağladıklarını öne sürdü (Münih'deki holding merkezinde Doğu Avrupa ticareti bölüm başkanı Friedrich R. buna örnek gösterilebilir).[119] Öte yandan pek çok Doğu Alman ajanı, Batı Alman elektronik devlerinin önemli mevkilerine sızabilmişti.[120]

"Devlet Güvenlik Bakanlığı'nın, özellikle de enformasyon ve değerlendirme merkezinin isteği üzerine", diyor 1990 yılı mayıs ayı başında emniyet genel müdürlüğünde ifadesi alınan Alexander Schalck, "normal konfigürasyonlu *Siemens* marka bir bilgisayar finanse edilmiştir." MfS'nin tam ortasında *Siemens* marka bir bilgisayar kurmak ve bu bilgisayara sızarak MfS'nin içini dışını öğrenmek için BND'nin ajanları neler vermezdi ki? Bu konuda

itirafçı Schalck şunları söylüyor: Bilgisayar, 2 nolu sevkiyat hattı (*İntrac*) üzerinden "*Siemens* AG'nin düzenleme ilkelerine uygun olarak ve yasal biçimde teslim edilmiş, kuralına uygun şekilde kurulmuştur" Bunlar hangi düzenleme ilkeleridir? *Siemens* ile yapılan sözleşmeyi İntrac şirketi düzenlemişti. Zira bu şirket, "kendi bilgisayar merkezinde *Siemens* şirketinin yasal yollardan temin edilmiş teçhizatına sahipti ve *Siemens*'in bakım ekibi düzenli aralıklarla bu şirkete gelip gerekli işlemleri yapabiliyordu." *Siemens* tarafından gönderilen bakım ekibi mi? Yoksa bakım ekibi bu şekilde *İntrac*'ın farkına bile varmayacağı yöntemlerle gizli dosyaları kopya mı etmişti? KoKo'nun eski başkanı ağzından gizli bilgiler mi kaçırmıştı yoksa yanlış kelimeleri mi seçmişti?[121]

Bu konuya ilişkin *Siemens*'in yaptığı açıklama oldukça kısa: "COCOM kurallarına aykırı bir işlemde hiçbir zaman bulunulmamıştır, bulunulamaz da."[122] Yasal mı, yasa dışı mı? Eğer bütün bunlar bir BND operasyonu idiyse (yani Doğu Berlin'e *Siemens* marka bilgisayarlar kurmak, bu bilgisayarlara yüklenen gizli bilgileri daha sonra sessizce çekmek) ihracat için gerekli olan izinleri temin etmek pek zor olmamıştır herhalde. Zaten Schalck'ın açıklamaları da bu yöndedir. 30 nolu ticaret dairesi, "*Siemens* benzeri büyük şirketlerle resmi çalışma temaslarında bulunmaktaydı" ve "hiçbir zaman bu daire ambargo ürünlerinin temininde rol oynamamıştı" Bu örneğin, *Siemens* tarafından sağlanan "bilgisayar aktarım tertibatının", "sözleşmeli olarak teslim edilen cihazların sadece Batı Almanya Ekonomi Bakanlığı'nın izniyle", hatta gerektiğinde Paris'teki COCOM bürosunun oluruyla satıldığını iddia etmektedir. Ama bu tip "aktarım tertibatı", nokta hedeflere yönelik casusluk girişimlerinin en yaygın araçları arasında sayılmaktadır.

BND'nin, Devlet Güvenlik Dairesi'nin ve ordunun çevresindeki sis perdesinde çalışan başka bir şirketin cihazları da Doğu Almanya'ya satılmıştı. Örneğin burada, 4 nolu sevkiyat hattı, İsviçre üzerinden "*Rhode & Schwarz* şirketinin ürünlerini"

temin etmişti. Bu şirket, dinleme teknolojisi üzerinde uzmanlaşmıştır. Doğu Almanya, Schalck'ın emniyet görevlilerine verdiği ifadede vurguladığı gibi Rhode & Schwarz ile "prensipte hiçbir iş bağlantısına sahip olmasa" bile "malların sevkiyatı sırasında bazen batının ambargo kuralları delinmiş olabilir" Cihazlar muhtemelen MfS'de Ana Bölüm III'e kurulmuştu. Bu bölümün halk arasındaki ismi "Dinle ve İzle"ydi ve doğu ve batı Almanya'da yaşayan rejim düşmanlarının izlenmesi görevini yürütüyordu.[123]

Ana Bölüm III'ün uzmanları, "Batı Almanya'da yaşayan yüzden fazla önemli kişiyi", politikacıları, şirket yöneticilerini, bankerleri ve bazı gazetecileri ile bunlara ait büro, otomobil ve özel telefonları "hedef" almışlardı. Bu bilgiyi, bölümün başkanı olan Tuğgeneral Horst Männchen daha sonraları örtük şekilde de olsa vermiştir.[124] Düşmana kendisine karşı kullanabileceği silahları vermek pek makul olmadığı için bunların manipüle edildiğini söylemektedir. *Rhode & Schwarz*'ın ya bu işlemden haberi yoktu ya da aletler Doğu Berlin'e planlı şekilde ve gizlice sokulmuştu. Böyle bir durumda mutlaka BND'nin yardımına başvurulmuş olmalıdır. Zira bu sevkiyat, MfS'nin gizli dosyalarına ulaşabilmek için BND'ye yepyeni bir imkan tanıyacaktır.

Global Ağdaki Casuslar

Tarih 14 Nisan 1986, yer Libya başkenti Trablus ile yaklaşık 700 kilometre uzaklıktaki liman kenti Bingazi. Yerel saatle sabah saat iki. F-111 tipi 30 Amerikan avcı uçağının saldırısı tam on bir buçuk dakika sürdü. Libya diktatörü Muammer Kaddafi, Aziziye Kışlası'nın avlusuna kurulmuş olan Bedevi çadırında uyuduğu için bu saldırıdan sağ kurtulabildi. Zira lazer güdümlü 950 kiloluk en az iki en çok dört bomba, hedefe tam isabet ederek ve Aziziye Kışlası'nı yerle bir etmiştir. Kaddafi'nin on beş aylık evlatlık kızı bu saldırıda hayatını kaybederken iki oğlu ağır biçimde yaralanır.[125]

Askeri açıdan bakıldığında bu saldırı, büyük bir başarısızlığı simgelemekteydi. Çünkü en az 32 adet bomba hedefine varmalı ve Amerika'nın baş düşmanını öldürmeliydi. Bu saldırıdan dokuz gün önce Berlin'deki "La Belle" isimli diskoteğe yapılan hain suikastın intikamı bu şekilde alınacaktı. Diskoteğe konulan bomba, bir Amerikan yüzbaşısını ve iki sivili öldürmüştü. İki yüzün üzerinde insan da kısmen ağır şekilde yaralanmıştı. Libya'ya yönelik hava bombardımanı tamamlandıktan sonra televizyonda bir konuşma yapan Başkan Ronald Reagan, saldırının bir tür "nefsi müdafaa" olduğunu dünyaya ilan eder.

Aslında diskoteğe düzenlenen bombalı suikast önlenebilirdi. Amerikan istihbaratı durumu öğrenmişti ama saldırıdan tam onbeş dakika sonra diskoteğe gelebilmişti. Libya'daki telsiz ve telefon görüşmelerinin elektronik olarak izlenmesi işi, CIA Başkanı William Casey Libya Devrim Lideri'ni 1985 yılında ABD'nin baş düşmanı ilan ettikten beri, Amerikan istahbarat servislerinin en önemli görevi haline gelmişti. Amaç, Muammer Kaddafi'yi devirmek ya da ortadan kaldırmaktı. National Security Agency (NSA), dünyanın dört bir yanına dağılmış dev antenleriyle Kaddafi'nin Trablus'taki gizli merkezinden gelen bütün bilgileri izleyebilecek ve büyük elçiliklere gönderilen talimatları dinleyebilecek durumdaydı. Örneğin 1986 yılının ilk aylarında yaklaşık dört yüz telsiz görüşmesi izlenmişti. Bu iş için ya Akdeniz'de seyreden bir ABD casusluk gemisi ya da NSA'nın Augsburg yakınlarındaki Gablingen kentinde bulunan tesisleri kullanılmıştı. Fakat kaydedilen mesajlar bir türlü deşifre edilemiyordu. Bu nedenle NSA ajanları, Pullach'daki Alman dostlarını yardıma çağırmışlardı.[126]

Yıllar süren bir işbirliği çerçevesi içinde Libya, yetmişli ve altmışlı yıllarda BND'den ciddi miktarda teknik yardım almıştı. Bunlar arasında *Crypto AG* isimli İsviçre şirketinin en modern şifreleme ve deşifreleme cihazları bulunuyordu. Aynı cihazlar, başka yollardan İran'a da ulaştırılmıştı.[127] *Crypto AG*, BND ile çok

yakın bir irtibat halindeydi. Gizli servisler tarafından yönlendirilen bu tür "teknik yardımlar", ki Libya örneğinde *Telemit* isimli bir paravan şirket üzerinden yürütülmüştü, hiçbir zaman karşılıksız bırakılmıyordu. Zira bir ülkenin muhaberatında kullanılmak üzere şifreleme cihazları gönderen bir başka ülke, bu şifreleme cihazlarının bir anahtarını da kendisine saklar.

Böylece BND, Amerika'nın yardım çağrısına kolayca karşılık verebildi: 25 Mart 1986 günü Trablus'tan yurt dışındaki sekiz Halk Bürosu'na (Libya Büyük Elçilikleri'ne) üç satırdan oluşan kısa bir mesaj geçilir. BND tarafından çözülen bu mesajda, büyük elçiliklerden, Amerikan hedeflerine karşı yürütülecek bir saldırı için hazırlıklı olmaları ve gerektiğinde "planı" uygulamaları isteniyordu. Mesaj, doğrudan Libya gizli servisinin başkanı tarafından gönderilmekteydi. Bundan on gün sonra Doğu Berlin temsilciliğinden Trablus'a yollanan bir raporda, operasyonun "yürütülmekte" oluduğu ve hiçbir ipucunun Libya'ya varmayacağı şekilde düzenlendiği bildirilmişti. Artık operasyonu önlemek mümkün değildi.

Libya'ya yapılan hava saldırısını haklı göstermeye çalışan Reagan hükümeti, Trablus'a yönelik telsiz konuşmalarından bazı bölümleri kamuoyuna açıkladığında büyük bir hata etmişti. Yıllar sonra NSA Başkanı Tuğgeneral William E. Odom'un dolaylı olarak da olsa itiraf ettiği gibi, Libya, bu olaydan hemen sonra gizli kodlarını ve şifreleme cihazlarını değiştirmişti. Bunun üzerine BND ile NSA, Libya'dan aldıkları istihbaratta önemli ölçüde eksik kaldıklarından şikayet etmeye başladılar.[128] Fakat 1987 yılında bu eksiklik ortadan kaldırılabildi.

Daha 1985 yılında BND'nin ajanları ve Amerikan dostları, Kaddafi'nin çöl devletine yardımda bulunmuşlardı: CIA Başkanı William Casey, Libya Devrim Lideri'ni ve onun terörist faaliyetlerini izleme işini Amerikan gizli servislerinin en önemli görevi ilan ettikten sonra BND'ye de seslenmiş ve bu hedefe yönelik istihbari

çalışmalarda (Amerikan jargonunda "special collection" [özel koleksiyon] denilmektedir) işbirliği yapıp yapamayacağını sormuştu. Çünkü ABD, Trablus'ta diplomatik bir temsilcilik bulundurmadığından ve bu kanaldan Libya'ya ajanlar sokamadığından dost gizli servislerin desteğine muhtaçtı. Pullach bu ricayı hemen olumlu karşıladı ve Libya'da bir yurt dışı temsilciliği kurdu. 1987 yılı başında da bu temsilcilik çalışmalara başladı.[129]

Söz konusu "special collection" çerçevesinde tayin edilen hedeflerden birisi, bir odanın içinde yapılan konuşmaları bir lazer mikrofonuyla kaydetmekti. Bu teknik şöyle işlemektedir: Görüşmenin yapıldığı odanın penceresine bir lazer ışını gönderilir. Radar tekniğindeki gibi yansıyan ışın kaydedilir ve güçlendirilir. Odadaki seslerin neden olduğu titreşimler, bu şekilde "yeniden oluşturulabilmektedir"

İleri dinleme tekniklerinin ikinci bir türü, "Geheimcode Veil" [Gizli Kod: Veil] isimli kitabın yazarı Bob Woodward'un bu kitapta belirttiği gibi "kabul eden ülkede kimsenin bile aklına gelemeyeceği" ve yetmişli yıllarda NSA tarafından geliştirilmiş olan bir teknikti: Ahizesi kapatılan bir telefonun mikrofonu, telefon hattına zayıf sinyaller vermeye devam eder. Telefon hattına girenler, bu sinyalleri izole edebilir ve uygun elektronik cihazlarla sabit bir ses haline dönüştürebilir. Böylece, görüşme yapılmayan normal bir telefon, odanın içindeki konuşmaları dinleyen bir cihaz haline gelir. CIA'in "special collection"u arasındaki bu yöntemde, kaydedilen görüşmeler deşifre etme işlemine gerek kalmaksızın sadece tercüme edilmek suretiyle değerlendirme aşamasına geçilmektedir. Böylece kısa bir süre içinde mesajlar düz metin haline getirilebiliyordu.

BND, başka kanallar kullanarak da Libya'nın veya Ortadoğu'nun başka kriz bölgelerinin telekomünikasyonu hakkında ayrıntılı bilgiler edinmektedir. Örneğin kısa bir süre önce yasadışı dinleme girişimleri nedeniyle tartışmalara yol açan İspanya gizli

servisiyle birlikte güney İspanya'da bir "Telekomünikasyon İstatiği Temsilciliği" bulundurmaktadır (kod adı: "Eismeer" [Buz Denizi]). Bu merkez, Conil isimli küçük bir kasabanın yaklaşık bir kilometre kuzey batısındadır. Burası, bütün dünya üzerindeki telsiz/telefon görüşmelerinin bir düğüm noktasını oluşturan Cadiz'in çok yakınındadır.[130]

Marbella ve Cebelitarık tarafından Jimena de la Frontera yakınlarında, doğudan gelen ve biri Lübnan'dan diğeri Libya'dan olmak üzere bir insan kolu kalınlığındaki deniz yatağı kablosu İspanya'nın Akdeniz sahillerine çıkmaktadır. Diğer tarafta, yani Conil yakınlarındaki Atlantik sahillerinde, tam üç adet deniz yatağı kablosu sahile çıkmaktadır: Bunlardan biri ABD, diğerleri ise Güney Amerika ve Batı Afrika'dan gelmektedir. Dördüncü bir bağlantı ise, telsiz iletişim yardımıyla Portekiz'deki Gibalbin'e, buradan da bir deniz yatağı kablosuyla İngiltere'ye varmaktadır. Jimena ile Conil arasındaki yaklaşık 70 kilometrelik kara bağlantısı, bütün kabloları birleştirmektedir ve telsiz iletişim ile sağlanmaktadır. Böylece İspanya yarım adasının güney ucu telsizle geçilmiş olur. Başka bir şekilde ifade edilecek olursa: Amerikan kıtası ile Ortadoğu arasında yapılan bütün yüzey görüşmeleri, Conil ile Jimena arasındaki mesafeyi telsizle aşmak zorundadır. Deniz yatağı kablolarındaki görüşmeleri izlemek prensipte çok zor olduğundan, BND (İspanya'nın desteğiyle) hassas antenlerini telsiz aktarma istasyonuna doğru yönlendirmiştir. BND'nin amacı, sadece Güney Amerikan uyuşturucu kartellerinin Ortadoğu'daki işbirlikçileriyle vardığı anlaşmaları dinlemek değil elbette. Batı istikametinde gerçekleştirilen ve İspanya ile Almanya için ilginç gelebilecek uluslararası bütün telefon görüşmelerini (yani siyaset, askeriye, bankalar ve holdingler gibi) de izlemektedir.

Güney İspanya'daki söz konusu verimli operasyon, "Delikatesse" [Lezzetli Yemek] kod adı altında yürütülmektedir. Ajanların ne kadar espirili olduğu bir kez daha ortaya çıkmıştır.

İsviçre Görüntüsü Arkasında

Kasım 1994. Hannover'deki CeBIT bilgisayar fuarı. On sekizinci teşhir salonunun üst katında uluslararası düzeyde yaklaşık yirmi beş özel şirket, ürünlerini tanıtmaktadır. Kullandıkları tema: "Güvenlikli Bilgisayar Merkezi" Yangından korunma, kesintisiz güç kaynakları, hırsızlıktan korunma ile en modern şifreleme yöntemleri söz konusudur. Veri ağları çağında, önceleri gizli servislerin yegâne kullanıcısı olan kriptoloji, artık ticari alana da ayak basmıştır ve giderek artan bir talebe karşılık vermek zorundadır. Kıtalar arası iletişimini online yürüten pek çok holding, gizli bilgilerini kodlayarak yollamaktadır. Böylece ekonomik casusluk, profesyonel veri hırsızları ve canı sıkılan ajanlardan korunmaya çalışmaktadırlar. Korunmak, çağımızın bir gereği olmuştur.

Ama şu da bir gerçektir ki, kriptologlar topluluğu küçüktür ve sanayi ile gizli servisler arasındaki şifreciler arasında yoğun bir tecrübe alış verişi yürütülmektedir. Müşterisini istenmeyen misafirlerden koruyan bir kilit satan bir kriptocu da bu kilidin anahtarına sahiptir. Gerektiğinde müşterisinin sistemine gizlice girebilmektedir. Başka biçimde ifade edilirse: Bir üretici, elektronik şifreleme cihazını dünya çapında piyasaya sürdüğü ve bu cihazların kodlarını bir gizli servise verdiği takdirde, gizli servis dünyanın dört bir yanındaki veri ağında tanınmaksızın korsanlık yapabilmektedir. Bu işlemin temel prensibi, PROMIS yazılımındaki arka kapı örneğine benzese de çok daha zorlayıcı bir niteliğe sahiptir.

CeBIT fuarında bu bölüme ayrılan 3.000 metre karelik sergi alanı, dev şirketlerin güvenlik birimleri için olduğu kadar önemli devlet dairelerinin temsilcileri için de büyük bir öneme sahiptir. Bazıları resmi kimliklerini gösterirken diğerleri tanınmamayı yeğlemektedir. Bir benzetme kullanılacak olursa, trençkotlarının yakalarını kaldırarak gizli kalmak istemektedirler. "Az önce Emniyet

Genel Müdürlüğü'nden memurlar geldi", diyor Aachen kentinde yeni kurulan *KryptoKom* isimli bir şirketin halkla ilişkiler müdiresi naif biçimde. Sonra da Bonn'daki Bilişim Tekniğinde Güvenlik Dairesi ile zaten "çok yakın bir temas" halinde olduklarını ilave eder.[131]

Bu yıl, clipper çipine ilişkin siyasi tartışmalar önemli bir rol oynamaktadır. Tırnak büyüklüğündeki bu şifreleme birimi, Amerikan hükümetinin görüşüne göre ABD'de kanuni standart haline getirilmek istenmektedir. Böylece istihbarat servisleri ve emniyet güçleri, ihtiyaç hasıl olduğu takdirde (veya emir üzerine) gerekli anahtara sahip olabileceklerdir (bkz. NSA ile ilgili bölüm). Bu yolla, güvenlik güçleri ile emniyet teşkilatının daha işin başında telefon ve faks izleme görevinden yoksun kalması (örneğin Almanya'da federal birimler, cep telefonu hattına kanunen girememektedir) önlenmeye ve suç örgütlerine karşı mücadelede geri kalınmamaya çalışılmaktadır. Gizli veri ağlarına yönelik dinleme operasyonuyla ilgili kriterler bütün ayrıntılarıyla tanımlanmış olmasına rağmen (telefon dinleme kuralları gibi), konuya ilişkin eleştirmenler, clipper tekelinin Büyük Birader'e bütün kapıları ardına kadar açacağından endişe etmektedirler. Asıl önemli olan, günlük yaşantıdaki mahremiyettir. Zira hiç kimse, National Security Agency'nin clipper çipine ayrı bir erişim imkanına sahip olmadığına inanacak kadar saf değildir.

CeBIT fuarındaki on sekizinci sergi salonu, gizli servis uzmanları için iki hafta süreyle en büyük ilgiyi çekmiştir. Bir bakıma dostlar bu şekilde bir araya gelmiştir. Zira bu sergi salonundaki bütün şirketler, istihbarat servisleriyle yakın bir işbirliği içindedir. "Who we are" [Biz kimiz?], şeklinde bir başlık atmış *Algorithmic Research Ltd* (AR) şirketi sergi standında dağıtılan tanıtım broşürüne. Bir espirili ziyaretçi, fuar çıkışında çöpe attığı bu broşürün üzerine şunları yazmış: "Are we Mossad?" [Biz Mossad mıyız?]

Bu espiri aslında hiç de yanlış değil. Çünkü AR'in merkezi İs-

rail'in Givat-Shmuel kentindedir. Almanya şubesi ise Frankfurt yakınlarındaki Dietzenbach'dadır. Ayrıca şu şirket, alanının önde gelenleri arasında gösterilmektedir. İsrail'den gelen baylar, kendini beğenmiş bir edayla ilk önce herkesten kartvizitlerini istiyor ondan sonra görüşmeye başlıyor. Görüşmeler sırasında da sürekli olarak birileri ortalıkta dolaşıyor. Bütün konuşulanları onlar da duyuyor.(132)

Hayır, Mossad'la hiçbir ilgileri yok. Evet, kripto şirketleri arasındaki rekabet artmaktadır. Hayır, Amerikan clipper çipi benzeri bir şifreleme tekeline ilişkin İsrail'de herhangi bir tartışma yoktur. Sadece dost ülkelere satış yapıyorlar. "Karşıdakilere bir sorsanıza, onlar İran'a satış yaptılar", diyor Givat-Shmuel'den gelen görevli meraklısına. Karşıdaki standda ise İsviçre'nin ünlü şirketi *Crypto AG* bulunuyor.

Genç bir adam. En çok yirmi beş yaşında. Şık giyimli, terbiyeli. Standın önünde bir ileri bir geri gidiyor ve meraklı ziyaretçilerle hemen konuşmaya ilgilenmeye başlıyor: "Size nasıl yardımcı olabilirim?" Zürich yakınlarındaki Zug kentinde bulunan *Crypto AG*, son yıllarda sıkça adından bahsettirdi. Bu hassas alanda çalışan bir şirket için bu kadar çok ilgi aslında fazla. Muhtemelen şirketin güvenlik bölümünde görevli olan bu genç "avcı", teknik sorular karşısında bilgisiz olduğunu belli ediyor ve clipper çipi hakkında hiçbir şey duymadığını söylüyor. Bunun yerine şirketi tanıtan bol renkli bir broşür veriyor. Şirketin imajını düzeltmek büyük bir öncelik.

Broşürde şu bilgiler yazılı: *Crypto AG*, İsveçli "Şifre Öncüsü Boris Hagelin" tarafından 1952 yılında bir vakıf olarak kurulmuş. Ama unutulan pek çok bilgi var: Örneğin Hagelin, savaş sırasında Amerikan ordusu için şifreleme cihazları geliştirmiştir. Böylece Amerikan kriptologlar topluluğuyla çok iyi ilişkiler kurabilmiştir ki, bu topluluğun birçok üyesi, daha sonraları NSA'da görev almıştır. "Tarafsız ve bağlantısız olan İsviçre, şirketinin ba-

ğımsızlığını ve bütünlüğünü dünya çapında koruyabilecek en ideal kuruluş yeriydi", denilmektedir broşürde. Ardından uluslararası faaliyetlerle ilgili uzunca bir liste sunulur: Sanayiciler, hizmet şirketleri, idari birimler, diplomatik temsilcilikler ve ordular. Ancak, "şirketimizin en önemli politikası, hiçbir müşterimiz hakkında bilgi vermemektir." Ama yine de şu kadar söylenebiliyor: Crypto sistemleri, "dünyanın bütün kıtalarındaki 130 ülkede kullanılmaktadır."[133]

1993 yılının aralık ayında İsviçreli bir matematikçi, Bern Başsavcılığı'nda bulunan Fiche isimli gizli bir dosyaya göz atma imkanına kavuşur. Bu gizli dosya, devlet güvenlik birimlerinin "milli güvenlik" sebebiyle izlediği İsviçre vatandaşlarını içermektedir. Fiche dosyası, daha önceki aylarda gazetelerde büyük patırtılar koparmıştı. Dosyadaki bazı bölümler karartıldığı halde okuyabildiği bölümler, tepesini attırmaya yetmişti: Söz konusu matematikçi hakkında tutulan bir dosyada, kendisinin birkaç yıl önce Zug'daki *Crypto AG*'de çalışmaya başladığı ama eski bir Doğu Almanya vatandaşıyla evlendiği için kısa süre içinde işten atıldığı yazılmaktaydı. Şimdi ise bunun esas nedenini öğrendi: Şirket, "kendi alanıyla ilgili istenmeyen bilgilerin rakiplere geçmesini" istemiyordu. Dosyada aynen bunlar yazmaktaydı. Bu bağlamda "Batı Almanya Savunma Bakanlığı tarafından güvenlik açısından sakıncalı" olarak sınıflandırılmıştı. Batı Almanya Savunma Bakanlığı tarafından mı? Eşi, Doğu Berlin'deki MfS ile halen ilişkide olsa bile Doğu Alman gizli servisi *Crypto AG* için niçin "rakip" olsundu ki?[134]

Crypto şirketinde, Almanya ile yakın ilişki içinde olunduğunu hatırladı. Bu, herkesin bildiği bir sırdı. Örneğin yöneticilerin bazıları, *Siemens* kökenliydi. Savunma sanayii ve elektroniği alanında dünyanın en büyük şirketlerinden birisi olan *Siemens* ile sürekli bir teknik ve ticari işbirliği kurulmuştu. Mart 1988'de ise eski bir Crypto müdürü (öncesinde *Siemens*'de de yöneticilik yapmıştı)

ağzını tutamamış ve Zug'daki şirketin "*Siemens*'e ilişkin olarak büyük bir serbesti"ye sahip olduğunu açıklayıvermişti.[135] Ama bütün bunlar, Alman Savunma Bakanlığı'nın bir İsviçre şirketine niçin güvenlik talimatları verdiğini açıklamıyordu.

Crypto'da çalışmış olan matematikçiye yönelik şüpheler İsviçre güvenlik teşkilatının kayıtlarına göre daha sonra "asılsız" çıkmıştı ama bütün bu bilgiler gazeteler aracılığıyla kamuoyuna duyurulduğunda Crypto AG ile ilgili bilmece kendiliğinden çözülmüştü.

Boris Hagelin'in aynı isimdeki oğlu 1970 ağustosunda beklenmedik biçimde vefat edince şirket sahibinin oğlunun öldürülmüş olabileceği söylentileri ortada dolaşmaya başladı. Hagelin, şirket yönetiminden hemen çekilmiş ve şirketi satmıştı. Şirketi satın alanların NSA veya ona bağlı bir naylon şirket olduğu yönündeki iddiaları da yalanlamıştı. Düzenlenen olağanüstü genel kurul toplantısında Josef Bauer isminde bir adam, yönetim kurulu üyeliğine seçilmişti. Bauer, adres olarak "Pullacher Straβe 5, Groβhesselohe/Münih" demişti. Bu, bir tesadüf değildi: Zira "Pullacher Straβe", BND merkezinin bulunduğu Heilmannstraβe isimli caddenin kuzeye doğru olan devamıdır. Bauer, bundan üç yıl sonra görevinden istifa eder. Görevinin yeterince gizli olmadığını düşünü-yordu. İstifasında sonra yerine gelen yönetim kurulu başkanı, Münihli bir kayyum olan Eugen Freiberger olmuştur. 1982 yılında düzenlenen bir genel kurul toplantısında, ilk kez Freiberger'in *Schweizerische Kreditanstalt* bankasının Zug şubesinde saklanan bin franklık 6.000 hisseden 5.994'ünü temsil ettiği anlaşıldı. Yani Freiberger, burada da adeta bir kayyum görevini üstleniyordu ve hisselerin neredeyse tümüne sahipti. Yoksa Freiberger'in arkasında hâlâ BND mi vardı?[136]

Daha sonra yapılan araştırmalara göre, bütün izler Lihtenştayn üzerinden "Almanya 'Federal Sermaye İdaresi'ne varmaktaydı", diyor *Crypto*'nun eski müdürlerinden Hans Bühler. Bu idareden de

"Özel Sermaye Bölümü"nün Groβhesselohe'deki bir şubesine ulaşmaktaydı. Bu birim, "Noel Baba Kampı" ndan yani BND'nin Pullach'daki karargâhından bir kaç dakika mesafedeydi. Muhtemelen bu birim, BND'nin gizli bir şubesidir. Örneğin 1965 yılından kalan bu "birime" ait bir "özel talimat"ta, telefon numaralarının, "personel yakınlarına veya akrabalarına (...) zorunluluk halinde açık adresle birlikte verilebilir" yazmaktaydı. Ama resmi olarak bu "birim"de çalışan açık adresli "kimse yoktu".[137]

Hans Bühler'in yaptığı araştırmalar şu sonuca varmaktaydı: Bad Godesberg'deki "Şifreleme Merkez İdaresi", 1970 yılında "firma sahibinin dosyalarını (...) ilgili birime satmıştır. Fakat bu kişi, konu hakkında hiçbir şey bilmediğini söyleyecekti. Münih'deki *Siemens* şirketi ise bu kişi tarafından şirket idaresinin faaliyetler bölümünün yürütülmesiyle görevlendirilmişti." Bütün bu bulgular, Zürihli bir gazeteci olan Res Strehle'nin araştırmalarıyla da örtüşmektedir. Eskiden Crypto'da laboratuvar görevlisi olarak çalışan bir kişiyle görüşen Strehle, yetmişli yılların başlarında bir şifreleme cihazının anahtar üretme biriminde değişikliğe gidildiğini öğrendi. Söz konusu değişiklikleri içeren çalışma planı ise daha önce adı geçen "Şifreleme Merkez İdaresi"ne kontrol için gönderilmişti.[138] O sıralar, eski ABD üssünde bulunan bu idare, BND'nin şifreleme ve deşifre elemanlarının çalıştığı gizli bir birimdi. Daha sonraları bu idare, Bilişim Teknolojisinde Güvenlik Dairesi'ne (BSI) bağlanarak özerk yapısı sona erdirilmiştir.

Şimdilerde Münih'deki *Deutsche Treuhand-Gesellschaft* [Almanya Kayyumluk Şirketi] *Crypto AG*'nin tek hissedarı olarak çalışmaya devam etmektedir. Eski bir Crypto finans müdürü şöyle diyor: "Şirketin sahibi Almanya".[139]

Tahran'daki Truva

Eldeki mozaiğin desenleri iyice belirginleşiyor: Merkezi, nispeten dikkat çekmeyen bir ülke olan İsviçre'de bulunan ve yeniliklere açık olan bir şirket, bütün dünyaya "yazı, veri, konuşma, faks ve çok kanallı uygulamalar için şifreleme cihazları" (Crypto AG) satmaktadır. Bu cihazlar sayesinde, özel veya resmi kurum ve kuruluşlar, telekomünikasyonlarını güvence altına almaktadırlar. Böylece veri alış verişi, rakiplerine karşı tam olarak korunmaktadır. Ama BND, söz konusu cihazların kod anahtarlarını elinde tuttuğu için dünya iletişim ağına girerek bütün bu gizli bilgileri Libya örneğinde olduğu gibi kolayca izlemekte midir? "Eğer *Crypto AG*, hükümetin resmi biriminin etkisi altında kalmışsa veya kalmaktaysa", diyor Hans Bühler, "bazı müşteriler için bu iddia gerçekten de uygulanmış olabilir."[140]

Bühler, söylediklerinin önemini gayet iyi biliyor. 1992 yılı mart ayında *Crypto* için çıktığı bir iş gezisi sırasında Tahran'da tutuklanan Bühler, casusluk ve yolsuzluk suçlamasıyla mahkeme önüne çıkarılmış ve dokuz ay bir hücrede kaldıktan sonra serbest bırakılmıştı. Bu amaçla *Crypto AG*, İran makamlarına tam tamına bir milyon dolarlık bir "kefalet" bedeli ödemek zorunda kalmıştı. Bühler, şirket merkezine döndüğünde büyük bir sevinçle karşılanmıştı ama kısa bir süre sonra işinden atılmıştı. İşinden niçin atıldığı halen bir muamma.[141] Yoksa Bühler, iddia edildiği gibi başka bir makam adına mı çalışıyordu? İkili oynayan bir ajan mıydı? Bühler, daha sonraları bütün bu iddiaları ciddi biçimde reddettiği ve aksini ispatladığı halde İran'daki avukatının davanın gidişatı hakkında *Crypto*'ya sürekli biçimde bilgi vermesini istemiyor, buna karşılık şirketin ilgili bütün dokümanlarını görmek istiyordu. Bütün bunlara ilaveten İran "fatihi", ülkesine döndüğünde kendisini bir kahram gibi görüyordu ve kamuoyu önünde konuşmasını çok seviyordu. *Crypto* gibi bir şirket için bu kadar çok kamuoyu ilgisi fazlaydı. Sonuç: İşveren ile kendisi arasındaki

güven ortamı zedelenmişti. Ama yine de Bühler'in işinden olması büyük bir sürprizdi.

Bunun üzerine Bühler, bilgi almak üzere *Siemens AG*'ye başvurdu. Buradaki yetkililer, "işten atılma olayından dolaylı olarak ve daha sonra haberdar olduklarını" temin ediyorlardı. Aynı şekilde *Deutsche Treuhand-Gesellschaft*'ın, yani *Crypto*'nun asıl sahibinin temsilcisi konuşuyordu. Masa altından edindiği bilgilere göre Bühler, "Münih'deki beylerin, şirkete zarar verdiğini" düşündükleri için işten atılmıştı.(142)

Tahran'daki tutuklama olayı ve mahkeme kararı sadece molla rejiminin keyfi bir kararı mıydı? Bühler, iddiaların hepsini reddiyor. Tahran Askeri Mahkemesi'nin aksine "personele veya askeri birimlere rüşvet vermek üzere (...) gizli toplantılar" düzenlemediğini de söylüyordu. O halde en makul gelen açıklama şu olabilir: İran'daki rejimin önde gelenleri, en geç 1991 yılı sonunda BND'nin, İran gizli servisi VEVAK ile Bonn Büyük Elçiliği arasındaki şifreli telsiz ve teleks görüşmelerini çözebildiği sonucuna varmışlardı. Zira Pullach'daki kriptologlar, kendilerine *Crypto AG* tarafından satılan cihazların şifrelerini bilmekteydiler.(143)

İran'ın Alman başkentindeki diplomatik temsilciliği, çok önceden beri VEVAK'ın Tahran dışındaki en önemli merkezi sayılmaktadır. Örneğin 1991 yılı ağustos ayında, İran'ın sürgündeki siyaset adamı Şahpur Bahtiyar Paris'te öldürülmüştü. Bu olaydan hemen sonra basında çıkan söylentilerde, İran'ın katil komandolarının Bonn'daki temsilcilik tarafından sevk ve idare edildiği iddia ediliyordu.(144) Tahran ile Bonn arasında geçen telsiz görüşmelerinden bazı alıntılar kamuoyuna yansıyınca İran'daki mollalar, BND'nin her şeyi dinleyebildiğinin farkına vardılar. Hans Bühler tarafından Crypto AG'ye karşı tazminat davası açmakla görevlendirilen Zürih'deki avukatlık bürosu, Haziran 1993' te düzenlediği bir yazıda şunları belirtmektedir: "İran, *Crypto AG* tarafından teslim edilen şifreleme cihazlarının uzun bir süredir

İran'ın güvenlik ihtiyaçlarına tam olarak cevap veremediğini düşünmekteydi." Buna ilaveten İsviçre Dış Ekonomik İlişkiler Dairesi, muhtemelen edindiği istihbarat neticesinde 1991 yılından beri Crypto'ya defalarca "İran'a şifreleme cihazları satmama" telkininde bulunmuştu.(145)

"Sıkı ağlarla birbirine bağlanmış bilgi toplumuna doğru olan gidişin olumsuz yönleri de var", CeBIT'de dağıtılan Crypto broşüründe. "Zira kriminal öznelerin, hacker'lerin, rakiplerin veya yabancı hükümet birimlerinin ağlara girmesi mümkündür." Ama "kendi" hükümet birimlerinin korsanlığından hiç söz etmiyorlar. Hans Bühler'in yazdığına göre, 1993 yılı sonuna doğru Roma'da eski iş vereni *Crypto AG* ile BND hakkındaki ciddi şüphelerinden bir Vatikan görevlisine bahsetmiştir. Çünkü Vatikan, "yüzlerce yıldır Papa ile yurt dışındaki Vatikan temsilcilikleri arasındaki haberleşmelerde şifreleme cihazları kullanmaktaydı." Vatikan'da görüştüğü Tanrı temsilcisi, "dini bir hiddetle" şu kısa cevabı vermişti: "Hırsız!"

Büyük Kulaklar, Küçük Balıklar

Gelen mektup, çok kısaydı: "Yasal görevlerimizi yerine getirerek", diye bildiriyordu Günter L. isimli bir işadamına 1993 yılı ağustos ayında Köln Gümrük Muhafaza Memurluğu (ZKA) resmi bir ağızla, "mektup ve paketleriniz açılarak okunmuş, telefon haberleşmeniz dinlenerek kaydedilmiştir."(146) Günter L., neye uğradığını şaşırmıştı: Dinle & Kaydet'teki arkadaşlar tarihin karanlık sayfalarına gömülmemiş miydi? Bu dinleme operasyonu hakkında kendisine sorular sorulduğunda Günter L.'nin sesi titremeye başlıyor. Çok kızıyor: ZKA'daki adamlar "kendi personelimin" telefon hattını bile dinlemekteydi. "Onların en mahrem görüşmelerini" dahi izliyorlardı. Bu devlet keyfiliği değildi de neydi?

1992 yılı mart ayında ZKA'ya, "Yurtdışı Ticaret Kanunu'na

veya Savaş Silahları Kontrol Kanunu'na göre kanun dışı olayları önlemek üzere"; mektup, posta ve telekomünikasyonda gizlilik hakkını süreli olarak delebilme yetkisi verilmişti. Bunun için bir yargıç kararı gerekiyordu belki ama bu kural, ZKA'nın keyfi davranışını önlemiyordu. Kanununa eklenen bir "lastik madde"de, söz konusu yetkinin "araştırılan konunun dışında" kullanılamayacağı belirtilmişti.[147]

Imhausen Olayı'nın ardından çıkartılmıştı yetki kanunu. Merkezi Güney Almanya'da bulunan söz konusu şirket, seksenli yılların sonlarında Libya'ya zehirli gaz üretebilecek cihazlar satmıştı. "Çöldeki Auschwitz" iddiası, yurt dışındaki bütün başkentleri ayağa kaldırmıştı. Bu ihracat skandalı ve ardından gelen siyasi ve hukuki sonuçları, Almanya'nın dış politikasına büyük bir gölge düşürmüştü.

Bu yüzden 1992 yılında ihracat kuralları sıkılaştırılmıştı ve Dış Ticaret Kanunu'na şu 39'uncu madde ilave edilmişti. Aslında bu, siyasi bir etkincilikten başka bir şey değildi ama sonuçları çok büyük oldu: İki yıl içinde ZKA, yasadışı ihracatı önlemek adına her şeyi okuyabiliyor veya dinleyebiliyordu. Burada olayları daha sonradan araştırmak gibi bir amaçları yoktu. Pek çok hukukçu, daha yetki kanunu hazırlanırken temel hak ve özgürlüklerin ciddi oranda sınırlanacağını iddia etmekteydi. Yasa dışı olayları önlemek için bu tür tedbirlere gerek yoktu. "Böylece bu memurluğa, Ceza Muhakemeleri Usul Kanunu'na göre sadece bir şüphe varit olduğu zaman uygulanması gereken yani sadece soruşturmalarda kullanılabilen bir yöntem tevdi edilmiştir", diyor Frankfurtlu hukukçu Regina Michalke. Bu yetki kanunu nedeniyle artık klasik bir soruşturmadan söz etmek mümkün değildir, "bu yepyeni bir soruşturma türüdür."[148]

Vatandaş hak ve özgürlüklerinin en önde gelen şampiyonlarından olan ve daima devletin dinleme operasyonlarına karşı çıkan ne Liberal Parti ne de meclisteki muhalefet, yetki ka-

nununun iptali istemiyle Anayasa Mahkemesi'ne başvurmamıştır. Zira *Imhausen* Olayı'ndan sonra Almanya'daki siyasi atmosfer böyle bir başvuru için uygun değildi.

Organize suç örgütlerine karşı yürütülen mücadelede sıkça başvurulduğu gibi bu yeni soruşturma imkanı, doğru olmayan argümanlarla meşrulaştırılmaya çalışılmıştır. Zira bu kanun, gümrük muhafazanın yetki alanına da giren uyuşturucu madde kaçakçılığı benzeri organize suçlara karşı çıkartılmamıştı. Amaç, ihracatı kontrol altına almaktı. ZKA'nın eline verilen bu yeni silah, aslında diğer bütün suçlar için köreltilmeliydi. Bu yüzden gümrük memurlarına, uyuşturucu madde kaçakçılığı veya para aklama operasyonlarıyla ilgili bilgileri dikkate alma yetkisi verilmedi. Bir cinayetle ilgili itirafları gizlice kaydettikleri halde bu bilgileri bile değerlendirme hakkına sahip değildiler.

ZKA'da, bir kaç gün içinde bir tür ihracat istihbarat dairesi kuruldu. Bu dairenin yetkileri, BND veya Devlet Güvenlik Dairesi'ninkilerden bile fazlaydı. Ellerindeki cihazlar, en yeni modeldi. Buna rağmen ZKA'nın adamları, kimleri dikkatle incelemeleri gerektiğini bilmiyorlardı. Yetki kanununun yazımı sırasında siyasetçiler, ZKA'nın başı boş biçimde araştırma yapmasını önlemek için özellikle BND'den gelebilecek duyumlara açık olmasını öngördüler. Fakat Pullach'daki teşkilat, kanunen Alman vatandaşları hakkında istihbari bilgi toplayamıyordu veya bu tür bilgileri başka mercilere aktaramıyordu. Yetki kanunu bir işbirliği öngördüğü için de ister istemez bu yasak çiğnenecekti. Bunun üzerine BND, Köln'deki memurlara yaklaşık 20 isimden oluşan bir "izleme listesi" hazırladı. Bu listede, yıllardır silah ticaretiyle uğraşanlar da vardı teknoloji kaçakçılığına yeni girenler de. Bu kişilerin isimlerine daha önce de rastlandığı için yasadışı ihracat yapanlar listesine alınmışlardı. Şüphe çeken en ufak gelişmeler bile yeterliydi. Berlinli işadamı Günter L. de bu listeye konmuştu.

Olayın perde arkasındaki gelişmeler şöyleydi: 1991 yılı ekim ayında BND, Başbakanlığı arayarak Amerikan CIA'yinden gelen bazı bilgilerin L.'nin 100.000 mark değerinde silisyum alaşımlı özel bir çeliği Kuzey Kore'ye sattığının tespit edildiğini bildirir. Söz konusu özel alaşımlı çelik, radyoaktif malzeme taşıyan konteynerlerde kullanılabilirdi. Berlin gümrüğü, rutin araştırmaları sırasında bu ihracatın yasaya uygunluğunu belgelemişti ama söz konusu işadamının başka işler yapması da mümkündü. Belki de Kuzey Kore'nin atom bombası projesine destek oluyordu.[149]

Köln'ün hemen yakınlarındaki eski bir kışlada bulunan dinleme merkezi 1993 yılı bahar aylarında "Operasyon L."ye başladığında, eldeki milyonluk dinleme cihazları çocukluk dönemi hastalıklarını geçirmekteydi. Yaklaşık yüz gümrük muhafaza memuru, günde üç vardiya çalışarak dinleme operasyonlarının nasıl yürütüldüğünü öğrenmekteydiler. İlgili daire başkanı, dinleme operasyonunu başlatabilmek için bölge mahkemesine bir yazı göndermiş, ilgili yargıç onayını vermiş, teknisyenler Alman Posta İdaresi'ne gerekli bilgileri vermiş, Berlin'deki telefon ve faks numaralarının dinlenmesine başlanmıştı. Aynı zamanda posta idaresi, Günter L.'ye gelen mektupları bir kenara koyuyordu ve bir ZKA memuru, ayrılan bu mektupları açıp okuyor ve gerektiğinde bir fotokopisini çıkartıyordu.

ZKA'nın adamları, yaklaşık üç ay boyunca Günter L.'nin bütün muhaberatını izlemeye almışlar ama elle tutulabilir hiçbir sonuca ulaşamamışlardı. Ne mektuplarda ne de faks veya telefon görüşmelerinde, Berlinli işadamının Pyöng Yang'daki atom bombacılarıyla işbirliği yaptığı yönünde en ufak bir bilgiye rastlanmadı. Büyük bir hayal kırıklığı yaşandı. ZKA, ilk izleme operasyonlarından birisini yapmıştı ama bir sonuca varamamıştı. ZKA'nın bir yetkilisi, bu başarısızlığı örtbas etmek için iyi yönlerini öne çıkartmaya çalışıyordu: Örneğin Günter L.'nin suçsuz olduğu ortaya çıkmıştı.

1993 yılı ağustos ayında, Köln Gümrük Muhafaza Memurluğu, L.'ye bir süre izlendiğini resmi olarak tebliğ etti. Bütün bunlar, kanunun öngördüğü şekilde, dinleyen ve mektup açan memurların "tehlikeye düşmesini" önleyecek süre geçtikten, yani bütün ipuçları yok edildikten sonra ortaya çıkmıştı. Köln'deki memurlar, "operasyon sırasında elde edilen bütün dokümanlar", tabii ki, "tamamıyla (...) geciktirilmeksizin imha edilecektir" diyorlardı.

Genellikle gümrük memurluğunun ajanları, başarısız bir dinleme operasyonunun sorumluluğunu savcılığa yüklemektedirler. Buna göre savcılık, çoğu durumda gereksiz şüphelere kapıldığı için operasyonlar talep etmektedir. Sonuç olarak da "sıcak hava"dan başka bir şey elde edilememektedir. Ardından savcılık, operasyonun durdurulmasına karar vermektedir. ZKA'nın iddiası budur. Ancak pratikte bu iddia epey tartışmalıdır: Gümrüğün dinleme operasyonu düzenleme yetkisi, hukuk devleti ilkelerine aykırıdır. Zira bir kişi veya kurum, suçlu olduğu ispatlanana kadar suçsuz kabul edilmektedir. Ayrıca burada söz konusu edilen durum, bir soruşturma değil bir savuşturma olduğu için kullanılan araçlar da yersizdir. Anayasayla güvence altına alınmış temel bir hakka müdahale edebilmenin argümanı, gizli servislerin belli belirsiz şüpheleri olabilir mi? İhracata dönük şirketler, "mektup ve telefonla haberleşmeleri sırasında (...) muhtemelen kontrol edildiklerini" göz önünde bulundurmaları şart olmuştur. Ki ihracat fikrinin doğmasından "hemen sonra" en ufak "bir istihbaratın" elde edilmesi, bu süreci başlatmaktadır, diye uyarıyor Regina Michalke.

Öte yandan eldeki imkanlar, haberleşme dinleme operasyonlarının ajanların kendi amaçları için kullanılması tehlikesini de beraberinde getirmektedir. Örneğin ilgili birim, üç aylık ilk dönem geçtikten sonra sürenin uzatılmasını talep etmektedir ta ki, elle tutulabilir bir sonuca ulaşılıncaya dek. Bu uygulamalar, fazla büyük bir siyasi muhalefete yol açmaksızın 1994 yılına dek sür-

müştür. 1996 yılında yetki kanunu uzatılmak üzere yeniden mecliste görüşülecektir. Muhtemelen yeni tasarıda, dönemlik süre kısıtlamaları da ortadan kaldırılarak ZKA'ya daha büyük bir imkan tanınacaktır.

Gümrük Muhafaza Dairesi'nin bağlı olduğu Maliye Bakanlığı, bu uygulamaların ne kadar büyük bir fayda sağladığını anlatmaktan usanmamaktadır: Örneğin bazı "hassas ülkelere yönelik" nükleer madde ve füze projelerinin bu şekilde ortaya çıkartıldığı anlatılmaktadır: "Elde edilen bilgilerden (...) sonra bu uygulamanın başarılı olduğu anlaşılmaktadır."[150] ZKA, 1994 yılında kanunun uzatılması söz konusu olunca en büyük başarısı olarak, "yabancı bir ülkenin" atom programına ilişkin büyük bir sevkiyatçının yakalanmasını göstermektedir. Konu hakkındaki bilgileri, Maliye Müsteşarı Joachim Grünewald mecliste sunmuştur. "Söz konusu ülkenin planları, (...) önemli derecede sekteye uğratılmıştır." Ancak Grünewald ile "Federal hükümet (...), söz konusu ülkenin ve sevkiyatçının ismini vermekte" zorluk çekmişlerdir.

Yoksa bütün bu gizlilik, mahremiyetin korunması için değil de yapılan işlerin üzerini örtmek için uygulanıyor olmasın? Grünewald'ın söz konusu ettiği sevkiyatçı, merkezi Erlangen'de bulunan bilgisayar şirketi sahibi Heinz M.'dir. Heinz M., aslında pek de önemli bir piyon değildir. Buna rağmen BND'nin ZKA için hazırladığı dinleme listesine konulmuştur. Ancak dinleme operasyonu devam ettiği süre içinde, kanser hastası olan bu bilgisayar ihracatçısı, vefat etmiş, Pakistan'a yönelik ihracat işleri damadına kalmıştır. Şans, ZKA'nın yüzüne gülmüştü: Damat, işe dikkatsizce başlamış, Ravalpindi'deki müşterileriyle şifresiz fakslaşarak önemli ayrıntıları ağzından kaçırmıştı. Sonuçta bu olay, kolayca savcılığa intikal ettirilebilmişti.

Ama yine de: Hem kayınpeder hem de damat, bu denizde yüzen küçük birer balıktı. M., 1977 yılından beri Pakistan'ın yürüttüğü nükleer silah programını her türlü elektronik cihazlarla des-

teklemişti. O yıllarda Pakistan, özellikle Almanya'dan temin ettiği teknolojiyle bir atom bombası üretmeye çalışıyordu. Bonn'daki Pakistan Büyük Elçiliği, bir tür satın alma merkezi görevini görmekteydi. Almanya'nın açık eli de işleri epey kolaylaştırıyordu: Erlangen'den yapılan ihracatın çoğu, örneğin 1986 yılında gerçekleşen 1,7 milyon mark değerindeki "periferik cihaz ve aksamlı bilgisayar tesisi" satışı, M.'in ihracat belgesinde bildirdiğine göre "Pakistan ordusunun baş karargâhı" içindi. Bu satış işlemi, Dışişleri Bakanlığı sık sık karşı çıkmasına rağmen Ekonomi Bakanlığı tarafından hemen onaylanmıştı.[151]

Wuppertal'de çalışmakta olan Hans P. ismindeki mühendise karşı yürütülen dinleme operasyonunda kullanılan araçlar da kanuni yetkinin çok üzerindeydi. Tıbbi teknoloji uzmanı olan P., uzun süre Bağdat'ta yaşamıştı. Bir Irak vatandaşıyla evlenmiş, Almanya'ya kesin dönüş yaptıktan sonra Irak'taki bağlantılarını kullanarak bol para kazanmıştı. Körfez Savaşı'ndan sonra çok sayıda Alman şirketinin Saddam Hüseyin'e zehirli gaz, nükleer bomba ve füze teknolojisi konusunda destek verdiği ortaya çıkınca, Hans P. de BM ambargosunu delmek isteyen şüpheliler listesine girivermişti. Anlaşılan Amerikan NSA'sı, 1993 yılı bahar aylarında P. ile Irak Savunma Bakanlığı arasındaki bir telefon görüşmesini dinlemişti. Görüşme sırasında Irak, Almanya'daki mühendisten bir sahra hastanesi, battaniyeler ve askeri giysiler talep etmişti. Amerikalı yetkililer, bu istihbaratı BND'ye iletmişler, burası da ZKA'yı durumdan haberdar etmişti. Kısa bir süre içinde dinleme operasyonuyla ilgili mahkeme kararı alınmıştı. Birkaç hafta sonra ZKA'nın ajanları, Hans P.'nin telefon ve fakslarını dinlemeye başlamışlardı.

Hattaki ajanlar, P.'nin bu malzemeleri gerçekten de sevketme niyetinde olduğunu tespit edebilmişlerdi. Ama P., Bağdat'taki müşterilerine Birleşmiş Milletler ambargosuna harfiyen uymak istediğini söylüyordu. Gerçekten de Hans P., bir süre sonra hassas

teknoloji ihracatıyla ilgili izinleri veren Ekonomi Bakanlığına bağlı İhracat Dairesi'ne başvurmuş ve Irak'la iş görüşmeleri yapmak için herhangi bir izne gerek olup olmadığını sormuştu. İlgili daire, böyle bir izne gerek olmadığını bildirmişti. ZKA'nın ajanları, ilgili dairenin bu cevabını da kaydetmişlerdi tabii, ama Hans P.'nin bilmediği bir şey vardı: İhracat Dairesi'nin cevabı yanlıştı. ZKA, bunu çok iyi biliyordu: Çünkü Irak'la ilgili her türlü iş teması bütünüyle yasaklanmıştı.

Bunun üzerine Hans P., gerekli teklifleri temin etmişti. Bunlar arasında ilaç ve konserveler de vardı. 1993 yılı haziran ayında da Bağdat'a uçup "Irak Savunma Bakanlığı ile nihai görüşmeleri tamamlamak" istemişti. Bu bilgiler, Düsseldorf Defterdarlığı'nca hazırlanmıştır.[192] Defterdarlık, rutin işletme kontrollerini yapmaya başlamıştı. Hans P., Irak'la yürüttüğü iş görüşmelerini defterdarlık yetkililerine bütün ayrıntılarıyla anlatmıştı. Kontrolörler, bu görüşmeler aleyhinde hiçbir şey söylememişlerdi. P.'nin Bağdat'a yapmayı planladığı iş gezisine de karışmamışlardı.

ZKA'nın ajanları, sürekli dinlemedeydi: Örneğin P., Bağdat'a yapmayı düşündüğü uçuşu eşi evi terk ettiği için birkaç kez ertelemek zorunda kalmıştı. Bir keresinde eşinin sevgilisiyle telefonda uzun bir hesaplaşma yapmıştı. Eşinin evde bıraktığı üç çocuğu teselli ederken de dinlemedeydi ZKA'nın ajanları. Özel tartışmalar, genelde can sıkıcı olan dinleme işinin en renkli tarafıydı. Bu gibi durumlarda, ajanların içindeki "röntgenci ruhu" ister istemez ortaya çıkmaktadır.

Nihayet P., Ocak 1994 ortalarında Irak'a gidebildi. ZKA'nın dinlemedeki ajanlarının ikazları neticesinde alarma geçen emniyet görevlileri, P.'nin yurda dönüşü sırasında gerekli olacak tertibi almaya başladılar. Bundan bir hafta sonra Hans P., Amman'da kısa bir ara verdikten sonra Frankfurt havaalanına döndüğü anda tutuklanmıştı. Aynı gün bürosu, evi ve vergi danışmanının dairesi polis tarafından basıldı. Ancak Hans P., bir iki gün sonra serbest

bırakılmak zorunda kaldı, çünkü ilgili yargıç, gerekli tutuklama emrini vermek niyetinde değildi. Bütün bunlara rağmen Maliye Müsteşarı Grünewald, meclisteki açıklamalarında, bu operasyon sayesinde Irak'a "askeri malzeme sevkiyatının" önlendiğini söylüyordu.

Büyük Biraderden Selamlarla

Gümrük Muhafaza Dairesi'nin dinleme operasyonuna sadece küçük şirketlerin, tek kişilik işletmelerin veya mühendislik bürolarının tabi tutulması bir tesadüf değildir. Zira sekiz adetten fazla şubeye sahip olan şirketler, teknik nedenlerle dinlenememektedir. Libya'ya yönelik yasa dışı satış işlemleri neticesinden Almanya'nın dış politik itibarının zedelenmesine ve söz konusu yetki kanununun hazırlanmasına neden olan *Imhausen* benzeri şirketler, bu nedenle dinlenememektedir. Dinleme teknolojisinin "az sayıda şirkete" uygulanabilmesi, Bonn'daki bakanlık yetkilileri ve politikacılar tarafından sevinçle karşılanmıştır. Aksi takdirde "*Daimler-Benz, Thyssen* veya *Rheinmetall*'in telefonları da sürekli dinlenmek zorunda" kalınacaktı. Herkesin bildiği bir gerçek var: Büyük baş hayvanlar, küçük balıklardan daha fazla gürültü koparır.

Gümrük Muhafaza Dairesi Başkanı Karl-Heinz Matthias, durumu abartmamak gerektiğini söylüyor. ZKA'nın dinleme operasyonlarının, "gerçekten de vatandaş hak ve özgürlüklerine yönelik ciddi olmayan müdahaleler" olduğunu iddia ediyor. Bu müdahalelerin, eldeki malzemeye göre değerlendirilmesini istiyor. Eldeki yöntemlerle kitle imha silahlarının ihracatı önlenecekse bu müdahaleleri gerekli, yapılan operasyonları başarılı bulmak zorunda olduğumuzu söylüyor.[153] ZKA'ya yetki verilmesiyle, Almanya Federal Cumhuriyeti tarihinde ilk defa bir emniyet gücüne bir gizli servis gibi çalışma (istihbarat toplama ve telefon dinleme gibi) imkanı tanınmıştır.

"Büyük bir dinleme operasyonu" taraftarlarının standart argümanı şöyle işler: BND'nin elektronik imkanlardan faydalanmamasını talep edenler, aslında organize suç örgütlerine karşı yürütülen savaşta geri adım atılmasını istemektedirler. Tasarı halindeki "büyük dinleme operasyonu" kanunu, gizli servislerin elde ettikleri bilgilerin organize suç örgütlerine karşı yürütülen mücadele için de kullanılmasını sağlayacaktır. Bu güne kadar gizli servislerin böyle bir yetkisi yoktur. "Yaklaşım şudur: Elimizde milyarlık aletler var. Artık bize de yetki verin de bu yatırımlar boşa gitmesin", diyor Hannoverli siyaset bilimcisi Jürgen Seifert.(154) Seifert'in görüşüne göre günümüzde uygulanan telekomünikasyon hatlarına girme operasyonları bile "Almanya toprakları üzerinde gerçekleştirildiği takdirde anayasaya aykırıdır. Meclis kontrol komisyonları, ya konuyu bilmiyorlar ya da siyasi nedenlerle susmayı tercih ediyorlar."

BND'nin düzenleyeceği dinleme operasyonları kanuni bir çerçeveye oturtulduğu takdirde polis güçlerine yeni bir rakip gelecektir (ZKA zaten bir rakip olmuştur). Artık somut tehlikelere cevap vermenin dışında şüpheli durumları keşfedip tepkide bulunmak yasal olacaktır. Bunun mümkün olabilmesi için, polisin "kendi başına veya gizli servislerin yardımıyla ilgili ilgisiz herkes hakkında bilgi toplaması gerekecektir", diye yazmaktadır Martin Klingst. Bunun sonucunda da devlet iktidarını ve enformasyonunu sınırlama ilkesi, temelinden sarsılacaktır.(155) Böyle bir gelişme, "ya BND'nin 'polisleşmesine' neden olacak" (Seifert) ya da bir tür "gizli polis teşkilatına" yol açacaktır. Ama gelişmenin şekli nasıl olursa olsun, sonuçta Orwell tarzı bir izleme aygıtı ortaya çıkacaktır. Bu durumda, eski Emniyet Genel Müdürü Horst Herold'un rüyası gerçekleşmiş olacaktır: "Dev miktarlarda biriken bilgilerin, toplumdaki bütün sapmaları ve yıkıcı faaliyetleri ortaya çıkaracak şekilde işlenebilmesi ve (...) toplumdaki suç unsurlarını önlemek üzere gerekli olan bütün aletlerin sağlanması."(156)

NOTLAR

Bölüm I Bilgisayar Ağlarının Korsanları

(1) "Hi all, well, due to the carelesness of one of my staff, you have the great honour to meet our fantastic LIO.", Max-Planck-Institut für Kernphysik, Heidelberg, 29 Nisan 1987 günlü izleme protokolü.

(2) Chaos Computer Club, Jürgen Wieckmann: Das Chaos Computer Buch, Wunderlich, Reinbek 1988.

(3) Hannover Savcılığı (1986) ile Hamburg Savcılığı (1987) kayıtlarına göre.

(4) Thomas Ammann, Matthias Lehnhard, Gerd Meßner, Stephan Stahl: Hacker für Moskau, Wunderlich, Reinbek 1989.

(5) Steffen Wernery, Eylül 1987.

(6) MAXXIM, Captain Hagbard ve Pengo ile yapılan görüşmelerden. Ayrıca Hamburg Savcılığı kayıtlarına göre.

(7) "Hacker für Moskau" isimli kitaptan.

(8) MAXXIM ile yapılan görüşme (Şubat 1990).

(9) Ben-Menashe: Profits of War, Sheridan Square, New York 1992.

(10) Hauptabteilung XVIII/B, Berlin, 10 Ocak 1988 tarihli rapor.

(11) Weirauch, Stefan: Das Sicherheitsloch in VAX/VMS Version 4.4/4.5, Karlsruhe 1987.

(12) Helmut Hansen ile görüşme, 27 Eylül 1993 (isimler değiştirildi).

(13) "Danny Casolaro Meraklı Bir Gazetecinin Ölümü" bölümüne bkz.

(14) En verimlileri: Missouri Üniversitesi'ndeki (MIZZOU1) "Activ-L" ile Michigan Üniversitesi'nin bir bilgisayarıydı (ftp. css.itd.umich.edu).

(15) Inslaw Olayı, Yargı Komitesi'nin Araştırma Raporu, 12 Eylül 1992 (Başkan: Jack Brooks, Teksas).

(16) Fricker, Richard L.: The Inslaw Octopus, Wired, Ocak 1993.

(17) Don Webb'in 27 Eylül 1993 tarihli elektronik mektubu (0 004 200 716 at mcimail.com).

(18) Yaşlı Walter'in bulletin board irtibat telefonu: Kaliforniya (510)532-6248.

(19) Göttingen Üniversitesi'nden sonra Almanya'da elektronik kütüphaneler çok gelişmiştir. Dünyada en büyük elektronik kütüphane Washington'daki Library of Congress'tir.

(20) Başkan Yardımcısı Al Gore'un "super-highway" önerisi, saniyede en az bir giga-byte bilgi aktarımını öngörmektedir. Böylece hareketli ve sözlü telekomünikasyon imkanları doğacaktır.

(21) Tek bir holdingle sınırlı kalmayacaktır. Alman telekomünikasyon piyasasına kimlerin egemen olacağını zaman gösterecektir.

Bölüm II Gizli Görevdeki Yazılım Korsanları

(1) Fricker, Richard L.: The Inslaw Octopus, Wired, Ocak 1993. McMullen, Barbara ve McMullen, John F.: Suicide of INSLAW Reporter Questioned, Newsbytes, 15 Ağustos 1991. McMullen, Barbara ve McMullen, John F.: INSLAW Death Investigation Continues, Newsbytes, 19 Ağustos 1991. McMullen, Barbara ve McMullen, John F.: INSLAW "Source" speaks to Newsbytes, *Newsbytes*, 22 Ağustos 1991. McMullen, Barbara ve McMullen, John F.: Casolaro Source Charges Gov't Procurement Scandal, *Newsbytes*, 27 Ağustos 1991. Ridgeway, James ve Vaughan, Doug: The Last Days of Danny Casolaro, *Village Voice*, New York, 15 Ekim 1991. The Casolaro Murder - The Feds' Theft of Inslaw Software, Pacific Radio Station WBAI-FM, New York, 20 Eylül 1991.

(2) Inslaw Olayı, Yargı Komitesi'nin Araştırma Raporu, 12 Eylül 1992 (Başkan: Jack Brooks, Teksas).

(3) McMullen, Barbara ve McMullen, John F.: INSLAW Death Investigation Continues, *Newsbytes*, 19 Ağustos 1991.

(4) *Pacific Radio Station*'un (WBAI-FM, 505 Eight Ave., 19th Fl., N.Y., 1991 yılı eylül ayındaki radyo programları kaydedilip burada özeti çıkartılmıştır.

(5) INSLAW Inc.'ın başkanı Bill Hamilton'un WBAI programındaki açıklamaları, 20 Eylül 1991.

(6) Fricker: a.g.e., Ocak 1993.

(7) Ridgewaa: a.g.e., 15 Ekim 1991.

(8) Bu konudaki en önemli eser: McCoy, Alfred: The Politics of Heroin - CIA Complicity in the Global Drug Trade, New York, Lawrence Hill 1991. Avusturalya'daki bankanın iflasıyla ilgili: Kwitny, Jonathan: The Crimes of Patriots, A True Tale of Dope, Dirty Money, and the CIA, Norton, New York 1987. Panama ve orduyla ilgili: Dinges, John: Our Man in Panama. How General Noriega Used the United States and Made Millions in Drugs and Arms, Random House, New York 1990. ABD ve kokain ticaretiyle ilgili: Scott, Peter Dale ve Marshall, Jonathan: Cocaine Politics: Drugs, Armies, and the CIA in Central America, Berkeley, University of California Press 1991.

(9) "Eski gazeteci Danny Casolaro'nun bir bağlantısı (bilgi aldığı kişi), Virginya Vint Mills'teki Ulusal Güvenlik Ajansı'nın bürosunda çalışan birinin Casolaro'ya verdiği Birleşik Devletler İletişim bilgi dökümanlarını gördüğünü iddia etmektedir. Bu belgeler de PROMIS'in İsrail, Almanya, Güney Afrika ve diğer bazı ülkelere satışı ve bazı satışların Cayman Adaları'nda ve İsviçre'deki banka hesapları bulunmaktaydı. Casolaro'nun bağlantısının teşhis ettiği NSA(Ulusal Güvenlik Ajansı) çalışanı Ocak 1991'de arabasında ölü bulunmuştur." (INSLAW's Analysis and Rebuttal of the BUA Report. 1993. Zeilen 2153-2161).

(10) Fricker: a.g.e., Ocak 1993.

(11) Bkz. İran-Contra Olayı ile ilgili bölüm.

(12) WBAI'nin 20 Eylül 1991 tarihli programı.

(13) Fricker: a.g.e., Ocak 1993. Ayrıca bkz. Scott, Peter Dale ve Marshall, Jonathan: Cocaine Politics, 1991, s. 242.

(14) WBAI'nin 20 Eylül 1991 tarihli programı.

(15) INSLAW's Analysis and Rebuttal of the BUA Report, 1993, Zeilen 3506-3519.

(16) INSLAW's Analysis and Rebuttal of the BUA Report, 1993, Zeilen 3563-3574. McMullen, Barbara, und McMullen, John F., Casolaro Source Charges Gov't Procurement Scandal, in: *Newsbytes.* 27.8.1991.

(17) Harry Martin, *The Napa Sentinel* Napa California gazetesinin yayıncısı, WBAI'nin 20 Eylül 1991 tarihli programında.

(18) INSLAW Inc.'ın başkanı Bill Hamilton'un WBAI programındaki açıklamaları, 20 Eylül 1991.

(19) *histic Institute* [Hristiyan Enstitüsü], Washington D.C.'de kurulmuştur. Vatandaş haklarının korunması üzerine odaklanmıştır. Amerikan Nazi Partisi, Ku-Klux-Klan ve İran-Contra Olayı ile ilgili araştırmalarıyla ünlenmiştir. Kamu yararına çalışmaktadır. Bkz. Scott, Peter Dale ve Marshall, Jonathan: Cocaine Politics, 1991, s. 125 vd. Bu enstitü, faaliyetlerine son vermiştir.

(20) Ridgeway, James ve Vaughan, Doug: The Last Days of Danny Casolaro, *Village Voice*, New York, 15 Ekim 1991.

(21) WBAI'nin 20 Eylül 1991 tarihli programında konuşan Bill Hamilton.

(22) Brooks Komitesi, Earl Brian ile Philip Nichols'un da ifadesini almıştır. Her ikisi de, bütün suçlamaları reddetmişlerdir.

(23) WBAI'nin 20 Eylül 1991 tarihli programında konuşan Bill Hamilton.

(24) Garby Leon'un (Columbia Pictures, Thalberg 1319, 10202 W. Washington Rd. Culver City, California 90232) Janet Reno'ya (Cumhuriyet Başsavcısı) 22 Ağustos 1993 tarihli mektubu.

(25) Ben-Menashe: Profits of War, Sheridan Square, New York 1992, s. 130.

(26) The Inslaw Affair: Investigative Report by the Committe of the Judiciary, 1992, Bölüm: I. Summary.

(27) Fricker: a.g.e., Ocak 1993.

(28) The Inslaw Affair: Investigative Report by the Committe of the Judiciary, 1992.

(29) WBAI'nin 20 Eylül 1991 tarihli programında konuşan Bill Hamilton.

(30) The Inslaw Affair: Investigative Report by the Committe of the Judiciary, 1992.

(31) The Inslaw Affair: a.g.e.

(32) Fricker: a.g.e., Ocak 1993.

(33) WBAI'nin 20 Eylül 1991 tarihli programında konuşan Bill Hamilton.

(34) Mahar, Maggie, Beneath Contempt: Did the Justice Dept. Deliberately Bankrupt INSLAW? *Barron's National Business and Financial Weekly,* 21.2.1988; Mahar, Maggie, Rogue Justice: What Really Sparked the Vendetta Against INSLAW, in: *Barron's National Business and Financial Weekly,* 4.4 1988; Killian, Martin:Spione benutzen die virtuelle Hintertür, *Die Weltwoche,*16 Mart 1995.

(35) Mahar: a.g.e., 21 Mart 1988. Mahar: a.g.e., 4 Nisan 1988.

(36) Ben-Menashe: a.g.e., s. 141. Fricker: a.g.e., Ocak 1993. Mahar: a.g.e., 4 Nisan 1988.

(37) Hersh, Seymour M., The Samson Option, Random House (Vintage Books), New York 1993, S.303.

(38) Ben-Menashe, Profits of War, 1992, s. 141.

(39) Mahar, a.a.O., 4.4.1988; INSLAW's Analysis and Rebuttal of the BUA Report, 1993, Zeile 2503 ff.

(40) Kilpatrick, James J., *Detroit Free Press,* 24.8.1993,

(41) INSLAW's Analysis and Rebuttal of the BUA Report, 1993, Zeile 2727 ff.

(42) Bkz. Bölümler: "Bank of Credit and Commerce International: Dünyanın En Büyük Para Aklama Tesisi" ve "Robert Maxwell: Dev Bir Basın Kaplanı"

(43) INSLAW's Analysis and Rebuttal of the BUA Report, 1993, Zeile 2185 ff.

(44) INSLAW's Analysis and Rebuttal of the BUA Report, 1993, Zeile 2250 ff.; The Inslaw Affair, Investigtive Report by the Committee of the Judiciary, 1992, Abschnitt: IV. B.4. Does the Government of Canada have the PROMIS Software?

(45) INSLAW's Analysis and Rebuttal of the BUA Report, 1993, Zeile 1779 ff.

(46) INSLAW's Analysis and Rebuttal of the BUA Report, 1993, Zeile 1980 ff., 2044 ff., 2212 ff.; The Inslaw Affair, Investigative Report

by the Committee of the Judiciary, 1992, Abschnitt IV.B.5. Did the CIA assist in the sale of PROMIS?, und Abschnitt IV.B.6 Allegations of PROMIS distribution to agencies within the Department.

(47) INSLAW's Analysis and Rebuttal of the BUA Report, 1993, Zeile 2256 ff.; Bill Hamilton in der WBAI-Sendung vom 20.9.1991.

(48) Ben-Menashe, Profits of War, 1922, S. 131 f.

(49) PROMIS'in INSLAW şirketi tarafından yapılan kısa tanımı: 'PROMIS'in özel bir niteliği davaların otomatik değerlendirilmesidir. Belli bir sistemin uygulanmasında, PROMIS, her davayı iki sayısal sınıflanmaya ayırmaktadır; biri suçun topluma verdiği zarar açısından etkisi, diğeri de önceki suç kayıtlarına göre yeni işlenen suçun değerlendirilmesidir. PROMIS'in bütünleyici bir özelliği de uygulama sürecindeki eylemlerin veya karar nedenlerinin otomasyonudur."

(50) Bkz. Bölüm: "Rafi Eitan: Soğukkanlı ve yılmaz bir terörist"

(51) Ben-Menashe: a.g.e., s. 127 vd. Hamilton'un 20 Eylül 1993'te WBAI radyosuna yaptığı açıklamalar. The Inslaw Affair: Investigative Report by the Committe of the Judiciary, 1992. Bölüm: IV.B.: Enhanced PROMIS May Have Been Dissemi- nated Nationally and Internationally. Fricker: a.g.e., Ocak 1993. Kilian, Martin: Spione benutzen die virtuelle Hintertür, *Die Weltwoche*, 16 Mart 1995.

(52) Hersh, Seymour M.: The Iran-Contra Comittees, DID THEY PROTECT REAGAN?, *New York Times Magazine*, 29 Nisan 1990. Bkz. Bölüm: "Oliver North: Her Şey Vatan İçin"

(53) Kilian: *Die Weltwoche*, 16 Mart 1995. 20 Eylül 1991 tarihli WBAI programı. In These Times, 29.5./11.6.1991'den alıntılar.

(54) Ben-Menashe: a.g.e., s. 287, 306. Bkz. Bölüm: "Banca Nationale del Lavoro: Irak'ın Silahlanması İçin Verilen Tarım Garantileri"

(55) Kilian: *Die Weltwoche*, 16 Mart 1995.

(56) Yazılımımız illegal bir şekilde Irak, Libya, Mısır, Suudi Arabistan, Almanya, İsrail, Fransa, Ürdün, İngiltere, Kanada, Güney Kore ve Japonya'ya satılmıştır. Görünüşe bakılırsa, 88 ülke bizim ya-

zılımımızı satma yetkisi olmayan kişiler tarafından kandırılarak yazılımımız satılmaya çalışılmıştır. Bu kişiler Beyaz Saray'daki (A.B.D. Hükümeti) illegal güçlerini kullanmışlardır. (Hamilton, WBAI Radyosu, 20 Eylül 1991). Müşteriler arasında bulunan muhtemel ülkeler şunlardır: Mısır, Avustralya, Brezilya, Şili, Almanya, İran, İzlanda, İsrail, Japonya, Ürdün, Kanada, Kolombiya, Kuveyt, Libya, Yeni Zelanda, Nikaragua, Pakistan, Suudi Arabistan, Güney Afrika, Güney Kore, Türkiye ve Kıbrıs. Muhtemel gizli servisler: Central Intelligence Agency(USA), Canadian Security and Intelligence Servise(Kanada), Defense Intelligence Agency(USA), Entezemet(Irak), GRU (militärischer Geheimdienst, UdSSR), Los Alamos (numklearer Geheimdienst, USA), M.I.5 (Spionageabwehr, Großbritannien), Mossad (Israel), National Security Agency(USA).

Muhtemel ordular: İsrail (Hv.K.K.), İngiltere (Dz.K.K.), Guatemala, NATO (Avrupa Karargâhı SHAPE), ABD (atom denizaltıları), Singapur. Diğer kurum ve kuruluşlara yapılan satışlar ise şöylė özetlenebilir: Drug Enforcement Agency(USA), FBI (USA), Interpol (Frankreich), NASA (USA), National Security Conuncil (USA), Royal Canadian Mounted Police(Kanada), Sandia National Laboratories (USA), Schweizerische Kreditanstalt (Schweiz), Schweizerischer Bankverein (Schweiz), Weltbank (USA).

(57) INSLAW's Analysis and Rebuttal of the BUA Report, 1993, Satır 2333 vd.

(58) Fricker: a.g.e., *Wired*, Ocak 1993. INSLAW's Analysis and Rebuttal of the BUA Report, 1993, Satır 2344 vd. The Inslaw Affair: a.g.e., Bölüm IV.B.

(59) The Inslaw Affair: a.g.e., Bölüm IV.B.8. WBAI Radyosu, 20 Eylül 1991. *In These Times*, 29.5./11.6.1991. Ben-Menashe: a.g.e., s. 131 vd.

(60) Ben-Menashe: a.g.e., s. 132 vd.

(61) American Friends Service Committe: Understanding Guatemala, Philadelphia, 1986. Scott, Peter Dale ve Hunter, Jane: The Iran-

Contra-Connecttion, South End Press, Boston 1987. Scott, Peter Dale ve Marshall, Jonathan: a.g.e.

(62) "1954'ten bu yana, Guetemala ordusu inanılmaz bir zalimliğin sorumlusudur. Bu tarihten beri 100.000 insan ölmüş 40.000'i ise kaybolmuştur." (Scott, Peter Dale, und Marshall, Jonathan, Cocaine politics, 1991, s. 189).

(63) Marshall, Jonathan, und Scott, Peter Dale, und Hunter, Jane, The Iran-Contra-Connection, 1987, S.60.

(64) American Friends Service Committee, Understanding Guatemala, Philadelphia 1986; Amnesty International, Guatemala-Human Rights Violations under the Civilian Government, 1991.

(65) Marshall, Jonathan, und Scott, Peter Dale, und Hunter, Jane, The Iran-Contra-Connection, 1987, S.89f., 133.

(66) Ben-Menashe: a.g.e., s. 137 vd.

(67) Ben-Menashe: a.g.e., s. 139. Scott: a.g.e., s. 188 vd.

(68) WBAI Radyosu'nun 20 Eylül 1991 günü eşiyle yaptığı görüşmeden.

(69) Michael Riconosciuto in der WBAI-Sendung vom 20.9.1991.

(70) Roberta (Bobbie) Riconosciuto im Interview mit Dave Emory. 12.12.1992.

(71) Roberta (Bobbie) Riconosciuto im Interview mit Dave Emory, 12.12.1992.

(72) Ridgeway, James, und Vaughan, Doug, The Last Days of Danny Casolaro, *Village Voice*, New York, 15.Oktober 1992.

(73) Michael Riconosciuto in der WBAI-Sendung vom 20.9.1991.

(74) Michael Riconosciuto in der WBAI-Sendung vom 20.9.1991. Bkz.McCullen, Barbara E. ve McCullen, John F.: Wackenhut Denies INSLAW Connection, *Newsbytes*, 24 Eylül 1991.

(75) WBAI Radyosu, 20 Eylül 1991. Ayrıca bkz. Pizzo, Stephen; Fricker, Mary ve Muolo, Paul: Inside Job, The Looting of America's Savings and Loans, McGraw Hill 1989, s. 303.

(76) Brooks Komitesi: a.g.e., Dipnot 217.

(77) WBAI Radyosu, 20 Eylül 1991. Martin, Harry V.: Murder of

Three Indians May Be Part of Probe on Inslaw Case, *Napa Sentinel*, 16 Nisan 1991.

(78) WBAI Radyosu, 20 Eylül 1991.

(79) Ben-Menashe: a.g.e., s. 133 vd. WBAI Radyosu, 20 Eylül 1991. Ridgeway, *Village Voice*, 15 Ekim 1991. One Step Beyond, 22 Kasım 1992.

(80) WBAI Radyosu, 20 Eylül 1991.

(81) Kwitny, Jonathan: The Crimes of Patriots, A True Tale of Dope, Dirty Money, and the CIA, Norton, New York 1987.

(82) Kwitny: a.g.e., s. 124.

(83) Fricker: a.g.e., Ocak 1993. Michael Riconosciuto'nun Brooks Komitesi'ne verdiği ifade, 1992.

(84) WBAI Radyosu, 20 Eylül 1991.

(85) Fricker: a.g.e., Ocak 1993. Michael Riconosciuto'nun Brooks Komitesi'ne verdiği ifade, 1992.

(86) The Inslaw Affair: a.g.e., Bölüm C.1. Dipnot 222.

(87) Fricker: a.g.e., Ocak 1993.

(88) WBAI Radyosu, 20 Eylül 1991.

(89) WBAI Radyosu, 20 Eylül 1991.

(90) WBAI Radyosu, 20 Eylül 1991.

(91) Snepp, Frank: October Surprise, *Village Voice*, 28 Şubat 1992.

(92) WBAI Radyosu, 20 Eylül 1991. Reguly, Eric: Questions Grow as Big Daddy Watches His Empire Crumble, *Financial Post*, Toronto, 19 Ağustos 1991.

(93) Fricker: a.g.e., Ocak 1993. WBAI Radyosu, 20 Eylül 1991.

(94) Fricker: a.g.e., Ocak 1993.

(95) Maher, Maggie: Beneath Contempt: Did the Justice Department Deliberately Bankrupt INSLAW?, *Barron's National Business and Financial Weekly*, 21.3.1988; Maggie Mahar, Rogue Justice: What Really Sparked the Vendetta Against INSLAW, *Barron's National Business and Financial Weekly*, 4.4.1988.

(96) The Inslaw Affair, Investigative Report by the Committee of the Judiciary, 1992, Abschnitt IV.A.Allegations of conspiracy and intrigue continue to surround criminal conspiracy.

(97) Mahar, a.a. 0., 4.4.1988.

(98) Mahar, a.a.0., 4.4.1988.

(99) Taheri, Amir, Nest of Spies: America's Journey to Disaster in Iran, Hutchinson, New York 1988, S. 861.

(100) Ben-Menashe, Profits of War, 1992, S. 54.

(101) Ben-Menashe, Profits of War, 1992, S51.

(102) Ben-Menashe, Profits of War, 1992, S. 53-55.

(103) Sick, Gary, October Surprise - America's Hostages in IRAN and the Election of Ronald Reagan, Random House, New York 1991, S.56.

(104) Timmerman, Kenneth R., Fanning the Flames, New York 1988 (deutsch: Öl ins Feuer - Internationale Waffengeschäfte im Golfkrieg, Orrel Füssli, Zürich 1988, S.120); Thaeri, Nest of Spies, 1988, S.112.

(105) Sick, October Surprise, 1988, S.56.

(106) Zitiert bei Timmerman, Öl ins Feuer, 1988, S.120.

(107) Sick, October Surprise, 1988, S. 244, 297.

(108) WBAI Radyosu, 20 Eylül 1991.

(109) Ben-Menashe: a.g.e., s. 78-83.

(110) Ben-Menashe: a.g.e., s. 131.

(111) INSLAW's Analysis and Rebuttal of the BUA Report, 1993, Zeile 2109 ff., 2177 ff.

(112) The Inslaw Affair, Investigative Report by the Committee of the Judiciary, 1992, Abschnitt IV. A. IV.B. 8. The allegators.

(113) INSLAW's Analysis and Rebuttal of the BUA Report, 1993, Zeile 3153ff.

(114) Guatemala ordusunun bu füzelerle "resmi" olarak ne yapacağı belirsizdir. Zira çiftçi "gerilla"ların tankları bulunmamaktaydı. Bu yüzden ABD, Guatemala'yı bir ara istasyon olarak düşünmüş olabilir. İhracat işlemleri için gerekli olan menşe şehadetnamesi açısından bu "aktarma" mantıklı gelmektedir. Çünkü Amerika'da da sıkı bir silah ihracatı kanunu uygulanmaktadır.

(115) Ben-Menashe: a.g.e., s. 120.

Bölüm III Ölümün Elebaşları

(1) Persico, Joseph, Casey: Fromm the OSS to the CIA, Viking, New York 1990. Bölüm 14: The Making of a President, s. 172-206. Alıntı için: s. 181.

(2) Woodward, Bob: VEIL: The Secret Wars of the CIA, New York 1987, s. 251.

(3) Persico: a.g.e., s. 196 vd. Sick, Gray: October Surprise - American Hostages in Iran an the Election of Ronald Reagan, Random House, New York 1991, s. 32.

(4) Sick: a.g.e.

(5) Persico: a.g.e., s. 336.

(6) Bkz. Bölüm: "Banca Nationale del Lavoro"

(7) Persico: a.g.e., s. 290 vd.

(8) Woodward: a.g.e., s. 82.

(9) Bamford, James: NSA - Amerikas geheimster Nachrichtendienst, Orell Füssli, Zürich 1986, s. 159. INSLAW's Analysis and Rebuttal of the BUA Report 1993, Satır 2039 vd. ve 2921 vd.

(10) Persico: a.g.e., s. 225 vd., s. 236 vd. Woodward: a.g.e., s. 259, 260 vd.

(11) İran-Contra Olayı'na ilişkin pek çok kitap mevcuttur. Örneğin sadece Göttingen Üniversitesi'nin kütüphanesinde yirmi bine yakın doküman mikro fişe kayıtlıdır.

(12) Persico, Joseph, Casey, 1990, S. 4ff.

(13) Woodward, Bob, VEIl: The Secret Wars of the CIA 1981-1987, Simon§Schuster, New York 1987 (deutsch: Geheimcode VEIL, Droemer/Knaur, München 1987, S. 137).

(14) Marshall ve diğerleri: The Iran-Connection, 1987, s. 155-158. Draper: A Very Thin Line: The Iran-Contra Affair, 1991, s. 35-40.

(15) Wroe, Lives, lies and the Iran-Contra affair, 1992, S.72.

(16) Wroe, Lives, lies and the Iran-Contra affair, 1992, S. 108f.

(17) McCoy, Alfred W., The Politics of Heroin -CIA Complicity in the Global Drug Trade, Lawrence Hill Books, New York 1991, S. 482 f. Wroe, Lives, lies and the Iran-Contra affair, 1992, S. 71, 108.

Scott, Peter Dale, und Marshall, Jonathan, Cocaine politics: drugs, armies, and the CIA in Central America, Berkeley, University of California Press 1991. Dinges, John Ourman in Panama, how general Noriega used the United States and made millions in drugs and arms, Random House, New York 1990.

(18) Wroe, Lives, lies and the Iran-Contra affair, 1990, S. 96f.

(19) Kwitny, Jonathan, The Crimes of Patriots, A True Tale of Dope, Dirty Money, and the CIA, Norton, New York 1987, S.379.

(20) Coughlin, Con, Hostage: The Complete Story of the Lebanon Captives, Warner, London 1992, s. 300 vd. Hewitt, Gavin: Terry Waite and Ollie North, Little, Brown & Co., Boston 1991.

(21) Black, Ian, und Morris, Benny, Israel's Secret Wars, Hamilton, London 1991(Warner, 1992), S.371.

(22) Coughlin, Hostage, 1992, S. 4f.

(23) Coughlin, Hostage, 1992, S. 75ff.

(24) Coughlin, Hostage, 1992, S. 79, 104, 164 f.

(25) Wright, In the Name of God -The Khomeini Decade, 1989, S.128.

(26) Ben-Menashe: a.g.e., s. 167 vd.

(27) Wroe, Lives, lies and the Iran-Contra affair, 1990, S.99.

(28) Taheri, Nest of Spies, 1988, S.196f.

(29) Taheri, Nest of Spies, 1988, S. 212.

(30) Coughlin, Hostage, 1992, S. 478f.

(31) Coughlin, Hostage, 1992, S. 304.

(32) Malcolm, Kornbluth(ed.), The Iran-Contra Affair, 1990, S. 61.

(33) Malcolm, Kornbluth(ed.), The Iran-Contro Affair, 1990, S. 63.

(34) Wroe, Lives, lies and the Iran-Contra Affair, 1990, S. 102.

(35) North, Under Fire, 1991, S. 189, 193f.

(36) Wroe, Lives, lies and the Iran-Contra affair, 1990, S. 145.

(37) North, Under Fire, 1991, S. 189, 193 f.

(38) North, Under Fire, 1991, S. 194.

(39) North, Under Fire, 1991, S. 196.

(40) Woodward, Geheimcode VEIL, 1987, S. 367.

(41) North, Under Fire, 1991, S. 199.

(42) Fricker, The Inslaw Octopus, *Wired,* 1/1992.

(43) Scott et al., Cocaine politics, 1991, S. 140ff.

(44) Quinde, Herbert: FEMA's Blueprint for Action: NSDD 47, *The Miami Herald*, 5 Temmuz 1987.

(45) Fricker: a.g.e., Ocak 1993.

(46) Scott vd.: Cocaine Politics: Drugs, Armies, and The CIA in Central America, 1991, s. 242.

(47) Henry Gonzales'in konuşma zaptı (H2547): Special Order in the House of Representatives, BNL Subpoena Renewal, 4.4.1991, Section 1530.

(48) Henry Gonzales'in konuşma zaptı (H2547): Special Order in the House of Representatives, BNL Subpoena Renewal, 4.4.1991, Section 1530.

(49) Friedman, Alan, Spider's Web -Bush, Saddam, Thatcher and the Decade of Deceit, Bantam, New York 1993, S. 27, 37, 167.

(50) Timmmerman, Kenneth R., Fanning The Flames, New York 1988 (deutsch: Öl ins Feuer -Internationale Waffengeschäfte im Golfkrieg, Orrel Fussli, Zürich 1988, S. 155).

(51) Timmerman, Öl ins Feuer, 1988, S. 79ff.

(52) Friedmann, Spider's Web, 1993, S. 81 f.

(53) Friedmann: Spider's Web, 1993, s. 114.

(54) Friedmann: Spider's Web, 1993, s. 52 vd.

(55) Friedmann: a.g.e., s. 46 vd.

(56) Friedmann: a.g.e., s. 229 vd.

(57) Friedmann: a.g.e., s. 238 vd.

(58) Friedmann: a.g.e., s. 86, 110.

(59) Friedmann: a.g.e., s. 180.

(60) Schmidt-Eenboom, Erich, Schnüffler ohne Nase, Der BND - die unheimliche Macht im Staate, Econ, Düsseldorf 1993, S. 181f., 219; Schmidt-Eenboom, Erich, Der Schattenkrieger - Klaus Kinkel und der BND, Econ, Düsseldorf 1995, S. 76.

(61) The Casolaro Murder -The Feds' Theft of Inslaw Software, Pacific

Radio Station WBAI-FM, New York, 20.9.1991, mit Verweis auf die Zeitschrift *In These Times*, 29.5.-11.6.1991.

(62) Friedmann, Spider's Web, 1993, S. 295.

(63) Freund hört mit, *Der Spiegel* 8/89.

(64) Friedmann, Spider's Web, 1993, S. 175.

(65) Friedmann, Spider's Web, 1993, S. 117.

(66) Weltbank soll schlanker werden, *Frankfurter Rundschau* (dpa/ap), 20.3.1994.

(67) Langhammer, Rolf J., Die überschätzten Zwillinge, *Die Zeit*, 9.9.1994.

(68) Woodward, Geheimcode VEIL, Droemer/Knaur, München 1987, S. 500.

(69) Telefonisches Interview von Jochen Sperber mit William Hamilton am 9.3.1995.

(70) INSLAW's Analysis and Rebuttal of the BUA Report, Exhibit B: A Synopsis of Specific Claims About U.S. Department of Justice (DOJ) Malfeasance Against INSLAW Made by Credible Individuls Who Are Fearful of Reprisal, Zeugenaussagen 1 und 2, 1993, Zeilen 5129-5178; Kimery, Anthony, U.S.Spy Agency May Be Tapping Foreign Banks' Computer Data, *Thomson's International Banking Regulator*, 17.1.1994; Kimery, Anthony, Congress Backs Claims That Spy Agencies Bugged Bank Software, *Thomson's International Banking Regulator*, 24.1.1994.

(71) Goerdeler, Carl D., Ein trauriges Opfer von Illusionen und fehlgeleiteter Hilfe, *Hannoversche Allgemeine Zeitung*.14.11.1994.

(72) Winslow, George, BCCI: The Big Picture - A system out of control, not just one bank, *In These Times*, USA, 23.-29.10.1991.

(73) Ziegler, Jean, Die Schweiz wäscht weißer, Piper, München 1990, S. 140f.

(74) Potts, Mark, und Kochan, Nicholas, und Whittington, Robert, Dirty Money; BCCI: The inside story of the world's sleaziest bank, National Press, Washington 1992, S. 178.

(75) Dinges, John, Our man in Panama - How General Noriega used the

United States and made millions in drugs and arms, Random House, New York 1990, S. 156, 162ff.

(76) Scott et al., Cocaine politics, 1991, s. 65-67; Dinges, Our man in Panama, 1990, S. 169; Potts et al., Dirty Money, 1992, S. 178.

(77) Potts et al., Dirty Money, 1992, S. 28.

(78) Potts et al., Dirty Money, 1992, S. 94.

(79) Potts et al., Dirty Money, 1992, S. 159, 166, 171.

(80) Koppe, Holgler, und Koch, Egmont R., Bombengeschäfte - Tödliche Waffen für die Dritte Welt, Knaur, München 1991, S. V.

(81) Potts et al., Dirty Money, 1992, S. 158.

(82) Potts et al., Dirty Money, 1992, S. 203.

(83) Mehr Geld für die Gläubiger (dpa), *Hannoversche Allgemeine Zeitung*, 11.1.1994.

(84) Die folgende Darstellung der Fahndungsaktion folgt den Schilderungen von Potts et al.

(85) Wie sich Banken in die Arbeit von Geheimdiensten einspannen lassen, vgl. Kwitny, Jonathan, The Crimes of Patriots, A True Tale of Dope, Dirty Money, and the CIA, Norton, New York 1987, S. 120-121.

(86) Telefonisches Interview von Jochen Sperber mit William Hamilton am 9.3.1995.

(87) Potts et al., Dirty Money, 1992, S. 264.

(88) Potts et al., Dirty Money, 1992, S. 174; Harry Martin, Merausgeber der Zeitung *The Napa Sentinel* (Kalifornien) in der JBAI-Sendung über den Tod von Danny Casolaro, 20.9.1991.

(89) Potts et al., Dirty Money, 1992, S. 189f.

(90) Potts et al., 1992, s. 117.

(91) Davis, L.J., Where ar you Al?, Mother Jones (Datenbank), November/Dezember 1993; Hats auf die Herrin, *Der Spiegel*, 12/1994.

(92) Ryan, E John,Who is Jack Ryan?, *The Wall Street Journal*, 1.8.1994.

(93) Basın Açıklaması (14 Mart 1995): ALLTEL Information Services Announces Software Renewals by Eight Banks.

(94) Egmont Koch'un 23 Şubat 1995 günü William Hamilton ile yaptığı görüşme.

(95) Egmont Koch'un 23 Şubat 1995 günü William Hamilton ile yaptığı görüşme. Jochen Sperber'in 9 Mart 1995 günü William Hamilton ile yaptığı telefon görüşmesi.

(96) Kilian: a.g.y., *Die Weltwoche*, 16 Mart 1995.

(97) Schmidt-Eenboom: Der Schattenkrieger, 1995, s. 68.

(98) Ben-Menashe: a.g.e., s. 140.

(99) Kilian: a.g.y., *Die Weltwoche*, 16 Mart 1995.

(100) Ben-Menashe: a.g.e., s. 327.

(101) Ben-Menashe: a.g.e., s. 278. Byrne, Malcolm ve Kornbluth, Peter (ed.): The Iran-Contra Affair: The Making of a Scandal, 1983-1988, The National Security Archive, 1990, s. 115.

(102) Ben-Menashe: a.g.e., s. 206, 340.

(103) Ben-Menashe: a.g.e., s. 192. Marshall vd.: a.g.e., s. 171 vd. Timmermann: a.g.e., s. 284 vd.

(104) Ben-Menashe: a.g.e., s. 97-98. Woodward: a.g.e., s. 198 vd.

(105) Ben-Menashe: a.g.e., s. 111 vd.

(106) Ben-Menashe: a.g.e., s. 191 vd., 162 vd. Timmermann: a.g.e., s. 191 vd., 150.

(107) Sick: a.g.e., s. 220.

(108) Scheuer, Thomas ve Sturm, Christian: Drehkreuz der Waffenschieber, *Focus*, 49/1993.

(109) Morstein, Der Pate des Terrors, 1989, S. 153. 159f.

(110) Gute Kunden von der CIA, *Der Spiegel*, 19/1992.

(111) Aggressives Angebot, *Der Spiegel*, 46/1993; Trio Iranale, *Der Spiegel*, 48/1993; Scheuer, Thomas, und Sturm, Christian, Drehkreuz der Waffenshieber, *Focus*, 49/1993.

(112) Aggressives Angebot, *Der Spiegel*, 46/1993. Anteil des Irans an der Opiumpraduktion in der Welt: 7 Prozent (1989). McCoy, The Politics of Heroin, 1993, S. 12.

(113) The Inslaw Affair, Investigative Report by the Committee of the Judiciary, 1992, Abschintt IV.B. 8. The Allegator.

(114) Ben-Menashe, Profits of War, 1992, S. 253ff.

(115) Friedman, Spider's Web, 1993, S. 180.

(116) Black et al., Israel's Secret Wars, 1992, S. 433ff.

(117) Ben-Menashe, Profits of War, 1992, S. 121f.

(118) Ben-Menashe, Profits of War, 1992, S. 122ff.

(119) Seale, Patrick: Abu Nidal: A Gun For Hire, Random House, New York 1992.

(120) Potts, Dirty Money, 1992, S. 161ff.

(121) Potts, Dirty Money, 1992, S. 166.

(122) Morstein, Der Pate des Terrors, 1989, S. 191; Woodward, Geheimcode VEIL, 1987, S. 576.

(123) Ben-Menashe, Profits of War, S. 129.

(124) Black et al., Israel's Secret Wars, 1992, S. 423; Hersch, The Samson Option, 1993, S. 289 ff.

(125) Seale, Abu Nidan - Der Händler des Todes, 1992, S. 194 f.

(126) Black et al., Israel's Secret Wars, 1992, S. 419, 586, Anmerkung 27 mit Verweis auf *Boston Globe*, 14.12.1986; Hersh, The Samson Option, 1993, S. 242 ff.

(127) Black et al., Israel's Secret Wars, 1992, S. 419.

(128) Ben-Menashe, Profits of Wars, 1992, S. 131.

(129) Woodward, Geheimcode VEIL, 1987, S. 493.

(130) Zur folgenden Darstellung der amerikanisch-israelischen "Verwicklungen" vgl. Hersh, The Samson Option, 1993, Black et al., Israel's Secret Wars, 1992, Payne, Ronald, Mossad-Israel's Most Secret Service (Bantam, 1990), Corgi 1991, S. 204ff.

(131) Coleridge, Nicholas, Paper Tigers, Heinemann, London 1993, (Mandarin Paperbacks, London 1994, S. 256); Ein Koloß im Leben und im Tod, *Der Spiegel*, 46/1991.

(132) Coleridge, Paper Tigers, 1994, S. 528.

(133) Er hat sie alle niedergewalzt, *Der Spiegel,* 51/1991.

(134) Nicholas Davies, The Unknown Maxwell, Sidgwick§Jackson, London, 1992, S. 15.

(135) Christina Wilkening: Mann über Bord, MDR TV, 28 Temmuz 1994.

(136) Bower, Tom: Maxwell - The Outsider, Aurum Press 1988. Davies, Nicholas: The Unknown Maxwell, Sidgwick & Jackson, London 1992.

(137) Bower: a.g.e., s. 35.

(138) Ben-Menashe, Profits of War, 1992, S. 200 ff; Black et al., Israel's Secret Wars. 1992, S. 437 ff; Davies, The Unknown Maxwell, 1992, S. 303ff; Hersch, The Samson Option, 1993, S. 307ff., Payne, Mossad; 1991, S. 233-242.

(139) 1991 yılındaki Körfez Savaşı sırasında Irak; Suudi Arabistan ve İsrail'e Scud füzeleri fırlatmıştı. Bu füzelerde sadece patlayıcı madde vardı. İsrail, Saddam Hüseyin'in kimyasal silahlar kullanacağını da hesaba katarak bütün füze saldırılarında halktan gaz maskelerine koşması istendi. Fakat İsrail'in nükleer bombalarını dikkate alan Saddam, İsrail'e kimyasal bir saldırıda bulunmadı.

(140) Ben-Menashe: a.g.e., s. 200 vd. Davies: a.g.e., s. 303 vd.

(141) Black: a.g.e., s. 438. Ben-Menashe: a.g.e., s. 203. Payne: a.g.e., s. 240.

(142) Davies: a.g.e., s. 12.

(143) Adalet Bakanlığı'nın William Hamilton'a 23 Mayıs 1994 tarihinde gönderdiği ve ilişiğinde FBI belgelerinin bulunduğu yazısı.

(144) Hannoverli hacker, kendi verdiği bilgilere göre 1986 yılında SAC'nin UNIX bilgisayarına girmiş ve TAC'lara atlamıştı. Pentagon'un OPTIMIS veri bankasına 1986-1990 yıllarında sızılmıştı.

(145) Egmont Koch'un 23 Şubat 1995 günü William Hamilton ile yaptığı görüşme. Jochen Sperber'in 9 Mart 1995 günü William Hamilton ile yaptığı telefon görüşmesi.

(146) Ben-Menashe: a.g.e., s. 174-176.

(147) Ben-Menashe: a.g.e., s. 135 vd.

(148) Jochen Sperber'in 9 Mart 1995 günü William Hamilton ile yaptığı telefon görüşmesi.

(149) Jochen Sperber'in 9 Mart 1995 günü William Hamilton ile yaptığı telefon görüşmesi.

(150) Ben-Menache: a.g.e., s. 140 vd.

(151) Ben-Menache: a.g.e., s. 153.

(152) Wilkening: a.g.y., 28 Temmuz 1994.

(153) Wilkening: a.g.y., 28 Temmuz 1994.

(154) Wilkening: a.g.y., 28 Temmuz 1994.

(155) Wilkening: a.g.y., 28 Temmuz 1994.

(156) Maxwell'le ilgili gelişmelerin henüz sonuna gelinmemiştir. İngiltere mahkemeleri, 1995 yılında Maxwell'in Ian ve Kevin ismindeki oğullarına karşı açılan davaları görüşmektedir. Bu konuda, merkezi Viyana'da bulunan Nordex ismindeki şirket büyük bir öneme sahiptir. İddialara göre bu şirket, Sovyetler Birliği'ne aittir ve 1990 yılında 2,7 milyar dolarlık bir sermayeye sahiptir.

Bölüm IV Online Ajanlar: Devlet Adına Veri Toplayan Gözler ve Kulaklar

(1) Veri korumayla ilgili bazı önemli kaynaklar şöyle sıralanabilir: Helmut Krauch, Erfassungsschutz, Stuttgart 1975; Jochen Bölsche, Der Weg in den überwachungsstaat, Reinbek 1979; Frank A. Koch, Bürgerhandbluch Datenschutz, Reinbek 1981; Rolf Gössner, Uwe Herzog, Der Apparat, Köln 1982; Gerd E. Hoffmann, Im Jahrzehnt Der Großen Brüder, Frankfurt 1983; Werner Meyer-Larsen (Hg.),Der Orwell-Staat 1984, Reinbek 1983; Hans Schwenger, Im Jahr des Großen Bruders, München 1983; Jurgen Taeger (Hg.) Die Wolkszählung, Reinbek 1983; Anatol Johansen, Orwell im Verhör, München 1984; Egmont R. Koch, Im Kopf ein Paradies, München 1984; Günter Myrell, Daten-Schatten, Reinbek 1984.

(2) *Der Spiegel* 4/1982; siehe auch *Frankfurter Rundschau v.* 5.6.1982.

(3) Norbert F. Pötzl, Das alektronische Schleppnetz, in: Werner Meyes-Larsen(Hg.), Der Orwell-Staat 1984, Reinbek 1983.

(4) Peter Koch, Reimar Oltmanns (hg.), SOS Freitheit in Deutschland, Hamburg 1978, S. 63; *Trans-Atlantik* 11/1980.

(5) James Bamford, The Puzzle Palace, New York 1982; deutschsprachige Ausgabe, Zürich 1986, S. 320.

(6) James Bamford, a.a.O., S. 315; *Newsweek* v. 10.11.1975; *New York Times* v 21.2.1976; *New York Times* v. 29.4.1976; *New York Times* v. 30.4.1976; David Kahn, Big Ear or Big Brother?, *New York Times Magazine* v. 16.5.1976.

(7) James Bamford, a.a. O., S. 474; *New York Times* v. 29.4.1976.

(8) Erich Schmidt-Eenboom, Der BND, Düsseldorf 1993; Erich Schmidt-Eenboom, Jo Angerer, Die schmutzigen Geschäfte der Wirtschaftsspione, Düsseldorf 1994.

(9) Vgl. Wames Bamford, The Puzzle Palace, New York 1982; deutschsprachige Ausgabe, Zürich 1986, S. 79ff.

(10) Vgl. James Bamford, a.a.O., S. 79ff.; siehe auch; *New York Times* v. 19.9.1982; *Newsweek* v. 6.9.1982; Der Abhör-Multi: Alles unter Kontrolle, *Stern* v.7.10.1982; James Bamford, America's Supersecret Eyes in Space, *New York Times Magazine* v. 13.1.1985.

(11) James Bamford, a.a.O., S. 11ff.; NSA: Amerikas großes Ohr, *Der Spiegel* 8/1989, S. 30ff.; National Security Agency Act of 1959, Public Law 86-36 v. 29.5.1959, S. 93ff.

(12) Wames Bamford, a.a.O., S.113.

(13) John M.Carroll, Der elektronische Krieg, Berlin 1967, S. 41.

(14) U.S.Elekctronik Espionage: A Memoir, *Ramparts* August 1972, S. 35; Perry Fellwock, Tom Topor: Identy Ramparts' Code Man, *New York Post* v. 18.7.1972, s. 14.

(15) James Bamford, a.a.O., S.334.

(16) Harrison E.Salisbury, Big Brother Is Alive and Monitoring 400 000 Calls a Day, *Penthouse* 11/1980, S.114; Yuriy Petrov, AGRs at Sea, AGRs in the Air ... *Literaturnaja Gaseta* v. 30.4.1969, S. A37 (Übersetzung durch NSA).

(17) James Bamford, a.a.O., S. 299ff; *Stern* v. 26.6.1975; *International Herald Tribune* v. 17.10.1975; *Die Welt* v. 27.10.1975; *Newsweek* v. 10.11.1975; *New York Times* v. 21.2.1976; *New York Times* v. 29.4.1976; *New York Times* v. 30.4.1976; David Kahn, Big Ear or Big Brother?, *New York Times Magazine* v. 16.5.1976.

(18) Intelligence Agency Chief Seeks "Dialogue" with Academics, *Science* v. 27.10.1978; Eavesdropping On the World's Secrets, *U.S. News and World Report* v.26.6.1978.

(19) James Bamford, The Puzzle Palace, New York 1982; deutschsprachige Ausgabe, Zürich 1986; siehe acuh: *New York Times* v. 19.9.1982; *Newsweek* v. 6.9.1982.

(20) *Der Spiegel* 8/1989, S. 39.

(21) James Bamford, a.a.O., S. 136.

(22) James Bamford, America's Supersecret Eyes in Space, *New York Times Magazine* v. 13.1.1985.

(23) James Bamford, The Puzzle Palace, New York 1982; deutschsprachige Ausgabe, Zürich 1986, S. 90 ff.

(24) Reagan Orders Action on Eavesdropping. *New York Times* v. 15.10.1984, siehe auch: *New York Times* v. 7.10.1984; Robert Woodward, VEIL - The Secret Wars of the CIA 1981 1987, New York 1987, deutschsprachige Ausgabe: Geheimcode VEIL. Reagan und die geheimen Kriege der CIA, München 1987; siehe auch: US Signal Intelligence Directive (USSID) v. 20.10.1980, classified by NSA/CSSM 123-2.

(25) USA Field Station Augsburg/NAS, Annual Report, APO New York 09458, classified by DOD 5-5200 17(M-2), 1987, S. 101; siehe auch: NSA/CSS: US Signal Intelligence Directive v. 29.6.1980, classified by NSA/CSSM 123-2.

(26) Widening Spy Scandals, *U.S.News and World Report* v. 9.12.1985; Can Anything Stay Secret?, *Newsweek* v. 8.6.1986; Der Fall Pelton: Ein Verrat zu Discount-Preisen, *Die Welt* v. 5.6.1986.

(27) Accused US Spy Compromised Long Running Sophisticated Operation, Sources Say, *International Herald Tribune* v. 22.5.1986; In Spy Trial, US Makes Extraordinary Disclosurey, *International Herald Tribune* v. 29.5.1986; Pelton Was an Authority O. Soviet Signals Systems, *International Herald Tribune* v. 29.5.1986; Spy Trial Poses a Nigtmare For Head of Security Agency, *International Herald Tribune* v. 2.6.1986; Can Anything Stay Secret?, *Newsweek* v. 8.6.1986.

(28) Robert Woodward, VEIL The Secret Wars of the CIA 1981-1987, New York 1987; deutsche Übersetzung: München 1987, S. 579; In Spy Trial, US Makes Extraordinary Disclosure, *International Herald Tribune* v. 29.5.1986; Spy Trial Poses a Nightmare For Head of Security Agency, *International Herald Tribun* v. 2.6.1986 .

(29) Widening Spy Scandals, *US News and World Report* v. 9.12.1985; In Spy Trial, Us Makes Extrordinary Disclosure, *International Herald Tribune* v. 29.5.1986; Pelton Was an Authority On Soviet Signals Systems, *International Herald Tribune* v. 29.5.1986.

(30) Spy Trial Poses a Nightmare For Head of Security Agency, *International Herald Tribune*, 2 Haziran 1986. Spy Official in US Urges Prosecution Over Leaks, *International Herald Tribune*, 4 Eylül 1987. Head of National Security Agency Plans to Retire, *New York Times*, 23 Şubat 1988. US Spy Chief Resigns, *Guardian*, 24 Şubat 1988.

(31) ABD Libya şifrelerini nasıl çözdü, *Financial Times* v. 17.4.1986; Seeking the Smoking Fuse, *Time* v. 21.4.1986; Sammelsurium von Erkenntnissen, *Der Spiegel* v. 21.4.1986; Spy Official In US Urges Procecution Over Leaks *International Heralt Tribune,* v. 4.9.1987; NSA: Amerikas großes Ohr, Der. *Spiegel* v. 20.2.1989; Lauschangriff enttarnte Imhausen, *Süddeutsche Zeitung* v. 20.2.1989; NSA, *Süddeutsche Zeitung*v. 21.2.1989; Des öfteren recht, *Der Spiegel* v. 27.2.1989; Spying and Sabotage by Computer, *Time* v. 20.3.1989;

On the Trail of Terrorists, *US News and World Report*, 13 Şubat 1989.

(32) Dr. Horst Männchen'in özel notları, 1992. Egmont R. Koch: Elektronische Spionage, RTL, 22 ve 23 Aralık 1992 (Dr. H. Männchen ile yapılan görüşme). Still inder Ackerfurche, *Der Spiegel*, 51/1994, s. 25.

(33) NSA: Amerikas groβes Ohr, *Der Spiegel*, 20 Şubat 1989.

(34) Alman Parlamentosu, 11/129, 24 Şubat 1989, s. 9517 vd. Bonn: Bürger werdennicht bespitzelt, *Süddeutsche Zeitung*, 25 Şubat 1989. Des öfteren recht, Der Spiegel, 27 Şubat 1989.

(35) Otto Leiberich, Grundlage, Struktur und Leistungsantgebot des Bundesamtes für Sicherheit in der Informationstechnik, KBST-Forum 1991; BSI-Gesetz v. 17.12.1990, BGBI.1 s. 2834 ff.; Bonn zieht nach: Ein Super-Geheimdients entsteht, *Geheim* 1/1991, S. 30 11.

(36) Egmont R. Koch: Elektronische Spionage, RTL, 22 ve 23 Aralık 1992 (Michael Dickopf ile yapılan görüşme).

(37) Us Selects Three to Produce and Service New Secure Telephones, *New York Times* v. 27.3.1985.

(38) NSA to Provide Secret Codes, *Science* v. 4.10.1985; Vast Coding of Dte Is Urged To Hamper Electronic Spies, *New York Times* v. 29.12.1985.

(39) *San José Mercury News* v. 3.4.1994; Erich Schmidt-Eenboom, Jo Angerer, Die schmutzigen Geschäfte der Wirtschaftsspione, Düsseldorf 1994, s. 209 ff.

(40) William J. Clinton, The White House: Public Encryption Management Dir. v. 15.4.1993.

(41) Marc Rotenberg, Electronic Privacy Legislation in the US, *The International Privacy Bulletin*, July-Sept. 1994; Codes, Keys, and Conflicts; Issues in US Crypto Policy, ACM US Public Policy Committee, June 1994; Steven Levy, Bericht vom Kryptokrieg, *Die Zeit* v. 30.12.1994.

(42) Simson Garfinkel, Pretty Good Privacy, Sebastopol/Cal.1995; David Banisar, Governmental limitations on communications security and privacy, in: *Roadbloks on the Information Superhighway,* August 1994, S. 495

(43) Steven Levy, Bericht vom Kryptokrieg, *Die Zeit* v. 30. 12.1994.

(44) David Banisar (Hg.), 1994 Cryptography and Privacy Sourcebook, EPIC, Upland 1994; Nina Schuyler, Bugs in the System, *California Lawyer*, July 1994, S. 45; Big Brother Cyberspace, *The Progressive,* December 1994, S. 22.

(45) Marc Rotenberg'in kişisel mesajı (1995). Ayrıca bkz. EPIC-*Press Release*, 25 Şubat 1995. USA blockieren Lieferung von Spezialchips, *highTech* 12/1991.

(46) Jeffrey T. Richelson'un kişisel mesajı (1992). Egmont R. Koch: Elektronische Spionage, RTL, 22 ve 23 Aralık 1992 (J.T. Richelson ile yapılan görüşme). Ayrıca bkz. Richelson, Jeffrey T.: The U.S. Intelligence Community, New York 1990.

(47) USA Field Station Augsburg/NSA, Annual Report, APO New York 09458, classified by DOD 5-5200 17(M-2), 1987.

(48) Erich Schmidt-Eenboom'un tahmini: NSA'da 500 kişi, INSCOM'da 4.700 kişi, DIA, Air Force ve Navy'de 300 kişi. CIA için Almanya'da görevlendirilen kişi sayısı 16.000.

(49) USA Field Station Augsburg/NAS, Annual Report, APO New York 09458, classified by DOD 5-5200 17(M-2), 1987, S. 006-007.

(50) Erich Schmidt-Eenboom, Uncle Sam's achter Sinn, *Mediatus* 6/1989; NSA: Amerikas großes Ohr, *Der Spiegel*v. 20.2.1989.

(51) USA Field Station Augsburg/NAS, Annual Report, APO New York.09458, classified by DOD 5-5200 17(M-2), 1987, S. 066.

(52) USA Field Station Augsburg/NAS, Annual Report, APO New York 09458, classified by DOD 5-5200 17(M-2), 1987, S. S.006-010; siehe auch: BRD/USA aktivieren Geheimdienst-Netz, *Geheim* 1,2,3/1987.

(53) USA Field Station Augsburg/NAS, Annual Report, APO New York 09458, classified by DOD 5-5200 17(M-2), 1987, S. 203-289.

(54) Erich Schmidt-Eenboom, Uncle Sam's achter Sinn, *Mediatus* 6/1989.

(55) Interview Erich Schmidt-Eenboom, in: Egmont R.Koch, Elektronische Spionage, *RTL*, 22. und 23.12.1992.

(56) *Geheim* 2/1987, S. 17.

(57) Emerson, Steven, Secret Warriors -Inside the Covert Military Operations of the Reagan Era, G.P. Putnam's Sons, New York 1988, becshreibt die Arbeit der militärischen Spezileinheiten wie "Yellow Fruit" und deren Zusammenarbeit mit den Geheimdiensten.

(58) Emerson, Secret Warriors, 1988, S. 117-120.

(59) Ufos schockierten US-Camp-Bewohner, *Mangfallbote Rosenheim* v. 21.1.1991; Keine Erklärung für nächtlichen Spuk, *Mangfallbote Rosenheim* v. 22.1.1991; Ufos weiterhin mit Fragezeichen, *Mangfallbote Rosenheim* v.. 23.1.1991.

(60) Persönliche Notizen Jeffrey T.Richelson, 1992; siehe auch: Jefrey T. Richelson, The US Intelligence Community, New York 1990, S. 185.

(61) Egmont R. Koch, Elekronische Spionge, *RTL,* 22. und 23.12.1992.

(62) Persönliche Mitteilung Jeffrey T. Richelson; Interview mit Jeffrey T.Richelson, in: Egmont R.Koch, Elektronische Spionage, *RTL* , 22. und 23.12.1992.

(63) Farewel to the Last Outpost of Freedom, *INSCOM Journal* 4/1992, S. 10; US Army Field Station Berlin, Report FY 1985 und 1986, classified by DOD 5-5200 17(M-2).

(64) US Army Field Station Berlin, Report FY 1985 und 1986, classified by DOD 5-5200 17(M-2), S. 048-049; siehe auch; Berlin - die Welthauptstadt der Spione, *Tageszeitung* v. 1.12.1988.

(65) Army Decoder and Civilian Held As Spies for Soviet and East Berlin, *New York Times* v. 22.12.1988; Suspect Passes '83 Review, After US Asserts He Spied, *New York Times* v. 23.12.988; US, in Detail, Admits Its Spying In Europe as Suspect's Trial Opens, *New York Times* v. 18.7.1989.

(66) Erich Schmidt-Eenboom, Der BND, Düsseldorf 1993, S. 226; *Süddeutsche Zeitung* v. 26.5.1995.

(67) Us Prepares to Reduce Spying Posts in Germany, *New York Times* v. 15.4.1990.

(68) Intelligence Authorization Act, Fiscal Year 1992, Report 102-65, House of Representatives, S. 20.

(69) US Prepares to Reduce Spying Posts in Germany, *New York Times* v. 15.4.1990; siehe auch: Peter Hutz, Die wahre Aufklärung liegt in der Luft, *Tagezseitung* v. 8.2.1990.

(70) "KGB Olayı" denilen bu sızma girişimi pek çok kitapta anlatılmaktadır: Ammann, Thomas, und Lehnhardt, Matthias, und

Meißner, Gerd, und Stahl, Stephan, Hacker für Moskau, Wunderlich, Reinbek 1989.

Hafner, Katie, und Markof, John, Cyberpunk, Simon§Schuster, New York 1991 (deutsch: Econ, Düsseldorf 1993). Stoll, Clifford, The Cuckoo's Egg. Doubleday, New York 1989 (deutsch: Kuckucksei -Die Jagd auf die deutschen Hacker, die das Pentagon knackten, Krüger, Frankfurt a.M. 1989).

(71) İçişleri Bakanı Dr. Wolfgang Schäuble'nin Enformasyon Teknolojisi Güvenlik Dairesi'ni Ziyaretleri Sırasında Yaptıkları Konuşma, 20 Ağustos, BMI Basın ve Halkla İlişkiler Dairesi.

(72) Jochen Sperber'in 1988-1990 yılları arasında Brainware, Hagbard ve Pengo gibi hacker'ler ve Clifford Stoll'la yaptığı görüşmeler.

(73) Jochen Sperber'in Clifford Stoll'la yaptığı görüşme, 1990.

(74) Jochen Sperber'in Hagbard ve Pengo'yla yaptığı görüşmeler, 1988-1989.

(75) Cumhuriyet Başsavcılığı, Karlsruhe, Basın Açıklaması, 16 Ağustos 1989.

(76) Stoll: Kuckucksei, 1989, s. 353.

(77) Peterzell, Jay: Spying and Sabotage by Computer, *Time-Magazine*, 20 Mart 1989.

(78) Erich Schmidt-Eenboom: Der BND, Düsseldorf 1993, s. 224. Egmont R. Koch: Elektronische Spionage, RTL, 22 ve 23 Aralık 1992.

(79) Erich Schmidt-Eenboom: Der BND, Düsseldorf 1993, s. 220 vd.

(80) Defence 11/1991, S. 46; *Flugrevue*11/1991, s. 79; Tod in Weiß-Blau, Die Grünen im Bayerischen Landtag, Mai 1992; Erich Schmidt-Eenboom, Jo Angerer, Die schmutzigen Geschäfte der Wirtschaftsspione, Düsseldorf 1994, S. 266.

(81) Erich Schmidt-Eenboom, Der BND, Düsseldof 1993, S. 223 ff.

(82) Staubsauger im Aether, BND Bölüm Başkanı Gerhard Güllich ile yapılan söyleşi, *Der Spiegel* 15/1993, s. 65.

(83) Nach dem Kalten Krieg: Braucht Bonn überhaupt noch Pullach? BND Başkanı Konrad Porzner ile yapılan söyleşi, *Süddeutsche Zeitung*, 10./11.7.1993, s. 9

(84) Erich Schmidt-Eenboom: Der BND, Düsseldorf 1993, s. 220 vd. Dr. Horst Männchen'in kişisel mesajı, 1992. Egmont R. Koch: Elektronische Spionage, RTL, 22 ve 23 Aralık 1992 (Dr. H. Männchen ile yapılan görüşme).

(85) Tätigkeitsdarstellung Referat 54B für Sachbearbeiter in der Fernschreibkontrolle (FSK) der PFK; Tätigkeitsdarstellung Dienstselle 14 B, Organisatorische Grundlagen der Erfassung.

(86) Staubsauger im ther, Interview mit BND-Abteilungleiter Gerhanrd Güllich, *Der Spiegel*15/1993, S. 65.

(87) *Westfalenblatt* v. 6.9.1993.

(88) Egmont R.Koch, Ein böser Verdacht, *Die Zeit* v. 13.5.1994, S. 32.

(89) Egmont R.Koch, Elektronische Spionage, *RTL,* 22. und 23.12.1992.

(90) *FGAN* e.V. Genel Kurulu Toplantı Tutanağı, 5 Mayıs 1988, Wachtberg-Werthoven, s. 3 vd.

(91) Toplantı tutanağına (1988) göre Müsteşar Dr. Meisel şunları diyordu: "Vergi dairesinin şüphelerini anlamak mümkün değildir." Altı yıl sonra, Maliye Bakanı devreye sokulmuştur.

(92) *FGAN* e.V. Genel Kurulu Toplantı Tutanağı, 5 Mayıs 1988, Wachtberg-Werthoven, s. 7 vd.

(93) *VDI-Nachricheten* v. 13.3.1992, S.33; Erich Schmidt-Eenboom, Der BND, Düsseldorf 1993, S. 228.

(94) Erich Schmidt-Eenboom, Der BND, Düsseldorf 1993, S. 228.

(95) Erich Schmidt-Eenboom, a.a.O., S.55/56.

(96) Peter Schweizer, They're Stealing Our Secrets, *The Americn Legion,* S.28; Peter Schweizer, Diebsthl bei Freunden, Reinbek 1993, S.141 ff.; siehe auch: Der BND kennt keine Freunde, *Focus* 28/1993, S.42.

(97) *Focus* 24/1993, S.52.

(98) France Accuses Americans of Spying, Seeks Recall, *Washington Post* v. 23.2.1995, S.1, S.20; Paris und Washington spielen Spiongeaffäre herunter, *Süddeutsche Zeitung* v. 24.2.1995, S.2; Schnüffler ohne Mission, *Die Woche* v. 24.2.1995, S.32.

(99) Douglas Waller, The Open Barn Door, *Newsweek*, v. 4.5.1992, S.42.

(100) Erich Shmidt-Eenboom, Jo Angerer, Die schmutzigen Geschäfte der Wirtschaftsspione, Düsseldorf 1994.

(101) *Kölner Stadtanzeiger* v. 8.8.1984.

(102) *Innere Sicherheit* v. 28.2.1992, S.20.

(103) Erich Schmidt-Eenboom, Jo Angerer, a.a.O., S.91 ff.

(104) Persönliche Mitteilung Erich Schmidt-Eenboom, 1995.

(105) Otto Leibreich, Grundlage, Struktur und Leistungsngebot des Bundesamtes für Sicherheit in der Informationstechnik (BSI), KBST-Forum 1991; *Wirstchaftswoche* v. 15.3.1991, *Innere Sicherheit* v. 7.6.1993; siehe auch: Erich Schmidt-Eenboom, Jo angerer, Die schmutzigen Geschäfte der Wirtschaftsspione, Düsseldorf 1994, S.224 ff.

(106) West Germany: New Computer Security Agency, *Intelligence Newsletter* v. 25.10.1989; Bonn zieht nach: Ein Super-Geheimdienst entsteht, *Geheim* 1/1991, S.30.

(107) İç İşleri Bakanı Dr. Wolfgang Schäuble'nin Enformasyon Teknolojisi Güvenlik Dairesi'ni Ziyaretleri Sırasında Yaptıkları Konuşma, 20 Ağustos, BMI Basın ve Halkla İlişkiler Dairesi.

(108) 17.12.1990 tarihli BSI kanunu, BGBI. I, s. 2834 vd. Gero von Randow: Schlüssel für Abhörer, *Die Zeit*, 24 Eylül 1993, s. 49.

(109) Erich Schmidt-Eenboom'un verdiği kişisel bilgi, 1995.

(110) Otto Leiberich, Grundlage, Struktur und Leistungsangebot des Bundesamtes für Sicherheit in der Informationstechnik (BSI), KBST-Forum 1991.

(111) Westhiche Nachrichtendienste kümmern sich verstärk um Betriebsspionage, *Handelsblatt*v. 17.5.1993.

(112) Verstärkung der wirtschäftlichen Wettberwerbsfähigkeit der USA durch ND, Bundesnachrictendienst, Juni 1991.

(113) Erich Schmidt-Eenboom, Jo Angerer, a.a.O., S.93 1.; siehe auch: Egmont R.Koch, Gunther Latsch, Giftgsproduktion für den Iran? *Spiegel TV* v. 26.11.1989; Holger Koppe, Egmont R.Koch, Bombengeschäfte-Tödliche Waffen für die Dritte Welt, München 1991.

(114) Heinz Vielain, Waffenschmuggel im Staatsauftrag, Herford 1986.

(115) *Süddeutsche Zeitung* v. 10./11.7.1993, S.9.

(116) "Basın Müşaviri Dr. Vogel'den Sayın Müsteşar'a. Konu: Sayın Schalck-Golodkowski'nin Ziyareti (Gizlidir): Az önce BND, telefonla şu bilgiyi geçmiştir: BND, teknik istihbarat servisinin bir çalışması neticesinde bu sabah saat onda Rostocklu bir avukatın yaptığı telefon görüşmesini dinlemiştir. Avukat, Doğu CDU Sekretarya Başkanı Lothar de Maiziere ile görüşmüş...", 5 Aralık 1989.

(117) Bilgisayar sektöründen bir kaynağın ilettiği kişisel bir bilgi, 1991.

(118) Uwe Leysieffer: Die nachrichtendienstlich gesteuerte Wirtschaftsspionage der Warschauer-Pakt-Staaten gegen die Bundesrepublik Deutschland am Beispiel der DDR und der UdSSR, yayımlanmamış doktora tezi, Bergische Universität, Gesamthochschule Wuppertal, 1989. Ayrıca bkz. Jay Tuck, Karlhans Liebl (ed.): Direktorat T - Industriespionage des Ostens. Egmont R. Koch: Grenzenlose Geschäfte Organisierte Wirtschaftskriminaliät in Europa, München 1988. Egmont R. Koch: Das geheime Kartell, Hamburg 1992.

(119) Ana Bölüm XVIII/8'in "çok gizli" ibareli dosyası, 18 Ağustos 1988.

(120) Erich Schmidt-Eenboom, Jo Angerer: a.g.e., s. 279 vd.

(121) Schalck-Golodkowski'nin Emniyet Genel Müdürlüğü'nde verdiği ifadesi, 3 Mart 1990, s. 54 vd.

(122) dpa ajansının 5 Ocak 1990 tarihinde geçtiği haber.

(123) Schalck-Golodkowski'nin Emniyet Genel Müdürlüğü'nde verdiği ifadesi, 3 Mart 1990, s. 56 vd.

(124) Dr. Horst Männchen'in kişisel mesajı, 1992. Egmont R. Koch: Elektronische Spionage, *RTL*, 22 ve 23 Aralık 1992 (Dr. H. Männchen ile yapılan görüşme).

(125) Woodward: a.g.e., s. 577.

(126) Sammelsurium von Erkenntnissen, *Der Spiegel*, 21 Nisan 1986.

(127) How US Broke Libyan Codes, *Financial Times*, 17 Nisan 1986.

(128) Spy Official in U.S. Urges Prosecution Over Leaks, *International Herald Tribune* v. 4.9.1987; Head of National Security Agency Plans to Retire, *New York Times* v. 23.2.1988; US spy chief resigns, *Guardian* v. 24.2.1988.

(129) Erich Schmidt-Eenboom, Der BND, Düsseldorf 1993, S.274.

(130) Erich Schmidt-Eenboom, a.a.O., S.268.

(131) Doris Kosalla, *KryptoKom* Firması, kişisel bilgi. Aynı firmanın CeBIT fuarı için hazırladığı broşürler.

(132) Richard Töngi, David Tolkowsky, *Algorithmic Research* Ltd. Firması, kişisel bilgi. Aynı firmanın CeBIT fuarı için hazırladığı broşürler. Bu şirketin, İsviçre'de Bankverein bankasına (PROMIS işletmektedir) sistem sattığı iddia edilmektedir.

(133) *Crypto AG*, Information ist Wertsache, CeBIT Fuar Broşürü, 1995, s. 2.

(134) İsviçre Başsavcılığı'nın Fiche Dosyaları, 10 Aralık 1993. Ayrıca bkz. Res Strehle: Verschlüsselt - Der Fall Hans Bühler, Zürich 1994, s. 117 vd.

(135) *Bilanz* 3/1988.

(136) Res Strehle, Verschlüsselt-Der Fall Hans Bühler, Zürich 1994, S.144/45.

(137) Res Strehle, a.a.O., S.193 f.

(138) Res Strehle, a.a.O., S.116.

(139) *Focus* 13/1994, S.38.

(140) Res Strehle, a.a.O., S.197.

(141) *Crypto AG*'ye gönderilen istifa mektubu, 25 Şubat 1993. Hans Bühlers zweites Trauma, Zuger Nachrichten, 10 Mart 1993. *Crypto AG*'nin basın açıklaması, 10 Mart 1993.

(142) Res Strehle: a.g.e., s. 116.

(143) Gute Beziehungen, *Der Spiegel*44/1993; Handel mit den Henkern, *Die Zeit* v. 7.1.1994; Res Strehle, a.a. O., 116.

(144) Erich Schmidt-Eenboom, Jon Angerer, Die schmutzigen Geschäfte der Wirtschaftsspione, Düsseldorf 1994, S.99; siehe auch: *Der Spiegel* 27/1994, S.16; *Focus* 1994, S.49.

(145) Res Strehle, a.a.O., S.145.

(146) Gümrük Muhafaza Dairesi'nin Günther L.'ye Ağustos 1993'te gönderdiği yazı. Ayrıca bkz. Egmont R. Koch: Ein böser Verdacht, *Die Zeit*, 13 Mayıs 1994, s. 32. (147)A0101, Sayıştay Talimatları Külliyatı, 50. Baskı, 1 Haziran 1993.

(147) A0101, Sayışty Talimatları Külliyatı, 50. Bskı, 1 Haziran 1992.

(148) Regina Michalke, Die strafrechtlichen und verfahrensrechtlichen nderungen des Außenwirtschaftsgesetzes, *STV* 5/93 S.262.

(149) Deutsche Hilfe für Koreas Bombe, *Der Spiegel* v. 4.11.1991, S.16; Nuclear Acitity By North Koreans Worries the U.S., *New York Times* v. 10.11.1991, S.1.

(150) Deutscher Bundestag, 12. Wahlperiode, 216. Sitzung, 10.2.1994, S.18685; Jürgen Sussenburger, Exportregeln für Rustungsgüter werden gelockert, *Kölner Stadt Anzeiger* v. 4.3.1994.

(151) Egmont R.Koch, Grenzenlose Geschäfte Organisierte Wirtschaftskriminalität in Europa, München 1988; Holger Koppe, Egmont R. Koch, Bombengeschäfte - Tödliche Waffen für die Dritte Welt, München 1991.

(152) Bericht der Betriebsprüfungsstelle Zoll für die OFD Düsseldorf AB Nr.251/93-Bp Z 607 v. 20.7.1992.

(153) Persönliche Mitteilung Karl-Heinz Matthias, 1995.

(154) Jürgen Seifert, Der große Lauschangriff im ther, *Tageszeitung v.* 4.5.1993, S.12.

(155) Martin Klingst, Wenn der große Horchangriff droht, *Die Zeit* v. 25.2.1994, S.9.

(156) Zit. n. Peter Koch, Reimar Oltmanns, SOS Freitheit in Deutschland, Reinbek 1978.

Sözlük

Akustik Dönüşümcü: Bilgisayar ile telefon arasında bağlantıyı sağlayan, normal bir telefon üzerine konabilen ve bilgisayarın dijital verilerini akustik sinyallere dönüştüren bir alet.

Archie: FTP server'leri dünyasına özgü elektronik bir başlık arama sistemi.

Bulletin Board: Mesaj "iliştirmek", okumak veya abone olmak için tasarlanmış elektronik bir ilan tahtası.

Compiler: Kişi tarafından yazılan bir programın makine diline çevrilmesine yarayan alet veya program.

Çalma Programı: Kullanıcısına bir "hata" bulunduğu imajını veren bir hacker yazılımıdır. Bunun üzerine kullanıcı, şifresini yeniden girer ve hacker bu şifreyi anında kayda alır.

Digital Equipment: Bir Amerikan bilgisayar üreticisi. VAX tipi bilgisayarları üretir.

Erişim Yetkisi: Genelde kullanıcının ismi veya şifresidir. Bilgisayarla çalışma ve belirli programları kullanabilme yetkisi.

FTP Server: File Transfer Protocol (FTP) ile çalışan, yüksek performanslı bir bilgisayar veya veri bankası. FTP, veri iletimiyle ilgili özel bir yazılımdır.

Genel Anahtar: 1987 yılında yapılan NASA hack'i sırasında kullanılan ve bütün bilgisayarlara tam girme yetkisi tanıyan özel bir anahtar.

Gizleme Programı: Bilgisayar sistemine gizlice girmiş bir hacker'i gizlemek için kullanılan bir yazılım.

Gopher: Veri iletişimine ilişkin özel bir yazılımı bulunan güçlü bir bilgisayar veya veri bankası.

Information Highway: Gelecek yüzyılda kullanılacak olan "veri oto yolu"nun Amerika'da kullanılan ismi. Günümüz telekomünikasyon imkanlarından milyonlarca kez daha hızlı olması düşünülmektedir.

Internet: Uluslararası düzeyde birbiriyle bağlanmış bütün elektronik ağlara verilen isim. 1995 yılında toplam 35 milyon kullanıcısı olduğu tahmin edilmektedir.

Kaynak Kodu: Kişi tarafından belirli bir programlama lisanıyla yazılmış program. Bir compiler aracılığıyla nesne koduna dönüştürülmektedir.

Kod Dosyası: Bütün şifreleri kodlanmış şekilde dosyaya alan, bu şifrelere erişimi düzenleyen çok önemli bir bilgisayar dosyasıdır.

Listserver: Tam metin taraması yapabilen özel bir yazılıma sahip güçlü bir bilgisayar veya veri bankası.

Mailbox: Elektronik mesajların alınması, saklanması ve yollanması için kullanılan elektronik bir posta kutusu.

Milnet: Yüzlerce bilgisayarı birbirine bağlayan ve Amerikan ordusunda kullanılan bir şebekedir (Military Network).

Modem: Dijital verilerin telefon hattına aktarılmasını sağlayan elektronik bir cihaz.

Nesne Kodu: Sıfır ve birlerden oluşan, bilgisayar tarafından okunabilen program.

Network Software: Birden fazla bilgisayar arasındaki veri akışını düzenleyen yazılım.

Sistem Dosyası/Yazılımı: Bilgisayarın işletilmesi için gerekli olan bütün dosya ve yazılımlardır.

Sistematik Tarama: Bilinmeyen ama hafızada bulunan kişilerin aranması işlemi. Bunun için cinsiyet, yaş, saç rengi veya adli kayıtlar gibi kriterlere başvurulmaktadır.

Tayvan Modemi: Tayvan malı ucuz ve güçlü bir modemdir. Alman posta idaresi böyle bir modeme kullanım izni vermemektedir.

VAX: Digital Equipment şirketine ait güçlü bir bilgisayar serisidir. Özellikle seksenli yıllarda hacker'ler tarafından sızma operasyonları için kullanılmıştır.

Veri Oto Yolu: İçeriği henüz tam tanımlanmamış olan ve elektronik ağların veya yolların birbiriyle bağlantısını açıklayan bir terim.

Veronica: Gopher dünyasında başlık tarama işlemi için kullanılan elektronik bir arama sistemi.

Workflow Software: Birden fazla kullanıcı tarafından süreçlerin veya dosyaların aynı anda işlenmesini sağlayan özel bir yazılım. Bu dosyalar; müşteri bilgileri, çek listeleri, raporlar, yedek parça listelerini içerebilmektedir.

Zayıf Nokta: İzinsiz kullanıma olanak tanıyan ve sistem yazılımında (işletim sisteminde) oluşan bir hata.

Yirminci yüzyılın sonuna geldiğimiz şu günlerde Internet benzeri yüksek kapasiteli elektronik iletişim ağları yaşamımızın sınırlarını çizmeye başladı. Bir yanda bu teknolojik gelişme dünyayı insanlar için bir "küresel köy" haline getirirken öte yandan küresel iletişim ağlarından yararlanan gizli servisler, neredeyse istedikleri bütün kapalı veri bankalarına girerek özel her şeye uzanmaktalar: Telefonlar dinlenmekte, faks ve teleksler okunmakta, inanılmaz bilgiler toplanıp işlenmekte. Kısaca elektronik casusluk artık kontrolden çıkmışa benziyor. **BU KİTAP, DİJİTAL BİR DÜNYADA GEÇEN GERÇEK BİR POLİSİYE ÖYKÜDÜR:** Bu kitapta ihanet ve cinayet, casusluk ve silah ticareti, para ve güç konularını bulacaksınız. ABD'nin NSA(Ulusal Güvenlik Dairesi) ile İsrail'in Mossad'ı, en üst düzeyde bazı hükümet görevlilerinin yardımlarından yararlanarak küçük bir yazılım firmasından "PROMIS" adındaki bilgisayar programını çalarlar. Bu yazılım bankaların holdinglerin ve devlet dairelerinin veri bankalarına fark edilmeden girme imkanını tanımaktadır. Bu konunun üzerine giden bir ABD'li gazeteci öldürülür. **BU KİTAP PEKÇOK CESEDİ ÇİĞNEYEREK YAKLAŞMAKTA OLAN HER ŞEYİ DUYAN, GÖREN BİLEN ORWEL DEVLETİNE UZANAN YOLUN GERÇEK ÖYKÜSÜDÜR.**

ISBN 975-7380-76-8